

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Περίοδος Β'
Τεύχος 916
Παρασκευή
29 Φεβρουαρίου 2008
Τιμή: 4 ευρώ

αντί

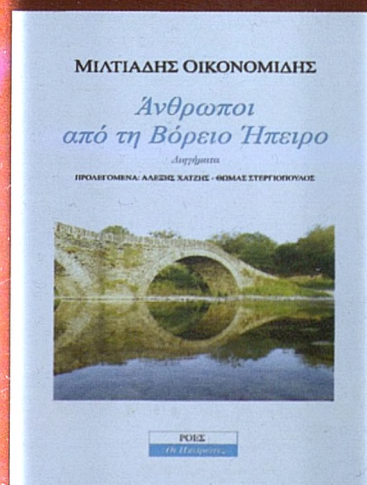
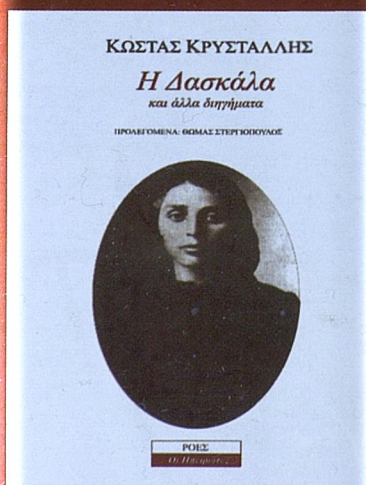
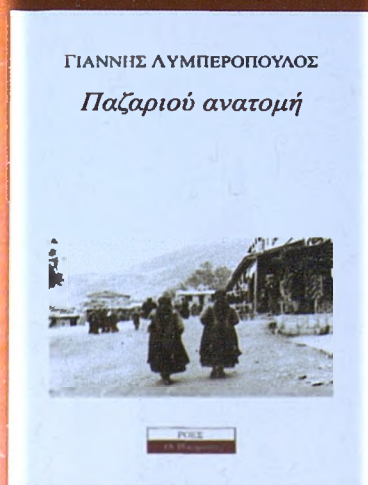
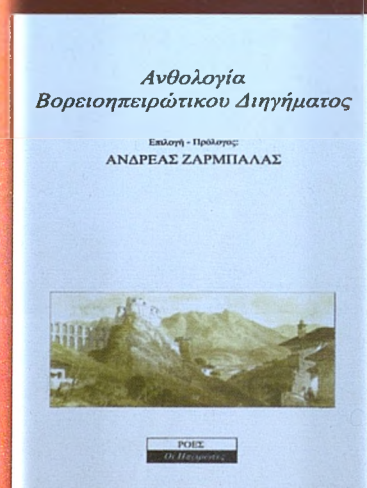
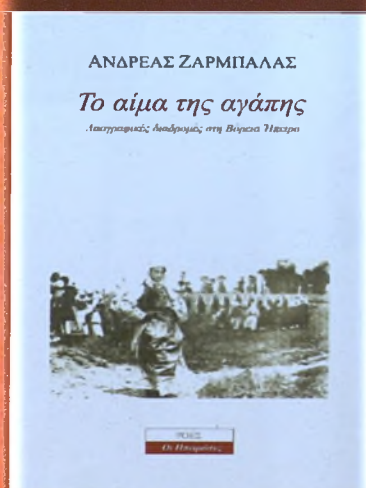
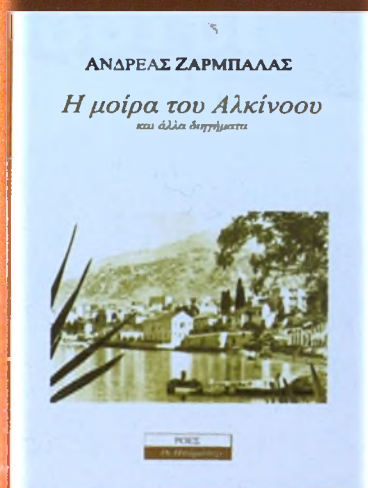
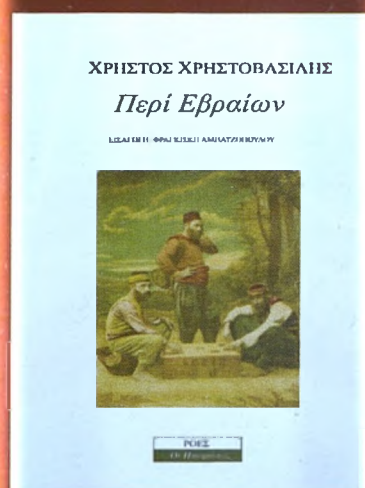
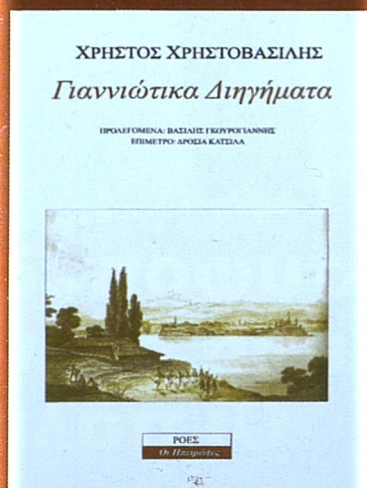
**Στο Κοσσυφοπέδιο
ποια σημαία έχουν;
Οι παλιές
αμερικανικές
ιστορίες**

- Καρναβάλι στις ακρίβειες
τον καιρό
- Έχουν προβλήματα
οι διπλωμάτες;
- Τι ετοιμάζει ο Δ. Χριστόφιας
στην Κύπρο;
- Η Σύνοδος της Λισαβώνας

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟ:
Ποιοι διέρρηξαν στο ΥΠΠΟ;
Γιατί κρατήθηκε μυστικό;

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΟΕΣ ΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΟΕΣ – Βιβλία με λόγο

Κεντρική διάθεση: Λομβάρδου 31-35, Τηλ.: 210-6429409, Fax: 210-6411597, [www: printa-roes.gr](http://www.printa-roes.gr)

Περίοδος Β' • Έτος 35ο • Τεύχος 916

Παρασκευή 29 Φεβρουαρίου 2008

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ANTI – ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ . 210-7232713 – 210-7232819

Fax: 210-7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrprou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ελευθερία Παπουτσάκη
Σταυρούλα Μανώλη

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Άννα Χριστάκη

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210-6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 100 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 200 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ:

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος:

172/40050660

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,
για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Υπάρχουν εθνικά θέματα;	4
• ΣΚΙΤΣΟ: Κώστας Κουφογιώργος	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Αλλαγή στην Κύπρο με τον Χριστόφια που ενώνει	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Γιώργος Ανανδρανιστάκης: Στης ακρίβειας τον καιρό, μία χήρα εγώ θα βρω	14
• 10-20-30 ΧΡΟΝΙΑ ANTI	16
• Εισβολή αγνώστων στο Υπουργείο Πολιτισμού	17
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	18
• T.M.: Η Παιδεία και τα blogs	20
• Οδυσσέας Αρβανίτης: Σκόπια, η λύδια λίθος του Κραμανλή	20
• Σήφης Φιτσανάκης: Πόλεμος συμφερόντων στα Βαλκάνια	22
• Βασίλης Ζήσης: Όταν η παγκόσμια σύρραξη άρχισε στο Κοσσυφοπέδιο	26
• Τάκης Διαμαντής: Λάθος χειρισμοί δημιουργούν αδιέξοδα	28
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Η νίκη Χριστόφια, στοίχημα για την επανένωση	32
• ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ: Θ. Δασκαρόλης – Β. Καπαδάκης	34
• Γιώργος Σιγηνός: Η συνθήκη της Λισαβώνας	40
• Γιάννης Κουρταλιώτης: Μπήκαν υπογραφές στο θάνατο του Ελαιώνα	45
• Χρίστος Σ. Αλεξόπουλος: Το πολιτικό σύστημα σε κρίση	46
• ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟ	49
• ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	51
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	52
• Δημήτρης Χαρίτος: <i>Θα χυθεί αίμα, Punishment's park</i>	53
• Νίκος Βρατσάνος: Μπλουζ με σφιγμένα δόντια	54
• Δημήτρης Χαρίτος: Timothy Sarson, «Nexus»	55
• Μιχάλης Παπαδάκης: Έκθεση νέων Ελλήνων καλλιτεχνών στο ΕΜΣΤ	56
• Ειρήνη Μ. Μουντράκη: Η <i>Καταρτίδα</i> στο θέατρο Βρετανία	58
• Δημήτρης Φιλιππίδης: TEE/ TAK και Renzo Piano	59
• Θανάσης Ε. Μαρκόπουλος: Από τις ιδέες στα πράγματα	60
• ΒΙΒΛΙΟ	64

Επικοινωνήστε με το Αντί: www.anti.gr

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ;

Η ΓΛΙΝΑ της άθλιας τηλενημέρωσης μας καλύπτει τα μάτια και το πρόσωπο. Δεν μπορούμε να δούμε πια ούτε και να οσφρανθούμε τα πράγματα στην πραγματική, ουσιαστική τους μορφή. Οι προτεραιότητες αντιστρέφονται, οι εικόνες αλλοιώνονται, οι φωνές χάνονται. Ένας χιονιάς σκεπάζει με παχύ στρώμα τα πάντα: ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου, ονοματοθεσία της ΠΓΔΜ, κρίσιμη εκλογική αναμέτρηση στην Κύπρο. Όλα αυτά περιορίστηκαν σε στιγμιαίες αναφορές στο τέλος των δελτίων ειδήσεων, ενώ το Ασφαλιστικό, η ακρίβεια, τα θέματα της παιδείας έχουν αφανιστεί από την εικόνα της τηλεόρασης.

ΟΜΩΣ το προηγούμενο δεκαπενθήμερο ήταν μεστό από εξελίξεις στα εθνικά θέματα, που βρίσκονται στην κορυφή του ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης, η οποία ούτε εφησυχάζει ούτε «αρπάζεται» ξαφνικά. Οι «κορυφές» είναι που δίνουν τον τόνο.

Η ΚΟΡΟΪΔΙΑ που πλάσαραν όλα αυτά τα χρόνια για το όνομα της ΠΓΔΜ, η αγνόηση των προβλημάτων που ανέκυψαν με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, οι χίλιοι συμβιβασμοί και αποσιωπήσεις στο Κυπριακό, όλα αυτά εγγράφονται στην προσκόλληση της χώρας σε άλλες προτεραιότητες, στην πρόσδεσή της στο νατοϊκό άρμα. Πόσες φορές έχουν ζωστεί στ' άρματα, ενώ θα έπρεπε να σιωπούν, και πόσες φορές σιωπούν, ενώ θα έπρεπε να βρίσκονται σε εγρήγορση;

Η ΜΑΧΗ ΓΙΑ ΤΟ ΟΝΟΜΑ αναγορεύτηκε ως η «μάχη όλων των μαχών». Πόση ενέργεια, πόσες διπλωματικές προσπάθειες καταναλώθηκαν δεκαεπτά ολόκληρα χρόνια για να ξαναγυρίσουμε εκεί από όπου ξεκινήσαμε... Και αυτό διότι η πολιτική ηγεσία, αυτή η ίδια που συμβιβάζεται καθημερινά στα διεθνή φόρουμ, έπρεπε να μην υπολειφθεί απέναντι στις κραυγές και φωνασκίες συμπατριωτών μας που θεωρούν εαυτούς ως τους θεματοφύλακες των ιερών και οσίων του έθνους και της Ιστορίας.

ΤΗΝ ΙΔΙΑ ώρα θα είχε ενδιαφέρον να πληροφορηθούμε τους μακρόχρονους σχεδιασμούς του ΥΠΕΞ για τη συνολική βαλκανική πολιτική. Πολιτική που θα έπρεπε να έχει καταστρωθεί από την επομένη της τελευταίας διευθέτησης στα όρια των κρατών της Βαλκανικής. Δηλαδή αμέσως μετά το 1945. Και όμως! Από τότε είχαμε φαινόμενα υπηρετήσης ξένων συμφερόντων (περίπτωση Ευ. Αβέρωφ για το θέμα της Τσαμουριάς, ή νατοϊκών σχεδιασμών για τη Γιουγκοσλαβία) και φθάσαμε σε φαινόμενα όπως αυτό της σημερινής διαπραγμάτευσης για το όνομα της ΠΓΔΜ: υπάρχουν βάσιμες καταγγελίες ότι η ίδια η ΥΠΕΞ διαρρέει απόρρητα έγγραφα του υπουργείου προκειμένου να εξασφαλίσει ευνοϊκή μεταχείριση από το Συγκρότημα του κυρίου Λαμπράκη! Ποιος σχεδιασμός, ποια πολιτική... Όλη η έγνοια τους είναι η σημερινή συγκυρία, διότι «μετά από δέκα χρόνια ποιος θα θυμάται τι;»!

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ για το όνομα είναι πολιτική που συνδέεται με πολλές άλλες παραμέτρους. Δεν μπορεί να υποτάσσεται απλώς στους σχεδιασμούς και τις επιθυμίες των μεγάλων μας συμμάχων.

ΜΗΠΩΣ ΙΔΙΑ ΣΕΝΑΡΙΑ δεν παρακολουθούμε για την τύχη της Κύπρου; Θυμόμαστε όλοι τις ημέρες των διαβουλεύσεων για το σχέδιο Ανάν. Τότε που, μαζί με τον Κ. Καραμανλή και τον Γιώργο Παπανδρέου, και ο τότε πρόεδρος του ΣΥΝ Ν. Κωνσταντόπουλος είχε ενδώσει στις Σειρήνες του συμβιβασμού. Ο γραμματέας του ΑΚΕΛ Δημήτρης Χριστόφιας είχε κρατήσει τότε στάση καθαρή και δεν είχε εμπλακεί στα σχέδια των Αμερικανών. Πέρασε καιρός. Πολλοί δοκιμάστηκαν. Σήμερα ο Δημήτρης Χριστόφιας εκλήθη από τους Κύπριους στην προεδρία. Στην ευστροφία και τον πατριωτισμό του έχουν εναποθέσει τις ελπίδες τους οι Κύπριοι· πουθενά αλλού.

DVD ΤΕΛΟΣ...

ΑΣ ΔΕ ΜΙΑ ΧΙΛΙΟΠΑΙΓΜΕΝΗ
ΦΘΑΡΜΕΝΗ ΒΙΝΤΕΟΚΑΣΕΤΑ...

Αλλαγή στην Κύπρο με τον Χριστόφια που ενώνει!

ΑΝ ΥΠΟΤΕΘΕΙ, προς στιγμή, ότι βασικό σημείο αναφοράς, για την «επιβίωση του ελληνικού γένους», είναι το όνομα που θα φέρει, τελικά, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, έπεται ότι κύριο θέμα του Δεκαπενθημέρου είναι η πρόσκληση που απηύθυνε ήδη ο ειδικός μεσολαβητής του ΟΗΕ Μάθιου Νίμιτς στους διαπραγματευτές της Αθήνας και των Σκοπίων, για την έναρξη «εντατικών συνομιλιών, στη Νέα Υόρκη! Οι συνομιλίες αρχίζουν σήμερα Παρασκευή και, όπως αναμενόταν, οι «υπερπατριώτες» –ένθεν κι εκείθεν– ετοιμάζονται για τα περαιτέρω.

ΤΗ ΦΟΡΑ αυτή, το λάβαρο της Αγίας Λαύρας επείγονται να σηκώσουν δύο σεσημασμένοι –μεταξύ άλλων– υπερπατριώτες, όπως ο πρόεδρος του ΛΑΟΣ Γ. Καρατζαφέρης («Ω, λιγυρόν σπαθί μου», κ.λπ.) και ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Άνθιμος, που πιστεύει ότι μπορεί να διαφοροποιηθεί από τη νηφάλια γραμμή του νέου αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου και να το παίξει νέος Χριστόδουλος! (Όπως είναι γνωστό, στην πρόσφατη διαδικασία εκλογής αρχιεπισκόπου, ο μητροπολίτης Άνθιμος αξιώθηκε να συγκεντρώσει 7 ψήφους, επί 74 ψηφισάντων μητροπολιτών. Ο «θεός των εθνικοφρόνων», τη φορά αυτή, δεν ήταν τόσο ελεήμων...)

ΕΘΝΟΦΡΟΝΕΣ-υπερπατριώτες, όμως, διαθέτει και η άλλη πλευρά, η οποία, φυσικά, κατεβαίνει στους δρό-

μους, ανεμίζοντας σημαίες με τον ήλιο της Βεργίνας και παινεύοντας τη δικιά τους Μακεδονία, που είναι επίσης «Ξακουστή»... Πάντως, Έλληνες και ξένοι αναλυτές, αναφερόμενοι στις δηλώσεις του προέδρου και του πρωθυπουργού της ΠΓΔΜ, σημείωναν, κατά καιρούς, κάποια «διαφορά αποχρώσεων ή/και τόνου». Επί παραδείγματι, ενώ ο πρόεδρος Μπράνκο Τσερβενκόφσκι δηλώνει «Θέλουμε και επιθυμούμε λύση», την ίδια στιγμή, ο πρωθυπουργός της χώρας Νίκολα Γκρουέφσκι υπογράμμιζε ότι «η μάχη για τη διατήρηση της συνταγματικής ονομασίας είναι η μάχη για τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας». Πόσα ακριβώς αστέρια διαθέτει η αμερικανική αστερόεσσα;

ΑΛΛΟ ΚΑΠΟΙΟΣ ΜΑΤΑΙΟΣΠΟΥΔΟΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΑΝΕΥΘΥΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως, ότι το «σκοπιανό» κρατάει από το... 1990, ότι λάθη πολλά (από δική μας πλευράς) έγιναν και παραέγιναν και ότι καλός σύμβουλος δεν είναι ούτε η ταραχή, ούτε τα νταηλίκια! Από την άλλη, δεν πρέπει να μας διαφεύγει, ασφαλώς, η «πολιτική στιγμή» με τους Αμερικανούς να επεμβαίνουν –να εξακολουθούν να επεμβαίνουν– στα Βαλκάνια και να τιμωρούν –να εξακολουθούν να τιμωρούν– τη Σερβία... Όσο για το όραμα μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής της Ευρώπης, φαίνεται ότι είχε καταρρεύσει

πολύ πριν από τη σημερινή «ανεξαρτητοποίηση» του Κοσσυφοπεδίου και τη γενικότερη προσπάθεια των Αμερικανών να ξαναγράψουν την πολιτική γεωγραφία στα Βαλκάνια. Μέσα στο πλαίσιο αυτό και με αστάθητο ακόμα τον παράγοντα Ρωσία, ο καθείς αντιλαμβάνεται ότι το Σκοπιανό δεν μπορεί να είναι υπόθεση κάποιου ματαιόσπουδου πολιτικάντη-μητροπολίτη ή πολιτικάντη-δημάρχου, αλλά υπεύθυνη υπόθεση υπεύθυνων –πολιτικά και πολιτικά– παραγόντων, οι οποίοι σταθμίζοντας, μεταξύ άλλων, και τη σύσταση του Θουκυδίδη –«άνδρες (=άνθρωποι) γαρ πόλις»– αποφασίζουν από κοινού τα περαιτέρω βήματα της χώρας.

ΑΠΟ ΤΟ: «ΕΤΣΙ ΚΑΛΑ ΕΙΜΑΣΤΕ» ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΑΝΗ ΝΙΚΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ

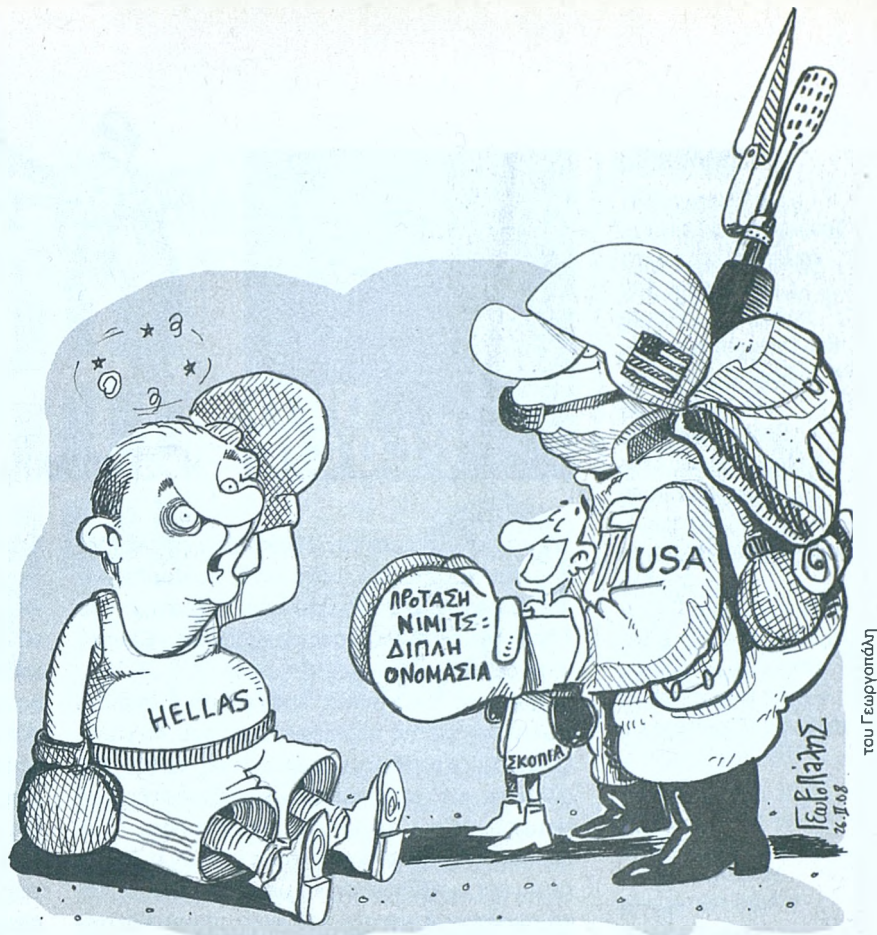
ΑΡΧΙΣΑΜΕ, κακώς, με το «Σκοπιανό», ενώ υπήρχε –υπάρχει– μεγάλη χαρποίός είδηση: Η περιφανής νίκη της αριστεράς στην Κύπρο, η προσωπική επιτυχία του Δημήτρη Χριστόφια, γενικού γραμματέα του ΑΚΕΛ και προέδρου της Κυπριακής Βουλής, στην πρόθεσή του να διεκδικήσει την προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας και –μέσω του αξιώματος αυτού– να ενώσει την Κύπρο. Ήδη, κοινή είναι η αίτηση, στους πολιτικούς αναλυτές, ότι μια νέα σελίδα άνοιξε για την επίλυση του Κυπριακού και ότι, αν δεν παρεμβληθούν εσκεμμένα εμπόδια από πλευράς Άγκυρας/ Λονδίνου/ Ουάσιν-

γκτον, αν όχι και ελληνοκυπριακού κατεστημένου («και έτσι καλά ήμαστε»...), ένας άλλος δρόμος –η επανένωση του νησιού– είναι εφικτός.

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός ότι η νίκη Χριστόφια δεν χαροποίησε απαξάπαντες... Κάποιοι έγραψαν ότι ο νέος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας θα πρέπει να εξηγήσει τώρα τι ακριβώς σημαίνει... «Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού», ενώ άλλοι αισθάνθηκαν την ανάγκη να «υπομνήσουν» ότι το 53,36%, που συγκέντρωσε η υποψηφιότητα Χριστόφια, «δεν πρέπει να εννοηθεί ως αποκλειστικός θρίαμβος της αριστεράς (λες και το ΑΚΕΛ ισχυρίσθηκε τη μονοχρωμία), αφού υπήρξε αποτέλεσμα συμφωνίας μεταξύ κομμάτων»!

ΚΑΠΟΙΟΙ ΔΕΝ ΕΥΤΥΧΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΑΚΕΛ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΑ, ο θρίαμβος του ΑΚΕΛ δεν χαροποίησε την κυπριακή Δεξιά... Όχι επειδή διανοήθηκε, προς στιγμή, ότι το ΑΚΕΛ θα σπεύσει να εθνικοποιήσει την... Τράπεζα Κύπρου, λόγου χάρη, ή τον τομέα της μεταποίησης, αλλά επειδή –ως εξ ενστίκτου– «όμοιος ομοίωσεί πελάζει» Πάντως, ο Δημήτρης Χριστόφιας διαθέτει και πείρα και περισσή ευφυΐα, ώστε να σπεύσει να τοποθετήσει ως υπουργό Οικονομικών, ανώτατο διευθυντικό στέλεχος της... Τράπεζας Κύπρου! Τέλος, μεταξύ αυτών που δεν ευτύχησαν από την επιτυχία από την επιτυχία ΑΚΕΛ και Χριστόφια είναι και ένιοι κεντροαριστεροί (Κύπριοι κεντροαριστεροί, με προσβάσεις στον ελλαδικό κεντροαριστερό Τύπο και το ΠΑΣΟΚ, ειδικότερα), οι οποίοι, έμπλεοι οργής (για την παλαιά και «νέα τριμερή» –ΔΗΚΟ, ΑΚΕΛ, ΕΔΕΚ) προπαγανδίζουν Κασουλίδη –«είναι, έλεγαν, πολύ Ευρωπαίος»...– και όχι Χριστόφια! Ας είναι. Αυτό που

του Γεωργιάδη

μετρά, αυτό που προέχει σήμερα, είναι ν' ανοίξει ο δρόμος προς την επανένωση της Κύπρου. Η προσπάθεια δεν θα είναι εύκολη, αφού «συνομιλητής» του νέου προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια δεν θα είναι μόνο ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, αλλά και πολλοί άλλοι, από τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, ως τον διοικητή των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στην κατεχόμενη Κύπρο, ως τον αρμόδιο για θέματα διεύρυνσης κοινοτικό επίτροπο. Εντάξει, είναι «στενή η πύλη η απαγουσα εις την ζωήν» –καταπώς θα έλεγε ο αρχιεπίσκοπος κύριος Χρυσόστομος–, ο οποίος, χωρίς ντροπή, είχε σπεύσει να «συμβουλευσει» το πλήρωμα της εκ-

κλησίας να ψηφίσει Κασουλίδη, «για να μην έλθει ο κομμουνισμός» και «σχισθεί το καταπέτασμα του ναού»!

ΑΛΛΑ τις δυσκολίες και τις «στενές πύλες», οι μαχόμενοι πολίτες, οι μαχόμενοι αριστεροί, τις αντιμετώπισαν σχεδόν πάντα με γενναιότητα και υψηλό αίσθημα ευθύνης. Το Αντί και ο συντάκτης της στήλης, με την ευκαιρία της περηφανούς νίκης της κυπριακής Αριστεράς, απευθύνουν στον αγαπητό φίλο, πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, θερμές ευχές για κάθε επιτυχία. Το σύνθημα του αριστερού ελλαδικού Τύπου παραμένει το ίδιο: «Αλλαγή στην Κύπρο, με τον Χριστόφια που ενώνει»!

ANTHNΩP

Κάτι το «ωραίο»

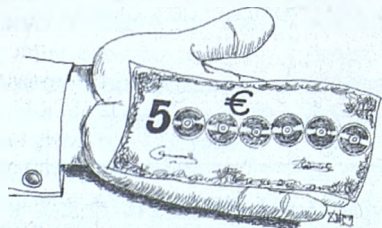
Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

Εκδόσεις Πολύτυπο Κεντρική διάθεση: τηλ.: 210-72.32.819

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Πανηγυρίζουν Τουρκοαγγλοαμερικανοί και Βρυξέλλες για την ήττα Τάσσου στις προεδρικές εκλογές που έγιναν στην Κύπρο.
- Τρίβουν τα χέρια τους από ικανοποίηση Georges and Dora.
- Μάλλον μαύρα είναι τα μαντάτα για τη μεγαλόνησο...
- Οι Ανανιστές πήραν τη ρεβάνς!
- Το λάβαρο του ΟΧΙ για την ονομασία της ΠΓΔΜ σηκώνουν οι πασόκοι.
- Καλά τόσα χρόνια με τον τ. καταλλήλοτερο και ΥΠΕΞ τον Georges τι έκαναν;
- Όσο για τις κορώνες τους περί βέτο μόνο γέλια προκαλούν.
- Αυτοί που έκαναν τούμπες στους Αμερικανούς, που έδωσαν βάσεις για να βομβαρδιστεί η Γιουγκοσλαβία, που χειροκρότησαν την υποστολή της σημαίας στα Ίμια.
- Αθλιότητες αθλίων.
- Ο λαός, όμως, έχει μνήμη και σε κάθε νέα δημοσκόπηση εμφανίζονται όλο και χαμηλότερα.
- Ούτε πρόσεχαν, ούτε προσέχουν.
- Η λέξη αυτοκριτική τους είναι άγνωστη.
- Καταρρέουν μαζί με τους γαλάζιους κουμπάρους τους.
- Μόνοι τους επέλεξαν το γκρεμό.
 - Εμείς απλά απολαμβάνουμε την πτώση τους.
 - Το έγγραφο του Νίμιτς για το Σκοπιανό... διέρρηξε στο Συγκρότημα Λαμπράκη.

του Δημήτρη Πετσέτιδη

Η «ΣΚΟΠΙΑΝΗ» ΜΑΣ ΤΥΦΛΩΣΗ

Οταν σκέφτομαι την εθνική μας αβελτηρία στο «Σκοπιανό», ούτε λαός ευκαιρίας να ήμασταν, ο νους μου πάει στο στίχο του Τάσου Γαλάτη: *Συβαρίτες και Αβδηρίτες*, «Έλληνες το γένος εσμέν».

Απ' τη μια άκρη οι κατ' επάγγελμα «πατριδοφύλακες», με τις περικεφαλαίες του Μεγαλέξανδρου στα άδεια κεφάλια τους, κι απ' την άλλη οι κατ' επάγγελμα «αντιεθνικιστές» να αντιμετωπίζουν το θέμα... σαν να είναι Λουξεμβούργοι. Κι ανάμεσά τους κοπάδι οι Συβαρίτες και οι Αβδηρίτες να μετακινούμαστε κατά περίπτωση μεταξύ «εθνικού μεγαλοϊδεατισμού» και «εθνικής αποϊδεοποίησης». Ένας χυλός, χωρίς κεφαλαιοποιημένη ιστορική μνήμη, χωρίς κεφαλαιοποιημένη θεσμική μνήμη, χωρίς κεφαλαιοποιημένη συλλογική σοφία.

Κι οι πολιτικές μας ηγεσίες κατ' εικόνα και ομοίωσή μας, όπως κι εμείς κατ' εικόνα και ομοίωσή τους, με τον «ρεαλιστή» Μητσοτάκη να είναι... ο Νέστορας της πολιτικής μας ζωής! Αυτός ο αθεόφοβος που διαπραγματευόταν για λύση στο Σκοπιανό, πιστεύοντας ο ίδιος πως το όνομα «Μακεδονία» μετά από δέκα χρόνια δεν θα το θυμάται κανείς!

Αναρωτιέμαι αν εμείς, ένας λαός με τρισι-

λιετή ιστορία, διδαχτήκαμε κάτι απ' την υποδειγματική σταθερότητα και σοβαρότητα των χτεσινών Σκοπιανών στην υπεράσπιση του εθνολογικού τους σφετερισμού. Αν, έστω από τούδε και στο εξής, θα αποφασίσουμε να κινηθούμε, όπως αυτοί, με υποδειγματική σταθερότητα και σοβαρότητα, για να μην επιτρέψουμε αυτό τον ανιστόρητο και επικίνδυνο σφετερισμό, διαμηνύοντας προς κάθε κατεύθυνση πως δεν διατιθέμεθα... να πληρώσουμε το λογαριασμό του στρατηγικού αναδασμού των Βαλκανίων. Κι όχι απλώς να το διαμηνύσουμε, αλλά να το εννοούμε κιόλας.

...Θέλω να πιστεύω πως, ξεπερνώντας τον «συβαριτο/αβδηριτισμό» μας, δεν θα κάνουμε βήμα πίσω, αληθινή κόκκινη γραμμή, απ' τη σύνθετη ονομασία και με απολύτως αποσαφηνισμένη και κατοχυρωμένη τη γεωγραφική μόνο χρήση του ονόματος «Μακεδονία» απ' τους Σκοπιανούς. Πως θα διαμηνύσουμε στους άσπονδους φίλους μας τους Αμερικανούς, που έχουν το «κοπιράιτ» του γειτονικού κρατιδίου, όπως και των άλλων προτεκτοράτων της ευρύτερης περιοχής μας, πως έχουμε κι εμείς τα όριά μας. Πως δεν... διατιθέμεθα!

Λαοκράτης Βάσσης

ΣΤΟ ΣΤΟΧΟ ΚΑΙ Ο ΑΛΤΕΡ

Διαβάσαμε ότι πόρτα πόρτα πήραν τους μεγαλοεκδότες και τα δημοσιογραφικά γραφεία οι άνθρωποι του ΑΛΤΕΡ, σε μια προσπάθεια να μη δοθεί συνέχεια στην αποκάλυψη της *Ελευθεροτυπίας* για τους ελέγχους του πρώην ΣΔΟΕ και τα πλαστά τιμολόγια που εντόπισαν. Ο Γιώργος Κουρής, που είναι φίλος του Σταύρου Ψυχάρη, έβαλε τα μεγάλα μέσα, ενώ κι ο Κοσμάς Σφαέλος πραγματοποίησε αρμένικη βίζιτα στα γραφεία της *Ελευθεροτυπίας*, όπου συνάντησε την Αριστεά

και τα υπόλοιπα στελέχη της εφημερίδας. Οι δεήσεις δεν πήγαν, φαίνεται, στο βρόντο, μιας και την επόμενη ημέρα η *Ελευθεροτυπία* έγραψε: «Διαψεύδει τους οικονομικούς ελέγχους το ΑΛΤΕΡ. Από το κανάλι, σύμφωνα με το ρεπορτάζ της εφημερίδας, ισχυρίζονται ότι οι συναλλαγές όλων των οικονομικών περιόδων της εταιρείας μας είναι πραγματικές. Ανώτατα στελέχη του ΑΛΤΕΡ επικαλούνταν άγνοια ακόμη και για τη διεξαγωγή των ερευνών από την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, ενώ με ανακοίνωσή τους διέψευδαν τα σχετικά δημοσιεύματα». Η αλήθεια όμως φαίνεται πως είναι διαφορετική, επειδή μας λένε ότι και οι έρευνες συνεχίζονται και τα στοιχεία είναι πραγματικά.

Π.Π.

ΤΩΡΑ ΣΦΑΖΟΝΤΑΙ

Η επέμβαση της ΥΠΕΕ του κ. Σπύρου Κλαδά στο ΑΛΤΕΡ προαναγγέλθηκε στις 17 Φεβρουαρίου από την *Καθημερινή*. Σε μια συγκυρία πολύ δύσκολη για την κυβέρνηση, λόγω των έντονων επιθέσεων από τα ΜΜΕ της διαπλοκής εναντίον της, αλλά και επειδή η ίδια βρίσκεται στο μέσο μιας πρωτοφανούς σύγκρουσης συμφερόντων, η *Καθημερινή* έβαλε στο στόχαστρο: «Ορισμένα εκδοτικά συμφέροντα» που «στοχοποιούν κυβερνητικά στελέχη και ειδικότερα εκείνους που έχουν την ευθύνη για έρευνες οι οποίες αφορούν άνομες ή «μαύρες» συναλλαγές». Τη «μαφία των καυσίμων» και τον «εκδοτικό υπόκοσμο» που «έχουν συνηθίσει στην ασυδοσία και δίνουν μια μάχη επιβίωσης». «Ορισμένα μεταπολιτευτικά αποστήματα που πρέπει να εξαρθρωθούν, ανεξαρτήτως πολιτικού κόστους». Αυτό ήταν και το σοβαρότερο. Την ίδια Κυριακή τα ΕΛΠΕ και

του ΚΑΚ (Κακαριώνης)

η ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, δηλαδή οι κ. Λάτσης και Βαρδινογιάννης, έστειλαν κοινή ανακοίνωση στην ίδια την *Καθημερινή*, όπου διέψευδαν ότι έχουν οιαδήποτε σχέση με τα κυκλώματα λαθρεμπορίας καυσίμων που καταγγέλλει συνεχώς το τελευταίο διάστημα η εφημερίδα. Και ύστερα από λίγες ημέρες, από εβδομαδιαία εφημερίδα αυτή τη φορά, εστάλη και το άλλο μήνυμα: «Αν τολμάς, πες ονόματα». Ο πόλεμος εξελίσσεται σε σφαγή.

Π.Π.

ΟΜΙΛΗΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ...

1. Προτείνω να εφαρμοστούν στα talk shows οι κώδικες οδικής κυκλοφορίας. Έτσι, όταν, παραδείγματος χάριν, ο κ. Ρέππας διακόπτει τον κ. Γιακουμάτο και μιλάει παράλληλα με αυτόν, ο οικοδεσπότης-δημοσιογράφος να πατάει ένα κουμπί που θα δείχνει κόκκινο, πράγμα που θα αναγκάζει τον κ. Ρέππα ή αντίστοιχως τον κ. Γιακουμάτο να πληρώσει το ανάλογο πρόστιμο για αντικανονική προσέλευση. Όταν κάποιος εκ των ομιλητών καταχράται του χρόνου, να πατάει το κόκκινο για παράβαση του ορίου ταχύτητας, και όταν παίρνει χωρίς άδεια το λόγο, για παράβαση πληρωμής διοδίων.

Έτσι, ο σκυλοκαβγάς των δύο μεγάλων για το ποιος θα φτάσει πρώτος και ο σεβασμός του ομιλητικού κώδικα από τους δύο μικρούς, που τους καθιστά μαρμαρωμένες φιγούρες, θα πάρει τη μορφή «παιχνιδιού», πράγμα που θα αυξήσει το ενδιαφέρον των ακροατών. Σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία θα ανακηρύσσεται νικητής αυτός που έχει κάνει τις λιγότερες παραβάσεις και θα εισπράττει τα λεφτά από τα πρόστιμα.

...ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΚΡΟΑΤΩΝ

2. Δεν είναι μόνο οι άνθρωποι που χρειάζονται ψυχαναλυτή. Την ίδια ανάγκη έχουν και τα εμπορικά, τηλεοπτικά κανάλια, τα οποία πάσχουν σοβαρά από τη νεύρωση της καταναγκαστικής επανάληψης.

Έχει ανακαλυφθεί, ότι η ασθένεια αυτή είναι μεταδοτική, όπως και η γρίπη. Το Υπουργείο Υγείας θα πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα προστασίας των ακροατών από αυτό τον βλαβερό ψυχαναγκασμό. Εκτός εάν αποτελεί και αυτό ένα από τα δαιμόνια μέσα χειραγώγησης του κοινού, ώστε να συνηθίσει να ζει αδιαμαρτύρητα με την επανάληψη του ίδιου και να καταλαμβάνεται από αίσθημα στέρξης και ανασφάλειας όταν κάτι πάει ν' αλλάξει.

Τζίνα Πολίτη

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Διάβασα ότι τρεις είχαν την πρόταση Νίμιτς στα χέρια τους.
- Ο πρωθυπουργός, η Dora κι ένας σύμβουλός της.
- Α, κι ο συντάκτης του κ. Νίμιτς.
- Λέτε τα κονέ του μπάμπη Χρήστου να φτάνουν τόσο μακριά;
- Ποιητής, κριτικός, ηθοποιός, σκηνοθέτης, μεταφραστής, δημοσιογράφος, επιφυλλιογράφος, κοινωνιολόγος και πανεπιστημιακός εχρίσθη πρόσφατα και ιππότης (των γραμμάτων) από τους Γάλλους!
- Λεονάρντο ντα Βίντσι;
- Όχι!
- Γεώργιο Βέλτσος.
- Δοξάστε τον.
- Η πιο ηχηρή μεταγραφή Έλληνα στο εξωτερικό.
- Ποιος Γκέκας, Γιαννακόπουλος, Μαχλάς, Σαμαράς, Κυριάκος και Μπασινάς;
- Ο γίγαντας τ. καταλληλότερος.
- Από τη Χ. Τρικούπη, ομάδα Β' κατηγορίας στην Super League της Ευρώπης.
- Επιτροπή «σοφών» για το ευρωσύνταγμα.
- Ο στίχος του περιπλανώμενου από κόμμα εις κόμμα Σαββόπουλου για τα βαθιά χασμουρητά που οδήγησαν τους Έλληνες οι σκηνοθέτες της μεταπολίτευσης πάει γάντι στους επικοινωνιολόγους του ΡΑΣΟΚ.
- Κάθε τους ανακοίνωση και πιο βαρετή.
- Στερεοτυπική και αποχυμωμένη.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ατάκες χωρίς να φαίνεται στους... υπότιτλους ο εμπνευστής υπάρχουν και μάλιστα δηλητηριώδεις.
- Οι δηλώσεις του τ. καταλληλότερου αντιμετωπίστηκαν ως εξής: «αποκτήσαμε και μείς τον επίτιμό μας»...
- Τα καλά να γράφονται.
 - Ο τ. «πολυευσβεβέστατος» του Αγ. Όρους, τ. πανεπιστημιακός του Παντείου, τ. δημοσιογράφος και νυν εκδότης κυρ Σταύρος γράφει ότι η Δημοκρατική Παράταξη δεν θα ανασυνταχθεί με ενέσεις εξ Αριστερών.
 - Τι εννοεί ο Μαμαλάκης των παρασκηνιακών εκλομαγειριών;
 - Το χούι δεν κόβεται.
 - Οι επιτελάρχες του Συγκροτήματος πάσχουν από ανίαιο αποστασιακό ιδεασμό.
 - Οι πράσινοι δήμαρχοι επιρροής Georges έκαναν αντίσταση με τα χιόνια.
 - Δεν καθάρισαν τους δρόμους και τις αυλές των σχολείων για να το χρεωθεί η κυβέρνηση.
 - Στ' άρματα, στ' άρματα...
 - Ο προτελευταίος μεγάλος ηγέτης της Αριστεράς μετά από 49 χρόνια εξουσίας εγκατέλειψε την εξουσία.
 - Μιλάμε για τον θρυλικό Φιντέλ Κάστρο.

του Δημήτρη Πετσενίδη

«ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ...»

Η ιστορία δεμένους μας έχει κόμπους, ασχέτως εάν όλα τα βάσανα που κληροδοτεί τα βαφτίζει «εκκρεμότητες». Δεν λέει να φτάσει στην τελευταία σελίδα το μυθιστόρημα της ελληνοσκοπιανής διένεξης. Η προφητεία Μητσοτάκη ότι σε 10 χρόνια δεν θα θυμάται κανείς το όνο-

μα, κατέληξε εφιάλτης που κανείς δεν θέλει να προφέρει το όνομά του. Άντε πάλι λαδώνονται τα γρανάζια για να πάρει μπροστά η εκστρατεία της γερασμένης εθνοκροσύνης. Ξεσκονίζουν τις γνώσεις τους για να διδάξουν και πάλι ιστορία οι γνωστοί βετεράνοι, που ακόμη καμαρώ-

νουν για τη συμμετοχή τους στα συλλαλητήρια της δεκαετίας του '90. Το ρόλο του επιμορφωτή έχουν αναλάβει φυσικά τα στελέχη του ακροδεξιού χώρου, συνεπικουρούμενοι από τον Άνθιμο. Τέτοια τηλεοπτική πλύση εγκεφάλου ούτε στον εχθρό σου να μην εύχεσαι... **ΣΩ.ΛΕ.**

ΑΘΩΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΟΜΟΦΩΝΑ

Εγινε στη Θεσσαλονίκη η δίκη του αγωνιστή κατά της δικτατορίας Νάντη Χατζηγιάννη ύστερα από μήνυση που είχε καταθέσει εναντίον του ο βασανιστής του την περίοδο της Χούντας (και τουλάχιστον συνεργός στην εκτέλεση του επίσης αγωνιστή Γιάννη Χαλκίδη κατά το μπλόκο που στήθηκε εναντίον της ομάδας των τριών -Παντή, Χαλκίδη, Χατζηγιάννη- που είχαν βάλει την πρώτη βόμβα κατά της δικτατορίας στη Θεσσαλονίκη το Σεπτέμβριο του 1967, με την ευκαιρία των εγκαινίων από τη Χούντα της τότε Έκθεσης).

Ο Αντώνιος Λεπενιώτης, τότε χωροφύλακας και αργότερα εργολάβος οικοδομών, μήνυσε για συκοφαντική δυσφήμιση τον Χατζηγιάννη, ο οποίος σε τυχαία συνάντησή τους μέσα σε λεωφορείο της Θεσσαλονίκης, το Σεπτέμβριο του 2004, τον αποκάλεσε «δολοφόνο του Χαλκίδη» και του ζητούσε μάλιστα και 200.000 ευρώ για αποζημίωση.

Η δίκη κράτησε 2 μέρες (Παρασκευή 8 και Δευτέρα 11 Φεβρουαρίου) και την παρακολούθησαν συναγωνιστές του κατηγορουμένου και αγωνιστές βασανισθέντες οι ίδιοι από τον Λεπενιώτη. Συνήγορος Πολιτικής Αγωγής ήταν ο γιος Τόσκας, γόνος του συνηγόρου των βασανιστών της Θεσσαλονίκης στις πρώτες δίκες κατά τη Μεταπολίτευση.

Συνήγοροι του κατηγορουμένου ήταν οι: Νίκος Κωνσταντόπουλος (πρώην πρόεδρος του ΣΥΝ και πολιτικός κρατούμενος ο ίδιος επί δικτατορίας) και Έρση Φωτοπούλου. Μεταξύ

των μαρτύρων υπεράσπισης ήταν και οι δύο αδελφές του Χαλκίδη, Τούλα Ρήγα και Φίκα Μπεχλιβανίδη. Επίσης κατέθεσαν οι: Κώστας Παπαδόπουλος (βασανισθείς από τον Λεπενιώτη και καταδικασμένος σε 20 χρόνια φυλάκιση, ο νεαρότερος τότε έγκλειστος στο Επταπύργιο), Γρηγόρης Παντής (επίσης βασανισθείς από τον Λεπενιώτη), Τριαντάφυλλος Μυταφίδης (φιλόλογος), Μιχάλης Λιάκος (γιατρός) και Γιώργος Τσιάκαλος (διευθυντής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του ΑΠΘ), του οποίου η κατάθεση ήταν καταπέλτης για τις αιτιάσεις της πολιτικής αγωγής «περί μνήμης μετά 40ετίας», καθώς συνέκρινε τις ψυχικές συνθήκες των βασανισθέντων από την ελληνική Χούντα με εκείνες των επιζώντων από τα κρεματόρια της ναζιστικής γερμανίας.

Τη σύνθεση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Θεσσαλονίκης αποτελούσαν οι: πρόεδρος Αικατερίνη Παπαβασιλείου, πάρεδροι Χαρίκλεια Λυρίτση και Κωνσταντίνος Χαρίσης και εισαγγελέας Άννα Καραμόσχου.

Η απόφαση ήταν ομόφωνα αθωωτική για τον Χατζηγιάννη και έγινε δεκτή με χειροκροτήματα από το ακροατήριο που είχε κατακλύσει την αίθουσα και τις δυο μέρες.

Λεπτομερέστερες εντυπώσεις από την όλη διαδικασία, που δεν αφορούσε μόνο το παρελθόν αλλά έχει σχέση και με το μέλλον εξαιτίας των ζητημάτων ιστορικής μνήμης που ετέθησαν, θα δημοσιευθούν στο επόμενο τεύχος. **Χ.Σ.**

ΤΑ ΠΕΡΙ «ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΠΟΛΙΣΜΟΥ»

Υπό διάφορες εκδοχές σερβίρεται τελευταία η ιδέα του «πολυκομματικού διπολισμού», για να διαδεχτεί τον μεταπολιτευτικό «δικομματισμό», που έκανε το μεγάλο του κύκλο, χωρίς να αξιοποιήσει τις προνομιακές αντικειμενικές δυνατότητες των δεκαετιών του. Κάθε άλλο μάλιστα, αν σκεφτούμε πως η αδιαμφισβήτητη καλοπέραση των γενεών της Μεταπολίτευσης επιδοτήθηκε με ιδιοτελή «αφροσύνη» απ' το μέλλον. Που σε απλά ελληνικά σημαίνει πως κατακλέψαμε τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας, μετακυλώντας στους ώμους τους ασήκωτα χρέη.

Όμως, αλήθεια, πώς εξηγούν οι επικαρπωτές του «δικομματισμού» το ότι στη μακρά διάρκειά του χάθηκε η μεγάλη ευκαιρία της δημιουργίας ανθεκτικών αναπτυξιακών υποδομών στον τόπο μας; Είναι τεχνικό ή στρατηγικό ζήτημα η αρνητική τελικά έκβαση της δικομματικής διαχείρισης της μεταπολιτευτικής εξουσίας; Ποιος ήταν, ειδικότερα, ο ρόλος και οι ευθύνες του ΠΑΣΟΚ στη συνολική λειτουργία του μεταπολιτευτικού πολιτικού μας συστήματος;

Αυτά είναι μερικά απ' τα πολλά κρίσιμα ερωτή-

ματα που πρέπει να απαντηθούν για να φανεί αν οι εισηγούμενοι τη μετεξέλιξη του «δικομματισμού» σε «πολυκομματικό διπολισμό» κατάλαβαν κάτι απ' τα γεγονεμένα της Μεταπολίτευσης. Αν οι φίλοι του ΠΑΣΟΚ, πρωτίστως αυτοί, που εισηγούνται... καλλιεπώς τα περί «πολυκομματικής κυβερνώσας Κεντρο/Αριστεράς», συνειδητοποίησαν τη στρατηγική ρίζα της χαμένης για τον τόπο μας μεγάλης ευκαιρίας της Μεταπολίτευσης και τις δικές τους πολύ μεγάλες ευθύνες.

Έκαναν κάπου τέτοια κριτική και αυτοκριτική, βάζοντας αληθινά τα δάχτυλά τους, όσοι δεν τα έβαλαν στο μέλι, επί τον τύπον των ήλων;

Γιατί το αληθινά ζητούμενο, αν θέλουμε να ανοίξει με άλλους όρους απ' τον παλιό ο νέος κύκλος της Μεταπολίτευσης, δεν είναι η μεταμφίεση του «δικομματισμού» σε «πολυκομματικό διπολισμό», αλλά η διασφαλισμένη μετατόπιση του κέντρου βάρους της πολιτικής μας προς τα Αριστερά. Που σημαίνει: αληθινή ρήξη με τη στρατηγική λογική και τις συνολικές πρακτικές νομής εξουσίας του μεταπολιτευτικού δικομματικού πολιτικού μας συστήματος.

Λαοκράτης Βάσσης

ΠΑΣΟΚ

Ανακούφιση στις τάξεις του ΠΑΣΟΚ! Αξιολογώντας τα αποτελέσματα και τις διαδικασίες στην εκλογή συνέδρων, παρόλα τα ευτράπελα και τις εντάσεις που προκλήθηκαν αλλά και τη μικρή συμμετοχή, οι αξιωματούχοι στη Χαριλάου Τρικούπη πήραν μια βαθιά ανάσα, αφού γλίτωσαν τα χειρότερα. Η ενότητα κρατιέται από μια κλωστή, οι βενιζελικοί περιμένουν στη γωνία τα επόμενα στραβοπατήματα της ηγεσίας και τα γκάλοπ φέρνουν κύματα κατ'ήφειας. Μετράνε τα κουκιά για να διαπιστωθεί η κυριαρχία Παπανδρέου στους συνέδρους, ρίχνουν από σπόντα για πιθανές διαγραφές. Όσο για την περίφημη ψυχική ενότητα, αυτή θα απασχολήσει το ΠΑΣΟΚ στο επόμενο συνέδριο, όποτε αυτό γίνει... **ΣΩ.ΛΕ.**

ΟΥΤΕ ΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΟΥΝ ΜΥΣΤΙΚΟ

Εντονη πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης αλλά και ερωτηματικά για τα κίνητρα της πράξης έχει προκαλέσει η διαρροή του εγγράφου με τις προτάσεις Νίμιτς στο σημερινό *Βήμα*. Το έγγραφο διέρρευσε πριν καν το λάβουν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και τα κόμματα. Είναι προφανές ότι η διαρροή υπονομεύει τη διαπραγματευτική θέση της Ελλάδας, στην πιο κρίσιμη μάλιστα φάση του προβλήματος. Και ρεζιλεύει για μια ακόμα φορά διεθνώς την ελληνική κυβέρνηση, αφού ούτε καν τα Σκό-

πια δεν το διέρρευσαν. Η ίδια η κυβέρνηση παραδέχθηκε ότι η διαρροή δημιουργεί πρόβλημα και ότι η εμπιστευτικότητα θα βοηθούσε. Αυτά δεν αρκούν. Πρέπει να βρει και τον ένοχο και να τον παραδώσει στη δικαιοσύνη. Τρεις πλευρές είχαν το έγγραφο: Ο Αμερικάνος και ο Νίμιτς, η Ντόρα Μπακογιάννη και το Μαξίμου. Κατά τα άλλα αυτή η κυβέρνηση ούτε ένα έγγραφο που αφορά σοβαρό εθνικό ζήτημα δεν μπορεί να κρατήσει μυστικό. Και δεν ξέρουμε τι είναι χειρότερο. Η αλαζονεία, η αφερεγγυότητα ή η βλακεία;

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ποιος είναι ο τελευταίος;
- Μα θέλει ρώτημα;
- Ο τ. καταλληλότερος.
- Εκτός από την επιτροπή σοφών της ΕΕ πηγαίνει και στο γήπεδο του Ολυμπιακού.
- Αφού το χάρισε στον εκλεκτό του κ. Κρόκο...
- Εκτός από σοφός είναι και χουβαρντάς.
- Αυτοί είναι ηγέτες.
- Φουσκώνουν τα πανιά της Αριστεράς και κυρίως του ΣΥΡΙΖΑ.
- Πολύ προσοχή και λιγότερη αμετροέπεια.
- Η ψήφος δεν είναι δεδομένη.
- Η μεγάλη ευκαιρία της Αριστεράς είναι προ των πυλών.
- Όποιος την υπονομεύσει θα είναι υπόλογος στην ιστορία.
- Όχι του Λιάκου και της Ρεπούση.
- Αλλά του κινήματος και των εργαζομένων.
- Καλό δεκαπενθήμερο.

Ν. Μολ.

ΠΡΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟ

Σας παραθέτουμε απόσπασμα συνέντευξης του τραγουδοποιού Διονύση Τσακνή από το *Παρόν* της Κυριακής την οποία προσυπογράφουμε: «Θεωρώ ότι είναι μεγάλη πολυτέλεια στις μέρες μας τα κόμματα της Αριστεράς να μην έχουν ένα παράθυρο επικοινωνίας μεταξύ τους. Δεν λέω να υπάρχει ταύτιση, τότε θα μιλούσαμε για ένα κόμμα, αλλά δεν θεωρώ λογική τη στάση των ηγεσιών να μην ανοίγουν ένα παράθυρο διάλογου». Υπάρχει απάντηση;

Νίκος Αναστασάτος

...ΠΗΞΑΜΕ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Κάτι σαν επιδημία μου φαίνεται ότι έχει πέσει με τους νέους, στο αξίωμα ή και στην ηλικία. Το ξεκίνημα έγινε με τον νέο πρωθυπουργό στην Αυστραλία πέρσι και ακολούθησε «καπάκι» εκλογή νέου πρωθυπουργού στην Πολωνία.

Μόλις πριν λίγο είχαμε νέο αρχιεπίσκοπο κι αμέσως μετά νέο

πρόεδρο του Συνασπισμού. Την προηγούμενη Κυριακή εκλέχτηκε νέος πρόεδρος στην Κύπρο.

Και όλοι αυτοί οι νέοι σηματοδοτούν και μια κάποια νέα πολιτική, αν όχι «άρδην», σίγουρα σε πολλά σημεία.

Είχαμε ακόμα νέο πρόεδρο στην Κούβα (να λείπουν τα ειρωνικά σχόλια, παρακαλώ) και, καταπώς φαίνεται,

μέσα στο χρόνο θα έχουμε νέο πρόεδρο στη Ρωσία, νέο πρόεδρο στις ΗΠΑ, πιθανότατα νέο πρόεδρο και στο Πακιστάν.

Καταιγίδα νέων... Χάσαμε το μέτρημα...

Και, για κοίτα περίπτωση, μόνο το ΠΑΣΟΚ εξέλεξε τον παλιό του αρχηγό αντί νέο... **Ν.Α.Π.**

«Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΗΚ»

Σκάρτοι τέσσερις μήνες έχουν περάσει από την επανεκλογή του Γιώργου Παπανδρέου στο ΠΑΣΟΚ, τότε που στο όνομα των εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών που πήγαν να ψηφίσουν για τις εσωκομματικές εκλογές ακούγαμε καθημερινά για το «πλατύ λαϊκό κίνημα» στο οποίο επενδύει ο κόσμος. Και τώρα που τέλειωσε το φτηνό σόου; Με το τουφέκι τούς ψάχνει το κίνημα τους πολίτες για να ψηφίσουν στις εσωκομματικές διεργασίες του ενόψει συνεδρίου. Κι όσοι πάνε βρίσκονται μπροστά σε καταγγελίες για τη δημοκρατικότητα και τη νομιμότητα των διαδικασιών. Την ίδια στιγμή οι δημοσκοπήσεις δείχνουν το ΠΑΣΟΚ να έχει σπάσει (προς τα κάτω) το φράγμα του 30% και να οδεύει ολοταχώς προς το 20%.

Ξεφυλλίζοντας έναν (πολύ) παλιό τόμο του *Αντί* τις προάλλες, διάβαζα ένα τρισέλιδο αφιέρωμα στην κρίση της ΕΔΗΚ και πώς θα ξεπεραστεί. Κάπως έτσι θα διαβάζουμε κατά πάσα πιθανότητα και τις αναλύσεις για την κρίση στο ΠΑΣΟΚ σε λίγα χρόνια...

Γ. Κουρτ.

ΕΘΝΙΚΗ ΝΤΡΟΠΗ

Διέμεναν σε άθλιες συνθήκες στην Πεντέλη για πάνω από 10 χρόνια. Σε παραπήγματα από πλαστικό και χαρτόνια, δίχως κρεβάτια και θέρμανση. Το καλοκαίρι έβραζαν, εξαντλώνοντας και τα τελευταία όρια αντοχής. Μέσα στο τσουχτερό κρύο στριμώχνονταν για να ζεσταθούν λίγο από τις ανάσες τους, ελπίζοντας ότι το όνειρο για καλύτερη ζωή θα αντέξει στις χαμηλές θερμοκρασίες. Η επιδρομή του χιονιά ήρθε να πέσει σαν μια ύστατη τιμωρία στα ταλαιπωρημένα σώματα. Για τους Κούρδους μετανάστες στην Πεντέλη ή στο Λαύριο η ατυχία του ότι βρέθηκαν στην Ελλάδα κρύβει μεγαλύτερη σκληρότητα, από τη στιγμή που οι κρατικοί μηχανισμοί τούς διαμηνύουν με κάθε τρόπο ότι είναι ανεπιθύμητοι. Μόνη παρηγοριά ότι αρκετοί προσφέρθηκαν να τους φιλοξενησουν, να τους προσφέρουν λίγο φαγητό και ανθρωπιά. Μεταξύ αυτών και η Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Πόσο χρόνο όμως παραμένει ζωντανό ένα, έστω και μικρό, θαύμα στην Ελλάδα, μέχρι η θεσμοθετημένη βαρβαρότητα να πάρει την εκδίκησή της; **ΣΩ.ΛΕ.**

5-5-5

Φανερή γίνεται η αλλαγή κλίματος στο ΣΥΝ από τη σύνθεση της νέας Πολιτικής Γραμματείας του. Μπορεί η αναλογία 8 μέλη από το Αριστερό Ρεύμα (Καρύτζης, Κορωνάκης) αλλά και τον Δημ. Τζανακόπουλο, γραμματέα της Νεολαίας του ΣΥΝ που συμμετέχει αριστίδην στην Πολιτική Γραμματεία, συγκροτούν μια ξεχωριστή ομάδα, που βρίσκεται πολύ κοντά στον Αλέξη Τσίπρα. Έτσι που

για πολλούς το 8-5-1-1 είναι στην πραγματικότητα 5-5-5. Το μέλλον θα δείξει αν και σε ποιο βαθμό ισχύει το σενάριο. Η εισβολή νέων ανθρώπων στα ηγετικά κλιμάκια του ΣΥΝ πάντως δείχνει ότι η γενική πρόθεση είναι να μην περιοριστεί στον ίδιο τον Τσίπρα η θρυλική ανανέωση του κόμματος.

για πολλούς το 8-5-1-1 είναι στην πραγματικότητα 5-5-5.

Το μέλλον θα δείξει αν και σε ποιο βαθμό ισχύει το σενάριο. Η εισβολή νέων ανθρώπων στα ηγετικά κλιμάκια του ΣΥΝ πάντως δείχνει ότι η γενική πρόθεση είναι να μην περιοριστεί στον ίδιο τον Τσίπρα η θρυλική ανανέωση του κόμματος.

Γ. Κουρτ.

Τα μπλογκ τσούζουν

Οπως έγραψε και το ANTI WEBLOG, έχει πολύ μεγάλη πλάκα αυτές τις ημέρες να ακούς διάφορους μεγαλοδημοσιογράφους του κατεστημένου, όργανα της εργοδοσίας, να μιλούν για τα μπλογκ. Τι λένε; Ότι πρέπει να έχουν «κατά νόμον υπεύθυνους». Δηλαδή, όπως οι μεγαλοδιαπλεκόμενες εφημερίδες και τηλεοράσεις. Ο μπλογκκάκις που δεν έχει μία στην τσέπη του συγκρίνεται με την ελίτ που διαθέτει πακτωλό εκατομμυρίων για την εξαγορά συνειδήσεων και στρατιές δικηγόρων. Έτσι αντιλαμβάνονται την ελευθερία. Προφανώς «τσούζουν» τα μπλογκ. Καλοί είναι οι μπλογκάκις για καμιά συγκέντρωση διαμαρτυρίας για τις φωτιές. Τότε μάλιστα, τους υιοθετούμε και τους προβάλλουμε, ενώ το επόμενο βήμα είναι η χειραγωγή τους. Όταν όμως καθίστανται ανεξέλεγκτοι, τότε πρέπει να μαντρωθούν διά νόμου. Αυτό λέγεται Δημοκρατία. Και τα λένε αυτά οι άνθρωποι των μεγάλων αφεντικών, που άπαντες γνωρίζουμε τα παιχνίδια που παίζουν πίσω από την πλάτη μας. Απλώς αυτοί είναι του συστήματος. Άρα, ακολουθούν το καθεστωτικό πρωτόκολλο για να κάνουν το φόνο. Όχι σαν τους άλλους. Είναι ακριβώς όπως οι «εγκληματίες του λευκού κολάρου» και οι μαφιόζοι. Οι πρώτοι δεν λερώνουν τα χέρια τους, αλλά πληρώνουν δολοφόνους. Οι δεύτεροι είναι οι κακοί, επειδή πυροβολούν οι ίδιοι.

Οι δημοσιογράφοι δεν είναι άγιοι, αλλά ούτε και η κυβέρνηση. Η υπόθεση των πραγματικών και υποτιθέμενων εκβιασμών μέσω του ίντερνετ δεν είναι ελληνικό φαινόμενο. Κατά καιρούς και σε άλλες χώρες, κυρίως στην Αμερική, έχουν καταγγελθεί παρόμοια εγκλήματα. Αλλά, όπως και τα μπλογκ ήλθαν στην Ελλάδα με καθυστέρηση, το ίδιο ισχύει και για τους ηλεκτρονικούς εκβιασμούς. Ίσως το μόνο που μας κάνει τρομερή εντύπωση είναι ότι στο κύκλωμα αυτό φέρονται να εμπλέκονται δημοσιογράφοι. Ωστόσο, η υπόθεση με το press-gr έχει ορισμένα «γκρίζα» σημεία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι, σε περίπτωση που βρεθούν εκβιαστές και δη δημοσιογράφοι, δεν πρέπει να πληρώσουν ακριβώς για τη δράση τους. Οι δημοσιογράφοι δεν είναι άγιοι. Όμως δεν μπορεί να αμαυρώνεται η εικόνα όλου του κλάδου από πέντε δέκα που εκβιάζουν, έχουν λογαριασμούς με εκατομμύρια ευρώ, επιταγές και «τούβλα» πάνε κι έρχονται στα δημοσιογραφικά γραφεία. Υπάρχουν και οι μισθωτοί των 600 ευρώ, πολλοί εκ των οποίων δουλεύουν σε blogs για ένα κατοστάρικο παραπάνω ή γιατί θέλουν να σώσουν την τιμή της

δημοσιογραφίας που υπηρετούν. Αυτοί δεν φταίνε.

Δηλαδή τα ΜΜΕ και ο Τύπος δεν εκβιάζουν;

Όσα συνέβησαν στο press-gr αποτελούν μόνο σταγόνα στον ωκεανό της προσφοράς των άλλων blogs. Τι θέλουν να μας πουν δηλαδή; Ότι στον Τύπο και την τηλεόραση δεν υπάρχουν εκβιασμοί; Η πληθώρα των λαθρόβιων εντύπων που στηρίζονται αποκλειστικά στην κυβερνητική διαφήμιση τι είναι; Αυτό που κάνει τώρα η ίδια η κυβέρνηση, βγάζοντας στον αέρα την απειλή των αραχνιασμένων φακέλων της διαπλοκής στο ΣΔΟΕ για να σταματήσουν οι επιθέσεις από τα μίντια, πώς λέγεται; Ο θεομακισμός μας πώς αποκαλείται; Η περίπτωση του Alter και των φορολογικών εκκρεμοτήτων που βγήκαν τη μια ημέρα και χάθηκαν την άλλη τι ήταν; Με τις μεγάλες δικαστικές υποθέσεις της διαπλοκής που άνοιξαν προ του 2004 και θάφτηκαν μετά στα υπόγεια της Ευελπίδων τι έγινε; Προφανώς στην κυβέρνηση ξέχασαν ότι δεν μιλάνε ποτέ για σχοινί στο σπίτι του κρεμασμένου. Όπως ξέχασαν και πολλά άλλα.

Για μια ακόμα φορά η κυβέρνηση δεν κατάφερε να αποφύγει το προφανές. Ότι δεν πιας ποτέ κόντρα στη βούληση μεγάλων τμημάτων της κοινής γνώμης, για λόγους ιδιοτελείς. Για τις δεκάδες (αύριο εκατοντάδες και μεθαύριο χιλιάδες...) χιλιάδες ανθρώπους που καθημερινά χρησιμοποιούν τα μπλογκ για να εκφραστούν, να πληροφορηθούν, να καταγγείλουν, να επικοινωνήσουν, ακόμα και να ενώσουν τις φωνές τους και να κινητοποιήσουν χιλιάδες ανθρώπους η επίθεση στα μπλογκ με κατασταλτικά και νομοθετικά μέτρα, με αφορμή μια πολύ περιέργη περίπτωση μπλογκ, που όλοι την ήξεραν, προβληματίζει πολύ. Έτσι, στις επικρίσεις για τα σκάνδαλα, τον Ζαχόπουλο και τα DVD προστίθενται τώρα και οι επικρίσεις για παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για αναχρονισμό.

Βλέπουμε καθημερινά τους επισκέπτες στο δικό μας και τα άλλα μπλογκ να εκφράζουν απόψεις και σχόλια που θα ζήλευαν πολλοί επαγγελματίες γραφιάδες. Η κυβέρνηση τους διαβάξει; Ξέρει τι σκέφτονται; Ή διαβάξει μόνον τα αναγνώσματα του κ. Ψυχάρη και του κ. Χιώτη;

ΤΑ ΜΠΛΟΓΚ ΤΟΥ ΚΑΨΑΜΠΕΛΗ

Είμαι μπλόγκερ και όχι κακοποιός, ωρούταν στα κανάλια ο όνομα και μη χωριό γαμπρός του Κουρή Ανδρέας Καψαμπέλης, του οποίου η συμμετοχή σε διαδικτυακούς εκβιασμούς του ιστολογίου press-gr εξετάζεται μετά από σχετικές καταγγελίες. Προφανής η προσοπάθεια του εν λόγω να οικειοποιηθεί το αντιφατικό εκ φύσεως—έτσι κι αλλιώς—ρεύμα με τα ιστολόγια, μόνο που το παραμύθι του δεν έχει δρόμο. Διότι η λογική του blog είναι να μπορεί να

καταγράφει τις απόψεις και τις θέσεις του δημόσια ο κάθε ανώνυμος πολίτης. Μόνο που ο Καψαμπέλης δεν είναι τέτοιος. Ήταν, μέχρι να ξεσπάσει το σκάνδαλο, διευθυντής σύνταξης (με αποδεδειγμένη «κίτρινη» πολιτεία) μεγάλης εφημερίδας, στην ταυτότητα της οποίας φιγουράριζε το όνομά του κάθε Σάββατο. Άρα, τίποτα και κανείς δεν τον εμπόδιζε να δημοσιοποιεί τις απόψεις και τις πληροφορίες του και σε ευρεία κλίμακα.

Φαίνεται όμως ότι η δημοσί-

ευση ως ψυχή της δικαιοσύνης ελάχιστα ενδιέφερε τον εν λόγω θητεύσαντα στο μεγάλο σχολείο της *Αυριανής*, αν προτιμούσε ένα «πακέτο» πληροφοριών (on ή off the record) να το διαχέει ανώνυμα στο διαδίκτυο και να το βγάξει μετά στη διατύπωση. Φευ, όλα αυτά ελάχιστη σχέση έχουν με την «αδέσμευτη ενημέρωση των μπλογκ». Είναι απλώς η διάχυση του αυριανισμού στις νέες τεχνολογίες. Επειδή λοιπόν άλλο η δυνατότητα του καθενός να εκφέρει δημό-

σιο λόγο και άλλο η ανώνυμη λιβελογραφία από επώνυμους δημοσιογράφους, ας σταματήσει αυτό το παραμύθι και ας αποδοθούν άμεσα και αποφασιστικά οι ευθύνες σε αυτούς που χρησιμοποιούν την ελευθερία του διαδικτύου και τις γνωριμίες τους σε υψηλά κλιμάκια για να εκβιάζουν.

Αν όχι για τίποτα άλλο, για να μη γίνει αυτή η υπόθεση αφορμή για το διασυρμό όλων των υπολοίπων χρηστών ιστολογίων, που δεν φταίνε και σε τίποτα

Στης ακρίβειας τον καιρό, μία χήρα εγώ θα βρω

του Γιώργου Ανανδρανιστάκη

Η απόφαση της κυβερνήσεώς μας να ρίξει στη μάχη κατά της ακρίβειας ούτε ένα ούτε δύο ούτε τρία, αλλά σαράντα ένα ολάκερα μέτρα είναι τουλάχιστον ιδιοφυής. Καταρχάς, μέχρι να τα μετρήσουν και να τα διαβάσουν οι κερδοσκόποι, θα έχει περάσει σχεδόν ένα τρίμηνο με παγωμένες τιμές, οπότε ο στόχος θα έχει ήδη επιτευχθεί. Επιπλέον, και επειδή η πολιτική είναι κυρίως διαχείριση συμβόλων, ο αριθμός 41 συνιστά αφεαυτού αποδοκιμασία και καταδίκη του φαινομένου της κερδοσκοπίας, καθώς παραπέμπει ευθέως στον Αλή Μπαμπά και τους σαράντα κλέφτες. Ας δούμε όμως πιο αναλυτικά κάποια από τα συγκλονιστικά αυτά μέτρα:

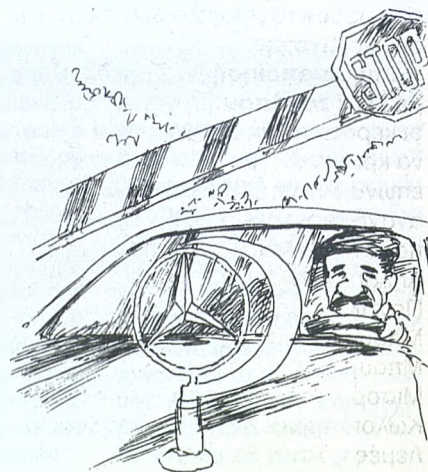
• **Θα τοποθετηθούν στις εθνικές οδούς γιγαντοσθόνες στις οποίες θα αναγράφονται οι τιμές των**

προϊόντων: Πρόκειται για σατανική επινόηση, η οποία θα λειτουργεί περίπου ως εξής: εκεί που ο οδηγός θα οδηγάει αμέριμνα, θα στρέφει αίφνης το βλέμμα στη γιγαντοσθόνη του Φώλια, θα βλέπει ότι το μπρόκολο έχει εκτοξευθεί στο 1,5 ευρώ, θα ταραίζεται, θα χάνει τον έλεγχο του αυτοκινήτου, θα στουκάρει με 150 στο αντίθετο ρεύμα, θα παίρνει μαζί του και άλλες 5-6 ψυχές, θα μειώνεται ο πληθυσμός, θα περιορίζεται η ζήτηση, θα πέφτουν οι τιμές. Αν μάλιστα ο οδηγός είναι συνταξιούχος ή άνεργος, μαζί με την ακρίβεια θα αντιμετωπίζεται και το ασφαλιστικό και η ανεργία. Brilliant!

• **Γιγαντοσθόνες με τις τιμές θα τοποθετηθούν και στις λαϊκές αγορές:** Και αυτό το μέτρο θα έχει θεαματικά αποτελέσματα, υπό την προϋπόθεση ότι οι γιγαντοσθόνες δεν θα πιάνουν τηλεόραση. Γιατί αλλιώς, από τις 7 μέχρι τις 10 θα αν το κανάλι θα είναι γυρισμένο στον Αυτιά, τον Κουίκ ή τον Παπαδάκη και από τις 10 μέχρι τη 1 θα φалτσειάζονται οι μανάβηδες για το αν θα δείχνει τη Μενεγάκη, τη Μελέτη ή τον Αρναούτογλου (για τους μερακλήδες), οπότε οι λαϊκές θα μεταμορφωθούν σε μικρά γαλατικά χωριά, με εκτοξεύσεις μπαγιάτικων ψαριών και φιμωμένους βάρδους. Πάντως, οι γιγαντοσθόνες θα μπορούσαν να συμβάλουν και στη βελτίωση της αισθητικής των θαμώνων της λαϊκής, προβάλλοντας σχετικές ταινίες, όπως το «Εδώ και τώρα αγγούρια!» του εκλεκτού σκηνοθέτη της ΝΔ και του Ζαχόπουλου Γ. Μυλωνά

• **Αυστηρές κυρώσεις για παράνομες ελληνοποιήσεις αγαθών:** Πρόκειται για μέτρο εθνικής σημασίας, καθώς έχει αποδειχθεί επιστημονικώς ότι η επί μακρών κατανάλωση αλλοδαπών προϊόντων επιφέρει κάμψη του πατριωτικού φρονήματος, εξέλιξη άκρως επικίνδυνη, ιδίως τώρα που οι Σκοπιανοί πάνε να μας αρπάξουνε τη Μακεδονία μας. Η διαπίστωση της ελληνικότητας των προϊόντων θα γίνεται ως εξής: ο ελεγκτής θα ζητάει από τη ντομάτα να απαγγείλει

τον εθνικό ύμνο και στο καπάκι θα της ρίχνει στο βίντεο λόγους του παναγιότατου Άνθιμου. Αν δακρύσει, έχει καλώς, είναι γνήσια Ελληνίς. Αν δεν δακρύσει όμως, τότε θα αλυσσοδένεται, θα δέρνεται και θα επαναπροωθείται πάραυτα στην Κακαβιά.

• **Οι αγρότες θα συναλλάσσονται με δίγραμμες επιταγές:** Το μέτρο αυτό θα συμβάλει μεν καθοριστικά στην καταπολέμηση της ακρίβειας, θα δημιουργεί ωστόσο σοβαρά προβλήματα στους αγρότες κάθε φορά που θα επιχειρούν να περάσουν τα γαλλοελβετικά σύνορα με Μερσεντές.

• **Υποχρεωτική αναγραφή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος:** Στην περίπτωση των αυγών θα αναγράφεται ο ακριβής χρόνος συνευρέσεως της κότας με τον κόκορα, συνοδεύει dvd που θα αποδεικνύει του λόγου το αληθές.

• **Επιβράβευση επιχειρήσεων φιλικών προς τον καταναλωτή:** Θα

σαρώσουν τα βραβεία οι ενορίες και οι οικοί ανοχής.

• **Δημοσιοποίηση μαύρης λίστας με κερδοσκόπους:** Κατόπιν τούτου, οι κερδοσκόποι δεν θα ξέρουν πού να κρυφτούν, ιδίως αν δίπλα στην επωνυμία της επιχείρησης αναγράφονται και τα σχετικά παρατσούκλια. Επί παραδείγματι: Anadranistakis Co Limited ή Αυτιάς ή Ποντικομαμής ή Μπίλιας ή Μπουγιαμπέσας ή Βουρβώνος ή Μπουμπλής ή Παράκελσος ή Μισοριξιάς ή Κεραμιδόγατος ή Κωλοπετωμένος ή Κουροσάβας ή Λεμές ή Ταν ή Επιτάς.

ΤΟ ΑΝΤΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ

Πέρυσι υποχρεωθήκαμε βάσει δικαστικής απόφασης –που ελήφθη ερήμην μας– να πληρώσουμε στον «φιλότεχνο» Βλάση Φρυσίρα 81.000 ευρώ. Οι αναγνώστες ανταποκρίθηκαν τότε στις εκκλήσεις μας και βοήθησαν να συγκεντρωθεί το ποσό, το οποίο και ενθυλάκωσε ο περί ου ο λόγος «φιλότεχνος» δικηγόρος.

Η προσπάθεια όμως αυτή στέρησε το περιοδικό από κάθε απόθεμα και έκτοτε συνεχίζει με προσπάθειες που είναι πάνω από τα μέτρα μας.

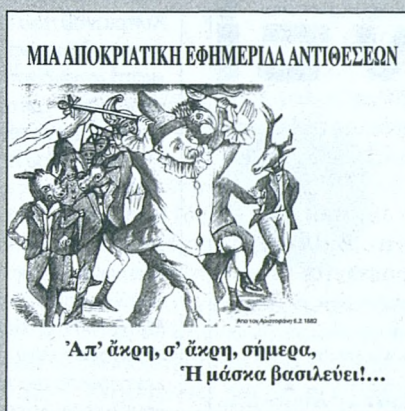
Σήμερα επανερχόμαστε και κάνουμε έκκληση σε όλους τους συνδρομητές να ανανεώσουν τις συνδρομές τους. Κάνουμε έκκληση και σε όλους τους άλλους αναγνώστες να αναζητήσουν φίλους, παλιούς και νέους αναγνώστες του Αντί, και να τους εγγράψουν συνδρομητές.

ΑΝΑΝΕΩΣΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ ΣΤΟ ΑΝΤΙ

Μια ετήσια συνδρομή στο Αντί κοστίζει 78 ευρώ για 26 τεύχη. Για οργανισμούς, τράπεζες κ.λπ. το ποσό είναι 200 ευρώ. Για τις ευρωπαϊκές και μεσογειακές χώρες 148 ευρώ και για τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ασία, την Αυστραλία 200 αμερικανικά δολάρια. Γραφτείτε συνδρομητές και ενημερώστε γνωστούς και οικείους σας που θα επιθυμούσαν να συνεχίσει το Αντί τη φωνή διαμαρτυρίας.

Για την Ελλάδα ο λογαριασμός είναι **172/400506-60** στην Εθνική Τράπεζα στο όνομα Χρήστος Παπουτσάκης και για τους φίλους στο εξωτερικό ο λογαριασμός IBAN είναι **GR98 0110 1720 0000 1724 0050 660** και η ένδειξη για την τράπεζα (BIC) είναι: **ETHNGRAA**.

Το σώμα του εγκλήματος

Το εξώφυλλο του τχ. 810. Μια αποκριάτικη εφημερίδα αντιθέσεων. Απ' άκρη, σ' άκρη, σήμερα, Η μάσκα βασιλεύει!... Αυτή ήταν η πρώτη σελίδα με την ύλη, όπου δημοσιευόταν και το κείμενο από τα «Βομβίδια καρναβαλικής πολιτιστικής αφασίας». Εκλογές ή καρνάβαλος;

Το κείμενο που προκάλεσε τον κ. Φρυσίρα!

- Άσχετος: Ο Βενιζέλος, που κάθε Σαββατοκύριακο πηγαίνει στο Φρυσιρομάγαζο της Πλάκας και εγκαινιάζει εκδηλώσεις.
- Αν μη τι άλλο, ο άνθρωπος αυτός έχει συνέπεια και ήθος.
- Σχετικός: Ο Φρυσίρας, που χρηματοδοτείται από το ΠΑΣΟΚ χρηματοδοτώντας τους υποψηφίους του (π.χ. τον Σκανδαλίδη), ενώ παράλληλα περιμένει τη ΝΔ για να υποβάλει καινούργια αιτήματα.
- Πώς λεγότανε η παλιά καλή ταινία; Άνθρωποι για όλες τις εποχές [αφιερωμένη στον Θωμά Μώρο (Thomas Moore)].
- Ή, καλύτερα, το σουξέ του Βέγγου Άνθρωποι για όλες τις δουλειές;

Από το τχ. 94,
Σάββατο 11
Μάρτη
1978:

• Στο προηγούμενο τεύχος (αρ. 915) θυμίζαμε ότι προ εικοσαετίας, την Πέμπτη 28.1.1988, είχε γίνει εμπετησμός των γραφείων του Αντί. Αλλά και παλιότερα, την Κυριακή 5 Μαρτίου 1978, 30 χρόνια από σήμερα, είχε γίνει η πρώτη βομβιστική απόπειρα εναντίον των γραφείων μας. Πολλές ήταν οι υλικές ζημιές, όχι μόνο στα γραφεία μας, αλλά και σε τέσσερις γειτονικές πολυκατοικίες. Οι δράστες άφησαν για ταυτότητά τους: μια σβάστικα και έναν εξαψήφιο αριθμό. Την ίδια εκείνη νύχτα οι νοσταλγοί της Χούντας είχαν αφήσει τα ίχνη τους και στο Παγκράτι.

Τεύχος 367,
Παρασκευή
26
Φεβρουαρίου
1988:

• Στις εκλογές της 21.2.1988 στην Κύπρο, εξελέγη με διαφορά στήθους ο Γ. Βασιλείου. Ο Γ. Φλώρος γράφει: «Στις 100.631 ψήφους που συγκέντρωσε στον α' γύρο προστέθηκαν, όσες περίπου είχε συγκεντρώσει ο Β. Λυσσαρίδης (30.832) που τον

υποστήριζε απέναντι στο Γλ. Κληρίδη) –εκτός από όσους ψήφισαν λευκό ή άκυρο– και τα 2/5 περίπου των 91.269 ψήφων που είχε συγκεντρώσει ο πρώην πρόεδρος Σπ. Κυπριανού που υπέδειξε στους ψηφοφόρους να ψηφίσουν «κατά συνείδηση» στην τελική αναμέτρηση μεταξύ του Γ. Βασιλείου και του Γλ. Κληρίδη. Ο Γ. Βασιλείου πήρε έτσι 10.500 ψήφους και εκλέχθηκε πρόεδρος της Κύπρου».

• Όσο για το σύνθημα «Αλώβητα Δικαιώματα» του Α. Παπανδρέου, το κύριο άρθρο αναφέρει: Μετά το Νταβός, ο προσανατολισμός του εθνικού κέντρου σε μια περισσότερο «ευέλικτη», «ρεαλιστική» και «λεπτή» εξωτερική πολιτική είναι περισσότερο σαφής από όσο μέχρι τώρα. Η φιλοσοφία της «περήφανης» αυτής πολιτικής αποδεικνύεται τώρα δια χειλέων του ίδιου του κ. Παπανδρέου ως φιλοσοφία ομάδας πίεσης επαιτών («πιέζαμε τους Αμερικανούς, για να πιέσουν τους Τούρκους»), ως ψευδεπίγραφη δηλαδή ανεξάρτητη πολιτική της οποίας τα στοιχεία επέιχαν θέση βερμπαλιστικής ρητορείας. Ο

προσανατολισμός αυτής της πολιτικής απλούστατα αλλάζει ως προς τους μέχρι τώρα αλυσιτελείς άξονές της: αντί του τριγώνου Αθήνας – Άγκυρας – Ουάσιγκτον, τώρα έχουμε το διπολικό σχήμα Ελλάς – Τουρκία· αυτό όμως δεν σημαίνει κάποια λυσιτελή και περισσότερο «περήφανη» αναθεώρηση των δεδομένων, αλλά μια μετατόπιση από τον λαϊκίστικο εθνικισμό στον «πραγματισμό».

Αντί λοιπόν της μέχρι τώρα πολιτικής του «εθνικού κέντρου» που συνοψιζόταν στο «ούτε κουβέντα με την Άγκυρα μέχρι την αποχώρηση και του τελευταίου Τούρκου στρατιώτη», τώρα έχουμε την ευχή για «σύντομη λύση» του Κυπριακού στη βάση της «αποστρατιωτικοποίησης» του νησιού. Τα δικαιώματά μας, βέβαια, είναι «αλώβητα», όπως είπε ο κ. Παπανδρέου· όμως το αν ασκηθούν ή όχι, είναι κάτι που εξαρτάται από σχετική «πολιτική απόφαση». Αυτή ακριβώς η διάζευξη πολιτικής – δικαιώματος συνιστά και το κομβικό σημείο ανάγνωσης και αναδρομικής εκτίμησης της εξωτερικής πολιτικής –και όχι μόνον αυτής– του κυβερνώντος «Κινήματος». Δεδομένου δε ότι το δικαίωμα υφίσταται μόνον με την υλική ενάσκησή του, μπορεί κανείς να αναδράμει την επιθυμούμενη, από το «εθνικό κέντρο», «σύντομη λύση» όχι μόνον του Κυπριακού, αλλά του συνολικού πλέγματος των εκκρεμών προβλημάτων στις εξωτερικές σχέσεις που σωρεύτηκαν μετά από εξήμισι χρόνια έωλων ρητορικών σχημάτων.

Η «σύντομη» λύση θα είναι μάλλον package deal, με φρέσκες διαγραμμίσεις στις παλιές στενωπούς της εξάρτησης.

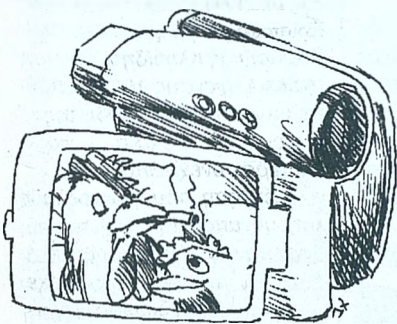

Τεύχος 655,
Παρασκευή 27
Φεβρουαρίου
1998:

• Εκλογές στην Κύπρο έγιναν και στις 16.2.1998. Ο Χριστόφορος Χριστοφόρου γράφει: «Ο Γλαύκος Κληρίδης αναδείχθηκε στις 16 Φεβρουαρίου πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας για δεύτερη συνεχή θητεία. Η αναμέτρηση, που, για πολλούς λόγους, μπορεί να χαρακτηριστεί παράδοση, παρά τις προβλέψεις, κρίθηκε τελικά με μικρή διαφορά –μόλις 6.000 ψήφων. Ο πρόεδρος καλείται να χειριστεί την τύχη του νησιού σε περίοδο που ολοκληρώνεται η ευρωπαϊκή πορεία και, ίσως, τη λύση του Κυπριακού. Πριν από όλα, όμως, είναι αυτός που θα οδηγήσει την Κύπρο στη νέα χιλιετία. [...] Η υποστήριξη της οποίας έτυχε ο Γλαύκος Κληρίδης από τέσσερις υποψήφιους του α' γύρου και η απόφαση για ελεύθερη ψήφο που είχε πάρει το κόμμα του κ. Λυσσαρίδη δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη δυναμικής και διεύρυνση του προβαδίσματος που φαινόταν να έχει. Ήδη, είχε κερδίσει σημαντικό έδαφος, αφού στον α' γύρο εξασφάλισε 40% των ψήφων, έξι περίπου μονάδες περισσότερο από τον Δημοκρατικό Συναγερμό που τον υποστήριξε και μόνο μισή μονάδα πίσω από τον Γιώργο Ιακώβου, του οποίου οι υποστηρικτές, ΔΗΚΟ και ΑΚΕΛ, άθροιζαν το 1996 πέραν του 49%».

Εισβολή αγνώστων στο Υπουργείο Πολιτισμού

Την Κυριακή 24 του Φλεβάρη «άγνωστοι» εισέβαλαν στο ΥΠΠΟ, στο χώρο γραφείων του υπουργού και του γενικού γραμματέα, και αναστάτωσαν το χώρο. Η αστυνομία εκλήθη, έκανε έρευνες, αλλά ουδεμία πληροφορία διέρρευσε. Γιατί αυτή η μυστικοπάθεια την παραμονή της νέας κατάθεσης της κ. Τσέκου;

Σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες του Αντί, άγνωστοι εισέβαλαν τη νύχτα της Κυριακής προς ξημερώματα Δευτέρας στον 4ο και 5ο όροφο του Υπουργείου Πολιτισμού, όπου βρίσκονται και τα γραφεία του υπουργού, του υφυπουργού και του γενικού γραμματέα. Παρόλο που η αστυνομία ειδοποιήθηκε αμέσως και κατέφθασε στον τόπο της διάρρηξης νωρίς το πρωί της Δευτέρας 25/2, καμία πληροφορία δεν έχει διαρρεύσει μέχρι σήμερα για το γεγονός. Η αστυνομία έκανε εν κρυπτώ και παραβύστω ανακρίσεις, και καμιά πληροφορία δεν διέρρευσε. Ρωτάμε ευθέως την κυβέρνηση: Έγινε ή όχι διάρρηξη στο ΥΠΠΟ το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα; Ποιος ήταν ο σκοπός των εισβολών; Εκλάπη ή αφαιρέθηκε τίποτα από τα γραφεία του ΥΠΠΟ και τι; Σημειώνουμε ότι το πρωί της Δευτέρας 25/2 άρχισε η μαραθώνια κατάθεση της κ. Ε. Τσέκου στον ανακριτή για την υπόθεση Ζαχόπουλου. Δεδομένων λοιπόν των αυστηρών μέτρων ασφαλείας που τηρούνται γι' αυτή την υπόθεση (τα

είδαμε όλοι στην τηλεόραση), μας φαίνεται πολύ περίεργο το ότι κατάφεραν να εισέλθουν «διαρρήκτες» στον όροφο των γραφείων του υπουργού. Μήπως δεν υπήρχαν φύλακες; Τα ερωτήματα είναι πάντως πολλά.

Κυρίως επειδή από την πολύωρη κατάθεση της κ. Τσέκου προκύπτει το ερώτημα αν το απονενομημένο διάβημα του πρώην γενικού είχε να κάνει τελικά με το ροζ βίντεο ή με τα έργα και τις ημέρες του στο ΥΠΠΟ. Για παράδειγμα, η ίδια η κ. Τσέκου εντοπίζει «αδικαιολόγητα έξοδα και περιέργη χρηματοδότηση του οργανισμού "Αθηνά", πρόεδρος του οποίου είναι ο κ. Μυλωνάς». Είναι ιδιαίτερα αναλυτική στο θέμα αυτό η κ. Τσέκου και κάνει λόγο στον ανακριτή για ποσό «το οποίο είχε χωριστεί σε τρεις ετήσιες δόσεις των 200.000 και 250.000 ευρώ» και που «εγώ το είχα θεωρήσει πολύ ευνοϊκή μεταχείριση των "κολλητών" και άνιση διάκριση, που δεν μου άρεσε καθόλου και μου κινούσε υποψίες αβίαστα». Δηλώνει, επίσης, στην απολογία της ότι «μετά τις εκλογές, με την ανάληψη των καθηκόντων του υπουργού από τον κ. Λιάπη, διέκρινα μια ανησυχία του κ. Ζαχόπουλου για τα οικονομικά του υπουργείου». Και μάλιστα ο κ. γενικός γραμματέας «δεν συμμετείχε σε δύο συσκέψεις, παρόλο που ήταν καθ' ύλην αρμόδιος, λέγοντας ότι είναι άρρωστος».

Στην απολογία της η κ. Τσέκου «καρφώνει» τον κ. Ζαχόπουλο και για άλλες υποθέσεις κακοδιαχείρισης. Μεταξύ άλλων σημειώνει ότι «είχε προκύψει σοβαρό ζήτημα περιέργων,

επιλεκτικών συμβάσεων σε έργο του Γ' ΚΠΣ σε μεγάλο αρχαιολογικό μουσείο, που είχε προκαλέσει έντονη δυσάρεσκεια σε παράγοντες της πόλης». Ως γνωστόν, τα «αρχαιολογικά μουσεία», τα οποία είτε κατασκευάστηκαν είτε υπέστησαν ριζικές ανακατασκευές, ήταν το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης. Και μέχρι σήμερα ουδέποτε δόθηκε ακριβής απολογισμός για τα έξοδα, στην περίπτωση του Αρχαιολογικού Μουσείου. Άλλα σημαντικά έργα που έγιναν ήταν τα Βυζαντινά Μουσεία σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Θα αναλάβει επιτέλους ποτέ τις ευθύνες της αυτή η κυβέρνηση και θα πληροφορήσει για την ουσία της ζαχοπουλιάδας την κοινή γνώμη ή θα στρουθοκαμηλίζει καλλιεργώντας –μάταια– τη ροζ πτυχή του σκανδάλου; Υπάρχει ύστερα από όλα αυτά κανείς που να πιστεύει ότι ο κ. Ζαχόπουλος πήδηξε από το μπαλκόνι για ένα ροζ DVD και μόνο;

του Χρ. Παπανίκου

ΠΕΜΠΤΗ 14.2.2008 – ΤΕΤΑΡΤΗ 27.2.2008

ΠΕΜΠΤΗ 14.2.2008

• Η προεκλογική εξαγγελία της κυβέρνησης Καραμανλή για την ενοποίηση του φόρου του πετρελαίου έγινε πραγματικότητα πέντε ολόκληρους μήνες μετά τις εκλογές, καθώς το αλαούμ του δημόσιου τομέα δεν μπορεί να περιγραφεί. Έστω και καθυστερημένα, φάνηκε από την αντίδραση των διακινητών καυσίμων το τι γινόταν τα προηγούμενα χρόνια και θυσούριζαν διάφοροι σε βάρος των πολιτών και του κράτους.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15.2.2008

• Θύελλα αντιδράσεων από τις προτάσεις της κυβέρνησης για το Ασφαλιστικό. Με μία έκθεση ιδεών επιπέδου δημοτικού σχολείου, θέλει να υπερασπίσει τις προτεινόμενες αλλαγές, οι οποίες ουσιαστικά έχουν ως απώτερο στόχο τη διάσωση του κρατικού προϋπολογισμού.

• Ανοίγει ο ασκός του Αιόλου στα Βαλκάνια με την επικείμενη απόσχιση του Κοσσυφοπεδίου.

• Ξανανοίγει η υπόθεση Κλαδά – Κουκοδήμου. Η δικαιοσύνη δεν πείστηκε ότι δεν υπάρχει τίποτα το μεμπτό στην όλη υπόθεση.

ΣΑΒΒΑΤΟ 16.2.2008

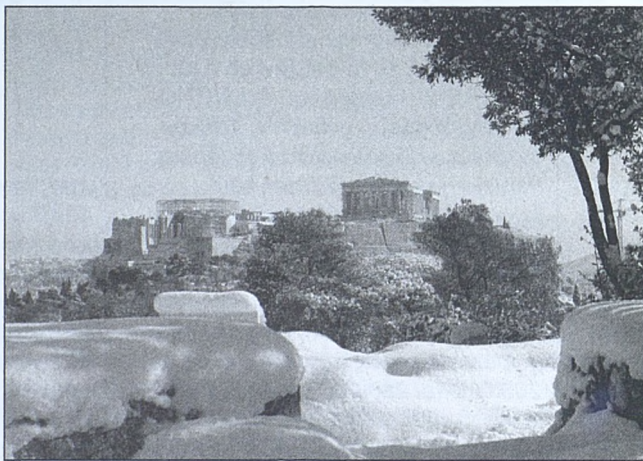
• Αδιέξοδο αναμένεται στο θέμα του ονόματος της ΠΓΔΜ, καθώς οι ΗΠΑ διέμνυσαν στο ΥΠΕΞ ότι εμμένουν στη διπλή ονομασία. Άντε τώρα να ξεμπερδέψει η κυβέρνηση με τους μακεδονομάχους βουλευτές όλων των κομμάτων. Ούτε ψύλ-

λος στον κόρφο της!

• Σε κλειό ψύχους η χώρα, με το χιόνι να το στρώνει ακόμα και στους κεντρικούς δρόμους της Αθήνας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 17.2.2008

• Ανακηρύσσεται από τους αλβανόφωνους του Κοσόβου η απόσχιση της περιοχής τους

Καλά τα χιόνια, αλλά η Αθήνα άσπρη μέρα δεν βλέπει...

από τη Σερβία και η δημιουργία ανεξάρτητου κράτους. Έντονες αντιδράσεις από τη Ρωσία, ενώ οι ΗΠΑ και αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζουν αμέσως το κρατίδιο. Η εξωτερική μας πολιτική, ως συνήθως, ισορροπεί σε δύο βάρες!

• Έκρηξη ακρίβειας στην αγορά, με ανατιμήσεις που φτάνουν το 12% και προϊόντα που τα πληρώνουμε έως και 56% περισσότερο από τους υπόλοιπους Ευρωπαίους. Μη μας διαφεύγει ότι

οι μισθοί βρίσκονται στο ήμισυ των υπόλοιπων κουτόφραγκων!

• Πρώτου μεγέθους έκπληξη στις προεδρικές κυπριακές εκλογές, με τον Τάσσο Παπαδόπουλο να μένει τρίτος και να αποκλείεται από τον δεύτερο γύρο. Κασουλίδης και Χριστόφιας οι δύο πρώτοι.

• Αν και ολόλευκη η χώρα, δεν προβλέπεται οι πολίτες της να δουν άσπρη μέρα. Κυβέρνηση και αντιπολίτευση προνοούν!

ΔΕΥΤΕΡΑ 18.2.2008

• Νεκρή η μισή χώρα από το πολιτικό ψύχος. Στην Αθήνα σχολεία, συγκοινωνίες, πλην μετρό, και δημόσιες υπηρεσίες αργούν. Αδιαχώρητο στα καφέ και στις ταβέρνες σε Μοναστηράκι, Θησείο και Καισαριανή. Αθάνατη Ελλάδα!

• Οι δημοσκοπήσεις εκτινάζουν

Μαξίμου. Συνέλθετε, παιδιά!

• Αποχωρεί από την προεδρία της Κούβας μετά από 49 χρόνια ο Φιντέλ Κάστρο. Στη θέση του ο αδελφός του Ραούλ.

• Πέντε προτάσεις για την ονομασία της ΠΓΔΜ παρουσίασε ο μεσολαβητής του ΟΗΕ Μάθιου Νίμπερτ και έβαλε φωτιά στα πατζάκια της κυβέρνησης, καθώς όλα περιέχουν τη λέξη «Μακεδονία».

ΤΕΤΑΡΤΗ 20.2.2008

• Ο ανεκδιήγητος Γκαργκάνας βρήκε το φάρμακο για τον πληθωρισμό. Να συγκρατηθούν οι μισθοί. Ο δικός του μήπως πρέπει να μειωθεί στο ένα τρίτο;

ΠΕΜΠΤΗ 21.2.2008

• Τα έχουν χάσει τελείως εκεί στο Υπουργείο Πολιτισμού. Στον ιερότερο χώρο της Ελλάδας, την Ακρόπολη, πρότειναν να μετατρέψουν το παλαιό Μουσείο σε αναψυκτήριο. Μήπως θα το δώσουν να το εκμεταλλεύεται ο κ. Μαγγίνης;

• Η Αθήνα αποδέχεται το σχέδιο Νίμπερτ ως βάση διαπραγματεύσεων, ενώ η ΠΓΔΜ το σκέπτεται.

• Μεγάλη διαδήλωση στη Σερβία κατά της απόσχισης του Κοσσυφοπεδίου, η οποία κατέληξε στην πυρπόληση της αμερικανικής πρεσβείας στο Βελιγράδι.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22.2.2008

• Ξέφυγε ο πληθωρισμός, και η κυβέρνηση ανακοινώνει 41 μέτρα-ξόρκια για να περιορίσει την ακρίβεια. Μάλλον όμως είναι πλέον αργά!

ΣΑΒΒΑΤΟ 23.2.2008

• Η κυβέρνηση βουλιάζει τη χώρα, υποστηρίζει ο Γιωργάκης. Ενώ, όταν ήταν το ΠΑΣΟΚ κυβέρνηση, επέτρεπε. Πάλι φαντασιώσεις έχει το παιδί.

• Ο πανικός στην κυβέρνηση από την αδιαλλαξία της ΠΓΔΜ την κάνει να διαμηνύει προς όλες τις πλευρές ότι η μη λύση συνεπάγεται και μη ΝΑΤΟ.

• Με ανακωχή των τάσεων του

Συνασπισμού εκλέγεται η νέα πολιτική γραμματεία. Για να δούμε τι ψάρια θα πιάσει και αυτή!

ΚΥΡΙΑΚΗ 24.2.2008

•Αλλαγή σκηνικού στην Κύπρο, με τον Δημήτρη Χριστόφια να εκλέγεται ο πρώτος κομμουνιστής πρόεδρος χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΔΕΥΤΕΡΑ 25.2.2008

•Η ΠΓΔΜ δέχεται και αυτή το σχέδιο Νίμιτς ως βάση διαπραγμάτευσης, διαφωνώντας όμως με όσα συμφωνεί η Ελλάδα. Κοινώς, μια τρύπα στο νερό!

•Τίναξε την πάγκα το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, καθώς για πρώτη φορά οι εισαγωγές ξεπέρασαν τα 50 δισ. ευρώ, φτάνοντας το ένα τέταρτο του ΑΕΠ. Ήταν φανερό ότι θα φτάσουμε σε αυτό το σημείο, αφού η χώρα έχει πάψει να παράγει οτιδήποτε εδώ και αρκετά χρόνια.

•Σφαγή στο διαδίκτυο. Επιχειρηματίες, πολιτικοί και δημοσιογράφοι μηνύουν blog και υποστηρίζουν ότι εκβιάζονται!

ΤΡΙΤΗ 26.2.2008

•Δεκατέσσερις ώρες κράτησε η απολογία της 35χρονης πρώην συμβασιούχου του Υπουργείου Πολιτισμού για την υπόθεση του DVD. Αθλιότητα για τις αρχές ο τρόπος με τον οποίο τη μετέφεραν από το δικαστήριο στην κλούβα και στη συνέχεια στη φυλακή. Σιδηροδέσμια, με καμιά δεκαριά μπάτσους γύρω της, δεν την άφησαν ούτε μια δήλωση να κάνει, αν και φάνηκε ότι το επιθυμούσε. Τι θέλουν να κρύψουν άραγε;

ΤΕΤΑΡΤΗ 27.2.2008

•Τι πίνουν και δεν μας δίνουν; Ο πρόεδρος της ΔΕΗ απεφάνθη ότι δεν υπάρχει πρόβλημα με το διοξείδιο του άνθρακα, διότι αυτό είναι αέριο που πίνεται με την πορτοκαλάδα και την κόκα κόλα.

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ ο Δ' ο ΑΦΩΝΟΣ

Η Παιδεία και τα blogs

Μετά τα γεγονότα με το DVD και την εμπλοκή σε αυτά του συνεκδότη του *Πρώτου Θέματος* αλλά και του περίφημου βιντεοκομιστή δημοσιογράφου, ο οποίος για πολλούς είναι το ένα και το αυτό πρόσωπο, το δημοσιογραφικό επάγγελμα εμπλέκεται πλέον και στα δημοσιεύματα του πλέον πολυδιαβασμένου καθημερινά blog στην ελληνική γλώσσα.

Το διαδίκτυο έχει δώσει τη δυνατότητα στον κάθε ιδιοκτήτη υπολογιστή να γίνει εκδότης του εαυτού του. Αυτό αποτελεί μια τεράστια δημοκρατική κατάκτηση για την ελευθερία της έκφρασης. Δεν είναι τυχαίο που ανελεύθερα καθεστώτα έχουν βάλει φραγμούς στην πρόσβαση των υπηκόων τους στο διαδίκτυο, πολλοί από τους οποίους μάλιστα έχουν οδηγηθεί στη φυλακή μετά την αναγραφή των απόψεών τους στον κυβερνοχώρο.

Όπως είναι παραδεκτό εδώ και χιλιάδες χρόνια, κάθε ψήγμα τεχνολογίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για καλό αλλά και για κακό σκοπό. Δεν μπορούμε λοιπόν να κατηγορήσουμε την τεχνολογία για ακραία φαινόμενα που παρουσιάζονται.

Η χώρα μας περνά τη χειρότερη περίοδο σήψης σε όλα τα επίπεδα μετά τη Μεταπολίτευση. Και βέβαια το διαδίκτυο δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Όταν τα ποσά που περιφέρονται ανά την Ευρώπη από επώνυμους και μη δημοσιογράφους ανέρχονται σε πολλά εκατομμύρια ευρώ, οι μερικές χιλιάδες που υποτίθεται ότι αποδεικνύουν τον εκβιασμό φαντάζουν σταγόνα στον ωκεανό.

Η ελληνική δημοσιογραφία δεν διάγει και την καλύτερή της περίοδο. Ίσως να περνάει και αυτή τη χειρότερή της. Η τηλεόραση, η εύκολη αναγνωρισιμότητα, το life style και η τεράστια έλλειψη Παιδείας έχουν οδηγήσει σε αυτή χιλιάδες νέους, που προσπαθούν να πιάσουν γρήγορα και ακούραστα την καλή!

Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την παντελή αδιαφορία για την τήρηση των κανόνων σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία και βέβαια των κανόνων δεοντολογίας στην άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, θάμπωσαν κάποιους οι οποίοι πίστεψαν ότι σε ένα παιγνίδι «κλειστό» αυτοί δεν θα ήταν ποτέ τα θύματα.

Όπως συμβαίνει όμως σε όλες τις αντίστοιχες περιπτώσεις, είναι αυτοί που πέφτουν πρώτοι στο λάκκο που έστησαν για τα θύματά τους.

Σε μία κοινωνία στην οποία θεοποιείται από

όλες τις ηλικίες, και κυρίως από τους νέους, το εύκολο κέρδος με τη λιγότερη δυνατή εργασία, το διαδίκτυο είναι ο καλύτερος τρόπος έκφρασής της. Όταν μάλιστα η δυνατότητα απεριορίστης έκφρασης δεν συνοδεύεται από την απαραίτητη Παιδεία, οι «παιδικές ασθένειες» είναι σίγουρο ότι θα παρουσιαστούν και θα είναι επώδυνες.

Όταν μάλιστα τα blogs αποτελούν πλέον σε όλο τον κόσμο μια υπολογίσιμη δύναμη πίεσης στις αυθαιρεσίες της οποιασδήποτε εξουσίας, είναι σίγουρο ότι θα υπάρχουν αντιδράσεις, όχι πάντα κόσμιες.

Είναι φανερό ότι στην Ελλάδα ορισμένοι, ευτυχώς λίγοι, από τους 40.000 bloggers έχουν παρεξηγήσει τη λειτουργία των blogs. Τα «ιδιωτικά ημερολόγια» εμφανίστηκαν για να εκφράζουν οι συντάκτες τους απόψεις και να ανταλλάσσουν ιδέες με άλλα άτομα με τα αντίστοιχα ενδιαφέροντα. Σ' αυτό έγκειται και η παρεξήγηση. Άλλο blogger, άλλο δημοσιογράφος και άλλο δημοσιογράφος-blogger.

Στα συγκεκριμένα blogs αναγράφονται «ειδήσεις» που δεν θα μπορούσαν να σταθούν σε κανένα έντυπο δημοσιογραφικό φύλλο, καθώς ξεπερνούν σε πολλές περιπτώσεις τα όρια της εξύβρισης. Η ανωνυμία συντελεί ακόμα περισσότερο σε αυτή την ασυδοσία. Η δημοσιογραφία της κουκούλας ταιριάζει σε πολλούς, αλλά σε καμία περίπτωση σε όλους.

Ρυπαρά ή και συκοφαντικά δημοσιεύματα υπάρχουν σε όλα τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Κανένας βέβαια δεν τόλμησε να σκεφτεί και να προτείνει να καταργηθούν ή και να λογοκριθούν. Όταν κάποιος πιστεύει ότι θίγεται, υπάρχουν νόμοι –οι οποίοι βέβαια υπάρχει κίνδυνος να στραγγαλίσουν και να απομυζήσουν το δημοσιογραφικό επάγγελμα– με τους οποίους μπορεί να προστατεύσει τον εαυτό του. Δεν χρειάζονται άλλοι. Οτιδήποτε παραπάνω νομοθετηθεί θα αγγίζει τα όρια της προληπτικής λογοκρισίας.

Αυτό που χρειάζεται η ελληνική κοινωνία είναι Παιδεία. Μόνο με την παιδεία του ο πολίτης θα έχει τη δυνατότητα να επιλέξει την ήρα από το στάρι. Μόνο τότε θα μπορεί να καταλάβει πότε τον κοροϊδεύουν και πότε όχι και θα απομονώσει τους κάθε λογής συκοφάντες και «κουκουλοφόρους». Αλλά δυστυχώς φαίνεται ότι αυτό δεν συμφέρει καμία εξουσία, οποιουδήποτε χρώματος. Η Παιδεία ήταν, είναι και θα είναι θέμα προσωπικό.

T.M.

Σκόπια: η λυδία λίθος του Καραμανλή και της Νέας Δημοκρατίας

του Οδυσσέα Αρβανίτη

Το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ αναδεικνύεται στη λυδία λίθο όπου δοκιμάζεται η αξιοπιστία και η ιδεολογική συνέπεια της δεξιάς παράταξης. Έχοντας στο παρελθόν καλλιεργήσει στον κόσμο αυξημένες προσδοκίες, η ηγεσία της ΝΔ τώρα βρίσκεται στη δυσάρεστη θέση να επιλέξει μία από τις δύο δυνατότητες: η πρώτη, να αποδεχθεί έναν επονειδιστικό συμβιβασμό με τα Σκόπια, πολύ μακριά από τις εθνικοπατριωτικές κορόνες που εξεστόμιζε όταν ήταν στην αντιπολίτευση, ο οποίος θα της στερήσει και τον «εθνικό χαρακτήρα» που φιλοτεχνούσε ο κ. Καραμανλής με συμπαραστάτη τον μακαριστό Χριστόδουλο. Η δεύτερη, να πάει σε βέτο στο ΝΑΤΟ, που θα τη φέρει σε σύγκρουση με τους υπερατλαντικούς φίλους, κάτι που αφενός την τρομάζει, καθώς υπολογίζει τις συνέπειες, και αφετέρου δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα έχει αποτέλεσμα. Πέραν αυτού γίνεται σιγά σιγά σαφές ότι γύρω από το θέμα της ονομασίας κρίνεται το μέλλον της κυβέρνησης αλλά και η διαδοχή στην ηγεσία του κόμματος. Γι' αυτό άλλωστε, πριν καλά καλά αρχίσει η διαπραγμάτευση, οι βασικοί πρωταγωνιστές του κυβερνώντος κόμματος άρχισαν να ξετυλίζουν τις προσωπικές τους στρατηγικές.

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΚΟΡΥΦΗΣ

Κώστας Καραμανλής και Ντόρα Μπακογιάννη χειρίζονται το θέμα σαν να είναι χαμένο για τη χώρα μας και έχοντας στο νου τους το εσωτερικό πολιτικό παιχνίδι και τον καταλογισμό των ευθυνών την επόμενη ημέρα. Τα κορυφαία στελέχη επίσης καθορίζουν τη στάση τους με βάση τους προσωπικούς τους υπολογισμούς, ενώ οι βουλευτές είναι διχασμένοι.

Ο πρωθυπουργός και η υπουργός

των Εξωτερικών έχουν διαφορετικές απόψεις για τη στρατηγική που πρέπει να ακολουθηθεί κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης, αφού άλλωστε εκκινούν από διαφορετικές αφετηρίες. Η υπουργός Εξωτερικών, η οποία έχει κάνει και τις συνεννοήσεις με τον ΟΗΕ και τις Ηνωμένες Πολιτείες, είναι υπέρ του να κλείσει οπωσδήποτε το θέμα και να αποφευχθεί το βέτο, παρότι οι προτάσεις του ειδικού μεσολαβητή κ. Μάθιου Νίμιτς είναι προσβλητικές για τη χώρα μας. Γι' αυτό άλλωστε και αποδέχεται από την αρχή τη διπλή ονομασία, εγκαταλείποντας ένα διαπραγματευτικό χαρτί. Ο κ. Κώστας Καραμανλής από την πλευρά του δείχνει πιο επιφυλακτικός απέναντι στις προτάσεις του κ. Νίμιτς και πιο κοντά στο βέτο. Την απόσταση αυτή διαπίστωσε εκπληκτος και ο ίδιος ο κ. Νίμιτς την περασμένη εβδομάδα στις συναντήσεις που είχε με τους δύο. Άλλωστε ο κ. Καραμανλής είναι και προσωπικά δεσμευμένος από την τακτική που ακολουθούσε όταν ήταν στην αντιπολίτευση. Προβάλλοντας το ότι είναι Μακεδόνας, δεν δίσταζε να ανεβάζει τους τόνους, ασκώντας σκληρή κριτική στο ΠΑΣΟΚ προκειμένου αφενός να το φθείρει και αφετέρου να μειώσει την επιρροή του ΛΑΟΣ στη βόρεια Ελλάδα. Μάλιστα με την πολιτική του στάση είχε αποτρέψει τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ την περίοδο 2000-2004 να κλείσουν το θέμα με ένα συμβιβασμό σε σύνθετη ονομασία.

Η ΔΙΑΡΡΟΗ ΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΝΙΜΙΤΣ

Η διάσταση απόψεων έγινε εμφανής την περασμένη εβδομάδα με τη διαρροή από την κ. Μπακογιάννη του εγγράφου του κ. Νίμιτς στην εφημερίδα *Το Βήμα*. Η κ. Μπακογιάννη, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις προσωπικές της επιδιώξεις, δεν δίστασε να απαξιώ-

σει και να υπονομεύσει από την αρχή τη διαπραγμάτευση. Το έγγραφο, το οποίο η υπουργός Εξωτερικών δεν έδωσε στους πολιτικούς αρχηγούς δήθεν για να μην διαρρεύσει, έφυγε από το γραφείο της και με κομιστή τον γιο της κ. Κώστα Μπακογιάννη κατέληξε στο γραφείο του κ. Γιάννη Πρετεντέρη και κατόπιν στα περίπτερα. Η συμφωνία με τον δημοσιογράφο προέβλεπε να δημοσιευθεί στο κυριακάτικο φύλλο της εφημερίδας, αφού θα είχαν μεσολαβήσει μερικές ημέρες συζητήσεων, αλλά η κ. Μπακογιάννη υπολόγισε χωρίς τις εσωτερικές κόντρες στην εφημερίδα. Ο εκδότης της εφημερίδας Σταύρος Ψυχάρης, όταν αντελήφθη ότι ο Πρετεντέρης έχει στη διάθεσή του το έγγραφο, τον υποχρέωσε να το δημοσιεύσει στο φύλλο της περασμένης Πέμπτης και να μην περιμένει την Κυριακή μεγιστοποιώντας έτσι το πρόβλημα. Το ότι η κ. Μπακογιάννη έχει καλές σχέσεις με τον δημοσιογράφο είναι γνωστό. Επιδιώκοντας την υποστήριξη της εφημερίδας στο συμβιβασμό που επιχειρεί αλλά και γενικότερα στις προσωπικές της φιλοδοξίες, του έδωσε το έγγραφο. Φυσικά δεν υπάρχει θέμα για την εφημερίδα που έκανε την επιτυχία και για τον δημοσιογράφο που την πιστώνεται -οποιοσδήποτε στη θέση τους το ίδιο θα έκανε. Το πρόβλημα είναι με τα προσωπικά παιχνίδια της κ. Μπακογιάννη, η οποία, ακόμη και αυτή τη στιγμή που διακυβεύεται το εθνικό συμφέρον, προκρίνει τις προσωπικές της επιδιώξεις. Με την αβελτηρία της, η κ. Μπακογιάννη διέσπασε το εσωτερικό μέτωπο σε δύο επίπεδα. Κατ' αρχάς στο επίπεδο της πολιτικής συναίνεσης με τα κόμματα της αντιπολίτευσης, που νιώθουν ότι η κυβέρνηση τα εμπαίζει. Ακολουθώντας στο επίπεδο των Μέσων Ενημέρωσης, που φυσικά δυσανεκτήθηκαν από την

επιλεκτική διαρροή της κ. Μπακογιάννη. Μάλιστα δημιούργησε πρόβλημα και μεταξύ των Μέσων Ενημέρωσης που στηρίζουν την κυβέρνηση και είναι πρόθυμα να την στηρίξουν σε περίπτωση συμβιβασμού. Επιπλέον, η κ. Μπακογιάννη γελοιοποίησε μόνη της μία διαδικασία στην οποία προσπαθούσε να προσδώσει αυξημένη σημασία. Τι σόι σοβαρή και μυστική διαπραγμάτευση είναι αυτή, όταν η ίδια η υπουργός την παραβιάζει με επιλεκτικές διαρροές; Είναι σαφές πλέον ότι η μυστικότητα δεν εξυπηρετεί το εθνικό συμφέρον αλλά τη μεθόδευση της κυβέρνησης για να πλασάρει το αποτέλεσμα με το μικρότερο δυνατό κόστος στην κοινή γνώμη. Το Μέγαρο Μαξίμου πάντως εξακολουθεί να βγάζει καπνούς με τη συμπεριφορά της υπουργού. Γι' αυτό και από την αρχή την υποχρέωσε με επιτακτικό και ταπεινωτικό τρόπο να αναλάβει την ευθύνη. Η κ. Μπακογιάννη αρχικά δεν ήθελε να το κάνει, και τα δικά της βαποράκια έλεγαν ότι μπορεί να το έχει δώσει ο κ. Ρουσόπουλος, η σχέση του οποίου με τον Σταύρο Ψυχάρη και τον συντάκτη της εφημερίδας Βασιλή Χιώτη είναι επίσης γνωστή.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ

Φυσικά η κίνηση της κ. Μπακογιάννη είχε και πολιτικό σκεπτικό. Να προετοιμάσει τους βουλευτές του κόμματός της, την αντιπολίτευση και την κοινή γνώμη και παράλληλα να σφυγμομετρήσει τις αντιδράσεις τους. Η κ. Μπακογιάννη και με την κίνηση αυτή και με τους βουλευτές της αλλά και τους φιλικούς δημοσιογράφους προσπαθεί να δημιουργήσει ένα ρεύμα υπέρ του συμβιβασμού. Το εμπόδιο είναι η κοινή γνώμη που, όπως δείχνουν οι δημοσκοπήσεις, δεν στέργει καθόλου μια τέτοια πολιτική. Αλλά σε κάθε περίπτωση το κόστος θα υποστεί ο πρωθυπουργός και λιγότερο η υπουργός Εξωτερικών. Άλλωστε έχει φροντίσει να κάνει τις συμμαχίες της. Ιδιαίτερη σημασία έχει ότι ο Γιώργος Σουφλιάς έσπευσε να τη συγχαρεί για τους χειρισμούς της στο θέμα, παρότι έχουν

πολλά λάθη. Γαλάζιοι παρατηρητές θεωρούν ότι υπάρχει γενικότερη συμφωνία μεταξύ Σουφλιά - Μπακογιάννη, που και οι δύο τραβούν πλέον το χαλί του κ. Καραμανλή. Καθώς προβλέπουν ότι ο κ. Καραμανλής δεν θα εξαντλήσει την τετραετία, η συμφωνία περιλαμβάνει είτε ρόλο μεταβατικού αρχηγού του κ. Σουφλιά είτε υποστήριξή του από την κ. Μπακογιάννη στη διεκδίκηση της προεδρίας της Δημοκρατίας, που είναι και το πιθανότερο. Αλλά και άλλα στελέχη του κόμματος είναι με τη στρατηγική της κ. Μπακογιάννη, άλλοι από θέση και άλλοι λόγω της προσέγγισης μαζί της. Μεταξύ αυτών οι κ. Γιάννης Βαρβιτσιώτης, Γιώργος Βουλγαράκης, Άρης Σπηλιωτόπουλος, που ήδη έχουν τοποθετηθεί δημόσια. Θεωρείται ότι με την άποψή της θα συνταχθούν, παρότι είναι της εθνικιστικής πτέρυγας, οι κ. Προκόπης Παυλόπουλος και Δημήτρης Σιούφας, που από καιρό έχουν δεθεί στο μητσοτακικό άρμα, όπως και ο κ. Βαγγέλης Μείμαρράκης. Τις δικές του πιρουέτες κάνει ο κ. Δημήτρης Αβραμόπουλος, ο οποίος αφενός μεν είναι υπέρ του συμβιβασμού, αλλά εκείνο που προέχει για τον ίδιο είναι να φθαρούν από τη διαδικασία και οι δύο πρωταγωνιστές, οι Καραμανλής και Μπακογιάννη. Φυσικά είναι εξαφανισμένος ο Αντώνης Σαμαράς και, όπως φαίνεται, θα παραμείνει. Η κοινοβουλευτική ομάδα είναι διχασμένη. Η Ντόρα Μπακογιάννη έχει μαζί της τους δικούς της βουλευτές και τους λεγόμενους του μεσαίου χώρου. Από την άλλη είναι η Καραμανλική πτέρυγα, με κρίσιμο παράγοντα τους Βορειοελλαδίτες, οι οποίοι βρίσκονται

στη δύσκολη θέση να καταπιούν τα όσα έλεγαν μέχρι πριν από μόλις μερικούς μήνες.

ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΚΛΟΓΩΝ

Η πιθανότητα του συμβιβασμού περιλαμβάνει ότι η χώρα μας θα δεχθεί διπλή ονομασία, που είναι σαφώς υποχώρηση, και τα Σκόπια θα δεχθούν μία από τις δύο ονομασίες «Άνω Μακεδονία» ή «Νέα Μακεδονία». Αν τα Σκόπια δεν δεχθούν ένα από τα δύο αυτά ονόματα, τότε από κοινού όλη

η κυβερνητική παράταξη θα πάει σε βέτο. Η διπλή ονομασία όμως είναι από μόνη της ήττα που θα προκαλέσει προβλήματα. Αλλά και αν καταλήξει στο βέτο μετά το πρώτο διάστημα που θα πιστωθεί οφέλη από την «υπερήφανη στάση της», η κυβέρνηση θα αρχίσει να δέχεται πιέσεις από τους εταίρους μας. Επιπλέον, το βέτο δεν εξασφαλίζει θετικό αποτέλεσμα. Τα Σκόπια θα προσφύγουν στον ΟΗΕ και θα κερδίσουν την υπόθεση της ονομασίας. Σύμφωνα, μέσα σε μερικούς μήνες, ο κ. Καραμανλής θα έχει να αντιμετωπίσει τις συνέπειες μιας ακόμη πιο βαριάς ήττας. Η στάση της κ. Μπακογιάννη περιλαμβάνει και αυτό το ενδεχόμενο. Διαχωρίζοντας τη θέση της, αφήνει τον κ. Καραμανλή μόνο του στην περίπτωση του βέτο, έτσι ώστε στην πορεία να μπορεί να εμφανισθεί ως η διάδοχη λύση, προβάλλοντας ταυτόχρονα ότι θα έχει διατηρήσει καλές σχέσεις με τους υπερατλαντικούς προστάτες της. Σε κάθε περίπτωση έχουν αρχίσει να καταστρώνονται σενάρια εκλογών. Μία εθνική ήττα θα δημιουργήσει απαξίωση στην κυβέρνηση και συνολικό αρνητικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο θα μεγεθύνονται και τα προβλήματα στην οικονομία, που δεν είναι καθόλου λίγα. Πολύ απλά η κυβέρνηση δεν θα μπορεί να σταθεί. Μια σειρά στελέχη, από τον κ. Σουφλιά μέχρι τον κ. Αβραμόπουλο και την ίδια την κ. Μπακογιάννη, προβλέπουν εκλογές ακόμη και μέσα στο 2008. Στην ίδια εκτίμηση καταλήγουν και οι περισσότεροι βουλευτές στο εσωτερικό του κόμματος, παρότι μόνο ο κ. Θανάσης Γιαννόπουλος το έβλεπε δημοσίως.

Πόλεμος συμφερόντων στα Βαλκάνια

του Σήφη Φιτσανάκη

Σύμφωνα με τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία, το πρώτο κράτος που αναγνώρισε επίσημα τη Δημοκρατία του Κοσόβου ήταν το Αφγανιστάν. Η διπλωματική αυτή σύζευξη δυο χωρών που τελούν υπό αμερικανική ηγεμονία δεν είναι καθόλου τυχαία. Υποδηλώνει την πολιτική κλιμάκωση του αμερικανικού επεκτατισμού από τα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή ως τα βάθη της Ασίας.

Στην Ελλάδα οι περισσότεροι παρατηρητές δείχνουν να αντιλαμβάνονται τη βαρύτητα του αμερικανικού παράγοντα τόσο στην πραξικοπηματική απόσχιση του Κοσόβου από τη Σερβία όσο και στην προσεχή ένταξη της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ. Ωστόσο οι εγχώριες δημοσιογραφικές αναφορές στις βαλκανικές εξελίξεις παραμένουν κατά κανόνα αόριστες και ασαφείς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί παλαιότερο κείμενο στο Έθνος (7/5/07), που επιπλήττει τις ΗΠΑ διότι ελίσσονται στο Μακεδονικό «χωρίς να δοθεί σοβαρή εξήγηση». Σε συναφές κείμενό του στην Ημερησία (7/5/07), ο Μιχάλης Ιγνατίου ουσιαστικά σηκώνει τα χέρια ψηλά δηλώνοντας πως η Ουάσιγκτον «πληθύνει το τελευταίο διάστημα τις επαφές της με τα Σκόπια, σε σημείο που θα νόμιζε κανείς πως αιφνιδίως έχουν μετατραπεί σε περιφερειακή δύναμη».

Στην πραγματικότητα ούτε τα Σκόπια έχουν «αιφνιδίως μετατραπεί σε περιφερειακή δύναμη» ούτε ανεξήγητη είναι η στάση της Ουάσιγκτον πάνω στα θέματα της ΠΓΔΜ και του Κοσόβου. Αντιθέτως, οι ΗΠΑ έχουν δώσει αναλυτικές εξηγήσεις πάνω στα δυο αυτά σημαντικά –και σαφώς αλληλένδετα–

ζητήματα. Ξεκάθαρη ήταν, για παράδειγμα, η ακόλουθη δήλωση αμερικανού διπλωμάτη, με προϋπηρεσία στην Ελλάδα, στο Βήμα της 17/2/08: «Με την Ελλάδα διατηρούμε στενές συμμαχικές και ιστορικά καταξιωμένες σχέσεις [...]. Κατανοούμε τα προβλήματα [και] φροντίζουμε η [αμερικανική] πολιτική στην περιοχή να μη φέρνει εμπόδια στην Ελλάδα, αλλά η [αμερικανική] στρατηγική χαράσσεται με βάση ευρύτερα κριτήρια» (η έμφαση δική μου).

Πιστεύω πως η ευκρινέστατη αυτή εξήγηση, όπως και πολλές άλλες παρόμοιες, πιστοποιούν την ουσιώδη διαφορά μεταξύ της σημερινής αμερικανικής αυτοκρατορίας και άλλων παλαιότερων. Συγκεκριμένα, οι Αμερικανοί δεν διστάζουν να ομολογήσουν δημόσια πως η αμερικανική στρατηγική δεν χαράσσεται ποτέ με γνώμονα τα συμφέροντα των συμμάχων τους.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

Πώς όμως εκδηλώνονται τα μονομερή συμφέροντα των ΗΠΑ στις εξελίξεις στο Κόσοβο και στην ΠΓΔΜ; Οι στρατηγικές βλέψεις της υπερδύναμης στη βαλκανική χερσόνησο δεν είναι καινούργιες. Από την εποχή του μεσοπολέμου οι ΗΠΑ θεωρούσαν τα Βαλκάνια ως σημαντική περιφερειακή ζώνη της Μέσης Ανατολής. Ταυτόχρονα, η σλαβική και ορθόδοξη εθνοθηρσκευτική σύνθεση των Βαλκανικών πληθυσμών λειτουργεί ανέκαθεν ως ευρωπαϊκή δίοδος επιρροής της αμερικανικής αντίζηλου Ρωσίας. Τα τελευταία δε χρόνια, το μουσουλμανικό στοιχείο στα δυτικά Βαλκάνια (Αλβανία, Βοσνία, Κόσοβο, ΠΓΔΜ) τους έχει προσδώσει επιπρόσθετη στρατηγική σημασία, καθώς οι ΗΠΑ επιδιώκουν να αποτρέψουν οποιοδήποτε ενδεχόμενο σχηματισμού Σουνιτικού τόξου που θα

επεκτείνεται προς την Ευρώπη.

Γεωστρατηγικό υπόβαθρο όλων αυτών των επιδιώξεων παραμένει η κατάρρευση του Κομμουνιστικού Μπλοκ, την οποία από το 1989 οι νεοσυντηρητικοί μέντορες της σημερινής κυβέρνησης Μπους χαρακτηρίζουν ως «μονοπολική στιγμή» (unipolar moment). Ο όρος υπονοεί πως η πτώση της ΕΣΣΔ αποτελεί την κατάλληλη ευκαιρία για να εξαλειφθεί διά παντός η διπολική παγκόσμια ισορροπία της ψυχροπολεμικής περιόδου. Εξυπακούεται πως κύριος στόχος των μονοπολικών σχεδίων των ΗΠΑ παραμένει η Ρωσία, που, παρά τις αδυναμίες της, συνεχίζει να παρενοχλεί τους Αμερικανούς λόγω του γεωγραφικού της μεγέθους, του πυρηνικού της οπλοστασίου και του ενεργειακού της πλούτου.

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΕΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ

Η ισχυροποίηση του ΝΑΤΟ μέσω της επέκτασής του προς ανατολάς αποτελεί την πρώτη γραμμή επίθεσης των ΗΠΑ απέναντι στην μετα-κομμουνιστική Ρωσία. Συνεπώς η λεγόμενη «διεύρυνση της συμμαχίας» αποτελεί απόπειρα συστηματικής απόσπασης από τη ρωσική επιρροή των χωρών του πάλαι ποτέ Ανατολικού Μπλοκ. Ήδη από το 1991 το ΝΑΤΟ δημιούργησε ένα Συμβούλιο Συνεργασίας «ως φόρουμ διαλόγου μεταξύ του ΝΑΤΟ και των χωρών του πρώην Κομμουνιστικού Μπλοκ». Κατά την πενταετία 1999–2004, δέκα χώρες πρώην μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας εισήλθαν σε δύο κύματα στο ΝΑΤΟ. Η επίκειμενη ένταξη της ΠΓΔΜ, μαζί με εκείνες της Αλβανίας και της Κροατίας, θα αποτελέσει το τρίτο κύμα της ανατολικής επέκτασης του ΝΑΤΟ, που θα δημιουργήσει «μια νέα δυναμική στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», όπως έχει δηλώσει ο ίδιος ο Γιαρ ντε

Ο Σήφης Φιτσανάκης
(www.monogramma.blogspot.com) είναι
διδάκτωρ πολιτικών επιστημών. Ζει στις ΗΠΑ.

Χουπ Σέφερ, γενικός γραμματέας του NATO (Τα Νέα 11/2/08).

Η δεύτερη γραμμή επίθεσης των ΗΠΑ απέναντι στη Ρωσία είναι το σχέδιο πυραυλικής αντιπυρηνικής άμυνας που οι ΗΠΑ προωθούν συστηματικά τα τελευταία χρόνια. Το σχέδιο αυτό, που αποτελεί την αναζωπύρωση του παρανοϊκού σχεδίου «Πόλεμος των Άστρων» του Ρόναλντ Ρέιγκαν, καταψηφίστηκε σύσσωμα το 1999 από την ολομέλεια του ΟΗΕ, με εξαίρεση τις ΗΠΑ, τη Μικρονησία και την Αλβανία (η οποία θα ανταμειφθεί τον Απρίλιο με την ένταξή της στο NATO). Δυο χρόνια αργότερα, έχοντας αποτύχει να πείσουν ακόμα και στενούς συμμάχους τους για την ανάγκη δημιουργίας της πυραυλικής άμυνας, οι ΗΠΑ αποσύρθηκαν μονομερώς από την Αντι-Βαλλιστική Πυραυλική Συνθήκη που είχαν συνυπογράψει με τους Σοβιετικούς το 1972. Από τότε προσπαθούν να πείσουν χώρες που συνορεύουν ή βρίσκονται σχετικά κοντά στη Ρωσία να φιλοξενήσουν τμήματα του γιγαντιαίου αμερικανικού αντιπυραυλικού συστήματος που θα περικυκλώνει τα εδάφη της Ρωσίας.

Με τις συνήθειες εξαιρέσεις της Βρετανίας και της Δανίας, οι Δυτικοευρωπαϊκές κυβερνήσεις έχουν απορρίψει τα αμερικανικά αντιπυραυλικά σχέδια ως «επικίνδυνα, που σίγουρα θα αναζωπυρώσουν τους εξοπλισμούς παγκοσμίως» (Ζακ Σιράκ). Το αντίθετο όμως ισχύει για τις ηγεσίες χωρών του πρώην Ανατολικού Μπλοκ. Πολιτικά συντηρητικές και ανυπόμονες να αποσπάσουν την εύνοια των ΗΠΑ, οι περισσότερες από αυτές υποδέχτηκαν με ενθουσιασμό τα αντιπυραυλικά σχέδια της κυβέρνησης Μπους. Η Τσεχία και η Πολωνία έχουν ήδη συνυπογράψει τη σχετική συνθήκη, ενώ η Ουκρανία πρόσφατα απειλήθηκε από το Κρεμλίνο πως θα θεωρηθεί πυρηνικός στόχος εάν προσχωρήσει κι εκείνη στη συμφωνία. Η προθυμία των χωρών του πρώην Ανατολικού Μπλοκ να ενταχθούν στα γεωστρατηγικά σχέδια των ΗΠΑ βρίσκεται πίσω από την περίφημη διαίρεση της Ευρώπης σε «παλαιά» (Δυτική) και «νέα» (Ανατολική) από τον πρώην υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ Ντόναλντ Ράμσφελντ.

Κοσοβάροι με εθνικές ενδυμασίες ανεμίζουν αμερικανικές και αλβανικές σημαίες στην αλβανόφωνη περιοχή της πόλης Κοσόβσκα Μιτρόβιτσα.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΓΔΜ

Το Κόσοβο, η ΠΓΔΜ και η Αλβανία βρίσκονται στο επίκεντρο των αμερικανικών στρατηγικών σχεδίων. Όχι φυσικά λόγω της στρατιωτικής τους δύναμης, η οποία είναι αμελητέα, αλλά λόγω των εδαφών τους, τα οποία οι ΗΠΑ φιλοδοξούν να μετατρέψουν σταδιακά σε τμήματα της αμερικανικής ΝΑΤΟϊκής και αντιπυραυλικής ζώνης στην ανατολική Ευρώπη. Εκεί εστιάζεται και το σημερινό ενδιαφέρον των ΗΠΑ στην περιοχή. Στην περίπτωση της ΠΓΔΜ, το ενδιαφέρον αυτό συστηματοποιήθηκε το 1995, όταν ο Τζέιμς Μπέικερ, υπουργός Εξωτερικών επί κυβέρνησης πατρός Μπους, έγραφε πως «η στρατηγική σημασία της Μακεδονίας υπερβαίνει του [μικρού] μεγέθους της [...] και του πληθυσμού της» (Los Angeles Times 2/5/95). Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής επισήμανσης, το Νοέμβριο του 2004, η κυβέρνηση Μπους απέρριψε ασυζητητή τις ελληνικές ενστάσεις στο θέμα της ονομασίας και αναγνώρισε την ΠΓΔΜ ως Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Ακόμα και πριν από την 11η Σεπτεμβρίου του 2001, τα Σκόπια φρόντισαν να ανταποκριθούν άμεσα στο στρατηγικό ενδιαφέρον των Αμερικανών. Φιλοξένησαν στο έδαφός τους χιλιάδες ΝΑΤΟϊκά στρατεύματα την περίοδο των επεμβάσεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ενώ συμμετείχαν στις στρατιωτικές επιθέσεις των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ. Η συμβολή αυτή, αν και μικρή, μετράει πολύ στα μάτια της Ουάσιγκτον. Άλλωστε μόλις πριν από μερικές εβδομάδες ο αμερικανός υπουργός Άμυνας Ρόμπερτ Γκέιτς κατάρτισε στην κυριολεξία τους ΝΑΤΟϊκούς συμμάχους κατηγορώντας τους πως αποφεύγουν να χύσουν το αίμα των πολιτών τους προς όφελος των αμερικανικών επιδιώξεων στο Αφγανιστάν. Επέπληξε δε τους ΝΑΤΟϊκούς υπουργούς Άμυνας διότι «η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη είναι αρνητική [απέναντι στην αποστολή στο Αφγανιστάν], με αποτέλεσμα πολλοί Ευρωπαίοι να αμφιβάλλουν εάν η αποστολή αξίζει τις ζωές των παιδιών τους» (New York Times 11/2/08).

Η ανατολική διεύρυνση του NATO αποσκοπεί στη λύση αυτού ακριβώς του προβλήματος, δηλαδή στην εξεύρεση κυβερνήσεων που δεν θα διστάσουν να θυσιάσουν τις ζωές των παιδιών τους προς όφελος των αμερικανικών στρατηγικών συμφερόντων. Η ΠΓΔΜ έχει καταστήσει σαφές προς την Ουάσιγκτον πως είναι διατεθειμένη να συνεισφέρει όσο της επιτρέπει ο μικρός πληθυσμός της. Το Μάιο του 2003, ευχαριστώντας τον Λευκό Οίκο για την υποστήριξή του, ο τότε πρόεδρος της ΠΓΔΜ Μπόρις Τραϊκόφσκι ήταν σαφής σ' αυτό το θέμα, τονίζοντας πως «εκατομμύρια Ιρακινοί έχουν απελευθερωθεί χάρη στο όραμα, την αρχηγική ικανότητα και το κουράγιο του προέδρου Μπους [...]». Εκατομμύρια άνθρωποι θα θυμούνται [για πάντα] την απελευθέρωση του Ιράκ ως πράξη εκδημοκρατισμού. Για μια ακόμη φορά, θα ήθελα να χειροκροτήσω τον κ. Μπους και την κυβέρνησή του για τις προσπάθειές τους και για την υποστήριξή τους. Αυτό σημαίνει ότι η Μακεδονία θα συνεχίσει να υποστηρίζει την πολιτική και τις ενέργειες της αμερικανικής κυβέρνησης»³.

ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΙΕΝΕΞΗ

Είναι προφανές πως η ακριβής ονομασία της ΠΓΔΜ δεν απασχολεί τους Αμερικανούς. Αυτό που τους απασχολεί είναι η ουσιαστική προάσπιση των στρατηγικών τους συμφερόντων, τα οποία προβλέπουν την άμεση ένταξη στο NATO της Αλβανίας, της Κροατίας και της ΠΓΔΜ –είτε αυτή ονομάζεται «Μακεδονία», είτε «Βαρδάρης», είτε «Ελβετικό Τυρί». Εάν η Ελλάδα βρει άκρη με την ΠΓΔΜ πριν τη NATOϊκή Σύνοδο Κορυφής του Βουκουρεστίου, στις αρχές του Απριλίου, έχει καλώς. Εάν όχι, οποιαδήποτε υποψία βέτο από την πλευρά της Ελλάδας θα εκληφθεί από τους Αμερικανούς ως απροκάλυπτη ελληνική επίθεση ενάντια στα αμερικανικά συμφέροντα. Άλλωστε η προειδοποίηση της κ. Ράις προς την κ. Μπακογιάννη, κατά την πρόσφατη συνάντησή τους, υπήρξε σαφέστατη: «η Ουάσιγκτον [δηλ. NATO] δεν είναι μέρος της διαπραγμάτευσης» (Ελευθεροτυπία 16/2/08).

Από τη στιγμή, λοιπόν, που η Αθήνα

σκέφτεται να θέσει βέτο στο NATO, να σαμποτάρει δηλαδή τη διαδικασία της NATOϊκής διεύρυνσης, για να διευθετήσει τις διαφορές της με την ΠΓΔΜ, θα πρέπει να είναι προετοιμασμένη όχι για μια ελληνοσκοπιανή, αλλά για μια ελληνοαμερικανική διπλωματική διένεξη. Με άλλα λόγια, εφόσον η ένταξη της ΠΓΔΜ στο NATO, αλλά και η ανεξαρτητοποίηση του Κοσόβου, εντάσσονται στα πλαίσια των άμεσων στρατηγικών επιδιώξεων των ΗΠΑ, οποιαδήποτε προσπάθεια της Αθήνας να εναντιωθεί στις επιδιώξεις αυτές θα τη φέρει αντιμέτωπη με τους Αμερικανούς.

Στα τέλη του περασμένου Μαΐου, η Κύρα Αδάμ έγραφε στην *Ελευθεροτυπία* πως «το ζητούμενο [...] είναι αν η αμερικανική κυβέρνηση είναι έτοιμη να διαταράξει σοβαρά τις σχέσεις της με την Αθήνα για την ονομασία των Σκοπίων. Θα είναι ένα βαρόμετρο για το ποιος "ζυγίζει" περισσότερο για την Ουάσιγκτον στην περιοχή» (27/5/07). Το πιθανότερο είναι πως η Ουάσιγκτον δεν θα αναγκαστεί να επιλέξει μεταξύ Σκοπίων και Αθήνας, για τον απλούστατο λόγο πως η ελληνική κυβέρνηση δεν θα τολμήσει να ταραξεί τα νερά. Θα δικαιώσει έτσι τον Ντάνιελ Φριντ, στέλεχος του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, ο οποίος είχε συμβουλέψει τους συναδέλφους του στα μέσα της δεκαετίας του 1990 πως «η Ελλάδα δεν θα αντιδράσει [στο Σκοπιανό] γιατί δεν έχει το νεύρο [...] Είναι] χάρτινος τίγρης [και] δεν πρόκειται να κάνει τίποτε σε ό,τι και να [της] κάνουμε [...]». Άπαξ και σταματήσουν οι πολιτικές κραυγές, οι Έλληνες θα γίνουν συνετοί» (Ελευθεροτυπία 12/2/08).

ΟΙ ΧΑΜΕΝΟΙ ΑΥΤΟΧΘΟΝΕΣ

Η Ουάσιγκτον βλέπει στα Σκόπια και στην Πρίστινα την ίδια προδιάθεση «σύνεσης» που διακρίνει στις ενέργειες της Αθήνας. Βλέπει δηλαδή στα νεοσύστατα αυτά κράτη την ίδια εθελοδοουλία που παραδοσιακά χαρακτηρίζει την ελληνική εξωτερική πολιτική. Κατά κύριο λόγο, η εθελοδοουλία αυτή της επιτρέπει να εφαρμόσει, ουσιαστικά ανενόχλητη, τα στρατηγικά της συμφέροντα στην περιοχή, σε βάρος των ντόπιων πληθυσμών, όχι μόνο των Ελλήνων.

Στο πρώτο του βιβλίο, με τίτλο *Αμερικανική Ισχύς και Νέοι Μανδρίνοι* (1967) ο Νόαμ Τσόμσκι αναλύει τον όρο «στρατηγικό συμφέρον» παραθέτοντας τον εύστοχο ορισμό του πολιτικού επιστήμονα Τόμας Άνταμ. Σύμφωνα με τον Άνταμ, «τα στρατηγικά συμφέροντα [ενός έθνους] βασίζονται στο αξίωμα της υπερίσχυσης της εθνικής [του] άμυνας και της διατήρησης της παγκόσμιας τάξης απέναντι στις πολιτισμικές και πολιτικές ελευθερίες των [επιμέρους] αυτοχθόνων πληθυσμών»⁴.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση του Κοσόβου, ο αυτόχθονος πληθυσμός της περιοχής είναι ο κυριότερος χαμένος των πρόσφατων εξελίξεων. Καταμεσής των έξι παληγυρισμών στο νεοσύστατο κρατίδιο, όπου φιγουράρουν αμέτρητες αμερικανικές σημαίες, κάποιοι έχουν ήδη αρχίσει να επισημαίνουν το πρόβλημα. Ο Αλμπίν Κούρτι, ηγέτης του κοσοβάρικου φοιτητικού κινήματος Vetëvendosje (Αυτοδιάθεση) δήλωσε δύο ημέρες πριν την επίσημη ανεξαρτητοποίηση πως «αυτή δεν είναι η αυτονομία για την οποία τόσοι [από μας] αγωνίστηκαν και θυσιάστηκαν. [Οι ξένοι] θα κουμαντάρουν τα πράγματα και η διοικητική τους ισχύ δε θα είναι υπόλογη στο λαό [μας]. Την πραγματική μας αυτοδιάθεση θα τη χώσουν μέσα σ' ένα κουτί, θα το κλειδώσουν, θα βάλουν το κλειδί σ' ένα χρηματοκιβώτιο και θα το κλειδώσουν κι αυτό» (BBC 15/2/08). Μερικές ημέρες αργότερα το Vetëvendosje δημοσίευσε μια αναλυτική καταδίκη της ανακοίνωσης ανεξαρτησίας της κοσοβάρικης ηγεσίας, στην οποία αναφέρει ότι η ξενόφερτη ανεξαρτησία «υποδουλώνει τη λαϊκή θέληση στους εξαρτημένους και διεφθαρμένους κρατικούς θεσμούς της κοσοβάρικης κυβέρνησης [...]». Η διακήρυξη [ανεξαρτησίας] δεν θα μας δώσει ελευθερία. Στην πραγματικότητα, δεν αντιπροσωπεύει καν κάποια αλλαγή της κατάστασης, καθώς θα συνεχίσουμε να εξουσιαζόμαστε από μια αντιδημοκρατική, μη υπόλογη, ξενόφερτη [στρατιωτική] δύναμη»⁵.

Παρόμοιο κόστος στις «ελευθερίες των [επιμέρους] αυτοχθόνων πληθυσμών» προκαλεί η αμερικανική ηγεμονία στην ΠΓΔΜ. Το 2000 η κυβέρνηση της βάλκανικής χώρας αποκάλυψε

πως πάνω από το 20% του πληθυσμού ζούσε κάτω από τα όρια της φτώχειας, δηλαδή με μηνιαίο εισόδημα χαμηλότερο των 75 δολαρίων⁶. Από τότε οι τάσεις επιδείνωσης, ιδιαίτερα στον αγροτικό πληθυσμό, παρουσιάζονται ανοδικές. Το 2006, το Διεθνές Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης του ΟΗΕ ανέφερε πως «η φτώχεια στην επαρχία αυξήθηκε ως αποτέλεσμα της οικονομικής μετάβασης [βλ. ιδιωτικοποιήσεις] που ακολούθησε την κατάρρευση του κομμουνιστικού συστήματος και τη διάλυση της Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας», σημειώνοντας παράλληλα πως σχεδόν το 5% του πληθυσμού πασχίζει να επιβιώσει με λιγότερα από 2 δολάρια την ημέρα⁷.

Όπως είναι φυσικό, οι τραγικοί δείκτες φτώχειας στην ΠΓΔΜ δεν έχουν θέση στις στρατηγικές προτεραιότητες των ΗΠΑ, οι οποίες αντιτάσσουν τη γνωστή συνταγή της κλιμάκωσης του κρατικού ξεπουλήματος, καθώς και την εντατικοποίηση πολυέξοδων εξοπλιστικών προγραμμάτων. Μάλιστα το Φεβρουάριο του 2007, ο αμερικανός υφυπουργός Άμυνας, Γκόρντον Ίνγκλαντ, δημοσιοποίησε έναν από τους βασικούς λόγους που οι ΗΠΑ θεωρούν την Αλβανία και την ΠΓΔΜ ως αξιόπιστους στρατηγικούς εταίρους. Απευθυνόμενους στους υπουργούς άμυνας των δυο βαλκανικών χωρών, ο Ίνγκλαντ χαρακτήρισε την Αλβανία και την ΠΓΔΜ ως «συντελεστές της παγκόσμιας ασφάλειας, [κάτι που] συμπεριλαμβάνει τη λήψη σκληρών [σ.σ. αντιλαϊκών] αποφάσεων στο εσωτερικό, [όπως] και την [...] επένδυση ανεπαρκών πόρων σε εξοπλισμούς. Η Αλβανία έχει δεσμευτεί να αυξήσει τον στρατιωτικό της προϋπολογισμό στο 2% του ΑΕΠ της έως το 2008. Και η Μακεδονία βρίσκεται ήδη πολύ πάνω από το όριο του ΝΑΤΟ. Λίγοι από τους συμμάχους μας ικανοποιούν αυτά τα κριτήρια [σ.σ. των Αμερικανικών στρατηγικών συμφερόντων] και πραγματικά σας ευχαριστώ γι' αυτό»⁸. Από τα συμφραζόμενα είναι προφανές πως ο Αμερικανός υφυπουργός αναγνωρίζει πως οι οικονομικοί πόροι της Αλβανίας και της ΠΓΔΜ –εκ των φτωχότερων κρατών της Ευρώπης– είναι «ανεπαρκείς», καθώς και ότι η οικονομική υπο-

βάθμιση της κοινωνικής πρόνοιας προς όφελος στρατιωτικών εξοπλισμών αποτελεί «σκληρή απόφαση» που θα ανεβάσει τους ρυθμούς φτώχειας. Τους ευχαριστεί όμως διότι, παρά τις εγχώριες δυσκολίες, εξακολουθούν να δίνουν προτεραιότητα στα αμερικανικά συμφέροντα.

ΑΝΑΓΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σε τελική ανάλυση, η ισχυροποίηση της αμερικανικής διείσδυσης στα Βαλκάνια δεν υπονομεύει μόνο την Ελλάδα, αλλά όλες τις χώρες της περιοχής. Οι Έλληνες θα πρέπει να σταματήσουν να βλέπουν τους εαυτούς τους ως τα αιώνια και μοναδικά θύματα της πολιτικής των ΗΠΑ στην ανατολική Μεσόγειο. Οι απειλές κυβερνητικών στελεχών του στίλ «τα Σκόπια να ξέρουν ότι συνορεύουν με την Ελλάδα και όχι με τις ΗΠΑ» (Ντ. Μπακογιάννη, *Νέα* 21/5/07) δεν ωφελούν κανέναν. Αντίθετα, ωθούν την ΠΓΔΜ βαθύτερα στις αγκάλες της Ουάσιγκτον. Ταυτόχρονα, οι λεονταρισμοί της Αθήνας αναφορικά με τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ δείχνουν έλλειψη στοιχειώδους διπλωματικής λογικής, όπως επίσης και επιπολαιότητας, διότι στην περίπτωση που οι απειλές για βέτο δεν πραγματοποιηθούν, θα ενισχυθεί η διεθνής εικόνα της Ελλάδας ως «χάρτινου τίγρη».

Είναι φυσικά παράλογο να κατηγορεί κανείς την ελληνική κυβέρνηση για τη γενικότερη αποτυχία της να ανακόψει τον αμερικανικό επεκτατισμό στα Βαλκάνια. Για μια χώρα τόσο εξαρτημένη (στρατιωτικά, οικονομικά, πολιτισμικά) από τις ΗΠΑ, κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο. Αυτό που χρειάζεται σήμερα είναι μια γερή δόση πολιτικής δημιουργικότητας. Ας σταματήσει πια το «μακεδονικό» ζήτημα να αναμοχλεύεται από όλες τις κομματικές πτέρυγες προς όφελος μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων. Ας γίνει κατανοητό πως περισσότερες από 125 χώρες του κόσμου, καθώς και όλα τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, πλην της Γαλλίας, έχουν αναγνωρίσει την ΠΓΔΜ ως Δημοκρατία της Μακεδονίας. Ας σταματήσει η στείρα εμμονή στο όνομα. Είναι καιρός η Ελλάδα να ηγηθεί μιας προσπάθειας συσπείρωσης –και όχι εθνοτικού σεχταρισμού– των Βαλ-

κανίων, με απώτερο στόχο την οικοδόμηση μιας διαβαλκανικής σύμπυξης –με κοινές καταβολές, κοινές βλέψεις, και με τη δύναμη να υπερασπίζεται τις δικές της πολιτικές φιλοδοξίες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Report to the Chairman, Committee on International Relations, US House of Representatives, National Security and International Affairs Division, General Accounting Office, Ουάσιγκτον, 1/5/1996.*
2. H.G. Brauch, *Security and Environment in the Mediterranean*, Springer, Κέιμπριτζ, 2004, σελ. 424.
3. *Deputy Secretary Wolfowitz Joint Press Conference with Macedonian President Boris Trajkovski*, US Department of Defense, Ουάσιγκτον, 17/5/03.
4. N. Chomsky, *American Power and the New Mandarins*, Pantheon Books, Νέα Υόρκη, 1967, σελ. 133, σημ. 35.
5. *Deconstruction of the Declaration of Independence*, www.vetevendosje.org, 23/12/08.
6. *Poverty Reduction Strategy Paper*, Government of the Republic of Macedonia, Σκόπια, 15/11/00.
7. *Rural Poverty in the Republic of Macedonia*, International Fund for Agricultural Development, Ρώμη, 2006.
8. *NATO in the 21st Century: Albanian and Macedonian Perspectives*, US Department of Defense, Ουάσιγκτον, 1/2/07.

βιβλιοθήκη
του
ναυτίλου

Χαρ. Τρικούπη 28, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369
nafbooks@otenet.gr

Όταν η παγκόσμια σύρραξη άρχισε στο Κοσσυφοπέδιο

του Βασίλη Ζήση

Η εφημερίδα Έθνος κυκλοφόρησε την 6η Ιανουαρίου 1962, ανήμερα των Θεοφανείων, με τον εξής εθνεγερτικό πρωτοσέλιδο τίτλο: «ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΠΡΟΒΑΛΟΥΝ ΑΛΒΑΝΙΑΝ ΜΕ ΠΡΟΣΗΡΤΗΜΕΝΑΣ ΠΕΡΙΟΧΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ». Υπότιτλος: «Ανατύπωσις φασιστικού χάρτου του 1938 ετέθη εις κυκλοφορίαν υπό της αντιπροσωπείας της Ρώμης εις τα Τίρανα». Τι είχε συμβεί; Τις προηγούμενες τρεις εβδομάδες, προκηρύξεις στην αλβανική γλώσσα που περιείχαν το χάρτη της «Μεγάλης Αλβανίας» είχαν διανεμηθεί στα Τίρανα και το Δυρράχιο «διά μέσου της εν Αλβανία ιταλικής διπλωματικής αποστολής». Στα εδάφη που ο χάρτης παρουσίαζε ότι ανήκαν στη Μεγάλη Αλβανία συμπεριλαμβάνονταν οι πόλεις του Μοναστηρίου, τα Σκόπια και το Κουμάνοβο και ολόκληρη η περιοχή του Κοσσυφοπεδίου.

Ο χάρτης ήταν ανατύπωση προηγούμενου χάρτη της εποχής Μουσολίνι. Συμπεριλαμβανόταν μάλιστα και σε μια έκθεση περί Αλβανίας που είχε υποβάλει το 1960(!) το Ιταλικό Γενικό Επιτελείο Άμυνας στο ΝΑΤΟ και περιέγραφε τις περιοχές που ανήκαν στην «εθνολογική ενότητα της Αλβανίας». Η έκθεση, την οποία είχε αποκαλύψει ο γνωστός δημοσιογράφος Ηλίας Π. Δημητρακόπουλος¹, είχε προκαλέσει τότε στην Ελλάδα «εξέγερσιν της Κοινής Γνώμης και πολυάριθμα συλλαλητήρια ανά την χώραν». Έτσι, η Ιταλία αναγκά-

στηκε να αποσύρει την έκθεση και να ζητήσει συγνώμη από την ελληνική κυβέρνηση. Δυο χρόνια όμως αργότερα ξαναδημιουργήθηκε πάλι θέμα με τις προκηρύξεις περί Μεγάλης Αλβανίας, γεγονός που υποδεικνύει ότι οι σχετικοί οραματισμοί αποτελούσαν τότε μόνιμη επιδίωξη των ιταλικών στρατιωτικών κύκλων, υπό την κάλυψη βεβαίως του «αντικομμουνισμού» τα χρόνια εκείνα.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΡΡΑΞΗ

Στις 22/5/1981 το Αντί κυκλοφορεί με τον εξής τίτλο στο εξώφυλλο: «Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΡΡΑΞΗ ΑΡΧΙΖΕΙ ΣΤΟ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ». Τι είχε συμβεί; Τον προηγούμενο μήνα (Απρίλιος 1981) είχαν εξεγερθεί αλβανόφωνοι φοιτητές του Κοσσυφοπεδίου εναντίον της τότε κυβέρνησης του Βελιγραδίου. Όπως έγραφε ο Αμερικανός πρύτανης, τότε, της δημοσιογραφίας Σάουρους Σουλτσμπέργκερ (σε μια ανταπόκρισή του από την Αθήνα για την *International Herald Tribune* με τίτλο «Νέα Βαλκανικά Προβλήματα»), η εξέγερση των αλβανόφωνων του Κοσσυφοπεδίου μάλλον είχε υποκινηθεί περισσότερο από την τότε Σοβιετική Ένωση παρά από τον Εμβέρ Χότζα της Αλβανίας. Τα συνθήματα ήταν άλλωστε «φιλοσοβιετικά», γεγονός που δεν παρέλειψε να αναφέρει σε εκτεταμένα επιτόπου ρεπορτάζ του και ο τότε απεσταλμένος του Ριζοσπάστη Β. Γεωργίου. Εκείνη την εποχή ο Τίτο ήταν μόνιμο αγκάθι στα πλευρά του Συμφώνου της Βαρσοβίας, και μια από τις στρατηγικές αποστολές της Ελλάδας στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ ήταν η στήριξη του «αδέσμευτου γιουγκοσλαβικού καθεστώτος» σε περίπτωση παγκόσμιας σύρραξης.

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΡΡΑΞΗ ΑΡΧΙΖΕΙ ΣΤΟ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ, έγραφε στο εξώφυλλό του το Αντί (τχ. 171) αναδεικνύοντας τα σενάρια μιας νατοϊκής στρατιωτικής άσκησης.

Προσέξτε τώρα: Λίγες ημέρες πριν από τις ταραχές στο Κοσσυφοπέδιο, διεξήχθη η άσκηση του ΝΑΤΟ με το όνομα WINTEX – CIMEX 81, η πρώτη του είδους στην οποία πήρε μέρος η Ελλάδα από τον Αύγουστο του 1974, όταν αποχώρησε προσωρινά από την Ατλαντική Συμμαχία. Ποια ήταν τα κύρια σημεία του πολεμικού σεναρίου της άσκησης που έγινε το Μάρτιο του 1981;

- Η παγκόσμια κρίση αρχίζει με ταραχές στην αυτόνομη, αλβανόφωνη ως επί το πλείστον, γιουγκοσλαβική επαρχία του Κοσσυφοπεδίου.

- Με αφορμή τα επεισόδια αρχίζει σύγκρουση Σερβίας – Αλβανίας.

- Οι υπέρτερες γιουγκοσλαβικές δυνάμεις απειλούν να εκμηδενίσουν τους Αλβανούς, που απευθύνουν έκκληση στην ΕΣΣΔ.

1. Αξίζει να σημειώσουμε εδώ ότι ο Ευ. Αβέρωφ είχε χαρακτηρίσει τότε τον Ηλία Δημητρακόπουλο persona non grata εξαιτίας της αποκάλυψης αυτής. Η υπουργική αυτή απόφαση ανελκλήθη το Φεβρουάριο του 1964.

• Οι σοβιετικοί ανταποκρίνονται και εισβάλλουν στη Γιουγκοσλαβία.

• Αρχίζει έτσι και η εμπλοκή των νατοϊκών δυνάμεων.

• Εμπλέκεται και η Ελλάδα, που ζητά να χρησιμοποιήσει το αεροδρόμιο της Λήμνου, αλλά της το αρνείται το ΝΑΤΟ λόγω αιτιάσεων της Τουρκίας².

• Στο μεταξύ η Γιουγκοσλαβία πέφτει.

• Λόγω της αριθμητικής υπεροχής των δυνάμεων του Συμφώνου της Βαρσοβίας οι δυτικές δυνάμεις υποχωρούν σε βάθος μέχρι τη Γερμανία.

• Η Ελλάδα ρωτά πώς θα αντιμετωπίσει την επικείμενη εισβολή του Συμφώνου της Βαρσοβίας και λαμβάνει (με καθυστέρηση) την απάντηση να εγκαταλείψει τη Μακεδονία – Θράκη και να υποχωρήσει μέχρι τον Όλυμπο.

• Τελικά, και αφού οι δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας επικρατούν σε όλα τα μέτωπα, τα σήματα του ΝΑΤΟ μάς ειδοποιούν ότι ως τελευταίο μέσο άμυνας απομένουν τα πυρηνικά όπλα, που, όπως έγραφε τότε και η *Ελευθεροτυπία*, έχουν αποθηκευθεί γύρω από την Αθήνα.

Πόσο έχει αλλάξει η πραγματικότητα από τότε στην περιοχή μας; Πολύ, θα μου πείτε. Ήρθε η Χούντα και πέρασε, η Σοβιετική Ένωση κατέρρευσε, το ίδιο και η Γιουγκοσλαβία, ξέσπασαν αιματηρές εθνοτικές ταραχές στην περιοχή, τις σταμάτησαν με τους βομβαρδισμούς στη Σερβία, ο Μιλόσεβιτς πέθανε, όπως προηγουμένως και ο Χότζα, τα Σκόπια είναι πρωτεύουσα ενός «ανεξάρτητου» κράτους, το ίδιο και η Βοσνία – Ερζεγοβίνη, και τώρα έχουμε και το Κοσσυφοπέδιο ως ανεξάρτητη κρατική οντότητα. Τι άλλο άλλαξε; Οι αλβανόφωνοι πληθυσμοί στην περιοχή, που την κατακλύζουν, λόγω της μεγάλης γεννητικότητας τους. Τι δεν άλλαξε; Οι επιδιώξεις για τη Μεγάλη Αλβανία. Με άλλα προσχήματα τότε, με άλλα τώρα. Και εντυπωσιάζει ότι οι χάρτες που κυκλοφορούν και παρου-

σιάζουμε σήμερα αποτελούν απλώς ανατύπωση των χαρτών που κυκλοφορούσαν στις δεκαετίες του '30 και του '50.

Κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει πλέον ότι η ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου θα έχει βαρύτατες επιπτώσεις στην περιοχή μας. Εύλογα οι Σέρβοι της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης θα την εκλάβουν ως προηγούμενο, ώστε να διεκδικήσουν, με τη σειρά τους, το δικαίωμα να αποσχιστούν από ένα κράτος το οποίο ποτέ δεν λειτούργησε αληθινά. Θα μπορούσε, επίσης, να προκαλέσει ένα κύμα αλυσισδωτών αποσταθεροποιήσεων, ιδιαίτερα στη ΠΓΔΜ και στο Μαυροβούνιο, με κίνδυνο να τεθούν υπό αμφισβήτηση όλα τα σύνορα στα Βαλκάνια. Με δεδομένο το μωσαϊκό των λαών, των μειονοτήτων και των διεκδικήσεών τους, ποιος μπορεί να αποκλείσει ότι σε ένα ή σε δέκα χρόνια το φάντασμα της «Μεγάλης Αλβανίας» θα περάσει τα σύνορα μεταξύ ιδεατού και πραγματικού και θα ανατινάξει πραγματικά την πυριτιδαποθήκη των Βαλκανίων που λέγεται Κοσσυφοπέδιο; Ποιος μπορεί να αποκλείσει ότι στο μέλλον οι πολιτικά ορθώς σκεπτόμενοι σύμμαχοί μας δεν θα ανοίξουν και μια συζήτηση για την ενδεχόμενη «ενοποίηση όλων των περιοχών όπου πλειοψηφούν οι Αλβανοί, δηλαδή της Αλβανίας, του Κοσόβου, του βορειοδυτικού τετάρτου των Σκοπίων, αλλά επίσης και της κοιλάδας του Πρέσεβο στη Νότια Σερβία και ορισμένων μικρών τμημάτων του ανατολικού Μαυροβουνίου»; Δεν χρειάζονται παρά μόνον μερικές σφαγές ακόμα για να πεισθεί και η διεθνής κοινή γνώμη ότι οι βαλκανικές εθνότητες «δεν μπορούν να ζουν μαζί». Μπορεί λοιπόν να μας εγγυηθεί κανείς το μέλλον, όταν οι ίδιες δυνάμεις που εγγυήθηκαν πριν από λίγα χρόνια την ακεραιότητα της Σερβίας, οι σύμμαχοί μας, την παραβίασαν τόσο προκλητικά με την απόσχιση του Κοσσυφοπεδίου;

Στα επόμενα χρόνια θα υπάρχουν στη γειτονία μας τέσσερις χώρες με περίπου δέκα εκατομμύρια πληθυσμό η καθεμιά. Η Ελλάδα, η Σερβία, η Βουλγαρία και η «μεγάλη» Αλβανία (επειδή έτσι θα λειτουργούν ουσιαστικά οι αλβανόφωνες περιοχές). Το κρα-

Ο χάρτης της «Μεγάλης Αλβανίας» περιλαμβάνει, εκτός του Κοσσυφοπεδίου και του Τέτοβο, και τμήμα της Ηπείρου...

τίδιο της ΠΓΔΜ θα πρέπει να αποδείξει στο μεταξύ ότι μπορεί να υφίσταται. Εάν δεν τα καταφέρει, είτε θα διατηρηθεί ως μια «βαλκανική Ανδόρα» και τοπική ζώνη ελευθέρων συναλλαγών ή θα διαμοιραστεί με ποικίλους τρόπους ανάμεσα στους γείτονές του, πράγμα που είναι το περισσότερο πιθανό. Τι θα γίνει όμως αν, ύστερα από λίγα χρόνια, «αποχωρήσουν» από τα Σκόπια οι αλβανόφωνοι; Η ΠΓΔΜ θα συνεχίσει να υπάρχει ως ένα ασήμαντο κρατίδιο; Θα υπερισχύσει το φιλοβουλγαρικό ρεύμα και η χώρα θα συνενωθεί με τον εξ Ανατολών γείτονά της; Και αν γίνουν έτσι τα πράγματα, ποιος μπορεί να αποκλείσει ότι η Αλβανία δεν θα θέσει τότε και θέμα «Τσαμουριάς»; Ήδη στις δυτικές περιοχές των Σκοπίων (ευρύτερη ζώνη Τετόβου που εφάπτεται με Αλβανία και Κοσσυφοπέδιο), καθώς και στο Βορρά, κοντά στα όρια με το Κοσσυφοπέδιο, η κατάσταση είναι ανεξέλεγκτη και ούτε καν η σκοπιανή αστυνομία δεν τολμάει να πάει ως εκεί. Ξέρετε τι τους κρατάει και δεν αρχίζουν μια νέα εξέγερση, όπως εκείνη του 2001; Μα φυσικά οι σύμμαχοί μας. Οι οποίοι προς το παρόν δεν θέλουν να διαλυθεί η ΠΓΔΜ, για να μην ανοίξουν κι άλλους πονοκεφάλους για τον εαυ-

2. Η αμφισβήτηση από την Τουρκία του ελληνικού κυριαρχικού δικαιώματος χρήσης του αεροδιαδρόμου της Λήμνου στάθηκε η αφορμή για τη διατύπωση νότας του ελληνικού ΓΕΕΘΑ προς το ΝΑΤΟ. Αναλυτικά όμως βλ. στο *Αντί*, τχ. 177 και 178.

Δέσμη με αλβανικές, αμερικανικές και γερμανικές σημαίες, μπαλόνια και η επιγραφή «ευχαριστούμε Γερμανία» σημάδεψαν τους πανηγυρισμούς ανακήρυξης της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου.

τό τους στην ευρύτερη περιοχή με το ιρακινό και το παλαιστινιακό. Όταν όμως ξεμπερδέψουν από εκεί ή όταν βαρεθούν να κάνουν τους διεθνείς αστυνόμους και αφήσουν τα Βαλκάνια στην ΕΕ (που είναι και η μακροπρόθεσμη επιδίωξή τους), τότε τι θα γίνει;

Λες και δεν άλλαξε τίποτα ύστερα από 27 ολόκληρα χρόνια. «Άρχισε ομαδική έξοδος Σέρβων από την περιοχή του Κοσσυφοπεδίου», έγραφαν τον Απρίλιο του 1981 οι ελληνικές εφημερίδες, με αφορμή τον ξεσηκωμό των αλβανόφωνων φοιτητών. Τους ίδιους χάρτες μοίραζαν και τότε. «Το Κοσσυφοπέδιο είναι εστία μιας παγκόσμιας σύρραξης –μόνο επί χάρτου;» διερωτάτο το Αντί με αφορμή την άσκηση WINTEX – CIMEX 81 και όσα συνέβαιναν τότε στις σχέσεις Ελλάδος – NATO – Τουρκίας, λόγω της έντασης στο Κοσσυφοπέδιο. Άλλωστε το γεγονός και μόνο ότι ο πολύς Σουλτσμπέργκερ είχε έλθει στην Αθήνα λέει πολλά για τα παιχνίδια που παίζονταν. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήθελαν, με πρόσχημα την ένταση στην Γιουγκοσλαβία, να μειώσουν την ένταση στις σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας (η εισβολή στην Κύπρο ήταν ακόμα νωπή) και ταυτόχρονα να ενισχύσουν την υποταγή της Αθήνας στην Ατλαντική Συμμαχία, με δέλεαρ την επανάληψη της στρατιωτικής βοήθειας (η Ελλάδα είχε επιστρέψει στο NATO μόλις τον προηγούμενο χρόνο). Έτσι, όπως έγραφε τότε και ο Σάουρους Σουλτσμπέργκερ, «η αυξανόμενη πίεση των γεγονότων θα πρέπει να οδηγήσει τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ κ. Χαίηγκ και τον Έλληνα ομόλογό

του στη συνάντηση της Ρώμης σε συμβιβασμό αμοιβαίων παραχωρήσεων, έτσι ώστε να επαναβεβαιωθεί η συνέχιση της δυνατότητας των Ηνωμένων Πολιτειών για παροχή βοήθειας και προστασίας στην ανατολική πτέρυγα της Συμμαχίας». Ποιος ήταν τότε υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας; Μα φυσικά ο Κ. Μητσοτάκης.

Στα χρόνια που πέρασαν είδαμε σε τι συνέβαλε η «προστασία» του συμμαχικού παράγοντα και στην Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή. Χάριν της Ατλαντικής Συμμαχίας είχαμε ήδη θυσιάσει τότε την Κύπρο και τις ελληνικές κοινότητες στην Πόλη, την Ίμβρο και την Τένεδο. Η Λήμνος από τότε μπήκε στις «γκρίζες ζώνες». Και στα χρόνια που πέρασαν είδαμε τη δημιουργία της ΠΓΔΜ και του Κοσσυφοπεδίου. Είδαμε και τους Τούρκους, από τη «συνγνώμη» που ζητούσαν τότε για το «λάθος» τους «να πετάξουν 11 αεροπλάνα πάνω από την Χίο», να έχουν μετατρέψει σήμερα το Αιγαίο σε ζώνη καθημερινού πολέμου, στον οποίο μετράμε ήδη δεκάδες ηρωικούς νεκρούς και άλλα τόσα χαμένα αεροσκάφη. Για να μην αναφερθούμε στα θέματα της Θράκης, όπου ήδη διεκδικούν την ύπαρξη «τουρκικής μειονότητας», και τα άλλα. Ίσως λοιπόν το μεγαλύτερο λάθος του προηγούμενου Καραμανλή να ήταν η επιστροφή στο NATO. Και ίσως αυτό να είναι μια καλή ευκαιρία για τον σημερινό Καραμανλή να σκεφτεί ξανά πώς πρέπει να ενεργήσει στις σημερινές περιστάσεις. Τα πραγματικά εθνικά και αμυντικά μας συμφέροντα ποτέ δεν συμβάδισαν με εκείνα των ΗΠΑ και του NATO.

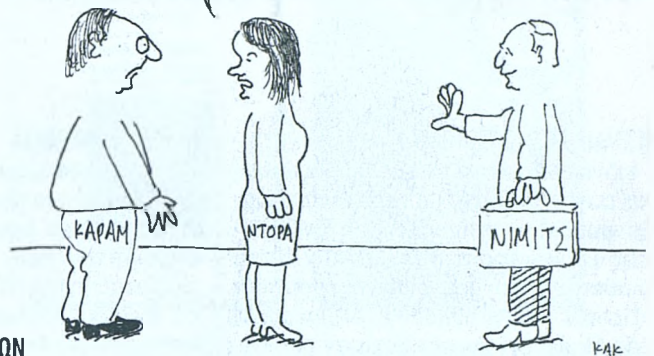
Λάθος χειρισμοί

του Τάκη Διαμαντή

Η νέα, αναμενόμενη πάντως, κρίση που ξέσπασε στα Βαλκάνια ενέχει δύο κύρια στοιχεία, ένα γενικό και ένα ειδικό. Το γενικό είναι η μονομερής ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου, η οποία δημιουργεί τον κίνδυνο μιας νέας ανάφλεξης, με ενδεχόμενες ανυπολόγιστες συνέπειες όχι μόνο για την πολύπαθη Βαλκανική αλλά και για το ευρύτερο διεθνές πεδίο. Το ειδικό είναι η νέα εξέλιξη στη διαμάχη Ελλάδας – ΠΓΔΜ για το θέμα του ονόματος, μια εξέλιξη, η οποία, μετά από μια μακρά περίοδο αδράνειας, έρχεται να επιβάλει σύντομες διεργασίες και προοιωνίζεται τη δημιουργία τετελεσμένων σε σχέση με μια τελική λύση. Το κοινό ανάμεσα στα δύο αυτά θέματα είναι ότι το Κοσσυφοπέδιο και η ΠΓΔΜ αποτελούν τα άκρα μιας διελκυστίνδας στην οποία αναπόφευκτα εμπλέκεται και η Ελλάδα, ευρισκόμενη κυριολεκτικά με την πλάτη στον τοίχο.

Η διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας με επιμονή της Γερμανίας –και ο πόλεμος που την ακολούθησε– στην αυγή της περασμένης δεκαετίας, ως συνέπεια και αυτή των δραματικών αλλαγών που σημειώνονταν κατά την περίοδο εκείνη στο πρώην ανατολικό μπλοκ, είναι γεγονός ότι βρήκε απροετοίμαστη ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη. Μαζί, φυσικά, βρήκε απροετοίμαστη και την Ελλάδα, η οποία, μέσα στο γενικό κλίμα, με κυρίαρχο το σύνδρομο του πολέμου, που δημιουργήθηκε σε όλη τη Βαλκανική, αφέθηκε σε μια παράλογη επιστροφή στις εκκρεμότητες από

ΔΕΝ ΜΑΣ ΜΟΥΤΖΩΝΕΙ! ΜΑΣ ΔΕΙΧΝΕΙ
ΠΟΣΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΧΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΟΝΟΜΑ!

δημιουργούν αδιέξοδα

τις εδαφικές διεκδικήσεις και τις εθνικές συγκρούσεις που έμειναν ανοιχτές με το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η έλλειψη ετοιμότητας για την αντιμετώπιση της κρίσης από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία διατεινόταν πως ήθελε να ακολουθήσει αυτόνομη πολιτική, ενώ ταυτόχρονα κατατρυχόταν από εσωτερικές αντιθέσεις και διαφωνίες, την οδήγησε σε επιλογές και ενέργειες που κάθε άλλο παρά προσέφεραν λύσεις, καθώς διάφορες χώρες επιδίωκαν να προωθήσουν λύσεις που θα ικανοποιούσαν τα δικά τους συμφέροντα.

Αυτό όμως οδήγησε στην πλήρη αποτυχία της Ένωσης να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά μια κρίση που η ίδια αποκαλούσε «καθαρά ευρωπαϊκή υπόθεση», με αποτέλεσμα να υποχρεωθεί να δώσει τη σκυτάλη στις ΗΠΑ, οι οποίες βεβαίως περίμεναν το ναυάγιο των ευρωπαϊκών προσπαθειών για να αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο και να οδηγήσουν τα πράγματα εκεί που βόλευε περισσότερο τα γεωστρατηγικά τους σχέδια για την περιοχή των Βαλκανίων.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα, ανήμπορη κι εκείνη να διαδραματίσει έναν ενεργό και αποφασιστικό ρόλο σε σχέση με την κρίση (το ρόλο που απέρριψε από το γεγονός ότι ήταν μια σταθερή χώρα, μέλος της ΕΕ, του ΝΑΤΟ και άλλων διεθνών οργανισμών), αναλώθηκε σε «κόντρες» με τις γειτονικές χώρες και κυρίως με την Αλβανία αρχικά και κατόπιν με τα Σκόπια. Γεγονός που, παρά τις διάφορες μεγαλοστομίες των εκάστοτε κυβερνήσεων περί ισχυρής Ελλάδας, την κατέστησε τελικά μέρος –ενός έστω– από τα προβλήματα που ταλάνισαν την περιοχή ολόκληρη την περασμένη δεκαετία και τα οποία συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ

Το ζήτημα των Σκοπίων, πολύ παλιότερο φυσικά, εμφανίστηκε με τη σημερινή μορφή του το 1991, όταν η Δημοκρατία αυτή αποφάσισε να αποσχισθεί από τη Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία και να καταστεί ανεξάρτητο κράτος. Είναι χαρακτηριστικό, μάλιστα, ότι αρκετούς μήνες πριν από το δημοψήφισμα που διενεργήθηκε το Σεπτέμβριο εκείνης της χρονιάς, ο τότε πρόεδρος Κίρο Γκλιγκόροφ είχε στείλει στην Αθήνα μια τριμελή αντιπροσωπεία, με σκοπό να διερευνήσει κατά πόσο η ελληνική κυβέρνηση θα ήταν διατεθειμένη να συζητήσει την επίλυση των διαφορών που υπήρχαν μεταξύ των δυο πλευρών. Η αντιπροσωπεία εκείνη, όμως, επέστρεψε άπραγη στα Σκόπια, εξαιτίας της άρνησης του ελληνικού ΥΠΕΞ να συζητήσει μαζί της.

Το ζήτημα αυτό είναι βέβαιο ότι μπορούσε να το λύσει την περίοδο εκείνη, ή ακόμα και αργότερα, η τότε κυβέρνηση του Κ. Μητσοτάκη, η οποία, όμως, υπέκυψε στην πολιτική που επέβαλε ο υπουργός Εξωτερικών Α. Σαμαράς, ο οποίος, παραβλέποντας τις συνθήκες που διαμορφώνονταν στο διεθνές πεδίο και πιστεύοντας ότι συμπλέοντας με τους Γερμανούς στη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας θα πετύχαινε να λύσει το «μακεδονικό ζήτημα», κατάφερε να παγιδέψει όχι μόνο την κυβέρνηση Μητσοτάκη αλλά ολόκληρο σχεδόν τον πολιτικό κόσμο και ακόμα το μεγαλύτερο κομμάτι του ελληνικού λαού.

ΕΠΙΣΗΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Φυσικά, πίσω από τον Σαμαρά υπήρχε ο τότε πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής, διπλωμάτες και σύμβουλοι του ΥΠΕΞ, αλλά και άλλοι πολιτικοί από ολόκληρο το πολιτικό φάσμα της χώρας και ακόμα καθηγητές πανεπιστημίων του εσωτερικού και του εξωτερικού, απόστρατοι και εν ενεργεία αξιωματικοί, ανώτεροι

κληρικοί και βεβαίως η σωρεία των εθνικών οργανώσεων που δρουν μέσα και έξω από τη χώρα.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες, μέσα στο αλαλούμ που επικράτησε, προσπάθησαν με κάθε τρόπο να χειραγωγήσουν την εξωτερική πολιτική της χώρας στο συγκεκριμένο ζήτημα, και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις το κατάφεραν, με αποτέλεσμα οι διαδοχικές κυβερνήσεις που ακολούθησαν να φτάσουν στο σημείο να ασκούν μια μη-πολιτική, άκρως επιζήμια για τη χώρα.

Έτσι, για σχεδόν 17 χρόνια η στάση της Αθήνας απέναντι στα Σκόπια χαρακτηρίστηκε από σωρεία λανθασμένων ενεργειών, όπως ήταν τα συλλαλητήρια της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, η απόφαση των πολιτικών αρχηγών για μη αποδοχή ονομασίας με τον όρο «Μακεδονία» και παράγωγά του ή τα δυο εμπάρκο (το ένα του Μητσοτάκη το 1992 και το άλλο του Ανδρέα Παπανδρέου το 1994). Επίσης, την ελληνική στάση χαρακτήριζαν άστοχες δηλώσεις και παρεμβάσεις –αξιωματούχων και μη– και γενικά εξυπνακισμοί, «μαγκιές», πονηριές και πολυγλωσσία, η οποία βεβαίως κάθε άλλο παρά έδειχνε έναν αξιόπιστο συνομιλητή με ξεκάθαρες θέσεις, όχι μόνο έναντι των Σκοπίων αλλά και έναντι των ισχυρών χωρών που κατά καιρούς ανέλαβαν να μεσολαβήσουν με οποιονδήποτε τρόπο, όπως και του ΟΗΕ.

Για παράδειγμα, ακόμα και για την περίφημη εκείνη απόφαση των πολιτικών αρχηγών του 1992, η παρούσα κυβέρνηση μόλις πρόσφατα έκανε γνωστή της αναιρέσή της, αν και πολύ αργά, αφού προηγουμένως «έφτασε ο κόμπος στο χτένι» και η υπόθεση άρχισε να φαίνεται χαμένη από την «αδιαλλαξία» των Σκοπίων, τα οποία ήδη έχουν αναγνωρισθεί με το συνταγματικό τους όνομα από την πλειονότητα των χωρών μελών του ΟΗΕ, μεταξύ των οποίων οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η Κίνα, που είναι μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Μόνη ανάσα στα 17 χρόνια που διαρκεί αυτή η διαμάχη με τα Σκόπια υπήρξε φυσικά η υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας το 1995, με την οποία υιοθετήθηκε η προσωρινή ονομασία «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» και άρχισαν οι διμερείς διαπραγματεύσεις για το όνομα, που όμως πολύ σύντομα περιήλθαν σε τέλμα.

Ήταν μια συμφωνία μετά την οποία η Αθήνα, θεωρώντας ότι θα μπορούσε να διαρκέσει για πάντα, έβαλε την υπόθεση κυριολεκτικά στον «αυτόματο πιλότο», φροντίζοντας μόνο για την προώθηση των ελληνικών επενδύσεων στη γειτονική χώρα, ευελπιστώντας ότι αυτό, κάποια στιγμή, θα αποτελούσε ισχυρό αντάλλαγμα σε μια ενδεχόμενη υποχώρηση των Σκοπίων στο θέμα του ονόματος.

Η συμφωνία για την ονομασία «Άνω Μακεδονία», που διατείνεται το ΠΑΣΟΚ ότι είχε πετύχει με τον τότε πρωθυπουργό Λιούπκο Γκεοργκίεφσκι, το 2001, ελέγχεται, καθόσον ο άλλοτε ακραίος ηγέτης του VMRO αποδείχτηκε εθνικιστής «γιαλαντζί», αφού, μετά την αναρρίχσή του στην εξουσία, αποφάσισε να «πιάσει την καλή» και άρχισε, όπως καταδείχτηκε αργότερα, να τα «πιάνει» από όλες τις πλευρές, πράγμα που φάνηκε, άλλωστε, από τη συμφωνία εξαγοράς της πετρελαϊκής εταιρίας ΟΚΤΑ από τα Ελληνικά Πετρέλαια. ΩΤΗ συμφωνία συνήψε ο τότε υπουργός Ανάπτυξης Ευάγγελος Βενιζέλος, με προσωπική εμπλοκή του Γκεοργκίεφσκι, την οποία όμως κατήγγειλαν όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης της ΠΓΔΜ, αλλά και εταίροι του Γκεοργκίεφσκι στην κυβέρνηση.

Που σημαίνει ότι μια συμφωνία για το όνομα, σαν αυτή που διατείνεται το ΠΑΣΟΚ, είναι πολύ πιθανό να αποτελούσε «κόλπο» του Γκεοργκίεφσκι, που όμως είναι αμφίβολο αν θα μπορούσε να περάσει τελικά από τη βουλή της χώρας του ή, πολύ περισσότερο, από ένα δημοψήφισμα, το οποίο είναι βέβαιο ότι θα επέβαλλαν τα κόμματα της αντιπολίτευσης και άλλοι παράγοντες, όπως κυρίως ο πρώην πρόεδρος Κίρο Γκλιγκόροφ.

ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΟΝΟΜΑΤΑ

Το ζητούμενο, ωστόσο, είναι τι θα γίνει από εδώ και πέρα, καθώς η υπόθεση έφτασε σε οριακό σημείο, με την επιμονή των ΗΠΑ για την προώθηση της ένταξης της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ κατά τη σύνοδο κορυφής της Συμμαχίας τον ερχόμενο Απρίλιο. Η επιμονή αυτή, την οποία σιγοντάρουν και οι περισσότεροι εταίροι μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κινητοποίησε, όπως ήταν φυσικό, τον διαμεσολαβητή του ΟΗΕ Μάθιου Νίμιτς, που έφερε την περασμένη εβδομάδα τη νέα πρότασή του με τα πέντε ονόματα.

Ήδη Αθήνα και Σκόπια, μην μπορώντας να κάνουν διαφορετικά, δήλωσαν στον διαμεσολαβητή ότι αποδέχονται την πρότασή του ως βάση για διαπραγμάτευση, οπότε εκείνος κάλεσε τους διαπραγματευτές τους για μια πρώτη συνάντηση που πραγματοποιείται σήμερα στη Νέα Υόρκη.

Από τις μέχρι τώρα πληροφορίες, η καθεμιά χώρα έχει επιλέξει δύο από τα πέντε ονόματα της λίστας Νίμιτς, τα Σκόπια προτιμούν το «Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας» ή το «Ανεξάρτητη Δημοκρατία της Μακεδονίας», ενώ η Αθήνα προτιμά το «Δημοκρατία Άνω Μακεδονίας» ή «Δημοκρατία Νέας Μακεδονίας», αν και στη λίστα Νίμιτς τα δύο αυτά ονόματα, σκόπιμα προφανώς, αναφέρονται ως «Άνω Δημοκρατία Μακεδονίας» και «Νέα Δημοκρατία Μακεδονίας».

Το πιθανότερο, λοιπόν, όπως εκτιμάται, είναι ότι η κάθε χώρα θα επιλέξει από ένα όνομα και πάνω σ' αυτά θα ξεκινήσει η διαπραγμάτευση. Αν, αντίθετα, κανένα από αυτά δεν γίνει τελικά δεκτό, μάλλον ο Νίμιτς θα διακόψει, για να επανέλθει με νέα πρόταση, που όμως θα είναι η τελική.

Το θέμα, ωστόσο, δεν είναι μόνο στο όνομα που θα επιλεγεί, αλλά και ποια θα είναι η χρήση του. Αν, δηλαδή, θα είναι ένα όνομα για όλες τις χρήσεις, όπως απαιτεί η Αθήνα, ή θα είναι ένα όνομα που θα χρησιμοποιείται στους διεθνείς οργανισμούς (και όχι μόνο από την Ελλάδα, όπως επεδίωκαν τα Σκόπια), ενώ στις διμερείς σχέσεις της με άλλες χώρες η ΠΓΔΜ θα χρησιμοποιεί το «Δημοκρατία της Μακεδονίας».

Εδώ, όμως, είναι πολύ πιθανό να υπάρξει εμπλοκή. Να μη συμφωνήσουν, δηλαδή, οι δυο πλευρές, οπότε δεν αποκλείεται η ελληνική πλευρά να πραγματοποιήσει την ήδη δεδηλωμένη πρόθεσή της και να ασκήσει βέτο σε σχέση με τη διαδικασία ένταξης της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ. Μόνο που ένα βέτο εκ μέρους της Ελλάδας είναι πραγματικά δίκαιο μαχαίρι. Κι αυτό διότι δεν είναι μόνο οι αντιδράσεις από την πλευρά των Αμερικανών και ορισμένων άλλων νατοϊκών εταίρων, είναι και η αντίδραση της ίδιας της ΠΓΔΜ.

ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΤΟ ΒΕΤΟ

Τον τελευταίο καιρό, ορισμένοι ισχυρίζονται ότι τα Σκόπια φοβούνται την πιθανότητα ενός ελληνικού βέτο, το οποίο θα μπορούσε να ισχυροποιήσει τη θέση των Αλβανών του Τέτοβο, που έχουν αρχίσει πάλι να κινούνται προς την κατεύθυνση της ένωσής τους με το ανεξάρτητο πλέον Κοσσυφοπέδιο.

Άλλοι ωστόσο, υποστηρίζουν ότι, στην περίπτωση που η Αθήνα ασκήσει βέτο, ουσιαστικά θα λύσει τα χέρια των Σκοπίων να κατηγορήσουν την Ελλάδα ότι παραβίασε την Ενδιάμεση Συμφωνία, οπότε αυτή θα παύει να ισχύει, έτσι θα μπορούν να προσφύγουν στο Συμβούλιο Ασφαλείας και να ζητήσουν την επίσημη αναγνώρισή τους ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας», πράγμα που πιθανότατα θα κερδίσουν. Η ιδέα αυτή, άλλωστε, δεν είναι καινούργια, αντίθετα είχε διατυπωθεί πριν από αρκετά χρόνια και συγκεκριμένα μετά τον πόλεμο που είχε ξεσπάσει το 2001 μεταξύ Σλάβων και Αλβανών.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η έκβαση της νέας αυτής διαμεσολαβητικής προσπάθειας του Μάθιου Νίμιτς, που σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις θα είναι και η τελευταία, εξαρτάται από την τελική στάση της Ουάσιγκτον, η οποία είτε θα πρέπει να υποστηρίξει ανοιχτά τη μία από τις δυο χώρες έναντι της άλλης, μια απόφαση που θα έχει βεβαίως το ανάλογο κόστος, είτε θα ασκήσει ισχυρές πιέσεις για μια μεσοβέζικη λύση, πράγμα επίσης επικίνδυνο, είτε, τέλος, θα παρουσιάσει κάποια άλλη πρόταση, την οποία οι δυο χώρες θα πρέπει να αποδεχτούν χωρίς συζήτηση. Κοντός ψαλμός αλληλούα.

ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ
ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1944-ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1945
Συλλογή φύλλων σε φωτογραφική ανατύπωση

Ν. Στ. Μιχαήλ
ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΑ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1946-1960

Θανάσης Ν. Καραγιάννης
Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ
και το έργο του
για
παιδιά και έφηβους
Θέατρο - Ποίηση - Παζαρόφιλια -
«Κλασσικά εκδοτημένα»
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

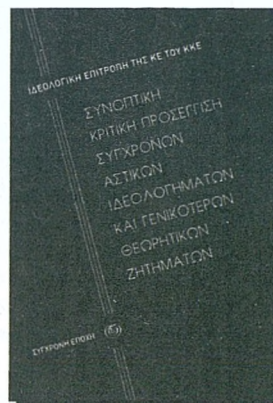
Στρ. Τσαμπάνης
ΣΤΗΝ ΑΓΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

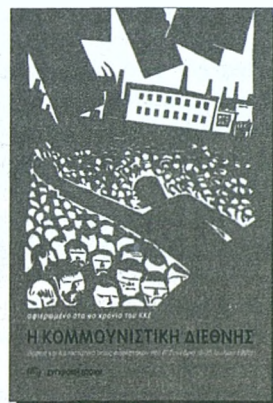
Α. Γκίκας
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ

Θ. Πολιτόπουλος
Ο ΑΝΤΑΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΑΙΟΙ
Η Εθνική Αντίσταση ως ιδέα και πράξη
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Ιδεολογική Επιτροπή της ΚΕ του ΚΚΕ
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ
ΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΕΟΛΟΓΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΩΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ
Θέσεις και Καταστατικό όπως ψηφίστηκαν
στο Β' Συνέδριο (6-25 Ιουλίου 1920)

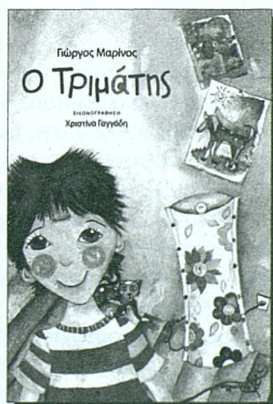
Α. Τσάκαλης
ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

Α. Λαμπρινίδης
Η ΜΕΛΩΔΙΑ ΠΟΥ ΝΙΚΗΣΕ ΤΑ ΟΠΛΑ

Α. Παπάκου-Λάγου
ΛΑΪΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Γ. Μαρίνος
Ο ΤΡΙΜΑΤΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103320800, Fax: 2103813354, <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090. 4. Κύπρος, Γαβριήλ Παππάς, Λάρνακα, Τηλ.: 24423617.

Η νίκη της Αριστεράς και το στοίχημα της επανένωσης

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Η ιστορική νίκη της κυπριακής Αριστεράς και του Δημήτρη Χριστόφια στις προεδρικές εκλογές της 17ης και της 24ης Φεβρουαρίου άνοιξε ξανά τον ασκό των προσδοκιών για την πιθανότητα μιας κοινά αποδεκτής λύσης στο πρόβλημα της κατοχής και διαίρεσης του νησιού. Αφενός γιατί ο ίδιος ο Χριστόφιας εξελέγη με βασικό σύνθημα την επαναπροσέγγιση των δύο κοινοτήτων, και αυτή του η θέση απέσπασε την έγκριση των Ελληνοκυπρίων, αφετέρου γιατί είναι κατεξοχήν ο πολιτικός που χαίρει της εμπιστοσύνης και του σεβασμού των Τουρκοκυπρίων και της ηγεσίας τους, άρα ανάλογες πρωτοβουλίες αναμένονται και από την απέναντι πλευρά.

Η εκλογή του Χριστόφια –πέρα από τον προφανή ιστορικό χαρακτήρα της, αφού για πρώτη φορά στην Ευρώπη εκλέγεται πρόεδρος χώρας ο γενικός γραμματέας του κομμουνιστικού κόμματός της, και μάλιστα με το εμφατικό 53,5% (το μεγαλύτερο ποσοστό που συγκέντρωσε οποιοσδήποτε υποψήφιος στην Κύπρο από το μακρινό 1983)– σημαίνει κυριαρχία και της στρατηγικής που πρότείνει στον κυπριακό λαό για την επανένωση του νησιού έναντι των δύο άλλων στρατηγικών που παρουσιάστηκαν από τους ανθυποψηφίους του. Στην πράξη, αυτό που πρότείνει ο Χριστόφιας είναι η διαδικασία της επανένωσης να περάσει από την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των δύο βασικών εθνικών κοινοτήτων του νησιού (Ελλήνων και Τούρκων) και την ανάπτυξη ενός απευθείας διαλόγου, που θα περιορίζει το ρόλο των εξωτερικών «εγγυητών». Από την άλλη, ο απερχόμενος πρόεδρος Παπα-

δόπουλος επέμεινε στη θέση του να μην τεθούν σε διαπραγμάτευση τα κεκτημένα της ελληνοκυπριακής κοινότητας από την κατοχή και μετά (υψηλό βιοτικό επίπεδο, μονομερής κρατική κυριαρχία της ελληνοκυπριακής κοινότητας) στο όνομα της λύσης, ενώ ο υποψήφιος του δεξιού ΔΗΣΥ Γιαννάκης Κασουλίδης παρέμεινε επί της ουσίας πιστός στη γραμμή υπερψήφησης του Σχεδίου Ανάν, τονίζοντας ότι η λύση πρέπει να περάσει πρωτίστως μέσα από την ΕΕ και –προφανώς– τις εγγυήτριες δυνάμεις.

ΤΡΙΜΕΡΗΣ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΛΥΣΗ

Δεδομένου ότι η πρόταση Κασουλίδη εκ των πραγμάτων σήμαινε επιστροφή στη λογική από την οποία προέκυψε το Σχέδιο Ανάν (και απορρίφθηκε από το 76% των Ελληνοκυπρίων), στην ουσία οι ψηφοφόροι επέλεξαν την προοπτική της επαναπροσέγγισης με τους Τουρκοκύπριους που προέβλεπε ο Χριστόφιας από αυτή της αμετακίνητης υπεράσπισης των εθνικών κεκτημένων, που υπεράσπιζε ο Παπαδόπουλος. Άλλωστε, η άνεση με την οποία ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ επικράτησε στον δεύτερο γύρο αποδεικνύει ότι ο κυπριακός λαός επιθυμούσε στη μεγάλη του πλειονότητα τη συνέχιση της τριμερούς συμμαχικής κυβέρνησης (ΑΚΕΛ–ΔΗΚΟ–ΕΔΕΚ), η οποία με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ευνοούσε λιγότερο τη λύση του Κυπριακού στη βάση των επιταγών των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Αυτό που επί της ουσίας διαφοροποιούσε τη στρατηγική του Χριστόφια από εκείνη του Παπαδόπουλου είναι ότι, ενώ ο τέως ηγέτης της Κύπρου αντιμετώπισε το Κυπριακό ως ένα πρόβλημα κατοχής (όπως συμβαίνει και με

την πλειονότητα της κοινής γνώμης στην Ελλάδα), ο νεοεκλεγείς πρόεδρος το αντιμετώπισε ταυτόχρονα ως πρόβλημα κατοχής και ως πρόβλημα διαίρεσης με σοβαρές προοπτικές διχοτόμησης. Μια οπτική που, όπως αποδείχθηκε, συμμερίζονται πάρα πολλοί Κύπριοι και θέτει ως προϋπόθεση της επανένωσης την ενεργό συμμετοχή της τουρκικής κοινότητας στις διαδικασίες επίλυσης. Είναι άλλωστε κοινά παραδεκτό ότι, εάν στις εκλογές αυτές ψήφιζαν όλοι οι Κύπριοι, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής –πράγμα αδύνατο λόγω της κατοχής–, ο Χριστόφιας θα είχε κάνει περίπατο, αφού συγκέντρωνε ποσοστά υποστήριξης της τάξης του 80% μεταξύ των Τουρκοκυπρίων.

«ΤΟΥΡΚΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ, ΑΔΕΡΦΙΑ ΜΑΣ»

Ασφαλώς, η εκλογή Χριστόφια δεν σημαίνει ότι το Κυπριακό λύθηκε. Ανοίγει όμως την προοπτική της λύσης, γιατί σε μεγάλο βαθμό απελευθερώνει τις κυπριακές εκείνες δυνάμεις που την επιθυμούν διακαώς. Πρωτίστως μέσα στην ίδια την ελληνοκυπριακή πλευρά, όπου η ψυχολογία άλλαξε άρδην. Η εικόνα του Δημήτρη Χριστόφια να εκφράζει, κατά την ομιλία της ανακήρυξής του στο ασφυκτικά γεμάτο Στάδιο Ελευθερίας, τις ευχαριστίες του, για τη στήριξη που του πρόσφεραν, σε όλους τους ηγέτες των κομμάτων της τουρκοκυπριακής Αριστεράς και των συνδικάτων της βόρειας πλευράς και το πλήθος να απαντά με το σύνθημα «Τούρκοι εργάτες, αδέρφια μας» δεν είχε επαναληφθεί ποτέ στην Κύπρο. Και μπορεί τα συναισθήματα αυτά να μην τα συμμερίζεται το σύνολο των ψηφοφόρων του Χριστόφια –ει-

δικά στον β' γύρο— όμως είναι σαφές ότι η πολιτική πρωτοβουλία στην Κύπρο πέρασε σε αυτό το κομμάτι.

Από την άλλη, είναι εύλογο ο Δημήτρης Χριστόφιας να αναμένει μια αναζωπύρωση της κινητικότητας στο βόρειο τμήμα του νησιού. Το κίνημα που αναπτύχθηκε στα κατεχόμενα εδάφη την περίοδο 2003–2004 ενάντια στη διοίκηση Ντενκτάς και την κατοχική πολιτική ήταν η σημαντικότερη κίνηση προσέγγισης μεταξύ των δύο κοινοτήτων που έγινε ποτέ στο νησί. Η μεγάλη της προσφορά ήταν ότι για πρώτη φορά η κατοχή εμφανιζόταν ως πρόβλημα και για τις δύο κοινότητες του νησιού, κάτι που αποτελούσε πάγια θέση όλης της Αριστεράς του νησιού —που αντιμαχόταν με συνέπεια τόσο τον ελληνικό όσο και τον τουρκικό εθνικισμό— και φυσικά και του ΑΚΕΛ, κόμματος του νέου προέδρου της Κύπρου.

ΤΟ ΠΑΓΩΜΑ

Η διαδικασία αυτή ανακόπηκε ουσιαστικά μετά τη διαφορετική εκτίμηση που έκαναν η ελληνοκυπριακή και η τουρκοκυπριακή Αριστερά σε σχέση με το Σχέδιο Ανάν. Το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα, του σημερινού προέδρου της λεγόμενης Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, απογοητεύθηκε από το «Όχι» του ΑΚΕΛ στο Σχέδιο, παρότι αυτό το τελευταίο διευκρίνισε ότι η άρνησή του να το ψηφίσει δεν είχε να κάνει με τους Τουρκοκύπριους αλλά με τους εγγυητές. Η πολιτεία Ταλάτ εξάλλου ήταν πολύ λιγότερο ριζοσπαστική και πολύ πιο ευθυγραμμισμένη με την πολιτική του τουρκικού κράτους από όσο αναμενόταν. Από την πλευρά της τουρκοκυπριακής Αριστεράς προβλήθηκε το επιχείρημα ότι ήταν αδύνατο να έχει διαφορετική στάση, από τη στιγμή που απέναντί της βρισκόταν ο Τάσος Παπαδόπουλος, η θητεία του οποίου σηματοδεύτηκε από ελάχιστα ανοίγματα προς την τουρκοκυπριακή πλευρά (είναι χαρακτηριστικό ότι ο τέως πρόεδρος δεν έχει ποτέ επισκεφθεί το βόρειο τμήμα του νησιού από το 1974).

Η ειλικρίνεια των επιχειρημάτων των δύο πλευρών της Αριστεράς (ΑΚΕΛ και ΡΤΚ) θα κριθεί βέβαια από εδώ κι εμπρός. Ο πρόεδρος της Κύπρου και ο

Με ξέφρενους πανηγυρισμούς γιόρτασε ο κόσμος του ΑΚΕΛ την εκλογή του γ.γ. του κόμματος στην προεδρία της Κύπρου, για πρώτη φορά στην 50χρονη ιστορία της χώρας.

πρωθυπουργός των Τουρκοκυπρίων ανήκουν επί της ουσίας στο ίδιο κόμμα, διαιρεμένο μεν μετά την κατοχή, όχι όμως διχοτομημένο. Άλλωστε ΑΚΕΛ και ΡΤΚ είχαν μέχρι το 2004 σταθερά κοινή γραμμή στο Κυπριακό, ακόμα και όταν οι σχέσεις των δύο κοινοτήτων ήταν μηδενικές. Άρα περιθώρια για δικαιολογίες περί έλλειψης συνεννόησης δεν υπάρχουν. Το ερώτημα είναι κατά πόσο οι δύο ηγέτες και τα κόμματά τους θα μπορέσουν να επιβάλουν τη γραμμή της συμφιλίωσης, στην πλευρά του ο κάθε ένας, και κατά πόσο θα επιμεινούν μέχρι τέλους σε λύση που θα προέρχεται από την Κύπρο και θα απευθύνεται στους Κύπριους και όχι στις εγγυήτριες δυνάμεις, το ΝΑΤΟ και την ΕΕ.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

Ο Δημήτρης Χριστόφιας έχει δεσμευτεί στην επανασύσταση του Εθνικού Συμβουλίου με τη συμμετοχή του ΔΗΣΥ, του οποίου τη διακηρυγμένη διάθεση για λύση πιθανόν να σκοπεύει να χρησιμοποιήσει ως αντίβαρο σε ενδεχόμενες σκληρές θέσεις του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ. Το κρίσιμο ερώτημα είναι σε ποιο βαθμό θα κατορθώσει, αν βεβαίως το επιθυμεί, ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ να απαγκιστρωθεί από τη γραμμή

της Άγκυρας. Διότι προφανής προϋπόθεση της δίκαιης λύσης είναι όχι μόνο ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των αναγκών και των δύο κοινοτήτων, αλλά και ο περιορισμός του ρόλου των εγγυητριών δυνάμεων, των «μητέρων χωρών» συμπεριλαμβανομένων. Άλλωστε, η μυριόστομη κραυγή «ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ» κατά τους πανηγυρισμούς των οπαδών και των φίλων του ΑΚΕΛ την περασμένη Κυριακή (σύνθημα που το ΑΚΕΛ παραδοσιακά αντιπαρέβαλλε στην «Ένωση» της εθνικής ελληνικής παράταξης) έχει νόημα μόνο εάν έχει αντίκρισμα και στο βόρειο τμήμα. Και ως μην λησμονούμε ότι η εξάρτηση της τουρκοκυπριακής πλευράς από το τουρκικό κράτος, εθελούσια ή εξαναγκαστική, είναι εδώ και πολλά χρόνια ισχυρότερη από την ολοένα και ασθμαίνουσα εξάρτηση του κυπριακού κράτους από την Ελλάδα.

Η δικαίωση επομένως της πολιτικής Χριστόφια θα κριθεί σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις στο βορρά. Για πρώτη φορά στη μετακατοχική περίοδο, οι Ελληνοκύπριοι έριξαν το μπαλάκι στην απέναντι πλευρά και περιμένουν ανταπόκριση. Η ευκαιρία είναι μεγάλη, και χρειάζεται υπομονή και κατανόηση και από τις δύο πλευρές.

Η εσωτερική πολιτική έχει ανάγκη να προσφεύγει στην εμπειρία και το έργο των διπλωματών

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ με τα μέλη του Δ.Σ. της Ένωσης Διπλωματικών Υπαλλήλων Θ. Δασκαρόλη και Β. Καλπαδάκη

Το Υπουργείο των Εξωτερικών διαχειρίζεται κρίσιμα θέματα που αφορούν τη ζωή όλων μας. Τα θέματα της αγροτικής πολιτικής και η τύχη της Ολυμπιακής σε μεγάλο βαθμό υποτάσσονται στα κελεύσματα των Βρυξελλών. Όμως τα ζητήματα διαχείρισης των εθνικών θεμάτων μένουν στις αρμοδιότητες της ελληνικής κυβέρνησης. Το ΥΠΕΞ πρέπει να ορίζει τις πολιτικές του σε συνεννόηση και με το σύνολο του πολιτικού κόσμου της χώρας. Η πολιτική του ΥΠΕΞ διεκπεραιώνεται από συγκεκριμένους διπλωματικούς υπαλλήλους που πρέπει να έχουν –και έχουν– ειδικά προσόντα και παιδεία. Όμως οι συνθήκες της εργασίας αυτών των διπλωματών, οι λογής πολλαπλές υποχρεώσεις στις οποίες οφείλουν να υπακούουν είναι ελάχιστα γνωστά. Το Αντί ζήτησε και πήρε μια διαφωτιστική για τα προβλήματα του κλάδου συνέντευξη από τα μέλη του Δ.Σ. της Ένωσης Διπλωματικών Υπαλλήλων Θοδωρή Δασκαρόλη και Βαγγέλη Καλπαδάκη.

• Η ύπαρξη συνδικαλιστικού οργάνου του διπλωματικού κλάδου είναι κάτι που ενδεχομένως ξενίζει τους αναγνώστες μας. Για ποιον λόγο έχουν ανάγκη οι διπλωμάτες συνδικαλιστικής εκπροσώπησης;

— Η Ένωση Διπλωματικών Υπαλλήλων (ΕΔΥ) ιδρύθηκε το 1978, σε μια εποχή μεγάλων αλλαγών για την εργασιακή και κοινωνική πραγματικότητα της Ελλάδας αλλά και την ελληνική εξωτερική πολιτική. Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, αλλά και οι αυξανόμενες προκλήσεις που εκκαλείτο να αντιμετωπίσει η ελληνική διπλωματία λόγω της πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής, καθιστούσαν επιτακτική την ανάγκη στελεχειακής ενίσχυσης του κλάδου. Ενώ κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60 οι προκηρυχθείσες θέσεις συνήθως δεν υπερέβαιναν τις 4–7 και οι εισαγωγικές εξετάσεις επραγματοποιούντο κατά μέσο όρο κάθε ένα με ενάμιση χρόνο, από τη δεκαετία του '70 και μετά, και ειδικότερα κατά τη δεκαετία του '80, αυξήθηκαν οι προκηρυ-

χθείσες θέσεις (20–30 κατά μέσο όρο) αλλά και η συχνότητα των εξετάσεων, φθάνοντας πολύ συχνά τις δύο το χρόνο (κατά μέσο όρο).

Το «άνοιγμα» του κλάδου και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου του συνοδεύτηκε, ατυχώς –ενώ το αντίθετο θα έπρεπε λογικά να αναμένεται–, από αυξανόμενες πολιτικές πιέσεις προς την κατεύθυνση της θεσμικής και μισθολογικής του υποβάθμισης. Για πρώτη φορά σε τέτοιον βαθμό, κατά τη δεκαετία του '80, ο αριθμός των εξωυπηρεσιακών παράγοντων του ΥΠΕΞ αυξήθηκε σημαντικά εις βάρος των διπλωματών και του ρόλου τους στη διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Το χαμηλό επίπεδο των αποδοχών του διπλωματικού κλάδου συνόδευσε τη θεσμική του υποβάθμιση, καθώς ο μισθός του διπλωμάτη στον ανώτατο υπηρεσιακό βαθμό (πρέσβης) αποσυνδέθηκε από το μισθό του αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, στα όρια του οποίου εκινείτο κατά τις δεκαετίες του '50 και '60.

Παρέλκει να σημειωθεί πως τα αιτήματα για τη μισθολογική ενίσχυση και τη θεσμική θωράκιση του κλάδου μας παραμένουν σήμερα καίρια όσο ποτέ και καθιστούν αναγκαία μια δυναμική και συγκροτημένη συνδικαλιστική υποστήριξη.

• Ζητάτε λοιπόν να επανέλθετε στον παραδοσιακό ρόλο της διπλωματικής υπηρεσίας. Στις «παλιές καλές δεκαετίες του '50 και του '60», που οι αποδοχές σας ήταν υψηλές και λειτουργούσατε σε αгаστή συνεργασία με τις κυβερνήσεις της εποχής;

— Αν κάνοντας λόγο για επαναφορά στον «παραδοσιακό ρόλο της διπλωματίας» αναφέρεστε στη συμβολή του Ίωνα Δραγούμη και του Λάμπρου Κορομηλά στον Μακεδονικό Αγώνα, του

Αλέξη Κύρου στο Κυπριακό ή του Βύρωνα Θεοδωρόπουλου στην ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, ασφαλώς...

Βέβαια, κάθε εποχή έχει τα δεδομένα της, τους όρους της και τους δικούς της πρωταγωνιστές. Η ιστορία μας, η ιστορία κάθε χώρας έχει στοιχεία που πρέπει να συγκρατηθούν είτε ως λάθη που πρέπει να αποφευχθούν είτε ως πρώτη ύλη για κάτι καλύτερο. Και η προσεκτική διαφοροποίηση μεταξύ των δύο χρειάζεται προσοχή και θάρρος. Σε άρθρο του για την «Παράδοση» ο ιστορικός Νίκος Σβορώνος μνημονεύει τα λόγια του ποιητή και διπλωμάτη εκείνης της εποχής Γιώργου Σεφέρη (Δοκίμες 1, σ. 520 σημ. 2 «Κ.Π. Καβάφης, Θ.Σ. Έλιοτ: Παράλληλοι», σ.362): «Ένα μέρος του παρελθόντος πεθαίνει κάθε στιγμή, και η θνησιμότητά του μας μολύνει, αν προσκολληθούμε σ' αυτό με υπερβολική αγάπη. Ένα μέρος του παρελθόντος μένει πάντα ζωντανό και κινδυνεύουμε καταφρονώντας τη ζωντάνια του.»

Εμείς παλεύουμε για μια Διπλωματική Υπηρεσία του 2008, όχι του 1978. Μια Διπλωματική Υπηρεσία που αποτελεί όργανο επιτελικού σχεδιασμού και εφαρμογής των αποφάσεων της κυβέρνησης για τα εξωτερικά θέματα. Μια διπλωματική υπηρεσία με διπλωμάτες συγκροτημένους, που δεν αυτολογοκρίνονται με στόχο την ατομική τους ανέλιξη και που έχουν το θάρρος της γνώμης τους και δεν διστάζουν να εισηγούνται θέσεις στην πολιτική ηγεσία. Διπλωμάτες πολιτικά ευαίσθητοι, ανοιχτούς στην κοινωνία, έτοιμους να αφουγκραστούν και να επεξεργαστούν κριτικά τα μηνύματά της. Διπλωμάτες οι οποίοι να μπορούν στις σημερινές συνθήκες παγκοσμιοποίησης των διεθνών σχέσεων να ανταποκριθούν στη διεύρυνση του δικτύου επικοινωνίας που πρέπει να συντηρεί κάθε κράτος λόγω της αύξησης της πολυμορφίας των προβλημάτων (ενεργειακά, περιβαλλοντικά, μεταναστευτικά, αναπτυξιακά, ανθρωπιστικά, επιστημονικά κ.ο.κ.) αλλά και του πολυλαπασιασμού των συμμετεχόντων στη διεθνή σκηνή. Διπλωμάτες οι οποίοι, μέσα στο ευρύτατο πλαίσιο επαφών, επισκέψεων και ταξιδιών των πολιτικών ηγετών, θα προετοιμάζουν, θα

ενημερώνουν, θα εκτελούν, θα διαπραγματεύονται και θα επιβλέπουν την εκτέλεση των όποιων θέσεων εξωτερικής πολιτικής έχουν συμφωνηθεί.

• Ποια είναι τα βασικά σας θεσμικά αιτήματα;

— Σκοπός της ΕΔΥ είναι η προάσπιση του θεσμικού ρόλου της Διπλωματικής Υπηρεσίας και η αντίσταση σε οποιαδήποτε μορφή υποβάθμισής της που αποσκοπεί στην ενίσχυση του ρόλου εξωυπηρεσιακών στελεχών και παραγόντων. Μόνο μέσω της θεσμικής θωράκισης του ρόλου του κλάδου μας και κάθε κλάδου του ΥΠΕΞ μπορούν να εξασφαλισθούν οι προϋποθέσεις για την περαιτέρω αναβάθμιση της λειτουργίας του Υπουργείου και της προάσπισης του δημόσιου και εθνικού συμφέροντος.

Σε αυτό το πλαίσιο, και παρότι, όπως βλέπετε, αποδίδουμε ιδιαίτερη σημασία στην πολυμέρεια των Ελλήνων διπλωματών και στην ανάγκη στενότερης επαφής τους με την κοινωνία και αφουγκρασμού των μηνυμάτων της, αποτελεί πάγια πεποίθησή μας, την οποία καλούμαστε καθημερινά να υποστηρίξουμε, ότι δικαίωμα συναπόφασης στην ελληνική εξωτερική πολιτική δεν έχουν ούτε οι οικονομικοί παράγοντες ούτε τα ΜΜΕ ούτε η Εκκλησία ούτε οι τηλεοπτικές περσόνες, αλλά η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΞ, επικουρούμενη από τη Διπλωματική Υπηρεσία. Την ίδια στιγμή θεωρούμε ότι εντός του ΥΠΕΞ η αύξηση και η ενδυνάμωση εξωυπηρεσιακών παραγόντων (κομματικών, τεχνοκρατικών κ.ο.κ.) εις βάρος του θεσμικού ρόλου της Διπλωματικής Υπηρεσίας αλλά και οποιουδήποτε άλλου υπηρεσιακού κλάδου δεν εξασφαλίζει ούτε τη συνέχεια ούτε τη συνοχή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Επίσης, πρωταρχική σημασία για μας έχει η υποστήριξη του ρόλου της Διπλωματικής Υπηρεσίας σε σχέση με την πολιτική ηγεσία. Όπως αναφέρει ο πρέσβης ε.τ. κ. Β. Θεοδωρόπουλος, «η μετάπτωση σε έναν πρόχειρο "ερασιτεχνισμό" στην οποία μπορεί να παρσύρει η σημερινή πυκνότητα των διεθνών γεγονότων μόνο ζημιά μπορεί να προκαλέσει.» Η επιτυχία των διεθνών

συναντήσεων δεν είναι πρωτίστως υπόθεση προσωπικής γοητείας ή καλής χημείας δύο ηγετών. Απαιτείται μακρόχρονη προπαρασκευή και παρακολούθηση της πολιτικής των άλλων κρατών, απαιτούνται αποτελεσματικοί δίαυλοι στο διπλωματικό επίπεδο προκειμένου οι διεθνείς συναντήσεις να είναι κάτι περισσότερο από photo-opportunities. Υπό το φως των ανωτέρω, υπογραμμίζουμε τη σημασία της προσπάθειας του παρόντος γενικού γραμματέα κ. Αγαθοκλή να αναβαθμίσει θεσμικά τη Διπλωματική Υπηρεσία ενισχύοντας το ρόλο των γενικών διευθυντών και διευθυντών των Διευθύνσεων του Υπουργείου. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η ανάγκη υποστήριξης μιας Διπλωματικής Υπηρεσίας βασισμένης σε διπλωμάτες που δεν διστάζουν, για κανένα λόγο, να εισηγηθούν όταν το θεωρούν σωστό.

Μείζονος σημασίας διεκδίκηση για τους Έλληνες διπλωμάτες είναι, επίσης, η ουσιαστική αύξηση του προϋπολογισμού του ΥΠΕΞ, ώστε εντός της επόμενης τριετίας το ποσοστό του στον εθνικό προϋπολογισμό να προσεγγίσει το 2% αντί του σημερινού 0,9-1,1%, δηλαδή σε επίπεδα ανάλογα εκείνων που ισχύουν στις λοιπές δυτικές χώρες. Η αύξηση αυτή πρέπει να γίνει με αυστηρούς κανόνες διαφάνειας και να αφορά τη συμπλήρωση των κενών οργανικών θέσεων, τη διενέργεια των απαραίτητων προσλήψεων, τον εξοπλισμό των αρχών του εξωτερικού και της Κεντρικής Υπηρεσίας με τα απαραίτητα υλικά μέσα, την εξασφάλιση πόρων δημόσιας προβολής των θέσεων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής κ.ο.κ.

• Ποια είναι τα βασικά μισθολογικά αιτήματα;

— Η ικανοποίηση των μισθολογικών αιτημάτων των διπλωματών έχει ιδιαίτερη σημασία, όχι γιατί αποτελεί προϋπόθεση για την ανταπόκρισή μας στις υποχρεώσεις μας· άλλωστε η ΕΔΥ δεν θα έθετε ποτέ την ικανοποίηση του αιτήματός της για μισθολογικές αυξήσεις ως όρο για την έντιμη εκπλήρωση των καθηκόντων των μελών της. Έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένης της αληλένδετης θεσμικής υποβάθμισης

του ρόλου του κλάδου, των επιπτώσεων που η μισθολογική υποβάθμιση έχει στην καθημερινότητα των διπλωματών και των οικογενειών τους, αλλά και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι συνάδελφοι να ανταποκριθούν στις κοινωνικές υποχρεώσεις του επαγγέλματός τους.

Ο βασικός εισαγωγικός μισθός του νέου διπλωμάτη (ακολουθούσε πρεσβείας) μαζί με τα επιδόματα είναι 1.040 ευρώ. Αντίστοιχα, ο βασικός μισθός του ανώτατου βαθμού του διπλωματικού κλάδου (πρέσβης), στον οποίο ένας διπλωματικός ενδέχεται να προαχθεί μετά από 33-34 χρόνια υπηρεσίας, είναι 1.940 ευρώ το μήνα. Δηλαδή περίπου 1.000 ευρώ χαμηλότερος από εκείνον του ανώτατου βαθμού των λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου, δηλαδή του γενικού διευθυντή, ο οποίος λαμβάνει βασικό μισθό 2.934.

Σήμερα, και καθώς πλέον δεν βρισκόμαστε στη διαδικασία ένταξης της ελληνικής οικονομίας στη ζώνη του ευρώ, θεωρούμε απαραίτητη την αύξηση του βασικού μηνιαίου μισθού του βαθμού του πρέσβη στο επίπεδο που αντιστοιχεί στον βασικό μισθό όλων των λοιπών γενικών διευθυντών της κεντρικής διοίκησης. Με τον τρόπο αυτό και με την κατάλληλη κλιμάκωση, ο βασικός μισθός του ακολουθούσε πρεσβείας θα ανέλθει έστω στα 1.174 ευρώ. Επισημαίνουμε ότι οι αποδοχές του εισαγωγικού βαθμού των υπαλλήλων του διπλωματικού κλάδου υπολείπονται των αντίστοιχων αποδοχών που προβλέπουν σχεδόν όλα τα λοιπά ειδικά μισθολόγια.

• *Μιλήστε μας λίγο πιο συγκεκριμένα γι' αυτά τα προβλήματα. Όσον αφορά τους νέους συναδέλφους σας παραδείγματος χάριν.*

— Ο μέσος όρος του αριθμού των εισαγομένων κάθε σειράς φθάνει πια τους 15-20, πραγματοποιούνται συχνά δύο εξετάσεις το χρόνο για εισαγωγή στη Διπλωματική Υπηρεσία, ενώ εδώ και χρόνια στις εν λόγω εξετάσεις μπορούν να προσέλθουν όχι μόνο απόφοιτοι της Νομικής αλλά και πτυχιούχοι όλων των ΑΕΙ. Στο πλαίσιο αυτό, στη Διπλωματική Υπηρεσία έχουν εισαχθεί νέοι και νέες από πολλά μέρη

της Ελλάδας, με πολύ διαφορετικές κοινωνικές καταβολές, σπουδές και επαγγελματικές εμπειρίες. Οι νέοι συνάδελφοι, σε αντίθεση με το παρελθόν είναι όλο και περισσότεροι από την επαρχία, άρα πρέπει να νοικιάζουν διαμέρισμα στην Αθήνα. Καλούνται να συντηρήσουν τους εαυτούς τους, είτε διότι δεν προέρχονται από εύπορες οικογένειες, είτε διότι, όπως οι περισσότεροι νέοι στην εποχή μας, ανεξαρτητοποιούνται νωρίς. Έχουν αυξημένα έξοδα στην Ελλάδα αλλά κυρίως στο εξωτερικό, τα οποία σχετίζονται με τις κοινωνικές υποχρεώσεις του επαγγέλματος. Την ίδια στιγμή στην Ελλάδα καλούνται να πραγματοποιήσουν απλήρωτες υπερωρίες έως και 90 ωρών το μήνα (Κρυπτογραφική Υπηρεσία), στο δε εξωτερικό, με τη διεύρυνση του θεσμού των τρίμηνων και εξαμηνων αποσπάσεων, τοποθετούνται συχνά χωρίς να καλύπτονται τα έξοδα εγκατάστασής τους.

Σημειώτεον ότι οι εξετάσεις για εισαγωγή στην Ελληνική Διπλωματική Υπηρεσία είναι εξαιρετικά δύσκολες και απαιτούν άριστη γνώση αγγλικών και γαλλικών και πολύμηνη προετοιμασία σε δώδεκα μαθήματα (π.χ. ιστορία, διεθνές δίκαιο, οικονομικά, διεθνείς σχέσεις, γεωγραφία). Προφανώς στην κοινωνία μας τα πρότυπα για τους νέους με τα ανωτέρω προσόντα συνδέονται πιο άμεσα με την αναζήτηση των υψηλών αποδοχών που προσφέρει ο ιδιωτικός τομέας. Τουλάχιστον όμως ο μισθός δεν πρέπει να αποτελεί αντικίνητρο για νέους, οποιεσδήποτε και αν είναι οι καταβολές τους, που ενδιαφέρονται για την ενασχόληση με την εξωτερική πολιτική περισσότερο απ' ό,τι επιδιώκουν την απόκτηση μεγάλης περυσίας.

• *Αν είναι τόσο έντονα τα προβλήματα που αντιμετωπίζετε, γιατί δεν σας βρίσκει κανείς να συμμετέχετε στις κινητοποιήσεις της ΑΔΕΔΥ και της ΓΣΕΕ, που εντείνονται στις μέρες μας;*

— Η φύση της εργασίας μας δεν διευκολύνει τη συμμετοχή μας στην ΑΔΕΔΥ ούτε την παρουσία μας σε ευρύτερες αγωνιστικές κινητοποιήσεις. Ασφαλώς, σεβόμεθα, ως σκληρά εργαζόμενοι οι ίδιοι, τους αγώνες όλων των

εργαζομένων για καλύτερες συνθήκες εργασίας, το μόχθο και την αγωνία της μεγάλης πλειοψηφίας των συμπολιτών μας για το αύριο στις εργασιακές τους συνθήκες. Θα ήταν ύβρις άλλωστε να ισχυριζόμασταν ότι το λειτούργημα του διπλωμάτη, όσο σκληρές ή και τραχείς διαστάσεις και αν έχει, ισοδυναμεί με την εργασία σε ορυχείο. Οι εργασιακές μας σχέσεις και συνθήκες είναι διαφορετικές.

Σε αυτό το πλαίσιο, στις επαφές μας με την εκάστοτε πολιτική ηγεσία αλλά και στην προβολή των αιτημάτων μας από τα ΜΜΕ απορρίπτουμε κατηγορηματικά την ελιτίστική ιδέα ότι η ικανοποίηση των μισθολογικών μας διεκδικήσεων ή της αύξησης του προϋπολογισμού του ΥΠΕΞ αποτελούν εθνικές προτεραιότητες που πρέπει να επιτευχθούν και εις βάρος, εν ανάγκη, των αιτημάτων εργαζομένων από λιγότερο προνομιούχους κλάδους ή, π.χ., των προϋπολογισμών για την παιδεία, την υγεία ή την πρόνοια. Εξίσου, ασφαλώς, απορρίπτουμε και οποιαδήποτε λαϊκιστική θεώρηση των πραγμάτων η οποία υποβαθμίζει τη σημασία της ύπαρξης μιας επαγγελματικής Διπλωματικής Υπηρεσίας και των υπηρεσιακών δομών του ΥΠΕΞ ή της αποτελεσματικής εκπροσώπησής μας διεθνώς, με το πρόσχημα ότι αυτά είναι πολυτέλειες μπροστά στην ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας. Οι θεωρήσεις αυτές αποτελούν δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος, καθώς παραβλέπουν την άμεση σχέση ανάμεσα στην εξασφάλιση μιας κοινωνικά δίκαιης και ευημερούσας χώρας και της εκπροσώπησής της στο εξωτερικό.

• *Η επίδειξη κοινωνικής ευαισθησίας κατά την προβολή των αιτημάτων σας αναπληρώνει για το γεγονός ότι δεν απεργείτε και απέχετε από ευρύτερες απεργιακές κινητοποιήσεις;*

— Μπορείτε να φανταστείτε τον κίνδυνο που ενέχει, π.χ., τυχόν αποχώρηση των διπλωματών μας από συνεδριάσεις της ΕΕ, του ΝΑΤΟ ή του ΟΗΕ όπου κρίνονται θέματα μεγάλης εθνικής σημασίας για την Ελλάδα (θέματα που π.χ. στην ΕΕ πολλές φορές αφορούν και την τύχη εκατοντάδων Ελλήνων εργαζομένων) ή τυχόν άρνηση

υποδοχής ξένων αξιωματούχων στην Ελλάδα ή το εξωτερικό στο πλαίσιο μιας απεργίας; Εντούτοις, η απεργία ως μορφή κινητοποίησης, δεν μας είναι άγνωστη. Στο παρελθόν έχουμε κηρύξει απεργία, η οποία στην πράξη δεν τηρήθηκε από σημαντικό ποσοστό των συναδέλφων, ασχέτως εάν όλοι δηλώσαμε μετά, για λόγους τιμής, απεργοί, υφιστάμενοι και τη σχετική παρακράτηση αποδοχών, η οποία, πιστέψτε μας, δεν είναι διόλου ανώδυνη.

Η «άτυπη», ως την πούμε έτσι, μη τήρηση της απεργίας δεν υπαγορεύεται από τη διάθεση εξευμενισμού του εργοδότη, που στην περίπτωση μας είναι η πολιτεία, αλλά από την επίγνωση ότι οι διεθνείς σχέσεις της χώρας δεν «απεργούν». Από αίσθημα ευθύνης, φροντίζεις να μην απέχεις από τη διαπραγμάτευση, λ.χ., ενός ανακοινωθέντος ή ενός κειμένου εργασίας σε έναν διεθνή οργανισμό, όπου οι διαπραγματεύσεις συχνά ολοκληρώνονται μάλιστα αργά τη νύχτα. Φροντίζεις να είσαι σε εγρήγορση για να προλάβεις εξελίξεις που η αντιμετώπισή τους αργότερα, για τη χώρα που αντιπροσωπεύεις, θα είναι δυσμενέστερη ή αδύνατη. Οι έγκαιρες παρεμβάσεις δεν αφορούν μόνο ένα ζήτημα υψηλής πολιτικής αλλά και τη διαμόρφωση συνθηκών που άμεσα ή έμμεσα δεν αφήνουν ανεπηρέαστη την εθνική ασφάλεια ή οικονομία της χώρας. Εκ πρώτης όψεως, η αποστολή μας και συνακόλουθα οι συνδικαλιστικές μας διεκδικήσεις μπορεί να μην αφορούν διόλου έναν συνδικαλιστή ναυπηγείων του Περάματος, στην ουσία όμως τον αφορούν. Από μια αναβαθμισμένη, αξιοπρεπώς αμειβόμενη, αποτελεσματική Διπλωματική Υπηρεσία ωφελείται το σύνολο του κόσμου της εργασίας.

• *Πολύς κόσμος πάντως δεν σας έχει ικανούς ούτε σε μία διαδήλωση να συμμετέχετε, στην πορεία, λ.χ., του Πολυτεχνείου ή Ένωσή σας μάλλον απουσιάζει επιδεικτικά.*

— Ακούστε, κανένας πραγματικά δεν μπορεί να έχει την απαίτηση από εμάς να κάνουμε πορεία εναντίον μιας πρεσβείας. Δεν γίνεται αυτό, και άλλωστε θα διακινδύνευε το δημόσιο και το εθνικό συμφέρον, καθώς θα έθετε σε

κίνδυνο τους τόσο πολύτιμους διαύλους επικοινωνίας με τους ξένους συναδέλφους μας. Ενίοτε, ξέρετε, η αντίκρουση μιας πίεσης ή ενός επιχειρήματος, η αποφασιστική άρνηση ικανοποίησης μιας απαίτησης, ο τόνος σε μια δύσκολη συνομιλία έχουν την ίδια απόδοση με τη διαμαρτυρία ενός πανό. Πολύ περισσότερο αθόρυβα βεβαίως, αλλά καμιά φορά εξίσου αποτελεσματικά.

• *Για το ευρύτερο πολιτικό φάσμα θεωρείσθε ένας κλάδος συντηρητικός.*

— Δεν νομίζω ότι κανείς από τους βουλευτές που κατά καιρούς εξυπηρετούν οι συνάδελφοι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο της Ευρώπης, στις Κοινοβουλευτικές Συνελεύσεις του ΝΑΤΟ, της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης, του ΟΑΣΕ κ.λπ. με ενημερώσεις, σχέδια ομιλιών κ.λπ. να φιλοδόξησε να τους προσεταιριστεί κομματικά. Αντιθέτως, ο πρόεδρος της Βουλής αλλά και πλειάδα υπουργών θεωρούν χρήσιμο να διατηρούν συναδέλφους ως διπλωματικούς συμβούλους. Όσο διεθνοποιείται η εσωτερική πολιτική, τόσο οι ταγοί της έχουν ανάγκη να προσφεύγουν στην εμπειρία και το έργο των διπλωματών.

• *Για να τους περιλαμβάνουν στο περιβάλλον τους ως μυστικοσυμβούλους.*

— Να κάνουμε, παρακαλώ, μια διάκριση μεταξύ αυλικού και διπλωμάτη. Οι περισσότεροι συνάδελφοι που έχουν θητεύσει σε τέτοιες θέσεις έχουν διατηρήσει το θάρρος της γνώμης τους, πράγμα που δεν συνάδει με τη νοοτροπία του αυλικού. Η Διπλωματική Υπηρεσία είναι ένας διακομματικός θεσμός, που προσφέρει υπηρεσίες στη συνταγματική τάξη.

• *Όστε σωστά επιβεβαιώνεται η φήμη που θέλει τους διπλωμάτες πολιτικά άχρωμους και άοσμους.*

— Κάθε διπλωμάτης έχει και αυτός το δικαίωμα της προσωπικής κομματικής προτίμησης. Φαντασθείτε όμως να το εκδήλωνε δημόσια σε μια παροικία λ.χ. ομογενών. Θα πρόδιδε το ρόλο του ως ενοποιητικού παράγοντα στον απόδημο Ελληνισμό και τα αποτελέσματα θα

ήταν καταστρεπτικά. Να προσθέσω μόνο ότι από τη φύση της δουλειάς, που μπορεί να συνοψισθεί στη σφαιρική χαρτογράφηση της πραγματικότητας και στον εντοπισμό των στοιχείων εκείνων που θα μπορούσαν να τη διαμορφώσουν ως κατά το δυνατόν εξισορροπημένη, ο διπλωμάτης έρχεται άμεσα ή έμμεσα σε επαφή με τις ανισότητες της διεθνούς αλλά και της κοινωνικής ζωής. Η επαφή αυτή επιτρέπει τη συνεχή διεύρυνση της πολιτικής του συνείδησης.

Βοηθάει, επίσης, στην ανάπτυξη του αισθήματος της συλλογικότητας. Κανενός η ατομική σταδιοδρομία ή προσφορά δεν πραγματώνεται αυτόνομα, αλλά επηρεάζεται και από τη συνεργασία και τη συμβολή των άλλων συναδέλφων και βέβαια των συνεργατών από τους λοιπούς κλάδους του υπουργείου, ανάλογα και με τον θεσμικά διακριτό τους ρόλο. Και εδώ μπορούμε, π.χ., να αναφερθούμε στους εμπειρογνώμονες, πολλοί από τους οποίους, με τον πλούτο των εξειδικευμένων επισημονικών τους γνώσεων, συνεισφέρουν σημαντικά στην κατανόηση των περίπλοκων ζητημάτων της διεθνούς σκηνής. Να μην ξεχνάμε, επίσης, τα στελέχη της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας του ΥΠΕΞ, που, ως άγρυπνοι θεματοφύλακες του διεθνούς δικαίου, μας προστατεύουν από κακοτοπιές.

Μην ξεχνάτε ότι στο τέλος τέλος αποστολή του διπλωμάτη είναι η προάσπιση του δημόσιου αγαθού. Δεν νοείται ιδιωτικοποίηση της εξωτερικής πολιτικής. Όσον αφορά το χαρακτηρισμό του «συντηρητικού», θα έλεγα ότι στην περίπτωση μας αρμόζει μάλλον ο χαρακτηρισμός του «προσεκτικού». Ο διπλωμάτης οφείλει να σταθμίζει προσεκτικά τους λόγους και τα έργα του, υπολογίζοντας τον αντίκτυπό τους, που αναλόγως, ανεπαίσθητα συνήθως, αλλά καμιά φορά και καθοριστικά, επηρεάζει τις διεθνείς εξελίξεις και την προώθηση των θέσεων της χώρας του.

• *Δηλαδή η Λέσχη του Μπριτζ δεν είναι χώρος κατεχοχρήν συντηρητικός;*

— Σε άλλους αρέσει, σε άλλους δεν αρέσει. Και η Λέσχη του Μπριτζ όμως είναι ένας χώρος, από τους πολλούς,

συνάντησης ανθρώπων που βρίσκονται κοντά στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Τη συναναστροφή με τέτοιους ανθρώπους ο διπλωμάτης τη χρειάζεται για να αντλεί πληροφορίες και με τη σειρά του να ενημερώνει την κυβέρνηση του.

• *Αρκεί η συναναστροφή με τις ελίτ;*
— Ασφαλώς όχι. Αποστολή του διπλωμάτη είναι να ακτινογραφεί τη χώρα στην οποία είναι διαπιστευμένος. Έτσι μόνο είναι σε θέση να ανιχνεύσει τις αποχρώσεις, να ερμηνεύσει συμπεριφορές που εκδηλώνονται και στην εξωτερική πολιτική της χώρας. Ο διπλωμάτης οφείλει να είναι ανοικτός στην κοινωνία της χώρας όπου υπηρετεί, γιατί δεν είναι απλώς υπηρέτης της εκάστοτε κυβέρνησής του αλλά και της κοινωνίας της χώρας που εκπροσωπεί. Εγκαίρως το είχε διαγνώσει και ο νυν πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Παπούλιας όταν όρκιζε τις σειρές της δεκαετίας του '80 ως τότε υπουργός Εξωτερικών.

• *Πείτε μας περισσότερα για την επαφή του διπλωμάτη με την κοινωνία.*
— Η γοητεία αυτής της δουλειάς είναι να έρχεσαι σε επαφή με Έστεμμένους αλλά και με σωφρονιστικές αρχές. Να συναναστρέφεσαι με τον επιχειρηματικό κόσμο για να προωθήσεις επενδύσεις και τους διανοούμενους για να προωθήσεις μεταφράσεις ελληνικής λογοτεχνίας. Η ενασχόληση αυτή δημιουργεί ένα θησαυρό ανεκτίμητων εμπειριών και ευκαιριών, για τις οποίες έχουμε κάθε λόγο να είμαστε ευγνώμονες προς την υπηρεσία.

Και ευτυχώς έχουμε πληθώρα διπλωματών συγγραφέων που έχουν γράψει για αυτή τη ζωή. Διαβάστε το πιο πρόσφατο βιβλίο του πρέσβη ε.τ. κ. Β. Θεοδωρόπουλου, που χρησιμοποιεί εργαλεία από τις θετικές επιστήμες για να αναλύσει την επικοινωνία στον πολυεπίπεδο διεθνή χώρο. Ή τα ταξιδιωτικά του πρέσβη μας στο Σουδάν κ. Βέη, με την τόσο έντονη αναφορά στις αισθήσεις, τις περιπλανήσεις στη Νότια και Νοτιανατολική Ασία. Ή πολλών άλλων αξιόλογων συναδέλφων, των οποίων τα έργα απαριθμούνται στην έκδοση του ΥΠΕΞ *Διπλωματία και Συγγραφικό Έργο*.

• *Αυτά όλα ακούγονται πολύ ειδυλλιακά.*

— Ρωτήστε όλους αυτούς τους συναδέλφους που υπηρέτησαν με αυτοπάρνηση σε εμπόλεμα πόστα. Ρωτήστε εκείνους που οργάνωσαν επιτοπίως την εκκένωση Ελλήνων –και όχι μόνο– προσφύγων από τη φλεγόμενη Βηρυτό. Ρωτήστε τους συναδέλφους που υπηρετούν στη Βαγδάτη και στα Ιεροσόλυμα ή στην Κινσάσα και την Αμπούτζα και με κίνδυνο της ζωής τους και ενδεχομένως της οικογένειάς τους, αντιμετωπίζοντας δυσκολίες που θα θέλαμε άλλη μια συνέντευξη για να σας περιγράψουμε, αγωνίζονται να προωθήσουν τις θέσεις και την εικόνα της Ελλάδας.

Πολλοί αναφέρονται στους διπλωμάτες ως μια ομάδα ανθρώπων υποταγμένη στις συμβάσεις μιας πολυτελούς ζωής. Σας διαβεβαιούμε ότι, όταν τρέχεις στη φυλακή να επισκεφθείς έναν Έλληνα κρατούμενο ή να κάνεις ταυτοποίηση πτώματος ή παρατάς το χριστουγεννιάτικο τραπέζι για να στηρίξεις τους Έλληνες που έπεσαν θύματα του τσουνάμι στη Νοτιανατολική Ασία ή να μεριμνήσεις για μια Ελληνίδα υπήκοο που αυθαίρετα έκλεισαν στο ψυχιατρείο, δεν αισθάνεσαι διόλου έτσι.

• *Αυτός ο ενθουσιασμός και η*

αυταπάρνηση δεν έχει κάποιο τίμημα;

— Ασφαλώς. Ο διπλωμάτης υφίσταται προσωπικές θυσίες, τις οποίες εν μέρει έχει επιλέξει. Το σοβαρότερο τίμημα όμως το καταβάλλουν οι οικογένειες. Εξαιτίας των διαρκών μετακινήσεων οι σύζυγοί μας υποχρεώνονται να θυσιάσουν ή να ματαιώσουν κάθε προοπτική σταδιοδρομίας τους, πράγμα οδυνηρό, για να μην αναφερθεί κανείς στη στέρηση συνεισφοράς στον οικογενειακό προϋπολογισμό. Τα παιδιά μας αλλάζουν συνεχώς περιβάλλοντα φίλων και εκπαιδευτικά συστήματα, είτε σε τρυφερή είτε σε εφηβική ηλικία. Για την αποτροπή δυσμενών συνεπειών στην ψυχική διάπλασή τους, οι μητέρες τους αφοσιώνονται διπλά και συχνά μόνες, αφού ο σύζυγός τους πρέπει να τρέχει από συσκέψεις σε συσκέψεις και από εκδηλώσεις σε εκδηλώσεις, πέραν των

κοινωνικών εκδηλώσεων της παροικίας. Αυτές είναι που πρώτες θα διδάξουν τα παιδιά ελληνικά, αφού σε πολλές χώρες τα ελληνικά σχολεία είναι ανύπαρκτα και, όταν υπάρχουν, υπολειμματούς. Επίσης, πολύ συχνά οι οικογένειες των διπλωματών αναγκάζονται να διασκορπισθούν και να διατηρούν ταυτόχρονα δύο ή και περισσότερες κατοικίες σε διαφορετικές χώρες, όπως, π.χ., όταν, για λόγους ασφάλειας, υγείας ή έλλειψης κατάλληλων σχολείων, η/ο διπλωματικός παραμένει μόνος στη χώρα όπου υπηρετεί και η/ο σύζυγος με τα παιδιά του εγκαθίστανται σε άλλη χώρα κ.ο.κ. Παρέλκει να προστεθεί ότι τα σχολικά διδάκτρα και τα ενοίκια ευπρεπών κατοικιών στο εξωτερικό είναι κατά κανόνα πανάκριβα. Οποιαδήποτε αναφορά δε στις αντίστοιχες παροχές και διευκολύνσεις στους διπλωμάτες των άλλων χωρών της ΕΕ σας διαβεβαιώ ότι αποβαίνει εις βάρος μας.

Αν η αποστολή του διπλωμάτη διεκπεραιώνεται αθόρυβα, ο τίτλος του αφανούς ήρωα ανήκει αναμφισβήτητα στις συζύγους. Οι οικογενειακές δεν αποτιμώνται σε χρήμα. Όμως οι αξιοπρεπείς αποδοχές τουλάχιστον κατά κάποιον τρόπο θα τις ισοσκελίζουν.

• *Παρά τον ιεραποστολικό αυτό ζήλο, η πορεία των ζητημάτων της εξωτερικής μας πολιτικής παίρνει την κατιούσα. Δεν έχουν ευθύνη γι' αυτό οι διπλωμάτες;*

— Η ουσιαστική επίλυση ενός εθνικού ζητήματος απαιτεί καμία φορά πολλά χρόνια, συχνά δεκαετίες, όπως έχει καταδείξει η ιστορία, δέστε, λ.χ., την περίπτωση του γερμανικού ζητήματος. Τα μεγάλα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής δεν διεκπεραιώνονται με μία συνάντηση ή συμφωνία, όπως καμία φορά, δικαιολογημένα από τη σκοπιά τους, επείγονται να εμφανίσουν οι πολιτικοί και οι επικοινωνιακοί τους σύμβουλοι, για να πιστωθούν μία επιτυχία. Πολύ συχνά οι συνάδελφοί μας, με κόπο και υπομονή πετυχαίνουν με τους κατάλληλους χειρισμούς, σε καθαρά τεχνικό, διπλωματικό επίπεδο, να δρομολογήσουν, μα-

κρία από τα φώτα της δημοσιότητας, μία θετική εξέλιξη σε ένα εθνικό ζήτημα ή να αποτρέψουν την τελευταία στιγμή μία δυσμενή τροπή. Η θετική αυτή πορεία απαλλάσσει την πολιτική ηγεσία από πολιτικές και προσωπικές δουλείες, αθέμιτους και αντιπαραγωγικούς συμψηφισμούς σε άλλα πεδία. Μία επιτυχία των διπλωματών πιστώνεται πάντα στην πολιτική ηγεσία.

• *Το αναγνωρίζει αυτό;*

— Δεν αρκούν μία επιβράβευση σε προσωπικό επίπεδο και μία ουσιαστική ή τυπική ευχαριστία. Η ουσιαστική αναγνώριση θα ήταν η θεσμική κατοχύρωση του ρόλου της Διπλωματικής Υπηρεσίας. Άλλωστε, οι επιτυχίες των διπλωματών πιστώνονται στο σύνολο του κυβερνητικού έργου. Θα έπρεπε οι μανδρινόι των οικονομικών υπουργείων να στέρξουν κάποτε να αποκαταστήσουν τις χρόνιες μισθολογικές αδικίες που υπομένουμε, μόνο και μόνο επειδή ως ψηφοφόροι αντιπροσωπεύουμε ένα αριθμητικά ευκαταφρόνητο ποσοστό. Να πάσουν, επίσης, να μηχανεύονται περικοπές σε προϋπολογισμούς, που εντέλει στρέφονται κατά του δημοσίου συμφέροντος.

• *Δηλαδή;*

— Ακούστε. Οι εθνικές ιδιαιτερότητες, από προβλήματα, μπορούν να αναχθούν μερικές φορές σε στρατηγικά πλεονεκτήματα. Για να επιτευχθεί αυτό, δεν αρκούν μόνο οι επιδέξιοι χειρισμοί και οι μακράς πνοής, στρατηγικές, αλλά και οι καλά στελεχωμένες και λειτουργικές πρεσβείες στην ευρύτερη δυνατή παγκόσμια κλίμακα. Το ίδιο ισχύει και για τα προξενεία, που έχουν το πλεονέκτημα της απευθείας επαφής με τις τοπικές κοινωνίες. Έτσι μπορούν να ανιχνευθούν και να καλλιεργηθούν τα φιλικά ερείσματα στις ξένες χώρες, στον τομέα τον πολιτικό, τον οικονομικό και ασφαλώς τον πολιτιστικό. Υπάρχει, λ.χ., ένας σαφής παραλληλισμός μεταξύ του προβλήματος του Ανατολικού Τιμόρ στη Νοτιοανατολική Ασία και του Κυπριακού. Ο κατάλληλος προσεταιρισμός του lobby των φίλων του Αν. Τιμόρ σε τρίτες χώρες από τις επιτόπιες διπλωματικές μας αρχές είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την υιοθέτηση ψηφισμάτων για το Κυπριακό από τα κοινοβούλια των χωρών αυτών. Άλλα παραδείγματα: Ένα συνέδριο ελληνιστών στη Γερμανία, η απήχηση της μουσικής του Μίκη Θεοδωράκη στη Χιλή ή το Ισραήλ, ο εντοπισμός ελ-

ληνικών αρχαιοτήτων στο Αφγανιστάν, η παρουσία ενός Πολυνήσιου ποιητή με συνειδητές επιρροές από τον Καβάφη είναι ζητήματα που αφορούν, επίσης, την ελληνική εξωτερική πολιτική. Για την αποτελεσματική προώθησή τους αναγκαία είναι η καλλιέργεια μιας επιτόπιας σχέσης, την οποία δεν μπορεί να υποκαταστήσει η διασύνδεση στο διαδίκτυο. Ως χώρα διαθέτουμε ένα τεράστιο κεφάλαιο πολιτισμού με οικουμενική απήχηση. Ένα συγκριτικό πλεονέκτημα που «ανοίγει πόρτες». Και όμως, ελάχιστα έχουν γίνει για τη συστηματική του προβολή. Σκεφθείτε μόνο την πολιτιστική συνιστώσα του προβλήματός μας με την ΠΓΔΜ.

• *Και είναι απαραίτητο γι' αυτόν το λόγο να διατηρούμε ελληνικές πρεσβείες σε όλο τον κόσμο, τώρα μάλιστα που ιδρύεται και Ευρωπαϊκή Διπλωματική Υπηρεσία;*

— Ένας λόγος παραπάνω. Μία χώρα οφείλει να έχει άποψη για οποιοδήποτε ζήτημα της διεθνούς σκηνής. Είναι αναγκαίο για την αξιοπιστία και αξιοπρέπεια μιας εθνικής εξωτερικής πολιτικής να διαμορφώνει ίδια αντίληψη για όσα άμεσα ή έμμεσα την αφορούν και να μη συμμερίζεται άκριτα τις αναλύσεις τρίτων, συμπαράτασσομένη απλώς με τις δικές τους επιλογές στην ΕΕ ή στο ΝΑΤΟ. «Οι Έλληνες να ακολουθούν...», όπως γράφει και ο Καβάφης. Χρειαζόμαστε, ως εκ τούτου, τους επιτόπιους διαύλους επικοινωνίας, τις πρεσβείες. Ως ΕΔΥ απορρίπτουμε κάθε λογική λογιστικής αποτίμησης της αποτελεσματικότητας της εξωτερικής πολιτικής. Η χορήγηση μιας υποτροφίας σε Αφγανούς σπουδαστές, η ίδρυση μιας νοσοκομειακής μονάδας στην Αφρική και ενός πολιτιστικού κέντρου στη Χιλή, η δωρεά βιβλίων στο Κολέγιο της Μικρονησίας, η επιδαψίλευση περιποιήσεων σε έναν μεταφραστή της ελληνικής λογοτεχνίας στη Σουηδία – με την προοπτική κατάκτησης του τρίτου Νόμπελ – είναι επενδύσεις που αποδίδουν σε βάθος χρόνου, πιθανόν και δεκαετιών. Έχουν όμως σαφές πολιτικό αντίκρισμα.

• *Μήπως ευαγγελίζεσθε μία διπλωματία μεγάλων προθέσεων, εξωπραγματική για την περιρρέουσα ατμόσφαιρα;*

— Το να θέτει κανείς ψηλά τον πήχυ στο έργο του δημόσιου λειτουργού δεν βλάπτει, νομίζουμε, κανέναν. Και πάντως όχι το συμφέρον του ελληνικού λαού.

ΝΤΟΡΙΣ
ΛΕΣΙΝΓΚ

Η καλή τρομο- κράτισσα

Έξοχες σελίδες για το παραλήρημα και την έκσταση της πολιτικής συμμετοχής... Μια δραματική ανθρωπολογική εικονογράφηση της τρομοκρατίας.

ISBN 978-960-210-520-7
σελ. 427, τιμή 25,00€

NOBEL
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
2007

εκδόσεις
οδυσσεας

ΒΙΒΛΙΟΠΛΕΙΟ: ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ,
ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 • ΤΗΛ. 210 32 12 11
www.odysseas.gr • info@odysseas.gr

Συνθήκη της Λισαβώνας: Η νέα θεσμική δόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

του Γιώργου Σιγηνού

Η Συνθήκη της Λισαβώνας, όπως συμφωνήθηκε από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων στις 13 Δεκεμβρίου 2007, είναι τροποποιητική και δυναμική καινοτόμος ως προς το θεσμικό της πλαίσιο. Είναι δε πολύπλοκος, διατηρεί σε ισχύ τρεις άλλες Συνθήκες –τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΟΚ), τη Συνθήκη για την Ατομική Ενέργεια (ΕΥΡΑΤΟΜ) και τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)– και εν μέρει καθιστά το όλο εγχείρημα αναποτελεσματικό. Αλλά και κείμενα με δυσνόητες διατάξεις και δαιδαλώδεις τροποποιήσεις ενέχουν μια δυναμική, υπό την προϋπόθεση ότι οι θεσμοί της Ένωσης ενισχύουν τη Δημοκρατική Νομιμοποίησή της και βελτιώνουν τη Συνοχή της δράσης της.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΩΝΑΣ

Το εάν η Συνθήκη της Λισαβώνας (ΣΤΛ) είναι καινοτόμος, δυναμική ή αποτελεσματική θα εξαρτηθεί κυρίως από το εάν θα δώσει καινούργια πνοή στην *εξελικτική πορεία* της Ένωσης. Και η ουσία της πορείας είναι μία: **Τα κράτη-μέλη έχουν απονείμει μέρος των αρμοδιοτήτων τους στην Ένωση για την επίτευξη των κοινών τους στόχων**¹. Αρμοδιότητα η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση παραμένει στα κράτη-μέλη. Και τα ίδια κράτη-μέλη μπορούν να αλλάξουν τις αρμοδιότητες της Ένωσης, δηλαδή με την ίδια διαδικασία που τις παραχώρησαν μπορούν και να τις **ανακτήσουν**².

Από αυτήν την αρχή απορρέει και η *εξελικτική πορεία* της Ένωσης, η οποία ενέχει δύο πυλώνες, την οικονομική ολοκλήρωση και την πολιτική ένωση.

Η πορεία της Ένωσης δεν ήταν πάντα ίδια, είτε σε ρυθμούς είτε σε ουσία. Η πορεία ήταν *βραδεία* από το 1957 με τις ιδρυτικές συνθήκες μέχρι το 1987 με την Ενιαία Πράξη.

Η αιτία του αργού ρυθμού ήταν η σχετική στασιμότητα στη δυναμική

των θεσμών επί 30 έτη. Η τελωνειακή ένωση είχε επιτευχθεί, το διεθνές οικονομικό σύστημα είχε αλλάξει, η κινητικότητα του κεφαλαίου είχε επιταχυνθεί και οι οικονομικές κρίσεις πήραν διεθνείς διαστάσεις. Παρ' όλες αυτές τις αλλαγές, η ΕΟΚ παρέμεινε δέσμια των ίδιων διαδικασιών και της ίδιας παγιωμένης δυναμικής.

Η Ενιαία Πράξη (1987) καθιέρωσε το στόχο, δηλαδή, τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς, όπου όλοι οι συντελεστές παραγωγής (κεφάλαια, επενδύσεις, υπηρεσίες και εργαζόμενοι) να μπορούν να κινηθούν ελεύθερα σε όλη την επικράτεια της ΕΟΚ. Οι διαδικασίες άλλαξαν και οι αρμοδιότητες των θεσμών της ΕΟΚ αυξήθηκαν.

Η *εξελικτική πορεία* έγινε ταχύτερη με τη Συνθήκη του Μάαστριχ (1993), η οποία καθιέρωσε την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), ορίζοντας νέες αρμοδιότητες για αυτήν και μάλιστα σε νέους τομείς, όπως την Εξωτερική πολιτική και πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και το Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ).

Ούτε η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1999), ούτε η Συνθήκη της Νίκαιας

(2003) έδωσαν πνοή στους θεσμούς της Ένωσης. Η ουσιαστικότερη τροποποίηση των τριών συνθηκών επιτεύχθηκε κατά τις εργασίες της Συνταγματικής Συνέλευσης του 2002 και της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 2004, και κατέληξαν στο σχέδιο της Συνταγματικής Συνθήκης (ΣΣ). Και η ΣΣ ήταν καινοτόμος ως προς τις αρμοδιότητες, τις κοινές πολιτικές, τις νέες διαδικασίες και το θεσμικό πλαίσιο των Οργάνων της Ένωσης.

Η ΣΤΛ ουσιαστικά περιλαμβάνει **το σύνολο των καινοτομιών και των νέων αρμοδιοτήτων της ΣΣ, χωρίς τα σύμβολα και τα ομοσπονδιακά στοιχεία**. Πρωτοτυπεί στη θεσμική δομή των οργάνων της Ένωσης. Εάν ποτέ επικυρωθεί από τα κράτη-μέλη, η θεσμική δομή της θα *συνεπικουρείται* από έναν νέο πολιτικό και θεσμικό ρόλο των Εθνικών Κοινοβουλίων. Η καινοτομία συνίσταται στην καθιέρωση της *«συνεπικουρούμενης δημοκρατίας»*³.

Και αυτό είναι το ζητούμενο όσον αφορά τη νέα θεσμική δομή της Ένωσης. Τα πάντα εξαρτώνται από τη νέα δυναμική, τη νέα ισορροπία και τη νέα πολιτική που τα επτά θεσμικά όργανα θα ακολουθήσουν.

ΤΑ 7 ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1. Το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** (ΕΚ)
Είναι ο κερδισμένος της νέας δομής διότι αποκτά νέες σημαντικές αρμοδιότητες⁴. Ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Οπότε, 40 νέοι τομείς θα εμπίπτουν στη διαδικασία της συν απόφασης, κυρίως δε ο τρίτος πυλώνας (ΧΕΑΔ). Η κατάργηση της διάκρισης μεταξύ υποχρεωτικών και μη υποχρεωτικών δαπανών αυξάνει την επιρ-

ροή του στα δημοσιονομικά θέματα της ΕΕ. Όλοι οι τομείς των Εξωτερικών υποθέσεων –εκτός ΚΕΠΠΑ– θα εμπίπτουν στην έγκριση του ΕΚ.

Επίσης θα ασκεί πολιτική ελέγχου μέσω της διαδικασίας της Επιτρολογίας στην εφαρμογή των εφαρμοστικών μέτρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα συμβουλευτικά του καθήκοντα αυξάνονται. Και εκλέγει τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο οποίος ενδεχομένως να προέλθει από το κόμμα που θα έχει πλειοψηφήσει στις εκλογές του ΕΚ το 2009⁵.

Νέες αρμοδιότητες πάντα δημιουργούν νέα προβλήματα που ζητούν λύση. Το πρώτο έχει σχέση με την καινούρια διάταξη της εθελούσιας αποχώρησης από την ΕΕ⁶. Η συμφωνία μεταξύ του κράτους-μέλους που επιθυμεί να αποχωρήσει και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποβάλλεται στο ΕΚ για έγκριση. Εάν το ΕΚ πει όχι, τότε τι θα γίνει;

Το δεύτερο θέμα αφορά την αυξημένη αρμοδιότητα του ΕΚ στη διαδικασία αναθεώρησης των τεσσάρων συνθηκών⁷. Θα υπάρξουν δύο διαδικασίες, η *Συνελευσιακή* και η *Απλοποιημένη*. Και στις δύο διαδικασίες, το ΕΚ συμμετέχει ενεργά. Στην πρώτη περίπτωση το ΕΚ απλώς εγκρίνει, αλλά *θεωρητικά* έχει το δικαίωμα να μη συναινέσει με το σχέδιο αναθεώρησης. Στην περίπτωση της απλοποιημένης διαδικασίας, το ΕΚ έχει επιτύχει, λόγω της διαδικασίας της διαβούλευσης, να έχει το δικαίωμα του «ναι» ή του «όχι».

Προκύπτουν, όμως, δύο ερωτήματα ουσίας. Πώς το ΕΚ θα διαχειριστεί τις αυξημένες αρμοδιότητές του; Ποια θα είναι η δομή του που θα μπορέσει να πετύχει δύο στόχους του, την *Ανεξαρτησία* του από τα εθνικά συμφέροντα και την *Προσφορά* του στην ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμοποίησης της Ένωσης;

Αλλά υπάρχει και ένα επιπρόσθετο ερώτημα. Είναι ο αριθμός των 751 ευρωβουλευτών ο άριστος ή αποτελεσματικός; Ποιο το κόστος των 751 ευρωβουλευτών; Ποιος είναι ο μηχανισμός διαφάνειας; Δυστυχώς για την έμμεση δημοκρατία δεν υπάρχουν οικονομίες σκέλους.

Επίσης ποια η διαδικασία της επιλο-

γής των υποψηφίων ευρωβουλευτών σε εθνικό επίπεδο; Και σε ποιον θα είναι υπόλογοι οι Έλληνες Ευρωβουλευτές; Ποιες οι δικλίδες ασφαλείας για τις πράξεις τους; Και θα διατηρηθεί το καθεστώς του ασύλου;

Όλα αυτά τα ερωτήματα έχουν σχέση με τη *Φερεγγυότητα* του θεσμού της έμμεσης δημοκρατίας αλλά και το κύρος του ΕΚ. Και τα δύο θέματα είναι ουσιαστικά σε μια εποχή που αμφισβητείται η αντιπροσωπευτική δημοκρατία ως σύστημα ικανό να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα πολύπλοκα θέματα της εποχής μας.

Για τα ανωτέρω ερωτήματα δεν μπορεί κάποιος να βρει ικανοποιητικές απαντήσεις στη ΣτΛ. Οπότε η δημοκρατική νομιμοποίηση της Ένωσης μέσω του ΕΚ, ακόμα και με αυξημένες αρμοδιότητές του, είναι μάλλον αδύνατος.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Τελικά καθίσταται όργανο της Ένωσης⁸. Θα έχει την αρμοδιότητα που πάντα είχε, του καθορισμού των πολιτικών προσανατολισμών και τις προτεραιότητες. Θα αποφασίζει με συναίνεση.

Αλλά υπάρχει κάτι καινούργιο, ο **πρόεδρος** του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο οποίος εκλέγεται με ειδική πλειοψηφία για 2 1/2 χρόνια. Η θητεία του είναι ανανεώσιμη μία φορά, κάτι σύνθημα για την ΕΕ. Συνεπώς, ο κ. χ-πρόεδρος θα προεδρεύει και θα διευθύνει τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ουσιαστικά γίνεται η μνήμη του Συμβουλίου.

Η αρμοδιότητα του *προέδρου* του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι η άσκηση της εκπροσώπησης της Ένωσης σε θέματα αφορούντα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).

Αλλά και ο *ύπατος εκπρόσωπος* της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, δηλαδή ο πρώτος αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλ. τις παραγράφους για την Επιτροπή), θα έχει τις *ίδιες* αρμοδιότητες για την ίδια χρονική περίοδο. Επί πλέον, ο *ύπατος εκπρόσωπος* της Ένωσης θα συμμετέχει –μαζί με τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτρο-

πής– στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με τη ΣτΛ θα απαρτίζεται από 30 μέλη (27 αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων συν τους ανωτέρω 3) αλλά θα συνεπικουρείται από τουλάχιστον 27 υπουργούς συν έναν επίτροπο. Δηλαδή, τουλάχιστον, 58 άτομα θα παραβρίσκονται στις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

3. Το Συμβούλιο

Διατηρεί τις εξουσίες του στο νομοθετικό και δημοσιονομικό τομέα⁹. Ασκεί δε καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού. Απαρτίζεται από έναν υπουργό του κάθε κράτους-μέλους, αρμόδιο για μια συγκεκριμένη πολιτική.

Η ΣτΛ εισάγει μια καινοτομία στη διαδικασία του «αποφασίζουν» με **ειδική πλειοψηφία**. Από την 1η Νοεμβρίου 2014, η *ειδική πλειοψηφία* ορίζεται από:

I. Ποσοστό τουλάχιστον **55%** του Συμβουλίου, περιλαμβάνοντας τουλάχιστον **15 κράτη-μέλη** και

II. Το ποσοστό του 55% να συγκεντρώνει τουλάχιστον **65%** του πληθυσμού της Ένωσης.

Αυτή η *διπλή πλειοψηφία* σκοπό έχει να καταστήσει τη λήψη αποφάσεων, με 27 κράτη-μέλη σήμερα και ενδεχομένως άνω των 30 στο εγγύς μέλλον, **εφικτή**.

Υπάρχει και μέριμνα για τις μειοψηφίες, δηλαδή η ρήτρα της **αρνησικυρίας**. Ορίζεται δε από τουλάχιστον 4 μέλη του Συμβουλίου.

Σε περιπτώσεις που το Συμβούλιο επιθυμεί να αποφασίσει εν απουσία νομοθετικής πρότασης της Επιτροπής, τότε η ειδική πλειοψηφία είναι διαφορετική. Ορίζεται από το άρθρο 205 της συνθήκης ΕΟΚ και το ποσοστό είναι **72%** των μελών-κρατών του Συμβουλίου και αντιστοιχεί στο **65%** του πληθυσμού της Ένωσης¹⁰.

Διατηρούνται επίσης οι εξαμηνιαίες Προεδρίες του Συμβουλίου, του οποίου όλες οι συνεδριάσεις θα είναι δημόσιες ακόμη και όταν θα υπάρχουν ψηφοφορίες.

Υπάρχει, όμως, ένα σοβαρό πρόβλημα καταμερισμού αρμοδιοτήτων, αφού θα υπάρξουν τουλάχιστον 5 επίπεδα προεδρείου αντιστοιχούντα σε

πολλαπλούς προέδρους:

1. Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

2. Το κράτος-μέλος που επί έξι μήνες προεδρεύει του Συμβουλίου, με πολλούς προέδρους κατά τομέα, όπως ο πρόεδρος του Συμβουλίου εξωτερικών υποθέσεων,

3. Ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής

4. Πρόεδρος της Ευρωομάδας,

5. Η Τρόικα των 18 μηνών προεδρίας (πρώην, τωρινή και επομένη).

Εάν λάβουμε υπόψη πως οι τέσσερις μεγάλες πληθυσμιακά χώρες επιδεικνύουν υπερβάλλοντα ζήλο προβολής και πως μόνον ισχυρές προσωπικότητες έχουν αντέξει στις πολιτικές πιέσεις τους, τότε η ΣτΛ έχει από μόνη της καταργήσει το πρόδρα. Η μη αποτελεσματικότητα του Συμβουλίου με τα πέντε επίπεδα προεδρίας και πολλαπλούς προέδρους θα φανεί σύντομα. Η δημοκρατική νομιμότητα λαβώνεται θανάσιμα.

4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Διατηρεί τις πρότερες αρμοδιότητες, κυρίως δε αυτή του θεματοφύλακα των Συνθηκών¹¹. Η ΣτΛ εισάγει τρεις καινοτόμες διατάξεις και μαζί με αυτές πολλαπλά προβλήματα.

Πρώτον, η **εκλογή του προέδρου** της Επιτροπής θα αλλάξει. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πρέπει να λάβει υπόψη του τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών, δηλαδή σύντομα, αυτά του Ιουνίου 2009. Μετά θα προτείνει, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, έναν υποψήφιο για το αξίωμα του προέδρου της Επιτροπής στο ΕΚ. Και το ΕΚ θα τον/την εκλέξει με πλειοψηφία των μελών του, δηλαδή τουλάχιστον 376 ψήφους.

Το νέο σύστημα εκλογής του προέδρου της Επιτροπής ενσπείρει πολιτικά ζιζάνια, διότι η εν λόγω εκλογή καθίσταται πολιτική. Το κόμμα ή σχηματισμός κομμάτων που θα έχει πλειοψηφήσει στις ευρωεκλογές θα έχει λόγο στις διαβουλεύσεις μεταξύ του ΕΚ και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τον υποψήφιο.

Επιπλέον, η υπολογικότητα της Επιτροπής στο ΕΚ γίνεται πιο πολιτική. Διότι το ΕΚ δύναται, όπως και πριν, να

εγκρίνει πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής ως σώμα και διότι το ΕΚ δύναται να απορρίψει την υποψηφιότητα μέλους της Επιτροπής κατά τη διαδικασία των ακροάσεων όλων των μελών της Επιτροπής.

Ενδεχομένως το νέο σύστημα να αυξάνει τη δημοκρατική νομιμοποίηση της Ένωσης, αλλά με ένα κόστος. Μειώνει τη σχετική αξία της προηγούμενης διαδικασίας εκλογής βασισμένη σε δύο θεμελιώδεις αξίες, την *Ανεξαρτησία* και την *Εξειδικευμένη γνώση*. Η ανεξαρτησία, είτε θεωρητική είτε πραγματική, της Επιτροπής μειώνεται λόγω της πολιτικοποίησης. Αλλά η *μειωμένη ανεξαρτησία* επιφέρει και άλλες επιπτώσεις. Η *εξειδικευμένη γνώση* της θα αμφισβητείται για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας.

Δεύτερον, ο **ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης** για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας θα

αναφέρεται στο «δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα» των κρατών μελών. Η λέξη «εναλλαγή» αφορά την αλλαγή ανά πενταετία των Επιτρόπων, ώστε όλα τα κράτη-μέλη να εκπροσωπούνται στην Επιτροπή.

Το θέμα δεν είναι μαθηματικό, αλλά πρωτίστως πολιτικό. Θα μπορούσε κάποιος να προτείνει ένα σύστημα εναλλαγής των 3 Ομάδων των 9 μελών, με πληθυσμιακά μεγάλα, μεσαία και μικρά κράτη-μέλη και γεωγραφική ισορροπία¹⁶. Αλλά αυτό το σύστημα ενσωματώνει δύο μεγάλα κράτη στην ίδια ομάδα, τα οποία θα μείνουν εκτός Επιτροπής επί 5 έτη και χωρίς καμία προσδοκία.

Προτείνω μια μικρή τροποποίηση. Οι 3 Ομάδες να είναι η Α, Β και Γ. Η κάθε ομάδα να έχει 9 κράτη-μέλη, με γεωγραφική και πληθυσμιακή ισορροπία¹⁷.

Έστω ότι οι ομάδες Α και Β συγκροτούν τα 18 μέλη της Επιτροπής, ενώ η

Σύστημα Ισότητας Εναλλαγής της Επιτροπής

Ομάδα	2009-2014	2015-2020	2021-2025
Εντός	Α και Β	Β και Γ	Γ και Α
Εκτός	Γ	Α	Β

διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά από συμφωνία του προέδρου της Επιτροπής¹².

Θα κατέχει δε μια από τις θέσεις των αντιπροέδρων της Επιτροπής. Η άσκηση των καθηκόντων του στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων αλλά και στο συντονισμό των πολιτικών της Ένωσης που ενσωματώνουν πτυχές εξωτερικής δράσης θα είναι δύσκολος, όπως αναφέρουμε ανωτέρω¹³. Η *δυαρχία* (από τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον ύπατο) στον τομέα των εξωτερικών υποθέσεων της Ένωσης είναι δυνατόν να καταλήξει σε αδιέξοδο¹⁴.

Τρίτον, από την 1η Νοεμβρίου 2014, θα ισχύσει το **σύστημα της ισότητας εναλλαγής των επιτρόπων**. Το σύστημα είναι καινοτόμο στη σύλληψή του, αλλά ενέχει ενδογενείς κινδύνους. Η Επιτροπή ως σώμα θα απαρτίζεται από έναν συγκεκριμένο αριθμό. Θα αντιστοιχεί στα 2/3 του αριθμού των κρατών-μελών της Ένωσης, δηλαδή σήμερα θα είχε **18 μέλη**¹⁵. Η λέξη «ισότητα»

ομάδα Γ δεν συμμετέχει για μία πενταετία. Ο παραπάνω Πίνακας δείχνει την κατανομή:

Τα εννέα αξιώματα, που η ΣτΛ αναγνωρίζει, θα δοθούν σε μία από τις δύο ομάδες, ως συμφωνήσουμε στην ομάδα Α. Στο τέλος της πενταετούς θητείας της Α, όλα τα αξιώματα θα μεταφερθούν στην ομάδα Β, η οποία μαζί με την ομάδα Γ θα αποτελέσουν την καινούργια Επιτροπή των 18 μελών, κ.ο.κ.

Τα εννέα Αξιώματα μπορεί να είναι τα ακόλουθα:

- Ο πρόεδρος της Επιτροπής,
- Ο ύπατος εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ,
- Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- Ο πρόεδρος της Ευρω-Ομάδας,
- Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
- Τέσσερις αντιπρόεδροι της Επιτροπής, οι οποίοι θα έχουν τα χαρτοφυλάκια των τεσσάρων *αποκλειστικών αρμοδιοτήτων* (τελωνειακή ένωση, ανταγωνισμός, κοινή αλιευτική πολιτι-

κή και κοινή εμπορική πολιτική).

Ενδεχομένως, η ανωτέρω πρόταση να λύνει το πρόβλημα των πληθυσμιακά μεγάλων κρατών-μελών και έτσι να περιορίζει την πολιτική επιρροή τους επί των μελών της Επιτροπής.

5. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιλαμβάνει πλέον του Δικαστηρίου, το Γενικό Δικαστήριο και τα Ειδικευμένα δικαστήρια. Το άρθρο 9 ΣΤ της ΣΤΛ καθορίζει τις αρμοδιότητες του καθενός δικαστηρίου, όπως και τον αριθμό των δικαστών, γενικών εισαγγελέων, κ.λπ.

6. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

Αναγνωρίζεται, πλέον, ως θεσμικό όργανο της Ένωσης. Ενώ το Καταστατικό της ΕΚΤ για τον καθορισμό και την άσκηση της νομισματικής πολιτικής δεν θίγεται, καινούριες αρμοδιότητες θα απονεμηθούν στην ΕΚΤ στον τομέα της εποπτείας των πιστωτικών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Πάντως, αρκετές διατάξεις που αφορούν την οικονομική πολιτική έχουν αλλάξει με τη ΣΤΛ. Θα ήταν δε χρήσιμο να επανέλθουμε σε αυτό το θέμα στο άμεσο μέλλον.

7. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Διατηρεί τις ισχύουσες αρμοδιότητες αλλά ενισχύεται λόγω της απάλειψης της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ υποχρεωτικών και μη-υποχρεωτικών δαπανών του προϋπολογισμού.

Ο νέος Ρόλος των Εθνικών Κοινοβουλίων (ΕΘΚ)

Είναι πλέον θεσμικά κατοχυρωμένος στην ΣΤΛ, με νέες και αναβαθμισμένες αρμοδιότητες¹⁸. Απαριθμώ τους πέντε τομείς στους οποίους τα ΕΘΚ θα έχουν λόγο και ουσιαστική παρέμβαση:

- Την τήρηση της αρχής της Επικουρικότητας για όλα τα σχέδια νομοθετικών πράξεων της Ένωσης, ασχέτως της θεσμικής προέλευσής τους (Επιτροπή, Συμβούλιο, ΕΚ, κ.λπ.).

- Τη συμμετοχή τους στους μηχανισμούς αξιολόγησης των πολιτικών σχετικά με το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (πρώην 3ος πυ-

λώνας), αλλά και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust (Ευρωδίκαιο) και στον πολιτικό έλεγχο της Ευρωπαϊκής¹⁹.

- Τη συμμετοχή τους στην αναθεώρηση των Συνθηκών.

- Την υποχρεωτική ενημέρωσή τους από το Συμβούλιο για αιτήσεις προσχώρησης τρίτων κρατών στην Ένωση.

- Την κοινή οργάνωση από τα ΕΘΚ και το ΕΚ της «διακοινοβουλευτικής συνεργασίας», δίδοντας ρόλο στη Διάσκεψη των Επιτροπών Ευρωπαϊκών Υποθέσεων (COSAC).

Έχουν διαμορφωθεί δύο σχολές για τις καινούργιες αρμοδιότητες των ΕΘΚ. Η μία τις εξετάζει σε συνάρτηση με το άρθρο 8 Β, το οποίο προσφέρει μορφές της «συμμετοχικής δημοκρατίας», και καταλήγει στο θετικό συμπέρασμα πως τελικά «τα ΕΘΚ μετέχουν στην ανάδυση ιδιότυπων μορφών διακοινοβουλευτικής δημοκρατίας»²⁰.

Η δε άλλη σχολή επιμένει πως ο νέος ρόλος των ΕΘΚ δεν θα διαταράξει την καλή λειτουργία των θεσμών της Ένωσης, διότι ούτε έχουν τη δυνατότητα μέσω της αρχής της Επικουρικότητας να κωλυσισεργήσουν, ούτε το Δικαστήριο της Ένωσης θα επιδείξει ζήλο να συνηγορήσει υπέρ των ΕΘΚ, αποφεύγοντας να πάρει θέση για θέματα πολιτικά, όπως η αρχή της Επικουρικότητας²¹.

Η δική μου θέση είναι πιο απλή. Οι συμμετοχικές μορφές της έμμεσης δημοκρατίας δεν είναι επαρκείς. Το να ζητήσουν **ένα εκατομμύριο πολίτες** της Ένωσης, προερχόμενοι είτε από 10 είτε από 15 κράτη-μέλη, από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση νομικού περιεχομένου για ένα θέμα που αυτοί κρίνουν αναγκαίο είναι εφικτό και μπορεί να προωθηθεί μέχρι το Συμβούλιο και το ΕΚ. Τυπικά, όμως, είτε η Επιτροπή είτε το Συμβούλιο ή το ΕΚ μπορούν να απορρίψουν το αίτημα. Αντιθέτως, το ίδιο θέμα θα μπορούσε να καταστεί νόμος των κρατών-μελών μέσω των ΕΘΚ, εξυπηρετώντας συγκεκριμένα συμφέροντα. Η δε απαιτούμενη συμμετοχή θα ήταν μικρότερη.

Συνεπώς, το πρόβλημα είναι η έμμεση δημοκρατία και εάν βασίζεται σε

συμμετοχικές διαδικασίες ή άλλες μορφές, μη διαφανείς και επιμεριστικές. Και η μεγάλη πλειονότητα των ΕΘΚ δεν διαφαίνεται να δέχεται την ενεργό συμμετοχή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Έχω υποστηρίξει σε αυτό το άρθρο πως η εξελικτική πορεία της Ένωσης μας έχει διδάξει πως ο άριστος θεσμός προάγει τη δημοκρατία μέσω των ενεργών πολιτών, πως η αποτελεσματικότητα των θεσμών είναι μετρήσιμη, και πως η νομιμοποίηση ενός θεσμού δεν καθορίζεται από νομικά κείμενα και τερτίπια, αλλά από την επίτευξη των κοινών στόχων.

Η Συνθήκη της Λισαβώνας τολμά να δώσει μια καινούργια δυναμική στην έμμεση δημοκρατία. Φοβούμαι, όμως, πως η έμμεση δημοκρατία έχει ήδη διανύσει την πορεία της και έχει φθάσει στα όριά της. Δεν εξυπηρετεί πλέον τα συμφέροντα των πολλών, αλλά μόνον των οργανωμένων συντεχνιών. Δεν αντιμετωπίζει τα μείζονα προβλήματα του 21ου αιώνα, απλώς τα διαχειρίζεται. Τροφοδοτεί, δε, τους πολίτες με προσδοκίες και όνειρα. Η ΣΤΛ ευρύνει τη σφαίρα των ονείρων και θα τα διαχειρίζεται με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. την τροποποίηση του άρθρου 1 και το νέο άρθρο 3β της Συνθήκης της Λισαβώνας (ΣΤΛ) για την αρχή της δοτής αρμοδιότητας της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Επίσης Π. Παναγιωτόπουλου, «Η ΕΕ σε εξέλιξη, η Συνθήκη της Λισαβώνας για την αναθεώρηση των ιδρυτικών Συνθηκών της», *Ευρωπαϊκή Πρόκληση*, Δεκέμβριος 2007.
2. Βλ. άρθρο 48, παρ. 2 της ΣΤΛ για τις δύο διαδικασίες, τη *Συνήθη*, δηλαδή τη Συνέλευση, και την *Απλοποιημένη*, δηλαδή με ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
3. Βλ. EPC, EGDMONT and CEPS Joint Study, «The Treaty of Lisbon: Implementing the Institutional Innovations», November 2007 και S. Kurpas «The Treaty of Lisbon – How much “Constitution” is left?», CEPS Policy Brief, No 148, December 2007.

4. Βλ. άρθρο 9Α της ΣτΛ.
5. Βλ. άρθρο 9Δ, παρ. 7 της ΣτΛ.
6. Βλ. άρθρο 49Α της ΣτΛ.
7. Βλ. άρθρο 48 της ΣτΛ.
8. Βλ. άρθρο 9Β της ΣτΛ και τα άρθρα 201α, 201β και 205 της συνθήκης της ΕΚ για τις διαδικασίες του «αποφασίζει».
9. Βλ. άρθρο 9Γ της ΣτΛ και τα άρθρα 205, 207 και 210 της συνθήκης ΕΚ.
10. Επειδή τίποτα δεν είναι απλό στην Ένωση, η ειδική πλειοψηφία πρέπει να έχει και μεταβατικές διατάξεις. Για την περίοδο 1.11.2014 έως 31 Μαρτίου 2017, ειδικό πρωτόκολλο καθορίζει το σύστημα της σταθμισμένης ψήφου.
11. Βλ. άρθρο 9Δ της ΣτΛ.
12. Βλ. άρθρο 9Ε της ΣτΛ.
13. Βλ. επίσης, το άρθρο 13α της ΣτΛ για περισσότερες λεπτομέρειες για το πώς θα εκτελεί τα καθήκοντά του.
14. Κατά το Θουκυδίδη, η Ιστορία διδάσκει. Ενδεχομένως οι ηγέτες της Ένωσης να έχουν ξεχάσει τη δυσарία του Νικία και του Αλκιβιάδη στη εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία, με τις καταστρεπτικές επιπτώσεις της.
15. Προσοχή στα 18 μέλη συμπεριλαμβάνονται ο πρόεδρος και ο ύπατος.
16. Η μελέτη EPC, EGMONT and CEPS Joint Study, «The Treaty of Lisbon: Implementing the Institutional Innovations», November 2007, προτείνει τρεις Ομάδες.
17. Η Α αποτελείται από τις Γερμανία, Ισπανία, Βέλγιο, Τσεχία, Βουλγαρία, Φιλανδία, Ιρλανδία, Λετονία και Μάλτα. Η Β από τις Γαλλία, Πολωνία, Ολλανδία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Αυστρία, Δανία, Λιθουανία και Κύπρο. Η Γ ομάδα από τις Η.Β., Ιταλία, Ρουμανία, Πορτογαλία, Σουηδία, Σλοβακία, Σλοβενία, Εσθονία και Λουξεμβούργο.
18. Βλ. άρθρο 8γ της ΣτΛ και το Πρωτόκολλο για το ρόλο των ΕΕΚ.
19. Βλ. άρθρα 61, 61Β, 61Γ, 61Δ, 69Δ και 69Ζ.
20. Βλ. Α. Πασσά, «Πολιτική Ευρώπη και Εθνικά Κοινοβούλια», *Ευρωπαϊκή Πρόκληση*, Δεκέμβριος 2007.
21. Βλ. EPC, EGMONT and CEPS Joint Study, «The Treaty of Lisbon: Implementing the Institutional Innovations».

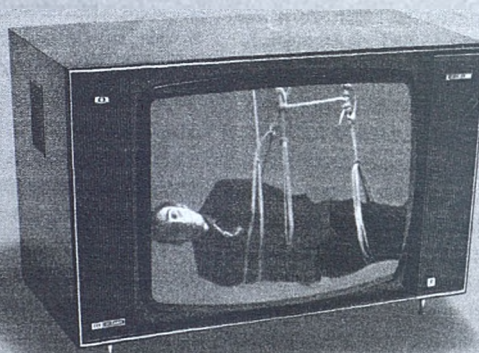
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΩΡΑ

Πώς η TV χρησιμοποιεί τον Άνθρωπο
αλλά και πώς ο Άνθρωπος χρησιμοποιεί την TV

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΕΝΑΡΔΟΣ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ!

Ένα Δράμα και μια Κωμωδία
Θεατρικό δίπτυχο

Εισαγωγή:
Λεάνδρος Πολενάκης
Βάσω Μπελίση Παπαθεοδώρου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ένα Δράμα και μια Κωμωδία
βγαλμένα μέσα από την καθημερινή μας
«εικονική»(;) πραγματικότητα.

Δυο θεατρικά έργα του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΒΕΝΑΡΔΟΥ
που διαβάζονται απνευστί!

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα
τηλ.: 210-72.32.819

Μπήκαν υπογραφές στο θάνατο του Ελαιώνα

του Γιάννη Κουρταλιώτη

Στις 26 Φεβρουαρίου υπογράφηκε ανάμεσα στην Ποδοσφαιρική Ανώνυμη Εταιρεία «Παναθηναϊκός» και στο Δήμο Αθηναίων η τροποποιημένη σύμβαση που είχε παρουσιάσει ο δήμαρχος Αθήνας Νικήτας Κακλαμάνης 10 ημέρες νωρίτερα και προέβλεπε τους όρους παραχώρησης σχεδόν 100 στρεμμάτων γης στην περιοχή του Βοτανικού, προκειμένου να φτιάξει ο Παναθηναϊκός το γήπεδό του. Κατά την παρουσίαση της σύμβασης ο κ. Κακλαμάνης δήλωνε με υπερηφάνεια ότι, με τις τροποποιήσεις που έγιναν, ο δήμος απαλλάσσεται από το οικονομικό βάρος της αποπεράτωσης του γηπέδου, ενώ παράλληλα έκανε λόγο για «διπλή ανάπλαση».

Η πραγματικότητα πίσω από τους πανηγυρικούς λόγους, ωστόσο, είναι πολύ διαφορετική και αφορά τον οριστικό ενταφιασμό των ελπίδων να αναπλασθεί ουσιαστικά ένας ιστορικός χώρος της Αθήνας και από τους τελευταίους ανοιχτούς χώρους στην πόλη. Άλλωστε, παρά τις όποιες αλλαγές που έγιναν στη σύμβαση και αφορούσαν αποκλειστικά τους όρους δανειοδότησης του Παναθηναϊκού από το δήμο (κάτι που θα αποτελούσε σκάνδαλο ολκής), η ουσία παραμένει η ίδια: η Ποδοσφαιρική Ανώνυμη Εταιρεία δεν θα επιδοτηθεί μόνο με χώρο για να χτίσει ένα ποδοσφαιρικό γήπεδο, αλλά επιπλέον και με πολλαπλάσιο χώρο για εμπορικές χρήσεις, προκειμένου –υποτίθεται– να είναι σε θέση να βγάλει τα έξοδα και να αποπληρώσει το δάνειο. Από 40 στρέμματα που χρειάζονται για να χτισθεί ένα γήπεδο μαζί με τους γύρω χώρους, ο δήμος δίνει στον Παναθηναϊκό 97, μια αύξηση δηλαδή τάξης μεγαλύτερης του 140%.

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΕΠΙΔΟΜΑ

Στην ουσία η αποκαλούμενη «ανάπλαση» του Ελαιώνα μετατρέπεται σε επενδυτικό επίδομα σε επιχειρηματίες και εργολάβους που θα χτίσουν και θα εκμεταλλευτούν τεράστια εμπορικά κέντρα γύρω από την περιοχή, κάτι που κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να αντέξει ο ποδοσφαιρικός σύλλογος το... βάρος των εξόδων. Τα οποία, ας σημειωθεί, σε ό,τι αφορά το δήμο φτάνουν το «ιλιγιάδες» ποσό των 2 εκατομμυρίων ευρώ το χρόνο, δηλαδή όσο η μεταγραφική ενός καλούτσικου ποδοσφαιριστή ή τα έξοδα από έναν και μόνο αγώνα ευρωπαϊκής διοργάνωσης. Αυτό είναι το ποσό για το οποίο έβγαλε ο Δήμος Αθηναίων στη διατίμηση έναν από τους τελευταίους ελεύθερους χώρους της πόλης.

Η Επιτροπή για τη Διάσωση του Ελαιώνα, από τις ελάχι-

Όποιος θέλει πράσινο, να πάει στο γήπεδο.

στες κοινωνικές πρωτοβουλίες ενάντια στο περιβαλλοντικό και οικονομικό έγκλημα που συντελείται εκεί, ανακοίνωσε ότι θα προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας μόλις εκδοθούν από το ΥΠΕΧΩΔΕ –με βάση τον σχετικό νόμο Σουφλιά– οι άδειες οικοδόμησης για το MALL και τα άλλα πολυκαταστήματα στην περιοχή του Βοτανικού. Όπως τονίζει η Επιτροπή, εγείρεται θέμα αντισυνταγματικότητας του νόμου Σουφλιά, αφού παραβιάζεται το άρθρο 24 του Συντάγματος, δεδομένου ότι η οικοδόμηση γίνεται σε περιοχή που έχει χαρακτηριστεί κοινόχρηστος χώρος πρασίνου, ήδη από το 1995. Ας σημειωθεί ότι υπάρχει ήδη αρνητική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, σχετικά με τη μεταφορά συντελεστή δόμησης, στην οποία στηρίζονται τα οικοδομικά σχέδια στον Ελαιώνα.

ΑΜΦΙΒΟΛΟ

Παρόλα αυτά, είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν το Συμβούλιο της Επικρατείας θα αντέξει ως το τέλος για να εμποδίσει την ανέγερση εμπορικών κέντρων-τεράτων στον Βοτανικό. Κι αυτό γιατί ετούτη αποτελεί απαίτηση της ΠΑΕ Παναθηναϊκός, η ικανοποίηση της οποίας αποτελεί κεντρικό σχεδιασμό της κυβέρνησης εξαρχής. Η μόνη λύση θα μπορούσε να προέλθει από την πίεση των δημοτών και της κοινωνίας των πολιτών. Μέχρι τώρα –δυστυχώς– οι φωνές των οπαδών του Παναθηναϊκού ακούστηκαν περισσότερο από τις ισχυρές διαμαρτυρίες εκείνων που υποστηρίζουν ότι η απόφαση αυτή συνιστά έγκλημα. Οι δυνάμεις της Αριστεράς, που ήταν οι μόνες που καταψήφισαν τη σύμβαση (με τιμητική εξαίρεση τον Μάκη Γιομπαζολιά από το ΠΑΣΟΚ), ίσως θα έπρεπε, έστω και αυτή την ύστατη ώρα, να κινητοποιήσουν από κοινού τις δυνάμεις τους με μεγαλύτερη ένταση, για να σταματήσουν αυτό το βλαβερό σχέδιο. Αν δεν είναι ήδη αργά...

Το πολιτικό σύστημα σε κρίση

του Χρίστου Σ. Αλεξόπουλου

Όταν ένα κοινωνικό σύστημα δεν ανανεώνει τις δομές του και το περιεχόμενο του ρόλου του, ώστε να είναι σε θέση να συμπορευθεί στο χρόνο με τα άλλα κοινωνικά συστήματα και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της πραγματικότητας, τότε δημιουργούνται εσωτερικές ανισορροπίες και χάνει την κοινωνική του χρησιμότητα. Σ' αυτή την περίπτωση εισέρχεται σε βαθιά κρίση, η οποία δεν επιτρέπει την ανάπτυξη δυναμικής, ενώ παράλληλα διαταράσσονται οι σχέσεις και των υπόλοιπων κοινωνικών συστημάτων. Σε αυτή την κατάσταση κρίσης έχει εισέλθει το πολιτικό σύστημα.

Στη συνείδηση μάλιστα των πολιτών η κρίση αυτή εκφράζεται με απαξίωση του πολιτικού συστήματος, η οποία τείνει να πάρει επικίνδυνες διαστάσεις. Σύμφωνα με το ευρωβαρόμετρο (2006), μόνο το 23% των Ελλήνων εμπιστεύεται τα κόμματα, ενώ, σύμφωνα με έρευνα του Πανεπίου Πανεπιστημίου κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, το ποσοστό των νέων το οποίο εμπιστεύεται τα πολιτικά κόμματα είναι σχεδόν μηδενικό (περίπου 2%). Αυτή η απαξίωση εκφράζεται και σε σχέση με την ελληνική Βουλή, την οποία εμπιστεύονται οι Έλληνες σε ποσοστό 54%, ενώ την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ποσοστό 65%. Τα αίτια της κρίσης είναι σύνθετα και χρήζουν άμεσης μελέτης και αντιμετώπισης από το πολιτικό σύστημα και ιδιαιτέρως από την προοδευτική του πλευρά.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ο νεοφιλελευθερισμός σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση έχουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί. Η νεοφιλελεύθερη πολιτική χαρακτηρίζεται από τη λογική του θετικισμού. Θεωρεί ότι πηγή κάθε πολιτικής γνώσης και μεθοδολογίας είναι τα δεδομένα, τα οποία αντιλαμβάνεται εμπειρικά το πολιτικό σύστημα μέσω της παρατήρησης, χωρίς να διερευνά την ουσία και τα αίτια

διαμόρφωσης αυτών των δεδομένων. Με αυτή την έννοια, η πολιτική σκέψη και πρακτική παραμένει στα επιφανόμενα και χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από εμπειρισμό, με έντονο χρώμα υποκειμενισμού και ιδεαλισμού. Η πραγματικότητα δεν συγκροτείται από αντικειμενικά δοσμένα μεγέθη και σχέσεις, αλλά είναι αποτέλεσμα υποκειμενικών προσεγγίσεων. Οπότε είναι και εύκολα εναλλάξιμα, αρκεί να υπηρετούν θετικότερα υποκείμενα ή χώρες-φορείς εξουσίας και δύναμης.

Εάν όμως για τις ισχυρές χώρες του πλανήτη η νεοφιλελεύθερη λογική συμβάλλει και νομιμοποιεί τη δημιουργία θετικών γι' αυτές γεωπολιτικών και οικονομικών δεδομένων, τα οποία μετά θεωρούν ως φυσιολογικά, για τις περιφερειακές χώρες, όπως η Ελλάδα, είναι καταστροφική. Και τούτο διότι, πέρα από την προβληματική ηθική και αξιακή διάσταση του θετικισμού, οι χώρες αυτές δεν διαθέτουν την απαραίτητη δυναμική για τη δημιουργία θετικών γι' αυτές δεδομένων σε διεθνές επίπεδο. Έτσι, αναγκαστικά τα πολιτικά συστήματα που διαθέτουν μετατρέπονται σε εργαλεία προώθησης αποκλειστικά ξένων συμφερόντων. Σε αυτή δε την περίπτωση, σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, οδηγούνται στην εθνική συρρίκνωση, οικονομική και πολιτισμική.

Παράλληλα η πολυπλοκότητα, που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή, με την πληθώρα πληροφοριών και γνώσεων, οι οποίες παράγονται και διακινούνται με ταχύτατους ρυθμούς, καθιστά την πραγματικότητα πιο πλούσια σε προϋποθέσεις για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, και τα πολιτικά συστήματα περιφερειακών χωρών αδύναμα να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες όταν συνεχίζουν να λειτουργούν με τις παραδοσιακές δομές και τις ανάλογες διαδικασίες. Ο δε διαθέσιμος για το πολιτικό σύστημα χρόνος είναι ανεπαρκής για την ανάλυση, επεξεργασία και σύνθεση των κοινωνικών δεδομένων ώστε να σχεδιάσουν πολιτικές. Ο πολιτικός χρόνος είναι πυκνός και η ροή του ταχύτατη, διότι η πραγματικότητα αλλάζει. Οι γνώσεις και οι πληροφορίες αναιρούνται. Οι ανακαλύψεις της επιστήμης επιβάλλουν τη διαφοροποίηση της εικόνας που επικρατεί σε συγκεκριμένα χρονικά σημεία για την πραγματικότητα. Και οι πολιτικές αποφάσεις πρέπει να συνυπολογίζουν αυτή τη μεγάλη ρευστότητα, εάν φιλοδοξούν να έχουν προοπτική.

Προς την ίδια κατεύθυνση της πολυπλοκότητας και της μεγάλης ρευστότητας κινούνται και η τεχνολογία και η πληροφορική, με την έννοια της κατάργησης των χωροχρονικών δεδομένων. Την ίδια χρονική στιγμή που συμβαίνει ένα γεγονός στην Ασία γνωστοποιείται άμεσα, και με εικόνα μάλιστα, στην Ευρώπη, καθώς και σε κάθε άλλη ήπειρο του πλανήτη. Και αυτό ανεξαρτήτως της απόστασης και της ώρας. Αυτή η δυνατότητα διευκολύνει θεωρητικά τη λήψη τεκμηριωμένων πολιτικών αποφάσεων, διότι γνωστοποιούνται τα δεδομένα της πραγματικότητας ανά πάσα στιγμή. Οι πολιτικές που σχεδιάζονται, επειδή συνυπολογίζουν το σύνολο των πληροφοριών και δεδομένων,

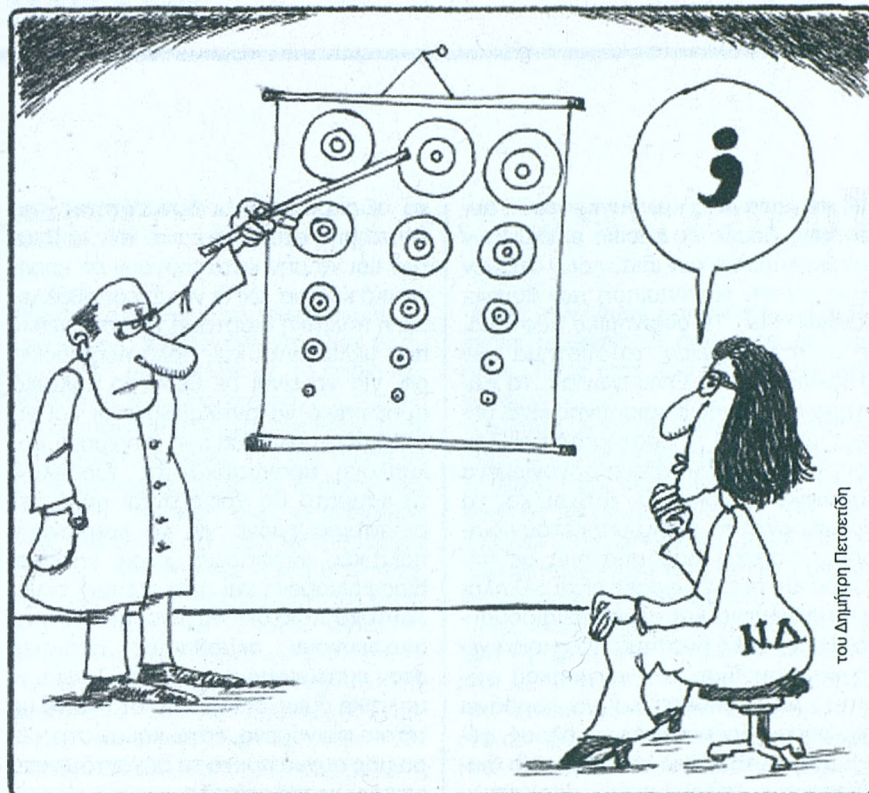
είναι λειτουργικές και με προοπτική.

Αυτό όμως ισχύει στην πράξη μόνο όταν υπάρχουν οι κατάλληλοι τεchnοκρατικοί μηχανισμοί, οι οποίοι είναι σε θέση να επεξεργασθούν το σύνολο των δεδομένων. Ταυτοχρόνως όμως η τεχνολογία και η πληροφορική καταργούν τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, με την έννοια της διάβρωσης της πολιτισμικής ταυτότητας, ιδιαιτέρως περιφερειακών χωρών. Μετά την ανάπτυξη της τεχνολογίας στον τομέα της επικοινωνίας και του θεάματος, το φαινόμενο της διάβρωσης, ιδιαιτέρως σε σχέση με το αξιακό σύστημα αναφοράς της νεολαίας, έχει επιφέρει σημαντικό αποτέλεσμα. Αμβλύνονται οι όποιοι μηχανισμοί άμυνας, χωρίς αυτό να είναι αποτέλεσμα διαλόγου, διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Στο όνομα ενός καταναλωτικού μοντερνισμού δημιουργούνται κοινωνικές στάσεις, οι οποίες ουσιαστικά υποσκάπτουν την εθνική ανεξαρτησία, χωρίς να προωθούν έστω έναν συνειδητό κοσμοπολιτισμό στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης. Εκείνο που επιτυγχάνεται είναι η διευκόλυνση επιβολής συγκεκριμένων προτύπων, τα οποία βοηθούν στην πραγμάτωση των στόχων της επεκτατικής πολιτικής ισχυρών γεωπολιτικών παικτών.

Αυτό όμως έχει ως αποτέλεσμα να μειώνονται τα περιθώρια αυτονομίας του πολιτικού συστήματος, διότι, προκειμένου να επικοινωνήσει πολιτικά, αναγκάζεται να κάνει πολιτισμικά άλματα, χωρίς να λαμβάνει υπόψη του την παράδοση της χώρας. Σύρεται ουσιαστικά σε μια πολιτική στάση η οποία δημιουργεί εσωτερικά ρήγματα στον κοινωνικό ιστό.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΜΜΕ

Η πολιτική επικοινωνία είναι από τα μεγαλύτερα και πιο οξυμένα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει το πολιτικό σύστημα. Θα αποκτά δε ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις, όσο θα προχωρούμε προς το μέλλον. Η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος πρέπει να γίνει άμεσα, εάν πραγματικά υπάρχει ενδιαφέρον για συμμετοχή στις πολιτικές διαδικασίες. Σε αντίθετη περίπτωση η επικοινωνιακή διάσταση της πολιτικής γίνεται αντικείμενο διαφημιστικών εταιρειών και μετατρέπεται σε εργαλείο

χειραγώγησης του πολίτη και απλού επηρεασμού του χωρίς νοητικές διεργασίες και ουσιαστικό διάλογο με παράθεση επιχειρημάτων. Εάν η πολιτική επικοινωνία δεν υπερβεί τη λογική της διαφημιστικής καμπάνιας, τότε υπάρχει και πρόβλημα δημοκρατίας.

Βεβαίως στις σύγχρονες μαζικές κοινωνίες, με την παράλληλη παραγωγή και διάχυση υπερβολικού αριθμού πληροφοριών και γνώσεων, οι οποίες σε σύντομα χρονικά διαστήματα αναιρούνται από την επιστημονική πρόοδο, αυτομάτως τίθεται θέμα σε σχέση με τα όρια της αντιληπτικής ικανότητας και της δυνατότητας ερμηνείας των κοινωνικών φαινομένων από τον πολίτη και σε σχέση με τις επιπτώσεις στην πολιτική επικοινωνία. Η πολιτική γίνεται όλο και πιο σύνθετη και θα απομακρύνεται από τον πολίτη όσο προχωρούμε προς το μέλλον. Με την παρεμβολή μάλιστα και των ηλεκτρονικών Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, αποκτά χαρακτηριστικά θεάματος. Η εικόνα τότε λειτουργεί σε βάρος του λόγου. Ο πολίτης, καταναλωτής πλέον της εικόνας, μπαίνει στη γωνία. Η πολιτική λειτουργία εκφυλίζεται σε απλή ταύτιση με τους τηλεοπτικούς αστέρες της πολιτικής και την εντύπωση που προκαλεί η εικονική τους παρουσία. Το περιεχόμενο του λόγου πλέον περνά σε δεύτερη μοίρα. Σημαντικό στοιχείο της πολι-

τικής επικοινωνίας είναι η εκφορά του, η ρητορική δεινότητα, και όχι η λειτουργικότητα των προτάσεων για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων και την προοπτική του μέλλοντος.

Ο αποπροσανατολισμός του πολίτη από τα ηλεκτρονικά Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας είναι τόσο μεγάλος ώστε αυτός γίνεται προέκταση της εικονικής πραγματικότητας και βιώνει την πολιτική λειτουργία ως καταναλωτής εντυπώσεων, τις οποίες αναπαράγει στον κοινωνικό του περίγυρο. Ο ίδιος δεν σκέπτεται, ούτε και είναι σε θέση να κάνει εσωτερική κριτική του συστήματος, αφού στην τηλεόραση δεν βρίσκει αντίλογο την ώρα άρθρωσης του λόγου από τους πολιτικούς αστέρες. Η δυνατότητα συμμετοχής που του παρέχεται είναι αυτή της αποδοχής ή μη αποδοχής με βάση την εντύπωση που προκαλεί η εικόνα. Πλήρης και ουσιαστική παράθεση επιχειρημάτων και προτάσεων δεν είναι εφικτή, διότι ο τηλεοπτικός χρόνος είναι πολύ πυκνός και αφαιρετικός. Η τηλεόραση δεν μπορεί και δεν πρέπει να υποκαθιστά τον δημοκρατικό διάλογο.

Δεν είναι όμως μόνο το σύστημα των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας το οποίο δημιουργεί προσκόμματα στο πολιτικό σύστημα. Στις σύγχρονες κοινωνίες λειτουργεί μια πληθώρα κοινωνικών συστημάτων, τα οποία καλύπτουν κοι-

νωνικές ανάγκες και συγκροτούν αυτόνομες δομές οι οποίες επιδιώκουν την εκπλήρωση των ιδιαίτερων στόχων τους και την ικανοποίηση των συμφερόντων τους. Το οικονομικό σύστημα, το σύστημα υγείας, το σύστημα των Μαζικών Μέσων Επικοινωνίας, το σύστημα απονομής δικαιοσύνης είναι μερικά μόνον από τα συστήματα που λειτουργούν στα σύγχρονα οργανωμένα κοινωνικά σύνολα. Οι στόχοι και τα συμφέροντα τα οποία υπηρετούν διαμορφοποιούνται από σύστημα σε σύστημα και πολλές φορές είναι αλληλοσυγκρουόμενα και αλληλοαναιρούμενα. Το πολιτικό σύστημα, το οποίο έχει τη νομιμοποίηση του κοινωνικού σώματος να νομοθετεί και να λαμβάνει αποφάσεις δεσμευτικές για όλους, φέρει στις πλάτες του και το φορτίο διαμόρφωσης λειτουργικών ισορροπιών μεταξύ των κοινωνικών συστημάτων, ώστε να ωφελείται το σύνολο των πολιτών. Δεν είναι εύκολο να διατηρούνται οι κοινωνικά δίκαιες ισορροπίες όσο η πραγματικότητα γίνεται πιο σύνθετη και αποκτά παγκοσμιοποιημένα χαρακτηριστικά, πέρα από την ευρωπαϊκή της αναφορά. Το βάρος για το πολιτικό σύστημα είναι ιδιαίτερος μεγάλο και καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη εργαλείων αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου στο εσωτερικό του.

Εάν αυτά τα αίτια της κρίσης δεν αντιμετωπισθούν άμεσα, τότε η πολιτική λειτουργία θα εκφυλισθεί σε νομιμοποιητική λειτουργία μόνο και το πολιτικό σύστημα θα απαξιωθεί πλήρως. Θα χάσει την κοινωνική του χρησιμότητα.

ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ

Η διέξοδος από την κρίση είναι επιτακτική. Το θέμα είναι το πολιτικό σύστημα όχι μόνο να συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα εσωτερικών ανατροπών σε σχέση με τις υπάρχουσες δομές, αλλά επίσης να ασχοληθεί συστηματικά με την πρόσδοση σύγχρονου και με προοπτική περιεχομένου στο αναδομημένο και εκσυγχρονισμένο του σχήμα.

Σημαντική συμβολή προς αυτή την κατεύθυνση θα είναι η ένταξη στη δομή των κομμάτων τεχνοκρατικών μηχανισμών ανάλυσης και επεξεργασίας δεδομένων καθώς και σχεδίασης πολιτικής ανά τομέα. Είναι πολύ σημαντικό

να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες της επιστήμης στο εσωτερικό των κομμάτων και να μην καταφεύγουν σε ερευνητικά κέντρα, ώστε να μην αποβάλλεται η πολιτική διάσταση των στοιχείων που μελετώνται και, πολύ περισσότερο, για να είναι σε θέση το πολιτικό προσωπικό να αντιλαμβάνεται και να σχεδιάζει πολιτικές στη σύγχρονη πολύπλοκη πραγματικότητα. Ειδικά τα κόμματα θα χρειάζονται πολύ περισσότερο χρόνο για να λαμβάνουν πολιτικές αποφάσεις, χωρίς να είναι διασφαλισμένη και η προοπτική τους. Ταυτοχρόνως δεν θα είναι σε θέση να αποφεύγουν ακροβασίες ανάμεσα στον εμπειρισμό και την ιδεοληψία. Η πολιτική όμως δεν έχει τίποτα κοινό με τέτοια φαινόμενα, έστω και αν στη χώρα μας συχνά πυκνά τα συναντάμε στο επικοινωνιακό επίπεδο.

Οι εσωτερικές αλλαγές στη δομή των πολιτικών κομμάτων δεν πρόκειται να βελτιώσουν την κατάσταση εάν δεν συνοδεύονται και από την ανανέωση του πολιτικού προσωπικού, η οποία δεν έχει σχέση με την ηλικία, χωρίς και να την απορρίπτει. Το πολιτικό έμφυχο δυναμικό νέου τύπου θα πρέπει να συνδυάζει την πολιτική με την επιστημονική συγκρότηση ώστε να μπορεί να λειτουργήσει στο πλαίσιο των νέων δομών των κομμάτων. Παραλλήλως είναι σκόπιμο οι πολιτικοί να έχουν μακρά θητεία και έργο στο χώρο της κοινωνίας πολιτών και να μην επιλέγονται με βάση την αναγνωρισιμότητα. Για να γίνει όμως αυτό, πρέπει να αναπτυχθεί διάλογος μεταξύ των κομμάτων για την αλλαγή του εκλογικού συστήματος, το οποίο καλλιεργεί με το σταυρό την ευδοκίμηση του σταρ σίστεμ.

Η πολιτική επικοινωνία είναι το πιο δύσκολο προς επίλυση πρόβλημα για το πολιτικό σύστημα. Η μαζοποίηση της κοινωνίας, σε συνδυασμό με τη λογική του θεάματος και την πολυπλοκότητα της πραγματικότητας, δημιουργούν μια περίπλοκη και αδιέξοδη ατμόσφαιρα. Είναι όμως επιτακτική η ανάγκη επίλυσης του αδιεξόδου ώστε να λειτουργεί ουσιαστικά το δημοκρατικό μας πολίτευμα. Πρέπει να σχεδιασθούν και να λειτουργήσουν οι κατάλληλοι μηχανισμοί απλοποίησης της πολυπλοκότητας και να αναπτυχθεί με

συναίνεση όλων των κομμάτων ένας νέος κώδικας πολιτικής επικοινωνίας ο οποίος θα χαρακτηρίζεται από ρεαλισμό και κοσμοπολιτισμό. Θα αποφεύγει τον εθνικισμό και θα προωθεί το διάλογο στο πολιτικό σύστημα και γενικότερα στην κοινωνία, με κύριο συνομιλητή την κοινωνία πολιτών. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η ένταξη του δημοσίου συμφέροντος στην πολιτική ως δομικού στοιχείου τόσο αυτής όσο και του διαλόγου.

Προοπτικά πρέπει να προετοιμάζεται το πολιτικό σύστημα για τη λειτουργία ευρωπαϊκών πολιτικών οργανισμών, οι οποίοι θα υπερβαίνουν τα όρια της προσπάθειας προσέγγισης των κομμάτων των κρατών-μελών, τα οποία εκφράζουν κοινές πολιτικές, και θα λειτουργούν ενιαία ως ευρωπαϊκό πολιτικό σύστημα. Είναι πολύ σημαντικό να προετοιμασθεί η πορεία προς αυτή την κατεύθυνση εάν η επίκληση της ευρωπαϊκής ενοποίησης και ολοκλήρωσης δεν παραμένει λόγος, αλλά σταδιακά παίρνει σάρκα και οστά.

Τέλος, το πολιτικό σύστημα οφείλει να αναπτύξει σοβαρό και με συνέπεια και ευθύνη διάλογο για την εξεύρεση της θέσης της Ελλάδας στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας. Επιτέλους είναι ζωτικής σημασίας για τη χώρα η ανάπτυξη δυναμικής σε τομείς στους οποίους η Ελλάδα μπορεί να είναι ανταγωνιστική. Αυτός ο διάλογος είναι ανάγκη να αρχίσει άμεσα και να συμμετέχει και η κοινωνία πολιτών. Επίσης, να επιδιωχθεί και εθνική συναίνεση. Μπορεί τα πολιτικά κόμματα να μην συμπίπτουν ως προς τις προτεραιότητες που θέτουν σε σχέση με τις ισορροπίες μεταξύ των κοινωνικών συστημάτων. Το ένα κόμμα είναι δυνατόν να θέτει προτεραιότητα στην κοινωνική πολιτική, ενώ το άλλο στην οικονομική ανάπτυξη, ή το ένα στην αναδιανομή του παραγόμενου πλούτου, ενώ το άλλο στην αύξηση των κερδών των επιχειρήσεων.

Όμως μπορούν να συνεννοηθούν σε σχέση με τους τομείς, στους οποίους μπορούμε να είμαστε ανταγωνιστικοί. Η ευθύνη του πολιτικού συστήματος είναι μεγάλη όπως και η ευκαιρία για ανάκαμψη και καταξίωση στη συνείδηση των πολιτών.

5^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ

Ο φίλος Γιώργος Μουμτζής μέλος της Πολιτικής Κίνησης Συνασπισμού στον Κορδαλλό, γράφει:

Παρακολούθησα το συνέδριο του Συνασπισμού, όχι ως σύνεδρος, αλλά ως απλός παρατηρητής. Έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να δω και να ζήσω κάποια πράγματα, και περισσότερο διαδικαστικά, με διαφορετικό μάτι. Στο τέλος του συνεδρίου μας, παρόλο που ένιωσα ικανοποιημένος με την εκλογή του νέου προέδρου και ενθουσιασμένος με την καινούργια σελίδα που ανοίγεται για την Αριστερά (ελπίζω να τη δούμε), κάπου στο βάθος της καρδιάς μου υπήρχε κάτι, που όλα αυτά τα σκίαζε. Και έχω την εντύπωση πως δεν πρέπει να έχω την αποκλειστικότητα σε αυτά τα συναισθήματα, εκτός και αν όλοι οι υπόλοιποι σύντροφοι μου είχαν κλειστά τα μάτια και τα αυτιά τους. Πράγμα που δεν το πιστεύω. Αυτό που με ενόχλησε είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των συνέδρων δεν ασχολήθηκε σχεδόν καθόλου με τα κείμενα ή με τις τροπολογίες. Αυτό που φάνηκε να τους ενδιαφέρει περισσότερο ήταν η προέλευση τους και αυτή ήταν που καθόριζε την ψήφο τους. Οι σύνεδροι λοιπόν απορρίψανε και περάσανε κείμενα και τροπολογίες που ίσως τους άξιζε καλύτερη τύχη. Πού είναι άραγε τα δημοκρατικά μας αντανakλαστικά; Και μην μου πείτε ότι έγινε διάλογος στον προσυνεδριακό χρόνο. Γιατί εκεί το μόνο που έγινε ήταν μια γρήγορη παρουσίαση κειμένων χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν αλλαγές, αφού αλώςτε ήταν κείμενα που είχαν «κλείσει». Και αν πάρουμε και την εκδοχή ότι αυτά τα κείμενα παρουσιάστηκαν όσο καλύτερα γινόταν, πώς γίνεται να έχουμε σχεδόν απόλυτη ταύτιση από τους συντρόφους που έτυχε να είναι στην ίδια τάση από την οποία προερχόταν και το κείμενο. Γιατί έγινε μάχη χαρακωμάτων να πάνε στο συνέδριο σύντροφοι που ήταν απόλυτα ελεγχόμενοι από τις δύο τάσεις που εκλέγουν πρόεδρο. Έχουμε αναρωτηθεί τελικά πώς καταφέρανε οι δύο μεγάλες τάσεις να κατεβάσουν κοινό κείμενο θέσεων, αλλά διαφορετικό υποψήφιο πρόεδρο; Και στο τέλος, ο ένας υπο-

ψήφιος να φέρνει δικό του προγραμματικό κείμενο θέσεων δίνοντας μας το δικαίωμα να πιστεύουμε ότι το ενιαίο κείμενο της Κ.Π.Ε. δεν εξέφραζε τις δυο μεγάλες τάσεις και ότι ήταν ένα πάρε δώσε κάτω από το τραπέζι. Τι έγινε τελικά με αυτή την ανανέωση, έγινε; Ή μήπως καλή είναι η ανανέωση, αλλά να ανανεώνει τους άλλους και όχι εμάς. Μας ενοχλούν αυτά που γίνονται και ειδικά όταν γίνονται μπροστά στα μάτια μας. Έχω την εντύπωση ότι αυτές οι καταστάσεις δεν φανερώνουν αριστερές και ριζοσπαστικές αντιλήψεις. Κρίμα, γιατί χάσαμε την ευκαιρία να πούμε και να πάρουμε σημαντικές αποφάσεις για το θέμα του ΣΥΡΙΖΑ. Ελπίζω, και συνάμα εύχομαι, ο νέος πρόεδρος να προσπαθήσει να βελτιώσει τα κακώς κείμενα. Έχουμε ανάγκη από ένα πραγματικά αριστερό και ριζοσπαστικό κόμμα κοντά στα κινήματα και στα προβλήματα του κόσμου. Ελπίζω στην πανελλαδική σύσκεψη που θα κάνουμε τον Μάρτιο για το ΣΥΡΙΖΑ να προσπαθήσουμε να του δώσουμε τον χαρακτήρα που περιμένει όλη η Αριστερά. Τη μεγάλη δυναμική που βγαίνει από τους απλούς αριστερούς, ανέντακτους και μη, στο πρόσωπο του ΣΥΡΙΖΑ δεν πρέπει και δεν έχουμε το δικαίωμα να την καταναλώσουμε σε γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Γιώργος Μουμτζής

ΣΧΟΛΙΟ ΙΔΕΩΝ

Από τον Νίκο Γουλιανδρή πήραμε ένα –αδημοσίευτο στο «Βήμα Ιδεών»– σχόλιο με την παράκληση να το φιλοξενήσουμε και με το «εισαγωγικό» σημείωμα που ακολουθεί:

Έστειλα το σύντομο αυτό σχόλιο για δημοσίευση στο «Βήμα Ιδεών».

Πουθενά στην ευγενική ιδιωτική απάντησή του, ο διευθυντής συντάξεως του εντύπου αυτού δεν αναφέρθηκε σε αυτό το στοιχειώδες ζητούμενο.

Ευχαριστώ το Αντί για τη φιλοξενία και ελπίζω πως ανάμεσα στους αναγνώστες του «Βήματος Ιδεών» υπάρχουν και αναγνώστες που παρακολουθούν και τα μικρότερα, αλλά ασφαλώς όχι λιγότερο ουσιαστικά βήματα Ιδεών.

• Ακολουθεί το αδημοσίευτο στο «Βήμα Ιδεών» σχόλιο:

«Ναι, αλλά αυτή την Ιστορία τη διδάσκουν οι δάσκαλοι που εμείς μορφώσαμε. Είναι κάτι που πρέπει να σκεφτούμε...»

Διάβασα με ενδιαφέρον κάποια από τα κείμενα του αφιερώματος «Ιστορία και πολιτική», που δημοσιεύτηκε, με επιμέλεια της Χριστίνας Κουλούρη, στο «Βήμα Ιδεών», τ. 8, Δεκέμβριος 2007, 13–27.

Δεν μπορώ να πω πως δεν μου έκαναν εντύπωση ένα δυό πράγματα.

Μου έκανε εντύπωση η λεζάντα της φωτογραφίας στη σελίδα 14: «*What is past is prologue*», Γλυπτό στην είσοδο του National Archives Building στην Ουάσιγκτον [...]. Κάθε αναγνώστης μπορεί πολύ εύκολα να πάει στην ιστοσελίδα των Εθνικών αρχείων των Ηνωμένων Πολιτειών, για να διαπιστώσει πως το γλυπτό αυτό τιτλοφορείται «Το Μέλλον» [«The Future»], αλλά, θαρρώ, αυτή η ευκολία δεν είναι επαρκής λόγος για να τυπώνονται ως είναι και λεζάντες μόνο με τόση αρχοντοχωριάτικη απημελησία.

Μου έκανε μεγάλη εντύπωση μία διατύπωση από τη δημοσιευόμενη συζήτηση τεσσάρων Ελλήνων ιστορικών που συνεργάστηκαν στο αφιέρωμα: «*Τα [σχολικά] βιβλία [ιστορίας] δεν είναι κακά σε γενικές γραμμές. Το πρόβλημα είναι ότι την Ιστορία δεν τη διδάσκουν ιστορικοί αλλά φιλόλογοι. Που σημαίνει, εκπαιδευτικοί που δεν έχουν βάθος γνώσεων, μαθαίνουν και αυτοί το βιβλίο απ' έξω όπως τα παιδιά. Αποτέλεσμα; Τρέμουν τις ερωτήσεις. Έτσι έχουμε έναν διάλογο παπαγάλων μέσα στην τάξη. Παράλληλα, ένας καθηγητής χωρίς ευρύ πεδίο γνώσης νιώθει πάντα ασφαλέστερος αν ακολουθήσει τα κλισέ. Κανείς δεν την πλήρωσε ποτέ στην Ελλάδα υπακούοντας τα εθνικά κλισέ...»*

Και όμως, λίγο νωρίτερα στην ίδια συζήτηση είχε ειπωθεί «*Ναι, αλλά αυτή την Ιστορία τη διδάσκουν οι δάσκαλοι που εμείς μορφώσαμε. Είναι κάτι που πρέπει να σκεφτούμε...»*

Πράγματι «είναι κάτι που πρέπει να σκεφτούμε...» –να το σκεφτεί ο καθένας από εκεί που βρίσκεται και εγώ θα προτιμούσα να το συλλογιστούμε χωρίς διατυπώσεις όπως: «*εκπαιδευτικοί που δεν έχουν βάθος γνώσεων*», που «*μαθαίνουν και αυτοί το βιβλίο απ' έξω όπως τα παιδιά*», που «*τρέμουν τις ερωτήσεις*» και «*έτσι*

έχουμε έναν διάλογο παπαγάλων μέσα στην τάξη». Και χωρίς αποφθέγματα όπως «κανείς δεν την πλήρωσε ποτέ στην Ελλάδα υπακούοντας τα εθνικά κλισέ...», που είναι ένα κλισέ βολικότατο να ρίχνεται στο κεφάλι των εκάστοτε άλλων.

Μου έκανε εντύπωση και το άρθρο του Πιέρ Νορά, «**Ιστορία, μνήμη και ηθική, Η ιστορική ταυτότητα σε κρίση**» (σελίδα 21), για το οποίο σημειώνεται «Το άρθρο αυτό πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Le Débat*, τεύχος 141 (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2006), σελ. 48–52». Κατέφυγα σε αυτή την πρώτη δημοσίευση για να καταλάβω τι λέει η παράγραφος: «Η επιβεβαίωση της μνήμης, η οποία [υποθέτω εννοείται «η επιβεβαίωση της μνήμης»] είναι συνδεδεμένη με τις μειονότητες που βρίσκονται στο στάδιο της χειραφέτησης και μπορεί να είναι [πάλι υποθέτω εννοείται «η επιβεβαίωση της μνήμης»] κοινωνική, θρησκευτική, έμφυλη ή τοπική, φάνηκε αρχικά σαν ένα φαινόμενο εν δυνάμει απελευθερωτικό, ένα είδος δικαιοσύνης που αποδίδεται στους καταπιεσμένους, τους ταπεινωμένους και τους ξεχασμένους της Ιστορίας, αυτής τουλάχιστον που διδασκόταν στα δημόσια σχολεία.» [σελίδα 21, 3η στήλη]

Διαβάζοντας το γαλλικό διαπίστωση πως ο συγγραφέας αναφέρεται στη διεκδίκηση [affirmation=διεκδίκηση, διακήρυξη] της μνήμης τους, από μειονότητες, όποιες και να είναι αυτές, «κοινωνικές, θρησκευτικές, σεξουαλικές, τοπικές» [qu'elles soient sociales, religieuses, sexuelles, régionales]. Όλα τα επίθετα είναι στον πληθυντικό και αναφέρονται βέβαια στις μειονότητες, για τις οποίες γίνεται λόγος. Συμπληρωματικά, ως σημειώσω πως η ελληνική διατύπωση «ένα φαινόμενο εν δυνάμει απελευθερωτικό» απέχει παρασάγγας από τη γαλλική διατύπωση «un phénomène puissamment libérateur», όπου το «puissamment» ουδόλως σημαίνει το δυναμικό «εν δυνάμει», αλλά αντίθετα το «ισχυρά» ή «έντονα» υπαρκτό αποτέλεσμα. Ας σημειώσω και το ακατανόητο, για μένα, αρχικό κεφαλαίο στην «Ιστορία», παντού μέσα σε αυτό το άρθρο, εκεί που το γαλλικό έχει πάντα πεζό.

Διαβάζοντας το γαλλικό, μέτρησα τις παραγράφους και βρήκα 22. Το ελληνικό κείμενο έχει 10 παραγράφους, που αντιστοιχούν σε 9 του γαλλικού. Πέρα από τις άλλες αδήλωτες περικοπές, το ελληνικό κείμενο δεν παίρνει υπόψη του τις τελευταίες

8 παραγράφους του γαλλικού κειμένου.

Σκέφτομαι πως οι αναγνώστες αυτού του άρθρου δεν είναι ανάξιοι να ξέρουν πως διαβάζουν μια περιλήψη – η επιμελήτρια του αφιερώματος θα έπρεπε να έχει φροντίσει να τους ενημερώσει.

Όσο για τις παραναγνώσεις, ως είναι και μόνο αυτές που εντόπισα εδώ σε μία μόνο παράγραφο, δεν φαίνεται να απασχολούν. Είναι κρίμα. Γιατί έχω ακούσει πως ο έλεγχος των πηγών είναι από τα πρώτα και στοιχειώδη καθήκοντα των ιστορικών και θαρρώ πως ο έλεγχος μιας μετάφρασης μπορεί να εξομοιωθεί, τηρουμένων των αναλογιών, με αυτή την αναγκαία διαδικασία, δηλαδή με τη μοναδική εξασφάλιση, όσο είναι δυνατόν, πως οι όποιες μικρές ή μεγάλες συζητήσεις, μικρές ή μεγάλες θεωρήσεις, πατάνε σε στοιχειωδώς στέρεο έδαφος και δεν είναι μόνο λόγια και πόζα.

Αν ένας από τους δασκάλους «που εμείς μορφώσαμε» τύχει και διαβάσει το άρθρο του Πιέρ Νορά, «**Ιστορία, μνήμη και ηθική, Η ιστορική ταυτότητα σε κρίση**», όπως δημοσιεύεται στο «**Βήμα Ίδεών**», τί όφελος νομίζετε πως θα έχει; Σκεφτείτε το και αυτό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Η διαχείριση της Ιστορίας, 22.
2. «L'affirmation des mémoires liées à des minorités en voie d'émancipation – qu'elles soient sociales, religieuses, sexuelles, régionales – est apparue dans un premier temps comme un phénomène puissamment libérateur, une forme de justice rendue aux opprimés, aux humiliés, aux oubliés de l'histoire, celle, du moins, qu'on enseignait dans les écoles publiques.», 49/50.

Νίκος Γουλανδρής

REQUIEM ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΑΙΩΝΑ

Για τον Ελαιώνα και την ουσιαστική του απαλλοτρίωση μας γράφει η αρχιτέκτων Ουρανία Οικονόμου:

«... Ο δρόμος εισχωρεί σε λίγο μέσα στο δάσος των ελαιών που ύμνησε ο Σοφοκλής και που εξακολουθεί να υπάρχει σε πείσμα της Αντιγόνης, του Σύλλα και των Τούρκων. Οι ζεστοί και ζυγωροί τόνοι των αμπελώνων έρχονται σε αντίθεση με το ανοιχτόχρωμο φύλλωμα των ελαιόδένδρων, μερικά από τα οποία έχουν περμέτρο έξι μέτρων και σίγουρα χρονολογούνται από την Αρχαιότητα». Αυτά γρά-

φει ο περιηγητής Henri Belle στο *Ταξίδι στην Ελλάδα* (1861–1874).

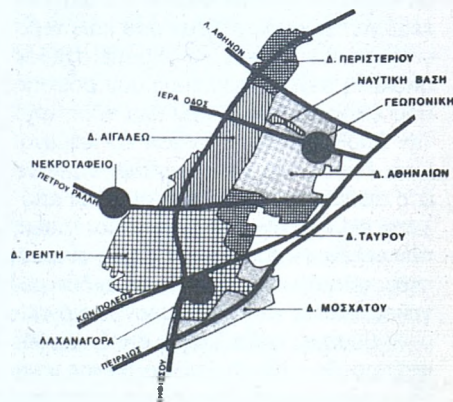
Ό,τι δεν κατάφεραν λοιπόν ο Σύλλας, που το 86 π.Χ., όταν πολιορκούσε την Αθήνα, τον κατάκοψε για να κατασκευάσει πολιορκητικές μηχανές, ή οι Τούρκοι, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του '21 ξεσπούσαν στα δέντρα, θα το καταφέρουν στο άψε σβήσε οι απαίδευτοι και ανιστόρητοι ταγοί και οπαδοί της ομάδας της σύγχρονης θεάς, που έχει την προπαίετα να φέρει όνομα συνδεδεμένο ιδιαίτερα με το κλεινόν άστυ και τη θεά του πλειοδοτώντας μεν σε υπερπατριωτισμό και προγονολατρία σε κάθε ευκαιρία, χωρίς όμως να είναι σε θέση να διανοηθούν τι σημασία έχει η ελιά. Ποιον καθοριστικό ρόλο έπαιξε επί 2.500 χιλιάδες χρόνια ο Ελαιώνας στη λαμπρή πορεία των Αθηνών της αρχαιότητας αλλά και στη μετέπειτα ζωή της πόλης. Δεν έπρεπε άραγε να αντιμετωπίσουν με σεβασμό τον ιστορικό αυτό χώρο, που είναι τόσο παλιός ώστε οι αναφορές σ' αυτόν να χάνονται στα βάθη του μύθου; Όπως και για τις αδαείς άλλωστε τηλεπαρουσιάστριες και για πολλούς νεόκοπους Αθηναίους, ο Ελαιώνας δεν είναι παρά μια υποβαθμισμένη περιοχή, που επιτέλους θα αναβαθμιστεί, δηλαδή θα τιμεντοποιηθεί, για να ταιριάζει με την κουλτούρα του συρμού και το «λάιφ στάιλ».

Εν μέσω «ακραίων καιρικών φαινομένων» το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αθηναίων, αντί να ασχολείται με τα προβλήματα του χειμαζόμενου δήμου, έσπευσε να βάλει την ταφόπλακα στον Ελαιώνα. Μένει σε μας τους πολίτες να μην την αφήσουμε να μας πλακώσει οριστικά.

Φεβρουάριος 2008

Ουρανία Οικονόμου

αρχιτέκτων, μέλος Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ

Από όσα διαβάζει στον επαρχιακό Τύπο η Τασία Λεβόν.

Λευτεριά στον Άγιο Διονύσιο!

Από την εφημερίδα
Η Φωνή των Βολυμιατών
της Ζακύνθου:

Νωρίς κάποιο βραδάκι του περασμένου θεριστή, το έφερε η τύχη μαζί με κοντινούς μου συγγενείς, να επισκεφθώ τον Άγιο.

Είχαν περάσει μερικά χρόνια από την τελευταία επίσκεψή μου στο ναό. Όμως, με αυτά που είδα φέτος έπαθα πολιτισμικό σοκ. Έτσι λέμε στην Αθήνα, όταν κάτι μας προσβάλλει αισθητικά, αποφεύγοντας να εξοργιστούμε γιατί δεν είναι σωστό! Αλλά, διάολε, εγώ είμαι Ζακυνθινός! Έτσι, αυτό που έπαθα ήταν να μου φύγει το τσερβέλο. Κάγκελα και ζαρντινιέρες (όχι σαν αυτές του Πολύδωρα) μπροστά στην είσοδο, στο προαύλιο έστω, του Αγίου;

Σε κανένα μνημείο, ναό ή μουσείο του κόσμου δεν έχω ξαναδεί τέτοια εικόνα. Εκτός αν θεωρήσουμε ναούς τα γήπεδα, όπως οι φανατικοί φίλαθλοι τα αποκαλούν, έχοντας ως θρησκεία την ομάδα τους, γιατί εκεί υπάρχουν ακριβώς ίδιου τύπου κάγκελα μπροστά από τα εκδοτήρια εισιτηρίων. Όσο για το σωτηρικό του ναού; Το πολύ χρυσάφι έχει μετατρέψει έναν από τους πιο ωραίους ναούς της Ελλάδας σε μπαρόκ μαουσολείο.

Η αλήθεια είναι ότι μένοντας στην Αθήνα δεν ξέρω αν έχει άλλες ανάγκες το νησί. Σχολεία, γιατρούς, νερό, φτωχούς (ντόπιους ή ξεριζωμένους μετανάστες, το ίδιο είναι), ανάπηρους ή άλλους αναξιοπαθούντες.

Φαντάζομαι το ποίμνιο θα ξέ-

ρει καλύτερα από μένα όταν ρίχνει το ευρώ του στο παγκάρι για να συγχωρεθεί η αμαρτία, που κάνει την ίδια στιγμή στερώντας το από κάποιον που το έχει πραγματικά ανάγκη.

Όσο για σένα Άγιέ μου Διονύσιε, τι να πω; Να σώσεις το φονιά του αδελφού σου από τη φυλακή και να βρεθείς ο ίδιος πίσω από τα κάγκελα;

Καταγγελία προς τον συνήγορο του πολίτη

Από την εφημερίδα
Αθέρως της Ικαρίας:

Αγαπητέ Συνήγορε του Πολίτη.

Εδώ στην Ικαρία όπου ζούμε και εργαζόμαστε, στο Δήμο Ευδήλου, υπάρχει μια παράνομη χωματερή εδώ και 12 χρόνια περίπου, με αποτέλεσμα καταστροφικές συνέπειες για τον τόπο. Αυτή η χωματερή βρίσκεται στην περιοχή Μήλινος, που περιτριγυρίζεται από αρκετά χωριά, όπως Δάφνη, Ακαμάτρα, Στελί, Πετροπούλι, Εύδηλος, Φίτεμα, Φραντάτο, Μάραθο, Πηγγή, Ξανθή, Κάμπος. Αξίζει να σημειωθεί ότι το χωριό Κάμπος είναι από τις πιο γεωργικές περιοχές της Ικαρίας και απέχει σε ευθεία γραμμή γύρω στα 300 με 400 μέτρα από τη χωματερή, καθώς επίσης ότι γύρω από την παράνομη χωματερή βρίσκονται πολύ κοντά βοσκοτόπια, ελαιώνες, αμπέλια, ζώα όπου η ακτίνα δεν ξεπερνά τα 500 μέτρα.

Με την ανοχή του δημάρχου, του νομάρχη, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, της Υπηρεσίας Δημόσιας Υγείας συνεχίζεται αυτό το πρόβλημα εδώ και χρόνια.

Ζητάμε και προτείνουμε, μέ-

Απο το Εμπρός της Λέσβου

χρι να βρεθεί ένας χώρος υγειονομικής ταφής, τα απορρίμματα να μην καίγονται αλλά να θάβονται στο σημείο που είναι τώρα κάνοντας τις απαραίτητες εργασίες που χρειάζονται για την ταφή των απορριμμάτων.

Αναστάσιος Λιγνός
Κάτοικος Δάφνης

Κάπι αλλάζει

Από την ίδια εφημερίδα,
Αθέρως της Ικαρίας:

Επιτέλους για πρώτη φορά δρομολογήθηκε στη γραμμή του νησιού μας ένα πλοίο, το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί σύγχρονο και να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εποχής μας.

Είναι το **Νήσος Μύκονος**. Έχει ηλικία 2 χρόνων! Είναι πλοίο με ταχύτητα 28 κόμβων, με χώρους πολυτελείς και άνετους, με κυλιόμενες σκάλες, με ασανσέρ και μεγάλη ικανότητα σε εξυπηρέτηση επιβατών. Το δρόμο άνοιξε το Corsica, το οποίο, με την μεγάλη ταχύτητα που αναπτύσσει, έδωσε άλλη ποιότητα και γι' αυτό και η αποδοχή του υπήρξε καθολική. Η δυναμική που επέβαλλε το ταχύπλοο αυτό, υπήρξε εντυπωσιακή.

Τώρα με τη δρομολόγηση του Μύκονος οι ισορροπίες ανατρέπονται τελείως. Τα γνωστά σαράβαλα που σε ταξιδεύουν 13-15 ώρες δεν θα έχουν σε λίγο τύχη και ρόλο. Ελπίζουμε και πιστεύουμε πως η δρομολόγηση αυτού του πλοίου, θα αποτελέσει σταθμό και οδηγό για την αναβάθμιση των ακτοπλοϊκών μας γραμμών, που τόσο μας έχουν ταλαιπωρήσει και απασχολήσει.

Ματιές τριγύρω

Από την εφημερίδα
Αμοργιανοί Οριζόντες:

Η ανοχή έχει όρια όπως λέγεται συνήθως. Αυτό καθώς φαίνεται δεν ισχύει στην περίπτωση του Ολλανδού ο οποίος έχει εγκατασταθεί (εποχιακά) στα Νερά του Δημοτικού διαμερίσματος Καταπόλων και διαφεντεύει την περιοχή.

Πληροφορούμεθα (και ζητούμε διάψευση αν η πληροφορία μας είναι αβάσιμη) ότι τίποτα δεν αποφασίζεται να γίνει στην περιοχή αν δεν ερωτηθεί και συμφωνήσει ο Ολλανδός! Τι έχει εν προκειμένω να μας πει η Δημοτική Αρχή υπό την ανοχήν της οποίας πολλά γίνονται στο νησί και κανένας δεν ενοχλείται; Κρούομε τον κώδωνα, πατριώτες. Με την τακτική της ανοχής και την αδιαφορία για όσα συμβαίνουν στο νησί και κανείς δεν διαμαρτύρεται, πολύ σύντομα θα είμεθα ξένοι στον τόπο μας.

Rent a car

Από την εφημερίδα
Εμπρός της Λέσβου:

Η αγανάκτηση των πολιτών ξεχείλισε με το θέμα της κατάληψης από τα γνωστά rent a car εκετοντάδων θέσεων στάθμευσης στα πιο πολυσύχναστα σημεία της πόλης, το αεροδρόμιο, αλλά και την προκυμαία της Μυτιλήνης! Δεκάδες άνθρωποι, που καθημερινά βιώνουν μια οδύσσεια με το αυτοκίνητό τους προκειμένου να βρουν μια θέση να παρκάρουν, ζητούν από την Τροχαία και το Λιμενικό την απομάκρυνση όλων των ενοικιαζομένων αυτοκινήτων από τις θέσεις πάρκινγκ, όπως ο νόμος ορίζει.

επισημαίνουμε

«Τι 'χες, Γιάννη; Τι 'χα πάντα»

Πριν λίγες μέρες βρέθηκα με τη γυναίκα μου βράδυ για φαγητό σ' ένα από τα γνωστά τρέντι εστιατόρια της Αθήνας, από αυτά που δεν συνηθίζουν να σου φέρνουν προοιμιακά τον τιμοκατάλογο, είτε για να διαλέξεις αυτό που θέλεις να φας είτε –το σημαντικότερο– για να γνωρίζεις τι θα σου κοστίσουν οι επιλογές σου. Σου προτείνουν προφορικά ένα, δίκην *table d' hôte*, μενού, ενώ ακολουθεί ένας (υποτιθέμενος) σομελιέ προκειμένου να σου υποδείξει, με φορτική ευγένεια, το κρασί που ταιριάζει με το φαγητό σου.

Το σημαντικό στην όλη ιστορία είναι ότι οι γεύσεις που ακολούθησαν ήταν αληθινά εξαισίες. Ακριβώς όπως μου τις είχε περιγράψει ο μετρ. Την απόλαυση την ολοκλήρωσε το κρασί, το οποίο όμως το είχα διαλέξει ο ίδιος. Χαλαροί, με τη βοήθεια της φαγοποσίας και από το καλόγουστο περιβάλλον, αφήσαμε τη γλώσσα μας να λυθεί και να τρέχει σε συνειρμικές αφορμές. Κάτι από Ζαχόπουλο, κάτι από Λαζόπουλο, από κοντά η Γιουροβίζιον, το Ασφαλιστικό, το Σκοπιανό, ο καινούργιος αρχιεπίσκοπος, η παράσταση του Αβδελιώδη στο Παλλάς, ο απογοητευτικός (δήμαρχος) Κακλαμάνης, το προσεχές συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και άλλα τέτοια, μέχρι που, ασυναισθήτως, βρεθήκαμε πάλι στο εστιατόριο, τον μετρ και το «φαγητό». Η κυβέρνηση –πριν να γίνει κυβέρνηση–, είπαμε, δεν σου προαναγγέλλει μόνο προφορικά το προγραμματικό της «μενού», φροντίζει, απαραίτητως, να το τυπώνει και να το διανέμει απλόχερα σε οπαδούς και μη. Στην προκειμένη περίπτωση τα μεν φαγητά που ακολούθησαν επαλήθευσαν τις προτάσεις του μετρ, ενώ οι προγραμματικοί δεσασμοί των (μονίμως αυτοδιαφημιζόμενων ως τρέντι) ελληνικών κυβερνήσεων σχεδόν ποτέ δεν επαληθεύονται ή, κατά περίπτωση, αποσπασματικά και μακράν της προγραμματικής περιγραφής και υποσχέσεως.

Να, ας πούμε: Ελεύθεροι χώροι και πράσινο στις αναρχοεπεκταθείσες τερατουπόλεις παραμένουν είδος πολυτελείας. Τα αυθαίρετα κοντεύουν να ισοφαρίσουν σε αριθμό τα νόμιμα. Αντί να περιοριστούν οι εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων, εμείς τις υπερβαίνουμε καίγοντας λιγνίτη. Τα ποτάμια και τα φονικά λύματα συμπλέουν. Η ανακύκλωση «ανακυκλώθηκε» σε κατάπτυστο εμπαιγμό των δημοτών. Η τσιμεντοποίηση των ποιοτικών γεωγραφικών φιλέτων της χώρας αποκαλείται τουριστική ανάπτυξη. Το Εθνικό Κτηματολόγιο παραμένει χίμαιρα. Η εμμονή στην εκτροπή του Αχελώου αποτελεί αθλιότητα τοπικιστικού κομματαρχισμού. Ξεμείναμε στην Ευρώπη η μοναδική χώρα δίχως επίσημους δασικούς χάρτες και δασολόγιο. Το Μοναστηράκι, η νούμερο ένα ιστορική πλατεία της Αθήνας, και μετά την ανάπλασή της διεκδικείται από τα τραπεζοκαθίσματα και κεμπάπια του Μπαϊρακτάρη και των ομοιοεπαγγελματιών του. Ακαδημίες Τεχνών εξαγγέλλονται, και κανείς δεν τις βλέπει, αλλά και κανείς δεν λέει γιατί. Αλλά και γιατί δεν αποκτούμε μια Παιδεία ενήμερη, γενναιόδωρη, αχειραγώγητη και αποτελεσματική... Τέτοια και άλλα πολλά παρόμοια λέγαμε. Και φτάσαμε στα ονόματα. Τους πολιτικούς τους ξεπετάξαμε γρήγορα κανέναν. Όλοι τους διαχειριστικές μετριότητες. Αναζητήσαμε ονόματα οραματικά, σφαιρικής επάρκειας και με συνείδηση ιστορικότητας και υπέρβασης. Οι «πολλά υποσχόμενοι» με τον καιρό καθιζάνουν στον πολτό –ίσως και από απογοήτευση– της πολτώδους καθημερινότητας, σοβαροφάνεις ή γελωτοποιοί ή λαμόγια. Και στον πολιτισμό και στην πολιτική και στη διακονία των της ψυχής φόβων. Υπάρχουν επιστήμονες, αλλά αεροστεγώς κλεισμένοι στα εργαστήριά τους.

Προσκυνώ σε, Χατζηαβάτη μου...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Τα παιδιά του Κάιν**, μια μεγάλη συγγραφική επιτυχία του Ανδρέα Θωμόπουλου, ανεβαίνουν τη Δευτέρα 3 Μαρτίου, στο **Θέατρο ΒΑΦΕΙΟ** (Αγίου Όρους 16 & Κων/πόλεως 115, Βοτανικός, τηλ: 210-3425637). Τη σκηνοθεσία της παράστασης υπογράφει ο Βασίλης Ασλανίδης, τη μουσική ο Γιάννης Ζουγανέλης και τα σκηνικά-κοστούμια η Κατερίνα Καμπανέλλη. Πρωταγωνιστές είναι δύο νέοι ανερχόμενοι ηθοποιοί, ο Βασίλης Γιακουμάρος και ο Φάνης Κατέχος. Στην παράσταση συμμετέχει ο βιολιστής Οδυσσέας Ζαφειρόπουλος. Κάθε Δευτέρα, Τρίτη και Τετάρτη, ώρα 21.00.

• **«Η Αλίκη Καγιαλόγλου τραγουδά fados και διαβάζει τη Θαλασσινή Ωδή του Fernando Pessoa»**. Κλασική και πορτογαλική κιθάρα παίζει ο **Μιχάλης Σουρβίνος**. Όλα αυτά στο νέο cd που κυκλοφόρησε από τη δισκογραφική εταιρεία που ίδρυσε η ίδια η ερμηνεύτρια, με τίτλο **«Συν Αθηνά και χείρα κίνει»**. Η βελούδινη φωνή της Αλίκης ερμηνεύει με μοναδικό τρόπο τα γνωστά πορτογαλικά τραγούδια και απαγγέλλει την περίφημη *Θαλασσινή Ωδή* του Fernando Pessoa (σε μετάφραση Μαρίας Παπαδήμα), ένα έργο-ύμνο στην ελευθερία του πνεύματος, κατορθώνοντας να διεισδύσει στον κόσμο του μεγάλου Πορτογάλου ποιητή. Ανθολόγησε σπάνια fados που μιλούν για τον έρωτα, τη μοναξιά και τη νοσταλγία των παιδικών χρόνων. Σε μια προσπάθεια να μιήσει τον Έλληνα ακροατή στην ποίηση των fados, πριν από κάθε τραγούδι απαγγέλλει τους στίχους που έχει επιλέξει στα ελληνικά. Διακίνηση στα δισκοπωλεία Metropolis Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Κρήτης και στα βιβλιοπωλεία «Ελευθερουδάκης».

• Στο **Μουσείο Μπενάκη της οδού Πειραιώς** εγκαινιάστηκε στις 21 Φεβρουαρίου και θα διαρκέσει ως τις 23 Μαρτίου η έκθεση φωτογραφίας του **Παναγιώτη Σταθά** «**Πρόσωπα των Κυθρών 1920-1938**» σε επιμέλεια Γιάννη Σταθάτου.

κινη ματο γράφος

ΠΩΛ ΤΟΜΑΣ ΑΝΤΕΡΣΟΝ: ΘΑ ΧΥΘΕΙ ΑΙΜΑ, ΠΗΤΕΡ ΓΟΥΟΤΚΙΝΣ: PUNISHMENT PARK

Έπος, αλλά δίχως... «Rosebud»

Η ταινία του 37χρονου Τόμας Πωλ Άντερσον *Θα χυθεί αίμα*, βασισμένη στο μυθιστόρημα του σοσιαλιστή Άπτον Σίνκλαιρ *Oil*, που κυκλοφόρησε το 1926, δικαιώνεται –πιστεύω όχι από σύμπτωση– επειδή «ακουμπάει», σαν βιβλική παραβολή, πάνω στην οδυνηρή επικαιρότητα της πολιτικής απληστίας για παγκόσμια επικυριαρχία της σημερινής Αμερικής της «δυναστείας» των Μπους. Πρωταγωνιστής τόσο στην ταινία όπως και στην τρέχουσα, αιματηρή, πραγματικότητα, το πετρέλαιο. Αν εξαιρεθούν αυτές οι προεκτάσεις ερμηνευτικής ανάγνωσης, η οπωσδήποτε ετούτη αξιόλογη ταινία «υποβαθμίζεται» σε ένα ακόμα δείγμα τού σε ακμή αμερικανικού κινηματογράφου.

αδελφός του Χένρυ, του οποίου την ύπαρξη αγνοούσε ο Ντάνιελ. Σύντομα όμως θα εξαναγκάσει τον Χένρυ να ομολογήσει ότι δεν είναι πραγματικά αδελφός του. Σκληρός και ανελέητος ο «πετρελαιάς» (όπως αυτοαποκαλείται) Ντάνιελ θα τον σκοτώσει.

Η αυξανόμενη οικονομική ισχύς του Πλέινβιου παραμένει όχι μόνο ακόρεστη αλλά και αποκαλύπτει τον αβυσσαλέο χαρακτήρα του που τον κυριαρχούν η απληστία, το μίσος για τους ανθρώπους, ο άθεος φανατισμός –ισόποσος του αντίστοιχου θρησκοληπτικού– αλλά και η καθαυτή παράδοση σχέση του με τον πλούτο. Τον αντιλαμβάνεται και τον επιδιώκει όχι ως μέσο περισσότερων υλικών απολαύσεων, αλλά ως το πιο αποτελεσματικό μέσον άσκησης μιας πέρα από κάθε όριο επιβολής και κυριαρχίας. Στη χρονιά του μεγάλου οικονομικού κραχ της Αμερικής (1930) ο ζάπλουτος Ντάνιελ Πλέινβιου (προσομοίωση του Πολίτη Καήν), έγκλειστος στο παλάτι του, βιώνει την ηθελιμένη μοναξιά του. Ο γιος του –που αποκαλύπτεται ότι είναι θετός– τον εγκαταλείπει προκειμένου να γίνει «πετρελαιάς» ο ίδιος, άρα ανταγωνιστής του «πατέρα» του. Η οργή του για την εγκατάλειψη θα βάλει, με μια απροσδόκητη σεναριακή ανατροπή, την αιματηρή υπογραφή της.

Το γουέστερν είναι το κατεξοχήν κινηματογραφικό είδος που προσφέρεται για επικές διαστάσεις. Η ταινία του Άντερσον, το σενάριο της οποίας έχει γράψει ο ίδιος, λειτουργεί χωρίς παρέκκλιση σ' αυτή τη λογική, αλλά στις αρχές του ντοκιμαντέρ. Η αφήγηση, αυστηρά ευθύγραμμη, υπηρετεί την κατάδειξη αυτής της σκληρής πορείας που διέτρεξαν οι πιονιέροι του

Το 1902, ο τυχοδιώκτης χρυσοθήρας Ντάνιελ Πλέινβιου σκάβει στις απέραντες ερημιές της Καλιφόρνιας αναζητώντας χρυσό. Τον συντροφεύει ο οκτάχρονος γιος του H.W. (έτσι, με τα αρχικά του τον αποκαλεί) σε ένα σκληρό, λιτό και αφιλόξενο τρόπο ζωής. Κάποια στιγμή ο δυναμίτης αντί να του φέρει χρυσό του ανοίγει πηγάδι αργού πετρελαίου. Το ευέλικτο και ρεαλιστικό μυαλό του θα τον οδηγήσει στην αγορά, σε εξουτελιστικές τιμές, μεγάλων εκτάσεων βασικά άγονης γης, από τους πενόμενους ιδιοκτήτες της οι οποίοι ζουν σε σκόρπια ράντσα κάτω από τη θρησκοληπτική κατάθλιψη που τους την επιβάλλουν φανατικές, προτεσταντικές αιρέσεις, όπως ετούτη της Εκκλησίας της «Τρίτης Αποκάλυψης» και του ψευ-

Δημιούργημα της βιβλικής Αποκάλυψης ο Ντάνιελ Πλέινβιου (Ολοφάνερος) έδωσε την ευκαιρία στον Ντάνιελ Ντέι Λιούις να πλάσει έναν από τους πιο σημαντικούς ρόλους στην ιστορία του κινηματογράφου.

δοπροφήτη-ιεροκήρυκα Ιλάι Σάντεϊ. Το 1911 ο Ντάνιελ Πλέινβιου βρίσκεται σε οργανωτική δραστηριότητα. Οι ιδιότητες, πλέον, εκτάσεις του μεγαλώνουν, τα πλούσια σε περιεχόμενο πηγάδια αυξάνουν και τα κέρδη επίσης. Αλλά ο γιος του χάνει σε σοβαρό βαθμό την ακοή του από έκρηξη μεθάνιου ενώ στη συνέχεια κάνει την εμφάνισή του ο

«αμερικάνικου ονείρου». Και το πραγματοποιεί η ταινία συχνά με σχολαστικές λεπτομέρειες. Πάντοτε, όμως, στο κρίσιμο σημείο της κόπωσης του θεατή, πραγματοποιείται η στροφή σε κάποιο δραματικό συμβάν το οποίο θα φορτίσει πάλι την ταινία με ένταση. Έτσι, με αυτές τις διακυμάνσεις ολοκληρώνεται αυτή η μεγαλειώδης διαδρομή οικοδόμησης του πλούτου με θυσία της ψυχής του νικητή. Ένα από τα πολλά κεφάλαια της ιστορίας (και των αναπόφευκτων τρόπων) του καπιταλισμού.

Είναι κάτι περισσότερο από βέβαιο ότι *θα χυθεί αίμα* θα ήταν μια απόλυτα άλλη ταινία, σαφώς θερμοκρασιακά μέτρια, αν δεν υπήρχε ο Ντάνιελ Ντέι Λιούις να δώσει την απίστευτη ενσάρκωση στο ρόλο του Ντάνιελ Πλέινβιου. Η απόλυτη υποκριτική κυριαρχία του πάνω στην ταινία ασφαλώς και της προσθέτει μέγεθος αλλά και αναπόφευκτα την υποψία του τι θα απόμενε σ' αυτήν χωρίς αυτόν. Για πολλούς λόγους, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο 50χρονος Ιρλανδός ηθοποιός Ντάνιελ Ντέι Λιούις είναι ο μακράν μεγαλύτερος εν ζωή ηθοποιός. Χωρίς να μπορεί να βρει κανείς το αντίστοιχό του στις γυναίκες σταιρ.

Κατά τ' άλλα, αξίζει επίσης να αναφερθώ στον νεαρό Πωλ Ντάνο στο ρόλο του ψευδοπροφήτη-ιεροκήρυκα Ιλάι Σάντνι, τη φωτογραφία του Ρόμπερτ Έλγουιτ και βέβαια τη μουσική του Τζόνι Γκρίνγουντ, πρώην κιθαρίστα των Radiohead.

* * *

Ομολογώ ότι δεν γνώριζα τον Άγγλο Πήτερ Γουότκινς. Γνώριζα την τηλεοπτική του σειρά «War game» αλλά δεν είχα συγκρατήσει το όνομα του σκηνοθέτη. Γι' αυτό και ετούτο το *Punishment Park* στάθηκε αληθινή έκπληξη. Το Εθνικό Πάρκο Τιμωρίας είναι αληθινό και βρισκόταν στο Μπέαρ Μάουνταιν, μια ανοιχτή ημιέρημη και άνυδρη περιοχή κοντά στο Λος Άντζελες, σαν κι αυτές που ο Πολ Τόμας Άντερσον γύρισε το *Θα χυθεί αίμα*. Εκεί ο Νίξον στα χρόνια του πολέμου του Βιετνάμ είχε δημιουργήσει κέντρα «αναμόρφωσης» για τους διαφωνούντες, που φυσικά ήταν οι νέοι ηλικιακά: ειρηνιστές, φοιτητές, ακτιβι-

στές, έγχρωμοι και λευκοί, και άλλα «ταραχοποιά» στοιχεία όπως π.χ. οι αρνούμενοι τη στράτευση. Στηριγμένη η κυβέρνηση των ΗΠΑ στον Νόμο Μακ Κάραν του 1950, οι διαφωνούντες μετά τη σύλληψή τους στέλνονταν στο Εθνικό Πάρκο Τιμωρίας. Εκεί είχαν να επιλέξουν ή να εκτίσουν την πολύχρονη φυλάκιση που τους επιβλόταν (5 έως 21 χρόνια) ή να περάσουν 3 μέρες στο Πάρκο Τιμωρίας με την υποχρέωση να διασχίσουν την έρημο της Καλιφόρνιας χωρίς φαγητό και νερό, ενώ από ένα χρονικό σημείο και μετά οπλισμένοι άντρες της Εθνικής Φρουράς και αστυνομικοί θα τους καταδιώκουν.

Η ταινία είναι γυρισμένη το 1971. Παρ' όλα αυτά, η απόσταση των 37 χρόνων που μας χωρίζει από τότε δεν έχει αφήσει σημάδια φθοράς. Πρόκειται για αυθεντική περίπτωση σινεμά direct που δημιουργεί την αίσθηση του ντοκιμαντέρ. Είναι εντυπωσιακή η αμεσότητα, η πειθώ στη χρήση των αφηγηματικών μέσων και η αληθοφάνεια την οποία δέχεται ο θεατής. Και είναι απίστευτη η επικαιρότητα της ταινίας με την ταυτοποίηση «Πάρκου Τιμωρίας» στο Μπέαρ Μάουνταιν με το «Γκουαντανάμο» στην Κούβα. Οι όποιες διαφορές θα πρέπει να υπάρχουν στις μεθόδους και στις αιτίες. Τότε η «κοσμοκράτειρα» προσπαθούσε να «συμμορφώσει» τους δικούς της αμφισβητίες –και σε σημαντικό βαθμό το κατόρθωσε, διαφορετικά δεν θα την κυβερνούσαν οι Μπους– σήμερα, έντρομη, προσπαθεί να δαμάσει αυτούς που της αντιστέκονται και την αμφισβητούν παγκοσμίως.

Είναι συναρπαστικός ο τρόπος με τον οποίο ο, 70χρονος σήμερα, Γουότκινς αναπαριστά εποχή και γεγονότα δίνοντας την (ψευδ)αίσθηση της επιτόπου παρουσίας του στο χρόνο που διαδραματίζονταν. Σίγουρα θα υπάρχουν Έλληνες θεατές οι οποίοι με λύπη θα αναλογιστούν ότι για το δικό μας Πάρκο Τιμωρίας οι αναμόρφωσης, τη Μακρόνησο, δεν βρέθηκε ο ιδιοφυής Έλληνας Γουότκινς να την αποτυπώσει με την αμεσότητα και κυρίως την αντικειμενικότητα ετούτης της ταινίας.

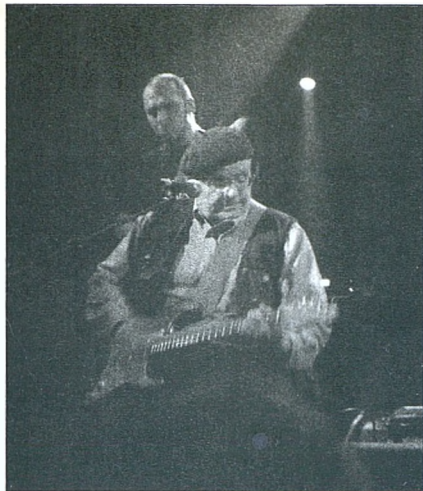
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Μπλουζ με σφιγμένα δόντια

Ο τίτλος της τόσο-μπροστά-από-την-εποχή-της ταινίας του Ροβήρου Μανθούλη ήταν αυτό που μου ερχόταν συνέχεια στο μυαλό βλέποντας τον Νικ Γραβενίτη να παίζει στην ιστορική σκηνή του «Κύτταρον» (εκεί Ηλείου και Αχαρνών) την προηγούμενη εβδομάδα.

Ο Nick «The Greek» Gravenites γεννήθηκε στη νότια (την «κακή») πλευρά του Σικάγου το 1938. Τη δεκαετία του '50 έμαθε να τριγυρνά στις γειτονιές μαζί με άλλα παραστρατημένα λευκά παιδιά, όπως ο Elvin Bishop, ο Paul Butterfield, ο Michael Bloomfield που μάθανε τα μπλουζ, πρώτο άκουσμα, από τους μαύρους «μεγάλους»: τον Muddy Waters, τον Buddy Guy, τον Howlin' Wolf, τον Jimmy Reed, τον Otis Rush. Οι πιτσιρικάδες σχημάτισαν τη δική τους μπάντα, τους Paul Butterfield Blues Band, που ξεκίνησε τη δική της δαιμονισμένη ηλεκτρική επανάσταση, η οποία όχι μόνο επαναπροσδιόρισε τη λέξη μπλουζ, αλλά και τροφοδότησε με υλικό και ενέργεια πολλά μεγάλα ονόματα της δεκαετίας του '60. Ο Γραβενίτης έγραψε τραγούδια, έπαιξε, έκανε παραγωγή, βοήθησε με κάθε τρόπο τους Big Brother and the Holding Company και τους Electric Flag (των οποίων υπήρξε μέλος), τους Quicksilver Messenger Service, τον Jimmy Witherspoon, τους Pure Prairie League και πολλούς άλλους. Συμμετείχε σε πολλές ζωντανές ηχογραφήσεις που σφράγισαν τον ήχο των '60. Ειδικά με την Janis Joplin είχε μια ιδιαίτερη συναδελφική σχέση, και μάλιστα έχει μείνει θρυλικό το τραγούδι που της έστειλε τη νύχτα πριν αυτή πεθάνει και πριν να

προλάβει να το τραγουδήσει, με τον πικρό τίτλο «Θαμμένη ζωντανή στα μπλουζ». Παράλληλα ο Γραβενίτης με τα δικά του σχήματα κυκλοφορούσε τους δικούς του δίσκους, μένοντας πάντα ηθελημένα μακριά από τον προβολέα του πρωταγωνιστή, ενώ παίζει ακόμη και σήμερα σε ένα μπαρ στη μικρή πόλη Occidental της Καλιφόρνιας όπου μένει.

Στην Ελλάδα εμφανίστηκε πρώτη φορά το 1991, στο Ρόδον, συναυλία που κυκλοφόρησε και σε δίσκο. Από τότε έχει ξανάρθει για να δει το χωριό των προγόνων του, στη Πελοπόννησο, όλο βράχια, βράχια, βράχια όπως είπε και ο ίδιος. Και τώρα στο Κύτταρο όπου μας διηγήθηκε με τον καλύτερο τρόπο τα μπλουζ παραμύθια του.

Ακούγοντας τον εβδομηκοντούτη Νικ να παίζει ακούραστα επί σχεδόν τέσσερις ώρες θυμόμουν και τους δικούς μας ρεμπέτες. Το ίδιο πείσμα, η ίδια ζωντάνια, η ίδια θαυμαστή περιέλιξη γύρω από μια στέρεη τραγουδιστική φόρμα, η ίδια ικανότητα να μετατρέπουν το πιο απλό καθημερινό γεγονός σε τραγουδιστικό έπος, η ίδια φιλοσοφημένη στάση για τη ζωή, το ίδιο μέτρημα του χρόνου στα τάστα, η ίδια αγέρωχη ατένιση του Χάρου που ακούγεται να χορεύει ζεϊμπέκικο στην αυλή.

Και τα τραγούδια του, όλα γνωστά από τις πολλαπλές διασκευές τους, όλα από το παρελθόν αλλά τόσο σύγχρονα, όλα τόσο δικά μας. Αξίζει να μνημονευτούν και οι μουσικοί που τον συνόδευσαν στα υπόλοιπα όργανα γι' αυτή την παράσταση, και ειδικά ο κιθαρίστας (πρώην μέλος των Blues Wire). Ντόπιοι, με ελάχιστες ώρες πρόβας μαζί του, κι όμως απίστευτα δεμένοι μεταξύ τους, απέδειξαν για μια ακόμη φορά πόσο μετράει η επικοινωνία σε αυτό το είδος της μουσικής (όπως και στο ρεμπέτικο άλλωστε).

Είμαι σίγουρος ότι ο Νικ θα παίζει μπλουζ και στα ογδόντα του. Και ελπίζω να τον ξαναδούμε τότε στην Αθήνα. Κι ως είμαστε (εμείς, όχι αυτός) λίγο πιο κουρασμένοι.

ΝΙΚΟΣ ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

TIMOTHY SARSON: «NEXUS»
ΓΚΑΛΕΡΙ «ASTRA» (20/2 - 12/3 2008)

ΕΙ
ΚΑ
ΣΤΙ
ΚΑΙ

Οι «κρυμμένοι»

Μπορεί τα πόδια της Μιστεγκέτ ή της Μάρλεν Ντήτριχ να είχαν –και δικαίως– την προτεραιότητα στις προτιμήσεις του φακού των φωτογράφων ή της κινηματογραφικής κάμερας, όμως η ιστορία του ανθρώπου είναι το πρόσωπό του. Αυτό είναι όλο του το θυμικό· η ταυτότητα και το διαβατήριο, στη ζωή και στο θάνατο. Κάποτε ο άνθρωπος υποχρεώνεται, είτε με τη δική του βούληση είτε όχι, να καλύψει το πρόσωπό του. Κάποτε από λόγους άμυνας και κάποτε βίας, αυτή η χειρονομία-καταφυγή έχει αποκτήσει πολυσημία, ιδιαίτερα στους καιρούς μας. Και απομένουν τα μάτια και το βλέμμα, μοναδικοί δίαυλοι επικοινωνίας. «Ο λύχνος του σώματος εστίν ο οφθαλμός» λέει ο Ιησούς στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο. Το βλέμμα σε θυμάται ή το θυμάσαι, σε ποιον ανήκει δεν γνωρίζεις. Άντρες και γυναίκες για τους ίδιους λόγους, αλλά οι γυναίκες για έναν παραπάνω· αυτόν του φόβου του Θεού...

Η ονομασία «Nexus», που δίνει ο Βρετανός Τίμοθι φον Βέμπερ Σάρσον σε μια σειρά σχέδια με κάρβουνο σε χαρτί 100×70, σημαίνει τη συνδεδεμένη ομάδα ή ένα σύνολο. Ακόμα, ένα δίκτυο. Έτσι αυτή η μεταμφίεση της ταυτότητας, η οποία οδηγεί στην ανωνυμία των χαρακτηριστικών, συγκροτεί μια καινούργια συλλογική ταυτότητα. Ταυτότητα των αιτίων. Ο θεατής οφείλει να αναζητήσει διαφορές από τις εξωτερικές διαφορές των ρούχων και τις καλύπτρες να υποθέσει καταγωγές και αιτίες. Ακόμα και το φύλο να αναζητήσει.

Η ρεαλιστική ακρίβεια του σχεδίου όσο και η πιστότητα της λεπτομέρειας δεν στέκονται εμπόδιο, δεν κρύβουν τις συγκινησιακές, ευαίσθητες φορτίσεις που διαθέτει ο κάθε «κρυμμένος» (ο κάθε... «κουκουλοφόρος», για να έρθουμε στα καθ' ημάς γνώριμα), αφού κάθε εικόνα αποτελεί ένα εικονογραφικό «αφήγημα».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

«ΣΕ ΕΝΕΣΤΩΤΑ ΧΡΟΝΟ» – ΕΚΘΕΣΗ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΕΜΣΤ)

Τα πλαστά κριτήρια των πλαστών πρωτοποριών

Στο προηγούμενο κείμενο για την έκθεση Σε ενεστώτα χρόνο (Αντί 18/1/2008) αναφέρθηκα στο πλαίσιο των κοινωνικοπολιτικών ιδεολογημάτων, μέσα στο οποίο κατασκευάζονται πλαστές πρωτοπορίες από τη διευθύντρια του ΕΜΣΤ.

Σ' αυτό θα αναφερθώ στα «κριτήρια», με τα οποία «εξόπλισε» η διευθύντρια την ομάδα της προκειμένου να κάνει την έρευνά της και να «ανακαλύψει» αυτές τις «πρωτοπορίες».

Στη σελίδα 18 του καταλόγου, η τριμελής «θεωρητική» ομάδα εξειδικεύει το πλαίσιο της διευθύντριας ως εξής: «Βασικό κριτήριο για την επιλογή υπήρξε η κριτική θέση των καλλιτεχνών απέναντι σε καίρια σύγχρονα ζητήματα και εικαστικούς προβληματισμούς όπως ο κοινωνικός ρόλος της αρχιτεκτονικής, οι νέες επικοινωνιακές συνθήκες παραγωγής του καλλιτεχνικού έργου, η επαναπραγμάτευση της ιστορίας τέχνης μέσα από έργα που αποτελούν νέες αισθητικές και εννοιολογικές προτάσεις.»

1) «Ο κοινωνικός ρόλος της αρχιτεκτονικής». Ο ρόλος της αρχιτεκτονικής ήταν τέτοιος τουλάχιστον από τη νεολιθική εποχή. Έχουν γραφτεί άπειρα θεωρητικά κείμενα και όλη η ιστορία της αρχιτεκτονικής κινείται γύρω από αυτόν τον άξονα. Τα φτωχά εκθέματα που «στέγασε» η «θεωρητική» ομάδα κάτω από αυτόν τον βαρύγδουπο τίτλο είναι του τύπου: «Διαδικτυακοί κόσμοι [...] αποτελούν ιδανική περίπτωση μελέτης του νέου ρόλου που προσλαμβάνει η αρχιτεκτονική στο διαδίκτυο καθώς και των νέων συνθηκών που διέπουν το σχεδιασμό και την κατοίκηση ενός εικονικού κτιρίου. [...] Ενώ στο διαδίκτυο τα κτίρια αυτά είναι επισκέψιμα και λειτουργικά, στις πραγματικές

τους διαστάσεις στον πραγματικό κόσμο είναι πολύ μικρά και άχρηστα.» (σελ. 40). Ή: «Όντας υλοποιήσιμο από τεχνική άποψη και επιθυμητό από ανθρωπινή σκοπιά, το ιδανικό αυτό περιβάλλον παραμένει ωστόσο άυλο και απραγματοποίητο. Έτσι, το έργο αποτελεί κι ένα σχόλιο ως προς τις ψεύτικες υποσχέσεις πολλών εταιρειών για μια «καλύτερη ζωή».» (σελ. 146).

Μ' άλλα λόγια, το κριτήριο για τους «προβληματισμούς όπως ο κοινωνικός ρόλος της αρχιτεκτονικής», λάθρα έχει μετατραπεί σε «νέο ρόλο που προσλαμβάνει η αρχιτεκτονική στο διαδίκτυο»! Τι ανόητη φράση.

Για δε τις αισθητικές προτάσεις σ' αυτό τον τομέα, δεν θα βρείτε καμία. Απόδειξη ότι δεν υπάρχουν είναι και το γεγονός ότι ούτε η «θεωρητική» ομάδα μπαίνει στον κόπο να «ερευνήσει».

2) «Οι νέες επικοινωνιακές συνθήκες παραγωγής του καλλιτεχνικού έργου». Μ' αυτή την δυσνόητη φράση η «θεωρητική» ομάδα είναι προφανές ότι προσπαθεί να δώσει μια «νέα» ανάγνωση σε κάτι που γίνεται εδώ και δεκαετίες, δηλαδή στην παραγωγή καλλιτεχνικών έργων με τη χρήση των νέων μέσων επικοινωνίας, που ταυτόχρονα τα χρησιμοποιούν και για τη διακίνησή τους. Τα μισά εκθέματα ανήκουν σ' αυτό το είδος. Αυτά τα εκθέματα όχι μόνο δεν προσφέρουν τίποτε νέο σ' ό,τι αφορά στην χρήση της τεχνολογίας της επικοινωνίας και την ίδια την επικοινωνία, αλλά ούτε και προσφέρουν κάτι νέο ως προς την αισθητική της εικόνας που παράγουν αυτά τα μέσα. Έτσι, το μόνο που απομένει, είναι ότι αυτά εντάσσονται στο κοινωνικοπολιτικό concept της «θεωρητικής» ομάδας. Η φράση «οι νέες επικοινωνιακές συνθήκες πα-

ραγωγής του καλλιτεχνικού έργου» είναι χαρακτηριστική για το θεωρητικό βάθος της ομάδας. Ξέρουμε την κλασική φράση «οι νέες κοινωνικές συνθήκες παραγωγής του καλλιτεχνικού έργου». Πώς η κλασική φράση γίνεται νεότερη; Αλλάζοντας απλά μια λέξη, και το «κοινωνικές» γίνεται «επικοινωνιακές». Αυτή η λέξη εκφράζει και «την κοινωνία της πληροφορίας», όπως γράφουν συχνά και άκριτα στα κείμενα του καταλόγου, χωρίς να υποσιδάζονται ότι αυτός ο ορισμός για την κοινωνία μας λειτουργεί σε αντιδιαστολή με την «κοινωνία της γνώσης» που θα όφειλε να είναι. Γι' αυτό το λόγο, η συνηθισμένη απόφαση «σήμερα ζούμε στην κοινωνία της πληροφορίας» συνδέεται με την προτροπή «να διαχειριστούμε την πληροφορία». Ο ισχυρισμός, που διεκδικεί να είναι ο έγκυρος, ότι ο πληθωρισμός της πληροφορίας σήμερα αποδομεί τα ιστορικά γνωστικά εργαλεία κι έτσι αυτό που μπορεί να γίνει είναι η διαχείριση της πληροφορίας, κρύβει το γεγονός ότι ανήκει μια χαρά στην πεπαλαιωμένη θεωρία της γνώσης του Χιουμ (1711–1776).

Οι επικοινωνιακές συνθήκες αποτελούν ανέκαθεν μέρος των εκάστοτε κοινωνικών. Το να αναγάγει κανείς τις επικοινωνιακές συνθήκες σε προϋποθέσεις παραγωγής του καλλιτεχνικού έργου, αναγκαστικά το φτωχαίνει, γιατί το υποτάσσει στις προϋποθέσεις των τεχνικών εφαρμογών, με τις οποίες διεξάγεται σε κάθε κοινωνική φάση η επικοινωνία –δηλαδή το αναγάγει σε εφαρμοσμένη τέχνη. Είναι σίγουρο ότι η διευθύντρια και η ομάδα της έχουν «χάσει» (εάν ποτέ γνώριζαν) τα όρια ανάμεσα στην Τέχνη και την εφαρμοσμένη τέχνη.

3) «Η επαναπραγμάτευση της ιστορίας της Τέχνης μέσα από έργα που αποτελούν νέες αισθητικές και εννοιολογικές προτάσεις». Εάν ο επισκέπτης της έκθεσης δεν βρίσκει κάποιο από τα εκθέματα να αναφέρεται σε «νέες αισθητικές και εννοιολογικές προτάσεις», μη βιαστεί να κατηγορήσει τον εαυτό του για άγνοια. Εάν ρίξει μια ματιά στα «θεωρητικά» κείμενα του καταλόγου, θα δει ότι και η «θεωρητική» ομάδα δεν έχει ανακαλύψει καμία νέα αισθητική πρόταση στα έργα που εκθέτει. Θα βρει όμως μια ενδιαφέρουσα επισήμανση που δείχνει πώς αντιλαμβάνεται την «επαναπραγμάτευση». Γράφει για το έργο ενός καλλιτέχνη ότι: «Αντιγράφει πρώτα την πρωτότυπη εικόνα και στη συνέχεια τη «σβήνει» σταδιακά αφαιρώντας την αρχική αφήγηση και την υπερβολή που τη χαρακτηρίζει. [...] Οι σκηνές βίας που εκτυλίσσονται παρουσιάζονται εξευγενισμένες. Οι μάχες είναι αναίμακτες και η επιθετικότητα προβάλλεται αμφίσημη καθώς δεν προσδιορίζεται ποιος είναι αυτός που επιτίθεται και ποιο είναι το θύμα αλλά ούτε και το αίτιο της διαπλοκής.» (σελ. 122). Αυτό μου θύμισε το είδος της «επαναπραγμάτευσης της ιστορίας» που με γνώμονα όχι την επιστήμη της ιστορίας αλλά την «πολιτική ορθότητα» (ποιανού; ποτέ δεν λένε) ευαγγελίζεται η ομάδα Ρεπούση με το αποσυρμένο βιβλίο της Στ' Δημοτικού και υποστηρίζεται από τον κ. Α. Λιάκο και άλλους.

Ας έρθουμε τώρα στο πιο δυνατό, υποτίθεται, σημείο της έκθεσης, την «έρευνα».

Υποτίθεται ότι η έκθεση είναι το απόσταγμα μιας επίπονης διεισδυτικής προσπάθειας προκειμένου να ανακαλυφθούν οι ερευνητές-καλλιτέχνες. Θα βοηθήσει πολύ σ' αυτό το σημείο να σταθούμε σ' ένα από τα εκθέματα, γιατί θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε και το πώς η διευθύντρια και η «θεωρητική» ομάδα της αντιλαμβάνονται τόσο την «καλλιτεχνική έρευνα», όσο και το «καλλιτεχνικό έργο» που προκύπτει από αυτήν. Το έκθεμα έχει τίτλο 1981 (Allagi) και αφορά έξι χαρτόνια, όπου είναι κολλημένες φωτογραφίες από το αρχείο της εφημερίδας Ελεύθερος Κόσμος.

Γράφει ο καλλιτέχνης: «Όταν αγόρασα το αρχείο, έκανα μια αρχική επαναρχειοθέτηση, πετώντας υλικό που ήταν άσχετο με το αρχείο και το ταξινόμηση σύμφωνα με οπτικές, χρονολογικές και θεματικές συνδέσεις. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιήθηκε σε έξι μήνες συστηματικής εργασίας.» (σελ. 64). Αυτές είναι οι μόνες λέξεις στο κείμενο του καλλιτέχνη που τρόπον τινά αναφέρονται στη θεωρία της πράξης κατασκευής του εκθέματός του.

Στη σελίδα 62 γράφει η «θεωρητική» ομάδα για το «πλαίσιο της καλλιτεχνικής έρευνας» του καλλιτέχνη: «το αρχείο αποτελεί το βασικό εργαλείο για μια μη γραμμική διερεύνηση των πρόσφατων πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών στην Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή ...». Και παρακάτω: «... παρουσιάζονται [φωτογραφίες της περιόδου '81-'82] σε παρατακτική και χρονολογική διάταξη και χωρίς άλλα κριτήρια επιλογής και απεικονίζουν γεγονότα της πολιτικής και κοινωνικής επικαιρότητας αλλά και εικόνες της καθημερινής ζωής. Μέσα από μια αυθαίρετη αφήγηση που συγκροτείται από το υλικό αυτό, ο καλλιτέχνης επιχειρεί να προσεγγίσει την πολύπλευρη έννοια της Αλλαγής [...] Η πρακτική του καλλιτέχνη να ανασύρει ίχνη, θραύσματα και απομεινάρια με στόχο την υποθετική ανασυγκρότηση μιας χρονικής περιόδου ή ευρύτερων κοινωνικών συμφραζομένων παρουσιάζει συγγένειες με την αρχαιολογική μεθοδολογία.» Εδώ, βέβαια, ο αφελής διερωτάται γιατί ο καλλιτέχνης, που έκανε έρευνα προκειμένου να προσεγγίσει «την πολύπλευρη έννοια της Αλλαγής» 1981-82, όταν το ΠΑΣΟΚ ανέβαινε στην κυβέρνηση, «μέσα από μια αυθαίρετη αφήγηση» που δεν χρησιμοποίησε το πλουσιότερο (δόξα τω Θεώ) υλικό της εποχής «με στόχο την υποθετική ανασυγκρότηση μια χρονικής περιόδου», αλλά αρκέστηκε στα «θραύσματα» αρχείου μίας εφημερίδας, που τυχαία βρήκε στο Μοναστηράκι; Και το κείμενο καταλήγει: «Με τον τρόπο αυτό, το έργο 1981 (Allagi) προτείνει μια ενεργητική και διαλεκτική διάσταση της σχέσης μας με το παρελθόν και την ιστορία θέτοντας σε αμφισβήτηση τη μονολιθική ιστορική αφήγηση και αναπαράστα-

ση.» Δηλαδή, η «αυθαίρετη αφήγηση» είναι η «ενεργητική και διαλεκτική σχέση με την ιστορία»! Να το ξανά το επίχειρημα της «πολιτικής ορθότητας».

Εάν τα πιο πάνω δεν είναι τσαρλατανισμός, τι είναι; Είναι χαρακτηριστικό ότι τη λέξη «έρευνα» δεν τη χρησιμοποιεί πουθενά στο κείμενό του ο καλλιτέχνης, και αυτό πρέπει να προσεχτεί. Μέσα απ' αυτή τη διάσταση ανάμεσα στην παρουσίαση του εκθέματος από τον ίδιο τον καλλιτέχνη και το «θεωρητικό» κείμενο εκφράζεται η εκτεταμένη πρακτική των δύο τελευταίων δεκαετιών, όπου οι «θεωρητικοί» καπελώνουν ιδεολογικά το έργο Τέχνης, αντί να το μελετούν. Στην προκειμένη περίπτωση, ο καλλιτέχνης αντιστέκεται ως ένα βαθμό, προκειμένου να σώσει την αξιοπρέπειά του, χωρίς βέβαια να τον βοηθάει το αντικείμενο που εκθέτει.

Αλλά ας πούμε ότι αυτά που γράφει ο «θεωρητικός» μάς πείσανε ότι δεν είναι ανοησίες. Το ερώτημα παραμένει: το **καλλιτεχνικό** της έρευνας, πού βρίσκεται; Γι' αυτό δεν υπάρχει ούτε λέξη σ' ολόκληρο τον κατάλογο.

Τότε, τι είναι, τι εκπροσωπούν τα εκθέματα πέρα από μια επίδειξη δύναμης της διευθύντριας ότι μπορεί να επιβάλει τις ιδεολογικές ανοησίες της πάνω στο σύνολο της καλλιτεχνικής δημιουργίας με τη «βούλα» του ΕΜΣΤ;

Προφανώς αυτό ζήτησε και ο κ. Ζενάκος (Το Βήμα 20/1/2008), που εκθειάζει την έκθεση και ανάμεσα σ' άλλα και αυτό το έκθεμα του παραδείγματός μου. Και σημειώνει επιβραβεύοντας τη μεθόδευση της κυρίας διευθύντριας: «... το μουσείο ασκεί ρόλο νομιμοποιητικό: οι καλλιτέχνες αυτοί διαβαίνουν το όριο της καταξίωσης, έστω και δια του οχήματος της «έρευνας», η οποία ως προς αυτό το σημείο λειτουργεί ευφύως προσχηματικά.» Δεν ξέρω γιατί, αλλά διαβάζοντας το άρθρο του μου ήρθε στο μυαλό η παροιμία «Βρήκε ο γύφτος τη γενιά του, και αναγάλλιασε η καρδιά του».

Αλήθεια, πόσο άμοιρο ευθυνών θεωρεί τον εαυτό του για όλα αυτά και **δεν τα σχολιάζει καν** το Δ.Σ. του ΕΜΣΤ; Έστω για να συμφωνήσει με την κυρία διευθύντρια.

ΜΙΧΑΗΛΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Θεατρο

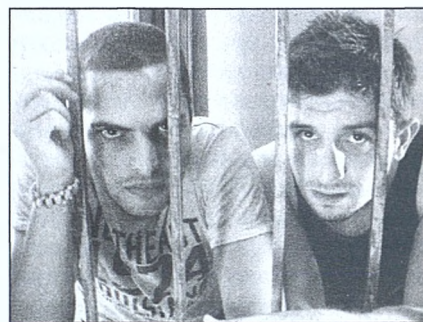
Νέα φωλιά για την Κατσαρίδα

Το φαινόμενο της *Κατσαρίδας*, τέσσερα χρόνια μετά την πρώτη παρουσίασή της, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε σχέση με τα θεατρικά μας πράγματα. Όχι μόνο για τη μεγάλη επιτυχία της και για τους λόγους που την προκάλεσαν, αλλά και για το επιπρόσθετο γεγονός ότι η επιτυχία της υπήρξε κινητήριος δύναμη για τις μετέπειτα απόπειρες πολλών νεανικών σχημάτων να αποδεσμευτούν από τις παραδοσιακές συμβάσεις του θεάτρου και να προσπαθήσουν να κάνουν την «τρέλα» τους πράξη έχοντας ως αποτέλεσμα ένα κύμα προτάσεων –ανεξάρτητα φυσικά από το αποτέλεσμα.

Δύο νεαροί ταλαντούχοι ηθοποιοί, που μόλις είχαν αποφοιτήσει από τη δραματική σχολή, ένωσαν τις δυνάμεις τους και έφτιαξαν ένα έργο για τους δυο τους, που το βάπτισαν «ντανταϊστικό». Ο Βασίλης Μαυρογεωργίου έγραψε το κείμενο και σκηνοθέτησε την παράσταση ενώ ο Κώστας Γάκης συνέθεσε τη μουσική. Η παράσταση ξεκίνησε από τον «Άδειο Χώρο» του Εθνικού Θεάτρου για ελάχιστες παραστάσεις τον Ιούνιο του 2004 και συνέχισε την πορεία της για τρία χρόνια στο «Δώμα» του Θεάτρου του Νέου Κόσμου. Φέτος, επίσης δύο νέοι ηθοποιοί –ο Μιχάλης Οικονόμου και ο Γιώργος Παπαγεωργίου, δύο ιδιαίτερα ταλαντούχα παιδιά που αποφοίτησαν μόλις το καλοκαίρι από τη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου– επιλέχθηκαν για να μεταφέρουν την ιστορία της *Κατσαρίδας* (και όπως αποδείχθηκε και την επιτυχία της) στο θέατρο Εγνατία στη Θεσσαλονίκη, στη συνέχεια στο Εργοστάσιο Τέχνης στην Πάτρα και τώρα στο Θέατρο Βρετανία στο κέντρο της Αθήνας.

Στο διάστημα αυτό εκατοντάδες δημοσιεύματα ασχολούνται με το «ντα-

νταϊστικό» αυτό μιούζικαλ και την ιστορία της Ιωάννας, της μικρής κατσαρίδας που κατάφερε να εκπληρώσει το όνειρό της και να πάει στο φεγγάρι. Ο ντανταϊσμός, καλλιτεχνικό κίνημα που εμφανίστηκε μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, έβαλε εναντίον της εφησυχασμένης κοινωνίας και κάθε είδους κοινωνικής ή καλλιτεχνικής αγκύλωσης. Η *Κατσαρίδα* στην πραγματικότητα είναι περισσότερο ένα παραμυθάκι (που όπως τα παραμύθια παραπέμπει και σε γενικότερες αξίες και παραλληλισμούς με τη ζωή), με περιορισμένη δραματουργική αξία, με πολλά κενά και πολλές αυθαιρεσίες. Ένας καμβάς που δίνει την ευκαιρία στους ηθοποιούς να αυτοσχεδιάσουν, να επιδείξουν τις αρετές, την ικανότητα και τη δεξιότητά τους κατά την παράδοση της κομμένης ντελ άρτε. Η χαλαρή δραματουργική δομή, τα κενά και οι αφαιρετικοί δεσμοί καλύφθηκαν από μια ξέφρενη δημιουργική φαντασία, μια απλοϊκή και τρυφερή παιδικότητα, από ένα σχεδόν μεθυστικό κέφι και μια εκπληκτικής έντασης ενέργεια. Η παράσταση αυτή ήρθε να υπενθυμίσει και να αποδείξει πως η μαγεία του θεάτρου βρίσκεται σε μεγάλο βαθμό στον

ηθοποιό και στην ικανότητά του να παρασύρει στο ταξίδι του τον θεατή. Στον άδειο χώρο της σκηνής μια σκάλα, μια οθόνη προβολής και οι δύο ηθοποιοί ήταν αρκετοί.

Στον αφιλόξενο και κρύο (μεταφορικά αλλά και κυριολεκτικά) χώρο του θεάτρου Βρετανία οι δύο νεαροί ηθοποιοί υπάκουσαν στις υπαγορεύσεις του ενθουσιασμού, του κεφιού και του πάθους τους, σε μια σκηνοθεσία από τον Βασίλη Μαυρογεωργίου που ήταν πολύ κοντά στην αρχική. Παρόλο που η ιταλική σκηνή δεν ενδείκνυται για παραστάσεις τέτοιου είδους, κατάφεραν να καταργήσουν τον διαχωρισμό σκηνής – πλατείας (πράγμα καθόλου εύκολο αν σκεφτούμε ότι αυτή είναι ουσιαστικά η πρώτη τους επαγγελματική εμπειρία) και να προωθήσουν μια παράσταση που στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό και στις αντιδράσεις των θεατών. Παράλληλα ήταν εμφανές πως είχαν δουλέψει σκληρά και με αυστηρή πειθαρχία ώστε να επιτύχουν έναν κοινό εσωτερικό ρυθμό και να δώσουν, όπως και έκαναν, τη δική τους σφραγίδα στην παράσταση.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

αρχι ΤΕΚΤΟ νίκη

ΤΕΕ/TAK και Renzo Piano

Με τον ελαφρά «ρετρό» τίτλο «Παραδοσιακοί Οικισμοί. Υπάρχει Μέλλον;» (σιγά μη νοιάζεται κανείς για τέτοια σήμερα) το ΤΕΕ Τμήμα Ανατολικής Κρήτης (ΤΕΕ/TAK) οργάνωσε μια ημερίδα στον Άγιο Νικόλαο στις 16.2.2008· ναι, την παραμονή του χιονιά που δεν άφησε τίποτα όρδιο. Την αφορμή έδωσε η αναπάντεχη «αναδέρμανση» του δέματος των παραδοσιακών οικισμών από τις νομαρχίες του νησιού, που κινητοποίησαν κόσμο και κοσμάκη να αρχίσει (ξανά μανά) να «μελετάει» εμβριδώς το ζήτημα.

Δηλαδή, ο διάολος δεν είχε δουλειά. (Ή είχε!). Από το '70 που ξεκίνησαν όλα αυτά ως σήμερα έχουν περάσει αισίως τρεις γεμάτες δεκαετίες και τα αποτελέσματα είναι άμεσα ορατά γύρω μας: γνωστά και τεκμηριωμένα, για να μην πούμε σαβανωμένα. Το τότε «μέλλον» των ξεχασμένων, μισο-ερειπωμένων οικισμών στην άκρη του κόσμου είναι πια σήμερα όχι παρόν αλλά παρελθόν. Ό,τι γλίτωσε, από σύμπτωση ή εξαιρετική τύχη, γλίτωσε. Τα υπόλοιπα, στην συντριπτική τους πλειονότητα «αξιοποιήθηκαν» (αν υπήρχε μυρωδιά τουρισμού) ή «αναπτύχθηκαν» (αν υπήρχε κάποια τοπική οικονομική βάση) ή, το πιο συχνό, «κηδεύτηκαν» με όλες τις τιμές. Γνωστά πράγματα, τι να λέμε τώρα.

Μια ημερίδα δεν μπορεί να κάνει βέβαια θαύματα, ούτε να αναστρέψει τον «ρουιν της ιστορίας». Όμως ήταν ευκαιρία να ειπωθούν μερικά πράγματα, για να φτάσουν σε (ελπίζουμε) «ευήκοα ώτα». Τέλος πάντων, να μπορέσουν να συνεντίσουν όσους ξεκινούν τέτοιες καμπάνιες, χωρίς να ξέρουν πού θα τους βγάλει. (Μάλλον ξέρουν, αλλά θέλουν και το παραμύθιασμα). Βρέθηκαν λοιπόν εκεί καλεσμένοι παλιοί φίλοι και γνωστοί (είναι τόσο μικρός ο κόσμος!) συν δύο, ανατιμήρητα, αστέρες: ο πρώην δήμαρχος

Αρχανών κ. Σταύρος Αρναουτάκης και ο πρώην υπουργός κ. Στέφανος Μάνος.

Ο πρώτος είναι ο ένας και μοναδικός άνθρωπος στην Ελλάδα που κατάλαβε τι σημαίνει «παραδοσιακός οικισμός» και μπόρεσε μέσα από απίστευτα ευφυείς χειρισμούς να πετύχει το στόχο του, να μετατρέψει τις Αρχάνες (που βρίσκονται πλάι στο Ηράκλειο) σε πρότυπο ζωντανό οικισμό που «σώθηκε», «διατηρήθηκε» και «αναπτύχθηκε» αξιοποιώντας κάθε ευκαιρία, οικονομικής ενίσχυσης και ανθρώπινου δυναμικού, πετυχαίνοντας επίσης το θαύμα –την καθολική συναίνεση της τοπικής κοινωνίας!

Ο δεύτερος είναι κι αυτός με τη σειρά του ένας «θαυματοποιός», η καθαρή φωνή της λογικής παντρεμένη με πρακτικό πνεύμα, που όμως κυνηγήθηκε «απηνώς» από όλα τα κόμματα πριν είκοσι περίπου χρόνια, καθώς θεωρήθηκε πως έκανε «ζημιά» προσπαθώντας να προωθήσει ορισμένα κεφαλαιώδη ζητήματα νομοθετικά, διοικητικά, πολεοδομικά. Είχαν τότε πανικοβληθεί οι πάντες γιατί χάλαγε την πιάτσα, κι είχαν απόλυτο δίκαιο. Ο Μάνος δεν λογάριζε κανένα κόστος (πού σήμερα, όπου αφθονούν οι φοβισμένοι λαγοί) και βέβαια το πλήρωσε. Κάνοντας μια περιληπτική επισκόπηση του τότε έργου του, μας θύμισε πόσα

(έστω και τσουρούτικα, όπως τα κατάνησαν) του χρωστάμε.

Και για το αντικείμενο της ημερίδας; Η αίθουσα εκδηλώσεων ήταν φίσκα κόσμος, κι όχι μόνο από «εκπροσώπους φορέων» που έρχονταν για το εορταστικό. Υπήρχαν πολλοί εκεί μέσα (και νέοι) που ήθελαν ν' ακούσουν πώς θα βρεθεί λύση σε πράγματα για τα οποία άκουγαν μόνο αόριστα λόγια και εισέπρατταν αδράνεια εδώ και τόσα χρόνια. Ο κόσμος ακόμα ελπίζει, τελικά. Αλλά το ίδιο γινόταν στα πηγαδάκια γύρω από τον κ. Μάνο: τον είχαν τριγυρίσει οι τοπικοί πολιτικοί και ρωτούσαν με αγωνία αν βλέπει λύση στα δικά τους προβλήματα. Όλος ο τόπος στέναζε. Κι ακόμα πιο μπερδεμένοι ήταν οι οργανωτές της ημερίδας: Τι στρατηγική ν' ακολουθήσουν; Τι ρόλο (μπορούσε) να παίξει το ΤΕΕ/TAK; Τι περιθώρια έχει μια πολιτική ανεξάρτητη από την «πολιτική» που προωθούν οι επαγγελματίες πολιτικοί του νησιού «για τον λαό»; Με τι κόστος;

Λίγες μέρες μετά, θα εξανεμιζόταν αυτό το κλίμα αδιέξοδου προβληματισμού. Ευτυχώς, γιατί δεν πρέπει κανείς να χάνει τον καιρό του με χαμένες υποθέσεις. Στις εφημερίδες υπήρχε μια καινούρια, λαμπερή είδηση: ο μεγάλος Renzo Piano, ο τιμημένος Ιταλός αρχιτέκτονας, θα σχεδιάσει τα νέα κτίρια (Βιβλιοθήκης και Όπερας) στον πρώην Ιππόδρομο του Φαλήρου. Να λοιπόν, επιτέλους, κάτι που μετράει σήμερα: δύο προσθήκες (τα λένε «αποκτήματα») στη διψασμένη για επώνυμα σύγχρονα μνημεία πρωτεύουσα. Αυτό είναι, τελικά, το υπαρκτό μέλλον.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Από τις ιδέες στα πράγματα

Γιώργος Αράγης, *Η μεταβατική περίοδος της ελλαδικής ποίησης. Η σταδιακή της εξέλιξη από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους έως το 1930*, Σοκόλης, Αθήνα 2006

Το βιβλίο αυτό είναι η πιο σύνθετη και ενδιαφέρουσα προσπάθεια του κριτικού της λογοτεχνίας Γιώργου Αράγη (Μεγάλο Περιστέρι Μετσόβου, 1936), ο οποίος έχει πραγματευθεί ως τώρα και πολλά άλλα θέματα θεωρητικού κυρίως χαρακτήρα: *Ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής* (1980), *Γιώργος Ιωάννου – στοιχεία προσωπογραφίας* (1988), *Ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής, Β'* (1988), *Ασκήσεις κριτικής* (1990), *Προσεγγίσεις* (1997), *Αστική εμπειρία και αστική ιθαγένεια της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Δοκίμια* (2001), *Ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής, Γ'* (2003).

Η εν λόγω εργασία, η οποία έχει ως πρόγονό της το εκτεταμένο δοκίμιο «Αστική εμπειρία και αστική ιθαγένεια της νεοελληνικής λογοτεχνίας», που έδωσε και τον τίτλο στην έκδοση του 2001, μοιράζεται σε τρία μέρη: «Α. Το νεοελληνικό κράτος και η Αθήνα ως το 1930 (Μερικά ιστορικά δεδομένα και συναφή σχόλια)», «Β. Η ελλαδική ποίηση από το 1827 ως το 1930 (Από την οπτική γωνία 25 αντιπροσωπευτικών ποιητών)» και «Γ. Μερικά εξαγόμενα».

Στο πρώτο μέρος διερευνώνται οι όροι ανάπτυξης του νεοελληνικού κράτους με την παράθεση εκτεταμένων αποσπασμάτων από κείμενα μελετητών της ιστορίας και των θεσμών της νέας κοινωνίας. Επισημαίνεται καταρχάς η ανυπαρξία αστικού κέντρου και αντίστοιχης ζωής στο νέο κράτος και ακολούθως η απόσταση αυτού του κράτους από τις δυτικές κοινωνίες, τις οποίες θέλει να προσεγγίσει, αλλά και το χάσμα που χωρίζει το χωριό από την Αθήνα. Ο ιδεαλισμός των διανοουμένων και η δίχως εμπειρικό έρμα σκέψη

τους αδυνατούν να προτείνουν λύσεις, ενώ τα πράγματα δρομολογούνται προς την αστική ανάπτυξη στα χρόνια του Τρικούπη και του Βενιζέλου, αλλά περισσότερο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922).

Η ελλαδική προσωπική ποίηση, σύμφωνα με το δεύτερο και πιο εκτεταμένο μέρος της μελέτης, αρχίζει με τους Φαναριώτες, την πρώτη από μια σειρά πέντε συνεχόμενων πολιτισμικών γενεών, οι οποίες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ωρίμανσή της. Οι Φαναριώτες, ετερόχθονες, γαλλομαθείς, λόγιας παιδείας, αρχαιολάτρες και ρομαντικοί, δημιουργούν ουσιαστικά εν κενώ, σ' έναν τόπο, όπου δεν υπάρχει καμιά ποιητική παράδοση γι' αυτούς, μια και δεν γνώριζαν τη δημοτική γλώσσα και το δημοτικό τραγούδι, ενώ η επτανησιακή ποίηση, για να λειτουργήσει παιδευτικά, απαιτούσε αντίστοιχες συνθήκες, που όμως δεν υπήρχαν στην Αθήνα. Ως αντιπροσωπευτικοί ποιητές αυτής της ομάδας εξετάζονται οι αδερφοί Αλέξανδρος και Παναγιώτης Σούτσος, καθώς κι ο ξάδερφός τους Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής. Ο λόγος τους εξωστρεφής, σε αντίθεση με τον εσωστρεφή του Σολωμού, είναι εκτός τόπου και χρόνου, όχι μονάχα από την άποψη του πραγματολογικού υλικού, γιατί τόσο η ελλαδική φύση και το ελλαδικό χωριό όσο και η νέα πρωτεύουσα δεν αποτελούν αντικείμενο της ποιητικής τους μέριμνας, αλλά κι από την άποψη της γλώσσας, γιατί από τη δημοτική, που έτσι κι αλλιώς δεν ήξεραν, πέρασαν στην καθαρεύουσα και στην αρχαίζουσα, μορφές γλωσσικές ακόμα πιο ακατάλληλες να εκφράσουν την πραγματικότητα. Αξίζει ωστόσο ιδιαίτερη μνεία ο πολιτικός λόγος των Σούτσων, έστω κι αν είναι περιορισμένης οπτικής λόγω του ότι ερωτοτροπούσαν με την εξουσία. Όσο κι αν η ποίη-

σή τους πάντως ήταν αναντίστοιχη –για λόγους προσωπικούς και ιστορικούς– με τα πράγματα της εποχής, είναι η πρώτη γενιά της νεότερης ελλαδικής ποίησης. Ξεχωριστή περίπτωση αποτελεί ο Γεώργιος Ζαλοκώστας, ο οποίος άνοιξε μια ρωγμή στον ποιητικό κανόνα του καιρού του με τα ποιήματα εμπειρίας, που αναφέρονται στους θανάτους των επτά παιδιών του.

Οι μεταφαναριώτες που ακολούθησαν, οι Δημοσθένης Βαλαβάνης, Ιωάννης Καρασούτσας, Δημήτριος Παπαρηγόπουλος, Σπυρίδων Βασιλειάδης και Αχιλλεύς Παράσχος, διακρίνονται κι αυτοί για την ιδεατή αναφορά στα πράγματα, την έλλειψη βιώματος, τον ρητορικό τους λόγο, την προσποιητή έκφραση, και βέβαια την αρχαίζουσα γλώσσα. Ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης πάλι, αν και Επτανήσιος, διδάσκεται από τη φαναριώτικη παράδοση και γράφει ερήμην της προσωπικής εμπειρίας, αλλά προτιμά τη δημοτική κι αντλεί το υλικό του από τους αρματολούς και το Εικοσιένα. Συνολικά, οι εν λόγω ποιητές διαφοροποιούνται από τους Φαναριώτες, στο βαθμό που περνούν από το διανοητικό στοιχείο στο εμπειρικό κι από το αφηρημένο στο συγκεκριμένο αλλά κι από τη λόγια γλώσσα στη δημοτική, κυρίως ο Βαλαωρίτης.

Ριζικά διάφορα από ό,τι μέχρι τώρα αντιμετωπίζεται η γενιά του 1880. Αρχικά εξετάζονται δύο ποιητικές συλλογές: *Τρυγόνες και έχιδναι* (1878) του Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλου (Μορέας) και *Στίχοι* (1880) του Νίκου Καμπά, οι οποίες στον έναν ή τον άλλο βαθμό έδειχναν την κατεύθυνση που έπρεπε να ακολουθήσει η ελλαδική ποίηση, ώστε να κερδίσει χρόνο στο δρόμο της προς την ωριμότητα, παράδειγμα όμως που δεν είχε συνέχεια. Ακολούθως διερευνάται η περίπτωση του Κωστή Παλαμά. Η σχέση του Παλαμά με

τα πράγματα θεωρείται διανοητική περισσότερο παρά εμπειρική και η δημοτική του γλώσσα τεχνητή. Ο λόγος του είναι εξωστρεφής και η παιδεία του βιβλιακή, ενώ το παρόν της ελλαδικής πραγματικότητας απουσιάζει από το έργο του. Ο Παλαμάς και η γενιά του προϋποθέτουν τους Φαναριώτες: ρητορικός τόνος, λόγος εξώστη, ιδεατή εκδοχή των πραγμάτων, ρομαντικό πνεύμα, έλλειψη εμπειρικής αντίληψης της γλώσσας, αρχαίο κλέος, Μεγάλη Ιδέα. Οι διαφοροποιήσεις συνίστανται στη στροφή προς την ύπαιθρο και το Βυζάντιο και στη μεγαλύτερη εκτίμηση του παρόντος. Η ποίηση του Παλαμά συνεχίζει, με δυο λόγια, την παράδοση των δύο προηγούμενων γενεών, αλλά κάνει και ορισμένα σημαντικά βήματα πέρα από αυτές. Παρόμοιας κοπής είναι και η αντίληψη του Γεωργίου Δροσίνη. Παρά τις κάποιες διαφοροποιήσεις, κινείται ωστόσο κι αυτός εκτός τόπου, στην ύπαιθρο, αν και Αθηναίος, και εκτός χρόνου, μια και ο ιστορικός χρόνος της επαρχίας δεν ήταν αυτός του άστεως. Η όποια εξέλιξη στην περίπτωση του είναι ελάχιστη. Ολότελα διαφορετική είναι η περίπτωση του Κώστα Κρυστάλλη, τον οποίο ως τώρα οι Ιστορίες της Λογοτεχνίας θεωρούσαν απλώς μιμητή του δημοτικού τραγουδιού. Σύμφωνα με τον Αράγη, ο Κρυστάλλης είναι ο πρώτος που συ-

ντόνισε γλώσσα και βίωμα. Έγραψε σε μια δημοτική που ήξερε καλά και μίλησε για πράγματα που τον άγγιζαν βαθιά. Βέβαια την ποίησή του τρέφει η νοσταλγία, η οποία οδηγεί στον εξωραϊσμό, απομακρύνει από το ρεαλισμό και βλέπει στο παρελθόν κι όχι στο μέλλον, που ανήκει στο άστυ. Συμπερασματικά, οι ποιητές του 1880, σε διαφορετικό βαθμό ο καθένας, συνεχίζουν από μια άποψη την παράδοση των ρομαντικών, ενώ από μια άλλη διαφοροποιούνται από αυτή θεματικά, ψυχολογικά και γλωσσικά, όσο κι αν η γλώσσα τους, με εξαίρεση αυτήν του Κρυστάλλη, είναι συμβατική, γλώσσα δηλαδή μη εμπειρική, ακατάλληλη να εκφράσει την πραγματικότητα του άστεως, στην οποία ζουν.

Οι μεταπαλαμικοί ποιητές Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, Ι.Ν. Γρυπάρης, Μιλτιάδης Μαλακάσης, Λάμπρος Πορφύρας, που ως τώρα καλύπτονταν από τη «βαριά σκιά του Παλαμά», κατά την έκφραση του Κ.Θ. Δημαρά, επαναξιολογούνται και αναβαθμίζονται. Δημοτικιστές και περισσότερο ή λιγότερο συμβολιστές, δεν βλέπουν κι αυτοί συχνά τον αστικό περίγυρο, ενώ οι καλύτερες στιγμές τους είναι αυτές στις οποίες αξιοποιούν την προσωπική τους εμπειρία. Από την άποψη της κατεύθυνσης στην οποία κινείται η ελλαδική ποίηση την πιο προωθημένη θέση κατέχει ο

Πορφύρας, ένας ποιητής χαμηλών τόνων και προσγειωμένος γλωσσικά, παρά το γεγονός ότι κι αυτός είναι συμβολιστής κι έχει στραμμένο το βλέμμα του, αν και αστός, στο φυσικό περιβάλλον. Οι εν λόγω ποιητές είναι αυτοί που άνοιξαν το δρόμο στη γενιά του 1920. Σε αντίθεση με αυτούς βρίσκονται ο Άγγελος Σικελιανός και ο Κώστας Βάρναλης. Ο πρώτος συνεχίζει την παράδοση του Βαλαωρίτη και του Παλαμά κι όχι των μεταπαλαμικών. Με μια γλώσσα δημοτική αλλά τεχνητή, ιδεαλιστής, φυσιολάτρης και αρχαιολάτρης, οπαδός της Μεγάλης Ιδέας και του εθνικισμού, ρητορικός και εγωκεντρικός, βρίσκεται εκτός τόπου και χρόνου, με αποτέλεσμα να δημιουργεί μια ποίηση ερήμην του άστεως. Ο Βάρναλης πάλι, ερωτικά αμέριμνος, ιδεαλιστής καταρχάς εθνικά και κατόπιν μαρξιστικά, με τόνους κηρυγματικούς, βρίσκει τις καλύτερες στιγμές του, κυρίως όταν αξιοποιεί τη σάτιρα και το διονυσιασμό κι αντλεί το υλικό του από το αστικό περιβάλλον.

Η ποίηση, σύμφωνα με το Γιώργο Αράγη, βρίσκει οριστικά το δρόμο της με τη γενιά του 1920, από την οποία εξετάζονται αναλυτικά πέντε ποιητές: Ρώμος Φιλύρας, Ναπολέων Λαπαθιώτης, Κώστας Ουράνης, Κώστας Καρυωτάκης, Τέλλος Άγρας. Αφού επισημαίνονται τα ειδικότερα χαρακτηρι-

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

**Εμμανουήλ Κριαράς
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Β'**

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ (1925-2001)

Το βιβλίο με την αλληλογραφία του καθηγητή Εμμ. Κριαρά με 458 γράμματα που του έστειλαν λόγιοι και επιστήμονες κατά το διάστημα 1925 έως 2001.

Μια συναγωγή αλληλογραφίας που αναδεικνύει μιαν εποχή και πολλούς πνευματικούς ανθρώπους.

Τα γράμματα δημοσιεύονται ευρετηριασμένα και σχολιασμένα. Σειρά από πίνακες διευκολύνουν στην αναζήτηση των πολλών πληροφοριών.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Εμμανουήλ Κριαράς

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Β'

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ
1925-2001

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

στικά του καθενός και οι διαφορές του από τους άλλους, ο συγγραφέας διαπιστώνει ότι η γενιά αυτή περνάει από το συμβολισμό στο ρεαλισμό, αξιοποιεί την καθημερινή γλώσσα της Αθήνας κι όχι τη συμβατική δημοτική του Παλαμά και των μεταπαλαμικών, στρέφεται στον αστικό χώρο και αποδεσμεύεται από το μεγαλοϊδεατισμό, τη λαογραφία και το δημοτικισμό. Έτσι αποκαθίσταται η ενότητα ζωής και ποιήματος στο επίπεδο του χώρου και του χρόνου. Με άλλα λόγια, η ποίηση από ποίηση «σαν» αποκτά ιθαγένεια, καθώς ο λόγος βγαίνει πια από τα πράγματα, από το βαθιά πληγωμένο σώμα της εμπειρίας και του βιώματος. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που ο σημαντικότερος ανάμεσα στους ποιητές αυτούς, ο Κώστας Καρυωτάκης, έγραψε: «Αισθάνομαι την πραγματικότητα με σωματικό πόνο» («Φυγή, Ι»).

Στο τελευταίο μέρος συνοψίζονται τα συμπεράσματα της εργασίας. Οι θετικές πραγματώσεις –αιρετικού χαρακτήρα, ώπου να γενικευτούν– οφείλονται στο πέρασμα από «την αφηρημένη, γενική, ιδεατή, ρητορική, του εμείς και του τότε, αντίληψη του ποιητικού υποκειμένου [...] στη συγκεκριμένη, ειδική, εμπειρική, βαθιά βιωματική, αρητόρευτη (αναφορική), του εδώ και του τώρα, αντίληψη του ποιητικού υποκειμένου» (σ. 417). Αυτό δείχνει η μελέτη του έργου 25 ποιητών της υπό εξέταση περιόδου, πράγμα που σημαίνει ότι η ποίηση των χρόνων 1830–1930 έχει μεταβατικό χαρακτήρα και εξελίσσεται από την ωριμότητα προς την ωριμότητα μέσω των συνεχόμενων πολιτισμικών γενεών, ωριμότητα που εκφράζεται με την αποκατάσταση της σχέσης λόγου – πράγματος, η οποία συντελείται με τη γενιά του '20. Τέτοιες πλευρές, επισημαίνει ο συγγραφέας, οι ελληνικές Ιστορίες της Λογοτεχνίας δεν τις είδαν. Αντίθετα, μελέτησαν την ποίηση κυρίως από την οπτική του δημοτικισμού και του εθνικισμού.

Αυτά υποστηρίζει κατά βάση στην εργασία του ο Γιώργος Αράγης. Βέβαια επιφυλάξεις μπορεί να έχει κανείς για ορισμένα ή περισσότερα ζητήματα, όπως για το νόημα που δίνει ο μελετητής στον όρο «βίωμα» και τα περιγραφικά στοιχεία που αναζητά στο ποίη-

μα, ώστε να αναγνωρίσει τη γνησιότητά του, αλλά και για ένα σαφώς διακρινόμενο επικριτικό τόνο, που αναφέρεται στις επιλογές των ποιητών.

Στην πρώτη περίπτωση ενδέχεται το περιεχόμενο του όρου να είναι υπερβολικά στενό, αν νοείται μονάχα ως άγγιγμα των πραγμάτων. Ο Γιώργος Ιωάννου, ένας κατεξοχήν βιωματικός πεζογράφος, διευρύνει την έννοια του βιώματος: «Και, γενικά, πιστεύω ότι ο λογοτέχνης πρέπει να χρησιμοποιεί ως ύλη τα βιώματά του. Δεν εννοώ μονάχα τα βιώματα, τα οποία έχει αποκτήσει από την εμπειρία, αλλά και τα συναισθήματά του, τις ισχυρές φαντασιώσεις του, όλα τέλος πάντων που έχει ζήσει πολύ αυτός ο ίδιος, αυτά που έχει χρειαστεί ίσως να τα διηγηθεί στη ζωή, να τα συλλάβει με λέξεις, να κραυγάσει την ώρα που τα παθαίνει, με όλα αυτά τα πράγματα, νομίζω, πρέπει να συνθέτει τα έργα του ο λογοτέχνης» («Ο λόγος είναι μεγάλη ανάγκη της ψυχής». Συνεντεύξεις (1974–1985), 1996, σ. 73). Μια τέτοια διεύρυνση της έννοιας του βιώματος είναι προφανές ότι θα ανέβαζε αρκετά έως σημαντικά τον αριθμό των ποιημάτων που ο κριτικός βλέπει να κινούνται στο δρόμο της ελλαδικής ποίησης προς την ωριμότητα.

Ακόμα, η ύπαρξη περιγραφικών στοιχείων, αστικού χαρακτήρα εν προκειμένω, δεν φαίνεται ασφαλές κριτήριο, για να θεωρηθεί γνήσια μια ποιητική προσπάθεια. Στην ποίηση, όπως ξέρουμε, πολύ περισσότερο από ό,τι στην πεζογραφία, δεν βλέπουμε τόσο τα πράγματα όσο τη σκιά τους, το άρωμα, το αδιόρατο ίχνος που αυτά αφήνουν στο πέρασμά τους. Η ποίηση είναι ελάχιστα περιγραφική και ρεαλιστική, γιατί η πύκνωση, που εγγενώς τη διακρίνει, ωθεί στα ενδότερα του ψυχισμού και στο βυθό των πραγμάτων, έτσι ώστε πολλές φορές αυτό που λέει να υπερβαίνει το συγκεκριμένο χωροχρόνο της γραφής. Άλλωστε οι αναφορές σε συγκεκριμένους τόπους δεν είναι το σύνθημα στην ποίηση, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν έχει ιθαγένεια, πως δεν είναι μια ποίηση που εκφράζει γνήσια τον άνθρωπο και τις ανάγκες του.

Τέλος, συχνά διακρίνεται μια τάση

επίκρισης των ποιητών, που, κατά το συγγραφέα, δεν κατόρθωσαν να εκφράσουν πειστικά τον καιρό τους. Αν και συχνά επισημαίνονται τα ιστορικο-κοινωνικά συμφραζόμενα, τα οποία δεν επέτρεπαν στους δημιουργούς να φτάσουν στην ωριμότητα, όπως την εννοεί ο Αράγης, εντούτοις δεν είναι λίγες οι φορές που αυτοί επικρίνονται ως ρομαντικοί ή εθνικιστές λ.χ., λες και δεν ήταν στα καθήκοντα τους να παρακολουθούν τις ποιητικές εξελίξεις στην Ευρώπη ή λες και δεν ήταν ο εθνικισμός και η Μεγάλη Ιδέα μια πραγματικότητα του 19ου αιώνα, την οποία ήταν αναγκασμένοι να εκφράσουν ως άνθρωποι του καιρού τους. Για να κατανοήσει κανείς τα φαινόμενα, ενδείκνυται να τα βλέπει μέσα στις δικές τους ανεπανάληπτες ιστορικές συνθήκες και να μην τα κρίνει με βάση τις αντιλήψεις της δικής του εποχής, πράγμα που εύλογα οδηγεί σε προφανείς παρεξηγήσεις.

Παρόλα αυτά, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε πως η εργασία του Γιώργου Αράγη συνιστά μια ενδιαφέρουσα ερμηνευτική πρόταση της νεοελληνικής ποίησης των χρόνων 1830–1930, η οποία στηρίζεται στα ίδια τα κείμενα, πως αποτελεί μια σοβαρή κατάκτηση για τη νεοελληνική κριτική κι ανοίγει δρόμους για έναν άλλο τρόπο θεώρησης του νεοελληνικού ποιητικού φαινομένου. Η λογική της ύπαρξης συνεχόμενων ποιητικών γενεών λ.χ., προκειμένου να γραφεί κάποια στιγμή ποίηση ενός επιπέδου, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όπως και η άποψη ότι η ελλαδική ποίηση παρουσιάζει μια ορισμένη εξέλιξη στα πρώτα εκατό χρόνια της, η οποία φτάνει στην ωριμότητα με τη γενιά του 1920, ωριμότητα που βεβαιώνει, κατά τη μελέτη, και το γεγονός ότι από τους παλιότερους ποιητές εκείνοι που αποδεικνύονται δραστικοί και σήμερα είναι οι ποιητές του '20 και όσοι κατοπινόι άντλησαν από τις διδασχές τους. Τέλος, αξίζει να επισημάνει κανείς τις αρετές που διακρίνουν κι αυτό το κείμενο του Αράγη, τη διαύγεια του λόγου, τη σαφήνεια των όρων και τα ευδιάκριτα σχήματα ερμηνείας, που τόσο λείπουν από την κριτική των ημερών μας.

ΘΑΝΑΣΗΣ Ε. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

Παύλος Μάτεσις, Αλδεβαράν, Καστανιώτης, Αθήνα 2007, σελ. 208

Ο Μύρτος αποφασίζει να μπει οριστικά και αμετάκλητα στη ζωή του γείτονά του Ερμή μ' έναν ολωσδιόλου αναπάντεχο τρόπο: σκηνοθετώντας τον ολόδικό του θάνατο. Όσο για τον Ερμή, που μέχρι τότε δεν έδειχνε να παίρνει στα σοβαρά τον αλαφροϊσκίωτο Μύρτο, τώρα αφήνεται να παρασυρθεί ολοκληρωτικά από την περιπέτεια που συνεπάγεται η αυτοκτονία του αινιγματικού νεαρού.

Ερμής: χρηματιστής με όλα τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου γιάπι, πλούσιος, πολυπράγμων, με πολλές περιστασιακές σχέσεις άνευ ουσίας, εντελώς στρέιτ, χωρίς ανησυχίες μεταφυσικές ή υπαρξιακές. Μύρτος: καρπός παράνομης σχέσης, παιδί εκτός γάμου, υιοθετημένος από εύπορη, πλην όμως άτεκνη, οικογένεια που παραδόξως τεκνοποιεί λίγο μετά την πράξη υιοθεσίας. Δίδυμος αδελφός καθυστερημένου αγοριού που ζει σε άσυλο.

Με καθαρόαιμες σουρεαλιστικές πινελιές που παραπέμπουν σε μια εικονοποιία εφάμιλλη του Μπουνιουέλ και του Φελίνι, χαρτογραφώντας ανύποπτα τοπία της ανθρώπινης ψυχής, ο Παύλος Μάτεσις υπογράφει ένα ακόμη σπουδαίο μυθιστόρημα. Πληθωρικός, και με μια διάθεση αρκετά φιλοπαίγμονα, που αισθητοποιείται με τις ισχυρές δόσεις βιτριολικού ενίοτε χιούμορ, εξισορροπεί θαυμαστά το τραγικό με το κωμικό, το μεγαλειώδες με το ταπεινό, το σοβαρό με το αστείο, αποδίδοντας εντέλει (σου)ρεαλιστικά την ανθρώπινη κατάσταση. Η μυθοπλασία του αντηχεί από τη βουή της αρχαίας τραγωδίας και μυθολογίας. Τα ποικίλματα του λόγου, κλιμακωτά, μεταφορές, ασύνδετα, περιφράσεις, απογειώνουν το κείμενο εξαυλώνοντάς το αντί να το βαραίνουν. Τα ευρήματα, μοναδικά. Η ανέλιξη της πλοκής, ευρηματική. Οι παρεκβάσεις, απολαυστικές. Και το μήνυμα, καθησυχαστικό και παρήγορο: ακόμα κι αν οι έρωτές μας δεν αξιωθούν τη μοναδικά εκτυφλωτική λάμψη

του Αλδεβαράν, που είναι το πιο φωτεινό αστέρι στον αστερισμό του Ταύρου, ακόμα κι αν οι δικοί μας έρωτες δεν μπορέσουν να αρθούν στο δυσθεώρητο ύψος του Αλδεβαράν, που σηματοδοτεί το απόλυτο (άρα, ανέφικτο), ακόμα και τότε μπορούμε να ελπίζουμε πως η ζωή θα μας επιδαφιδεύσει άλλες χαρές και άλλης τάξεως απολαύσεις για να μας αποζημιώσει και για να αντισταθμίσει το έλλειμμα. Υπάρχει μέλλον, υπάρχει χαρά, ακόμη και για όσους φανούν άτυχοι στον έρωτα, ακόμα και για όσους δεν γνωρίζουν ποτέ έναν μεγάλο έρωτα, ικανό να καταυγάσει σαν άλλος Αλδεβαράν το στερέωμα της ύπαρξής τους.

Νίκη Κώτσιου

Ελεύθερη πτώση

Ζυλιέν Γκρακ, Μπαλκόνι στο δάσος, Μτφρ.: Ανθή Λεούση, Ίνδικτος, Αθήνα 2007, σελ. 245

Ο υπολοχαγός Γκρανζ μαζί με τετραμελή φρουρά περνάει ένα φαινομενικά γαλήνιο φθινόπωρο μέσα σ' ένα σχετικά προστατευμένο οχυρό στο δάσος των Αρδεννών περιμένοντας καρτερικά την εισβολή των Γερμανών. Ολοκληρωτικά δοσμένος σ' αυτή την καινούρια αίσθηση ελευθερίας, που σηματοδοτείται από την υποχρεωτική αναμονή του αναπόφευκτου (θανάτου;), ο Γκρανζ απολαμβάνει με μεταφυσική έκσταση την ομορφιά των δρυμώνων και χάνεται μέσα σε ονειροπολήσεις και σκέψεις. Ζει έναν σύντομο αλλά έντονο έρωτα μ' ένα ευχάριστο κορίτσι που συναντά στο δάσος μια βροχερή Κυριακή, συνδέεται συντροφικά με τους άντρες που διοικεί και χαιρείται με όλη του την ψυχή το ανέλπιστο δώρο της απομόνωσης. Μέσα σ' αυτή την ευφροσύνη μοναξιά και γαλήνη, ο Γκρανζ επιχειρεί μια κατάδυση στα ενδότερα του εαυτού του και βγαίνει κερδισμένος και αναγεννημένος, σχεδόν απαλλαγμένος από το φόβο του θανάτου. Καθαρός πια και νιώθοντας παράξενα εξαγνισμένος από τη λυτρωτική του διαμονή

Ψηλαφίζοντας την αλληλογραφία ενός στρατιώτη από το Μικρασιατικό Μέτωπο *Προς την αδελφήν στρατιώτου*, την Σμαράγδα Μονστράτου, ο **Γιάννης Παπακώστας**, που έχει την ευθύνη για την εισαγωγή και τη φιλολογική επιμέλεια (εκδ. Πατάκη, 2007), διαμορφώνει ένα θαυμάσιο βιβλίο και μας ανοίγει μια ενδιαφέρουσα σελίδα της Μικρασιατικής Εκστρατείας μέσα από τις δράσεις του «Συλλόγου των Ελληνίδων Κωνσταντινουπόλεως», που ανέλαβαν να ενισχύσουν ηθικά και συναισθηματικά τους στρατιώτες στα έμπεδα. Αναδεικνύονται έτσι λεπτομέρειες του καθημερινού βίου των στρατιωτών αλλά και οι πρακτικές που ακολουθούσαν οι οργανώσεις των Ρωμιών της Πόλης για την ενίσχυση της ελληνικής υπόθεσης.

Ωριμη και συστηματική η ενασχόληση του ποιητή και πανεπιστημιακού καθηγητή **Γιάννη Δάλλα** με την αρχαία ελληνική λυρική ποίηση που ολοκληρώθηκε με την έκδοση τεσσάρων τόμων: *Αρχαίοι Λυρικοί, Χορικολυρικοί, Μελικοί, Ελεγειακοί, Ιαμβογράφοι*, με δημοσίευση του αρχαίου κειμένου, εισαγωγές, μετάφραση και σχόλια (εκδ. Άγρα, 2007). Η μνημειώδης εργασία και η εξαιρετική μετάφραση δίνουν στην έκδοση αυτή τη δυνατότητα να απευθύνεται στον ειδικό αλλά και στον γενικό αναγνώστη. Χρήσιμο και τερπινό ανάγνωσμα η σειρά των τεσσάρων τόμων διεκδικεί επάξια τη θέση της στα βιβλία σταθερής αναφοράς.

Από την ελληνική θρηνητική παράδοση η νεότερη ελληνική λαογραφία επεκτείνει τη μελέτη της στα λαϊκά μοιρολόγια· από την παράδοση των επιτυμβίων επιγραμμάτων της αρχαιότητας η σύγχρονη αντίληψη μας οδηγεί στα *Νεοελληνικά Λαϊκά επιτύμβια επιγράμματα*, που είναι και το αντικείμενο μελέτης του **Μιχάλη Γ. Βαρβούνη** (εκδ. Παπαζήση, 2007). Στη μελέτη αυτή εξετάζονται αναλυτικά ζητήματα που θέτει το εθνικό και κοινωνικό πλαίσιο παραγωγής των λαϊκών μοιρολογίων και των λαϊκών επιτυμβίων επιγραμμάτων και αναδεικνύεται η αντίληψη των σύγχρονων λαογραφικών προσεγγίσεων –όπως μας διδάξε παλαιότερα ο Λουκάτος, αλλά και η διεθνής πρακτική της σύγχρονης λαογραφίας– ως κρίκος ανάμεσα στην κοινωνική και ιστορική επιστήμη.

Βρίσκει κανείς ενδιαφέρον –παρά τη σχετική αμχανία– σε βιβλία που φέρουν τίτλο όπως: *Η πραγμάτωση της ελπίδας*· και η αμχανία συμπληρώνεται με αμφιθυμία, όταν ακολουθεί ο υπότιτλος: *Η ζωή πέρα από τον καπιταλισμό*. Ωστόσο, ο συγγραφέας και ακτιβιστής **Μάικλ Άλμπερτ** με το βιβλίο του αυτό (μετάφραση: Κατερίνα Χαλμούκου, εκδ. ΚΨΜ, 2007) επαναφέρει και συστηματοποιεί τις απόψεις του, γνωστές και από παλαιότερη ομιλία του στην Αθήνα, για τη συμμετοχική οικονομία και την οργάνωση της κοινωνίας με όρους

στις Αρδέννες, ο Γκρανζ αντιμετωπίζει το θάνατο με πραότητα και ψυχραιμία.

Χωρίς να ελπίζει αλλά και χωρίς ν' απελπίζεται, αφήνει τη ζωή να κυλήσει και ο ίδιος συμμετέχει μόνον όπου χρειάζεται. Χωρίς να επεμβαίνει αλλά και χωρίς ν' αποσύρεται, παρακολουθεί το ξετύλιγμα της ανθρώπινης ιστορίας μ' ενδιαφέρον αλλά χωρίς λαχτάρα. Χωρίς ν' αδημονεί αλλά και χωρίς ν' αδιαφορεί, περιμένει τις εξελίξεις ψύχραιμα και με τιασσευμένη προσμονή.

Ο Γκρανζ ζει μέσα σ' ένα αδιάκοπο παρόν, διεσταλμένο επ' άπειρον, όσο εκκρεμεί η εισβολή των Γερμανών, που προτιμά να τη φαντάζεται μακρινή, αβέβαιη, συγκεχυμένη και μόνο πιθανή. Μέσα σ' αυτό το διεσταλμένο παρόν, όλα αποκτούν καινούριες διαστάσεις: οι συγκινήσεις, οι περιπάτοι, το φαγητό, οι συζητήσεις. Όλα μεγεθύνονται τώρα στη συνείδησή του και περιβάλλονται με μια αύρα που, υπό κανονικές συνθήκες, θα εξα-νεμιζόταν. Απορροφά τη ζωή αχόρταγα (όση ζωή του μένει να ζήσει) και το αίσθημα πλησμονής που νιώθει από την τόση ομορφιά του κόσμου τον κυριεύει τόσο απόλυτα και τόσο ολοκληρωτικά, ώστε δεν μένει καθόλου χώρος για τον εύλογο φόβο του θανάτου που βρίσκεται προ των πυλών. Ο Γκρανζ πα-ραλύει από ευτυχία.

«Με μια αλλόκοτη ιδέα γλιστρούσε στο μυαλό του Γκρανζ: Του φαινόταν ότι βάδιζε μέσα σ' αυτό το ανοίκειο δάσος όπως μέσα στην ίδια τη ζωή του. Ο κόσμος είχε πέσει για ύπνο σαν άλλος Κήπος των Ελαιών, κουρασμένος να φοβάται και να προαισθάνεται, χορτασμένος αγωνία και κούραση, αλλά η μέρα δεν είχε σβήσει μαζί του: έμενε αυτό το φως παγωμένο και διαυγές, πλούσιο, που επιζούσε και αφού είχε πάψει η μέριμνα των ανθρώπων κι έμοιαζε να λάμπει πάνω από τον αδειανό κόσμο για τον εαυτό του και μόνο. Ήταν μέρα. Παράξενη σαν το φως της ημέρας στο προαύλιο του Κάτω Κόσμου, πλυμένη από το φόβο κι από την επιθυμία, ένα αγνό φως, όμοιο με κείνο που φωτίζει χωρίς να το ζεσταίνει, το νεκρό φεγγάρι. Υπήρχε μια σαγήνη ανήσυχη και ισχυρή στο να ξαπλώνεις φαρδύς πλατύς στο μεθυσμένο αυτό καράβι που είχε πετάξει στη θάλασσα το τιμόνι του, ύστερα τα κουπιά του, η παράξενη σαγήνη να σε παρασέρνει το ρεύμα. Ύστερα η θύμηση της Μόνας τον κατέκλυσε κι άρχισε να καταλαβαίνει αυτό που εκείνη είχε χωρίς να το ξέρει ξεφράξει στη ζωή του: Την ανάγκη να λύσει έναν έναν τους κάβους, το αίσθημα του αφερματισμού και της βαθιάς ελάφρωσης που έκανε την καρδιά του να χτυπάει και ήταν εκείνο το πα-ραιτήσου από όλα».

Μέσα σ' αυτό το κλίμα αυτοεγκατάλειψης και ήρεμης παραίτησης από το μέλλον, ο

Γκρανζ εξερευνά τη φύση και μετέχει ψυχή τε και σώματι στα στοιχεία και τα στοιχειά της. Ο συγγραφέας, πληθωρικός στις περιγραφές του, χωρίς καθόλου να φείδεται εκφραστικών μέσων, χαρτογραφεί κάθε τετραγωνικό εκατοστό του μαγικού δάσους των Αρδεννών και συντονίζει τα χρώματα και τα αρώματα του δρυμώνα με τις κινήσεις που γίνονται μέσα στην ψυχή του στρατιώτη. Η παραμικρή αλλαγή απόχρωσης στα φυλλώματα των δέντρων, το πιο ανεπαίσθητο κέλαρυσμα στο πιο απομακρυσμένο ρυάκι σηματοδοτούν αλλαγή στη διάθεση του Γκρανζ που γίνεται ένα με το μεγαλείο του τοπίου κι έτσι δοξάζει εξακολουθητικά το θαύμα της ζωής ακυρώνοντας το θάνατο. Κομμάτι κι αυτός του δρυμώνα που σφύζει από ζωή, ο Γκρανζ βλέπει τώρα τον εαυτό του σαν ένα ελάχιστο τμήμα μιας απέραντης οργανικής ύλης, ζωντανής και ανεξάντλητης, που δεν πεθαίνει ποτέ.

Οι ασπάρουσες περιγραφές της φύσης από τον Ζυλιέν Γκρακ φέρνουν στο μυαλό τις κρουστές εικαστικές συνθέσεις των μεγάλων ιμπρεσιονιστών ζωγράφων, ενώ οι λεπτολόγες ψυχολογικές του παρατηρήσεις, συναρτώμενες πάντα με την εικόνα του εκάστοτε τοπίου που αντικρίζει ο στρατιώτης, μετατρέπουν το κείμενο σ' ένα αληθινό αραβούργημα του πιο μεστόυ κι αισθαντικού συμβολισμού.

Το «μπαλκόνι στο δάσος» δεν είναι ένα ακόμη αντιπολεμικό βιβλίο. Δεν παύει, βέβαια, να καταγγέλλει δριμύτατα τον πόλεμο, κυρίως όμως δηλώνει ότι η ζωή δεν εξαντλείται στα όρια της ανθρώπινης ύπαρξης αλλά γεμίζει ολόκληρο το σύμπαν με τη δύναμη και την έντασή της, που εσεί παραμένει αμείωτη, όποια κι αν είναι η κατάληξη της ανθρώπινης περιπέτειας, όποια κι αν είναι η κατάληξη της ανθρώπινης ανοησίας.

Νίκη Κώτσιου

Ελεγείες ζωής

Ευαγγελία Κόσσυβα, Στήμονες ηδυπαθείς, Πλανόδιον, Αθήνα 2007, σελ. 112

Σε εποχή που οι συγγραφείς επιδίδονται με μανία στην «κατασκευή» πολυσέλιδων και «πιασάρικων» μυθιστορημάτων, η κυκλοφορία του μικρού βιβλίου της πρωτοεμφανιζόμενης στα γράμματα Ευαγγελίας Κόσσυβα, με τριανταεπτά πεζά της μιας ή των ολίγων σελίδων, αποτελεί πρώτα έκπληξη, που, μετά την ανάγνωση, μετατρέπεται σε ελπιδοφόρο μήνυμα επιβίωσης της ποιοτικής λογοτεχνίας του τόπου μας. Πρόκειται για πεζά στιγμιότυπα ή εικόνες από την καθημερινή ζωή, δουλεμένα με ποιητικό προζύμι, μικρές ελεγείες για τη ζωή, τον έρωτα, τους ανθρω-

πους, το φαγητό, τη φύση και τα φυτά (κυρίως τα λουλούδια), που συμπεριφέρονται ως ζωντανές ψυχές.

Το καλάμι κι λυγαριά!!!

*Βρεθήκανε πάλι, πιο κοντά αυτή
τη φορά, σχεδόν
σώμα με σώμα – αν εξαιρέσει
κανείς τα ανεπαίσθητα
διάκενα – όντας στο ίδιο δεμάτι.*

(Το αντιλάρισμα, σ. 73)

Η συλλογή πήρε τον τίτλο από το πεζό «Στήμονες οι ηδυπαθείς», το οποίο αναφέρεται σ' ένα γεύμα στο κτήμα, όπου ξένοι εργάτες μαζεύουν τις ελιές.

Πατάτες γιαχνί.

*Κατακόκκινες, αχνιστές,
μυρωδάτες.
Για τους εργάτες που
μαζεύανε ελιές*

Και για μας.

Αξίζει να σημειωθεί ο τρόπος με τον οποίο μια ασημαντη λεπτομέρεια του καθημερινού βίου, αποκτώντας ποιητική πατίνα, γίνεται σημαντικό λογοτεχνικό υποκείμενο. Και παρακάτω:

*Και η ιεροτελεστία του φαγητού μου
αρέσει!*

*Η κοινή γεύση στους ουρανίσκους
αποκαθιστά ένα είδος
επικοινωνίας, τα βλέμματα των απέναντι
συνδαιτυμόνων διασταυρώνονται,
η οικειότητα συντάσσει ευθύβολες
προπόσεις, η τρυφερότητα τις
εκφωνεί,
και η ζωή ευτραφής και πρόσχαρη
σκορπάει δεξιά και αριστερά
υποσχέσεις ευδαιμονίας!*

Στάθηκα κάπως περισσότερο στο πεζό αυτό, που, ως φαίνεται, και η συγγραφέας το θεωρεί ως το πιο αντιπροσωπευτικό της συλλογής της –και είναι–, αφού το επέλεξε για τον τίτλο του βιβλίου της. Μένει να δούμε ποια είναι τα καθημερινά θέματα για τα οποία η Κόσσυβα μας μιλάει μέσα στα πεζά της.

Υπάρχει πρώτα μια νοσταλγία για τον παλιό τρόπο μιας «περίτεχνης» ζωής (έστω και κουραστικής) που χάθηκε ή ευτελώς αντικαταστάθηκε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το πεζό «Το ζήτα του έρωτα» (σ. 55), όπου το πατροπαράδοτο φαγητό στη μεγάλη ξύλινη τραπεζαρία, που «έφερε η μητέρα μου το άσπρο τραπεζομάντιλο διπλωμένο καλά στα τέσσερα» και «το ξεδίπλωνε, το τίνανε με χάρη για να φτάσει στις άκρες και μετά το διόρθωνε όπου χρειαζόταν, για να 'χει ολόγυρα το ίδιο μήκος» κι ύστερα ξαναγύριζε για να το

στολίζει «με το βάζο τα λουλούδια, κατιφέδες, αρμπαρόριζα, φωτίτσες και βασιλικό», αντικαταστάθηκε από το «γρήγορο φαγητό», το «γεύμα εν τάχει» με «δυο φέτες ψωμί κομμένες από τα πριν ή ένα ολόκληρο ψωμάκι ανοιγμένο κατά μήκος γεμάτο με υλικά της αρεσκείας σας. Κατά κανόνα ζαμπόν και τυρί με ένα κομμάτι θλιμμένη ντομάτα ή ένα απογοητευμένο φύλλο μαρουλιού. Χρόνος παρασκευής μηδέν. Χρόνος κατανάλωσης το ίδιο». Παρόλο που πρόθεση της συγγραφέως ήταν προφανώς να εκφράσει τη νοσταλγία και την αγάπη της για το παλιό που χάθηκε, στο πεζό αυτό, και σε αρκετά άλλα, δεν μπορεί ο αναγνώστης να μην αναγνωρίσει και μια αρνητική κριτική στάση για το δρόμο που ακολουθεί η σύγχρονη κοινωνία της άκριτης κατανάλωσης.

Δεν την πληγώνει μόνο ο τρόπος ζωής που έχει αλλάξει, αλλά και τα αισθήματα των ανθρώπων, όπως μαρτυρεί το πεζό «Ρήγας μπαστούνι» (σ. 49). Εδώ ο διευθυντής παθολογικής κλινικής νοσοκομείου, από τον οποίο η αφηγήτρια ζητά να μάθει την κατάσταση ενός δικού της ανθρώπου (που το πρωί της (δίας μέρας είχε πάθει εγκεφαλικό), δεν της δίνει σημασία, παίζοντας χαρτιά στον υπολογιστή του:

*Καθισμένη απέναντί του έντρομη,
πανικόβλητη, προσπαθώντας απεγνωσμένα*

να συναντήσει το βλέμμα του.

*Για να διαβάσει τη διάγνωση πριν
από την εκφορά του λόγου.*

Ευσεβής, ανεκπλήρωτος πόθος.

*Το ιδιόν (!) του βλέμμα σταθερά
προσηλωμένο*

*δεξιά στην οθόνη του υπολογιστή,
στην απόληξη πλευράς ορθής γωνίας.*

*Βαλές και ντάμες παρήλαυναν με
φρενήρη ταχύτητα*

*και αυτοκρατορικό ύφος. Άμα αρχίσεις
δε σταματάς, της διευκρίνισε.*

Γίνεται πάθος.

Παρ' όλες τις αλλαγές που έφερε στις σχέσεις των ανθρώπων ο σύγχρονος τρόπος ζωής, κάποια αισθήματα παρέμειναν άφθαρτα στις σχέσεις των ανθρώπων. Χαρακτηριστική η αγάπη προς τους γονείς, ιδίως προς τον πατέρα, η οποία αναβλύζει ρέουσα σε δύο τουλάχιστον κείμενα: «Κάλαντα...» (σ. 29) και «Χριστούγεννα και Πάσχα μαζί» (σ. 92). Σκηνικό φόντο και στα δύο αυτά πεζά, το νεκροταφείο. Η αφηγήτρια, με την κόρη και τη μητέρα της, πηγαίνει, παραμονή Χριστουγέννων, να περιποιηθεί τον τάφο του πατέρα που της λείπει αφάνταστα. Εκτός των άλλων, του φέρνει κουραμπιέ και μελομακάρονο που έφτιαξε η ίδια. Η κόρη τη βοηθάει. Η μάνα κάθεται στην πλάκα του διπλανού τάφου.

ανθρωποκεντρικούς. Τι καλά που θα ήταν, ΑΝ!

Γελοιογραφίες που αφηγούνται τα «πάθη» της πολιτικής ζωής στον τόπο μας, που σχολιάζουν και ασκουν κριτική γελοιογραφίες που μας κλείνουν το μάτι, καθώς όλοι τα ξέρουμε αλλά και συχνά τα ξεχνάμε: γελοιογραφίες που υπενθυμίζουν τα «δεινά» βγάζοντας γέλια... μέχρι δακρύων: *Ο Πινόκιο πήρε τ' όπλο του...* μας λέει με σκίτσα και γελοιογραφίες ο εξαιρετος **Στάθης** (εκδ. Πατάκη, 2007), αλλά η μύτη των υπευθύνων δεν βλέπουμε να μεγαλώνει!

Διαβάζοντας το Ταξίδι στην Αρμενία του Όσιπ Ερίλιεβιτς Μαντελστάμ (πρόλογος, μετάφραση, ερμηνευτικές σημειώσεις: Γιώργος Χαβούτσας, εκδ. Ίνδικτος, 2007), αυτό το ποιητικό αφήγημα που είναι συνάμα ένα πραγματικό και ένα μεταφορικό ταξίδι, αισθάνεται κανείς την υπεροχή της ελευθερίας ως όρου ύπαρξης της ίδιας της λογοτεχνίας και την ίδια στιγμή αντιλαμβάνεται την υπέρβαση του πραγματικού ως όρου πραγμάτωσης της λογοτεχνικότητας.

Ένα βιβλίο για πέταμα: μια αφήγηση από τον **Paul Desalmand** (πρόλογος: Patrick Cauvin, μετάφραση: Μαρία Γαβαλά, εκδ. Πόλις, 2008). Μας εντυπωσιάζει, καθώς το ίδιο το βιβλίο αυτοβιογραφείται. Αφηγείται τα ταξίδια του από το τυπογραφείο στην πόλη, από αποθήκη σε προθήκη: τις περιπέτειές του από τα σκοτεινά πακέτα στα ωραία αγγίγματα των ανθρώπων. Από την αγάπη των αναγνωστών ως το καταχώνιασμά τους σε σκοτεινές γωνιές. Ένα

βιβλίο φθαρτό και την ίδια στιγμή αιώνιο, μέσα στη διαδικασία της τυχαίας(;) ανακύκλωσης, καταλήγει να είναι ένα αληθινά γοητευτικό μυθιστόρημα.

Ζητήματα κριτικής και ερμηνείας κειμένων θέτει με διεισδυτικό τρόπο ο συγγραφέας **Χριστόφορος Μηλιώνης** στο βιβλίο του *Το βλέμμα της μέδουσας* (εκδ. Σοκόλη, 2007). Δοκίμια δημοσιευμένα από το 1989 σε περιοδικά αλλά και ομιλίες του, που δημοσιεύονται για πρώτη φορά, συνθέτουν ένα πανόραμα των ενδιαφερόντων του αλλά προτείνουν και την ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ερμηνευτική του μέθοδο που καθιστά τα κείμενά του όχι απλώς ευανάγνωστα αλλά και χρήσιμα για τον ειδικό αναγνώστη. Ο εξάιτετος πεζογράφος αξιοποιεί τη γνώση τού δικού του εργαστηρίου για να προσκομίσει στο δοκιμακό του λόγο στοιχεία που συχνά διαφεύγουν από τον φιλόλογο. Δοκιμάζει, μάλιστα, το συγκερασμό της γραμματολογικής αποσαφήνισης με την ερμηνευτική κριτική προσέγγιση με άκρα προσοχή και υποδειγματική γραφή.

ο χαρτοκόπτης

Κατόπιν η κόρη λέει τα κάλαντα:

Καλήν ημέρα άρχοντες...αντίχησης στη νεκρική σιγή του νεκροταφείου η παιδική φωνούλα.

Όταν έφτασε στο «σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε» σκέφτηκα να τη διακόψω.

Με μια δεύτερη σκέψη την άφησαν να συνεχίσει.

Τα είπε όλα κλείνοντας με το καθιερωμένο ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΜΑ.

Στο δεύτερο πεζό, γυρίζοντας σπίτι, παραμονή Χριστουγέννων του 1999, η θλίψη από τον θάνατο του πατέρα έχει δώσει τη θέση της στη χαρά.

Φύγαμε από το νεκροταφείο πετώντας.

Τόσο ευτυχισμένες ήμασταν.

Στο σπίτι τα δωμάτια είχαν ξαναβρεί τη θαλπωρή τους,

ο διάδρομος τη φωτεινότητά του και ανεβαίνοντας τη σκάλα νιώθαμε πάλι εκείνο το ευλογημένο αίσθημα ασφάλειας.

.....

Χριστούγεννα και Πάσχα μαζί!!!

Για το ίδιο ακριβώς αίσθημα έχει μιλήσει και γράψει ο Ν.Γ. Πεντζίκης: «Όλα ημερεύουν μέσα μου όταν πάω στο κοιμητήριο». Οι συγγραφείς εκφράζουν έτσι την παράδοση της Ορθόδοξης Πίστης, καθώς ταυτίζουν της έννοιες της ζωής και του θανάτου. Και ακόμη υπάρχουν κάποιες σειρές στο κείμενο που, ως στίχοι περίτεχνο ποιήματος, λένε τόσα όσα αδυνατεί να μεταφέρει ένα ολόκληρο πεζό με ανάλογο θέμα. Αναφέρομαι στους «στίχους»:

Η γιαγιά της καθότανε στην πλάκα του διπλανού τάφου.

Αμίλητη, ανέκφραστη, σχεδόν επίσης νεκρή (σ. 30),

και στο πεζό «Μια αληθινή ιστορία...» (σ. 18) που αναφέρεται στο θάνατο του συζύγου ύστερα από πενήντα επτά χρόνια κοινής ζωής.

Ποιοι όμως είναι οι σπινθήρες που πυροδοτούν την ευαισθησία της συγγραφέως –κυρίως τη μνήμη της– και δημιουργεί τα μικρά αυτά αφηγήματα; Κάποιο πρόσφατο περιστατικό όπως εκείνο στη λαϊκή της γειτονιάς («Επρόκειτο περί...», σ. 13) όπου η αφηγήτρια, χωρίς να είναι βέβαιη, λέει σε μια μανάβισσα ότι το περασμένο Σάββατο είχε αγοράσει μελιτζάνες και τις ξέχασε στον πάγκο της. Η γυναίκα απαντά: «Όχι κοπέλα μου. Δεν βρήκα. Αλλά για να το λες εσύ!!!» και τις γεμίζει μια σακούλα. Η «εξαίσια» αυτή ευπιστία της γυναίκας έφερε τα πάνω κάτω σ' ένα κόσμο καχύποπτο, συμφεροντολόγο και ανέντιμο.

Έφερνα στο νου μου τη γυναίκα πίσω από τον πάγκο μ' εκείνη την εξαίσια ευπιστία – καρφίτσα ακριβή στις ψυχής της το πέτο.

Χωρίς να το ξέρει είχε επιτελέσει ένα θαύμα.

Άλλοτε, ερέθισμα γίνεται ένας δρόμος, όπως, π.χ., η «Οδός Ιατροπούλου, για να μιλήσει για τον ανοιχτόκαρδο χαρακτήρα του πατέρα της. Σχημάτισα την εντύπωση ότι αρκετές φορές προηγείται μια σκέψη, ένα δίλημμα υπαρξιακό ή κάποια «φιλοσοφική» άποψη για τη ζωή που θέλει να την αποδώσει λογοτεχνικά (π.χ. τα πεζά, «Η Μαριωρή κι ο φερετζές!» (σ. 16), «Η εν δυνάμει απουσία» (σ.20), «Η χαμένη ευκαιρία» (σ. 23), «Απών όπως Ζήτω» (σ. 26), κ.ά.). Σε κάποια τέτοια πεζά η νοητική τους σύλληψη αδυνατίζει τη φρεσκάδα της πηγαίας έμπνευσης.

Γραφή λιτή, ρεαλιστική, ποιητικά φορτισμένη· εικόνες με έντονο λυρισμό και νοσταλγία. Η αγάπη για τα απλά καθημερινά πράγματα (ζώα, δέντρα, φυτά, φύση) και για ορισμένους ανθρώπους –κρατάει αποστάσεις από κάποιους άλλους– δίνουν νόημα σε μια γκρίζα πραγματικότητα, αλλά το κυριότερο, στην ίδια τη λογοτεχνία.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Βιβλία που λάβαμε **Βιβλία που λάβαμε** Βιβλία που λάβαμε **Βιβλία που λάβαμε**

Geoff Whitty, *Κοινωνιολογία και σχολική γνώση. Θεωρία, Έρευνα και Πολιτική του Αναλυτικού Προγράμματος* (πρόλογος: Σπύρος Ράσης, μετάφραση: Ερωφύλλη Πολιτοπούλου, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2007).

Sébastien Japrisot, *Το φονικό καλοκαίρι* (μετάφραση: Πάννης Κανυιάς, εκδ. Κέδρος 2007).

Βαγγέλη Φίλου, *Αλιάνθη*, (Ιωάννινα 2007).

Ευαγγελία Κόσουβα, *Στήμονες οι ηδυπαθείς* (εκδ. Πλανόδιον, 2007).

Πάνος Τσίρος, *Φέρτε μου το κεφάλι της Μαρίας Κένσορα* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2007).

John Martinussen, *Κοινωνία, Κράτος, Αγορά. Θεωρίες της ανάπτυξης* (εισαγωγή, επιμέλεια: Σταύρος Μαυρουδέας, με-

τάφραση: Λεωνίδας Βατικιώτης, εκδ. Σαββάλας, 2007).

Κώστας Ακριβός, *ΠανΔαιμόνιο* (εκδ. Μεταίχμιο, 2007).

Τζ. Μ. Κουτσί, *Ξένα ακρογιάλια. Κριτικά δοκίμια* (πρόλογος: Άρης Μπερλής, μετάφραση: Αθηνά Δημητριάδου, εκδ. Μεταίχμιο, 2007).

Πέτρου Μ. Μαριδάκη, *Πολυθόρουβη σιωπή – Αιωρούμενες στοές* (2007).

Γιώργος Κάρτερ, *Κατά παντός υπευθύνου* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2007).

Ο.-Τζέι Σίμπσον, *Αν εγώ το έκανα. Η εξομολόγηση του δολοφόνου* (μετάφραση: Γωγώ Αρβανίτη, εκδ. Μεταίχμιο, 2007).

Charles Tilly, *Κοινωνικά κινήματα 1768–2004* (μετάφραση: Θανάσης Τσακίρης, εκδ. Σαββάλας, 2007).

CD που ξεχωρίζουν

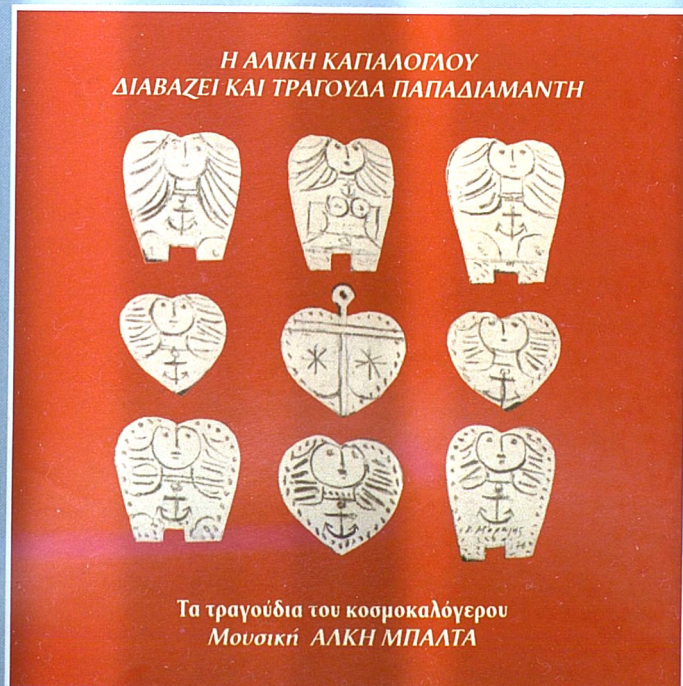

Ο έρωτας, η μοναξιά, η νοσταλγία...

Amalia Rodrigues τότε,
Fernando Pessoa τώρα
ή η άλλη όψη των fados

ΘΑΛΑΣΣΑ,
ΘΕΛΩ ΝΑ ΦΥΓΩ,
ΠΕΙΡΑΤΕΣ, ΠΑΡΤΕ ΜΕ ΜΑΖΙ ΣΑΣ,
Τ Α Ξ Ι Δ Ι Α !

Ένας ύμνος
στην ελευθερία του πνεύματος

Δισκογραφική εταιρεία:

Συν Αθηνά και χείρα κίνει

e-mail: alidikayaloglou@yahoo.gr

Αποκλειστική διακίνηση:

Metropolis Αθηνών – Θεσσαλονίκης – Κρήτης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΦΑΙΣΤΟΣ

Κόκκινο στο λαθρεμπόριο Κόκκινο πετρέλαιο μόνο για θέρμανση

Με το πρόγραμμα «Ήφαιστος» **αντιμετωπίζουμε ριζικά** το λαθρεμπόριο καυσίμων. Προχωρούμε αποφασιστικά στον εκσυγχρονισμό και την απλοποίηση της διακίνησης του πετρελαίου θέρμανσης αξιοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία.

Δεν επιβαρύνονται οι καταναλωτές.

Με εύκολες και γρήγορες διαδικασίες βάζουμε οριστικά τέλος σε μια παθογένεια του παρελθόντος.

Διασφαλίζουμε τη φορολογική δικαιοσύνη.

Εξασφαλίζουμε σημαντικούς πόρους για την Ελληνική κοινωνία.

Αν είσαι καταναλωτής τηλεφώνησε στο 801.100.88.08 για να μάθεις ποιο πρατήριο της περιοχής σου είναι στο πρόγραμμα «Ήφαιστος» και αν είσαι πρατηριούχος τηλεφώνησε για πληροφορίες εγγραφής στο 210-626.8888.

Όλοι μαζί βάζουμε τέλος στο λαθρεμπόριο καυσίμων. Μας αφορά.

Συμφέρει την Ελλάδα

ΗΦΑΙΣΤΟΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΥΣΙΜΩΝ

Αντιμετωπίζουμε το λαθρεμπόριο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

www.lfestos.mnec.gr

Γραμμή Επικοινωνίας για Καταναλωτές: 801 100 88 08

Γραμμή Επικοινωνίας για Πρατηριούχους: 210 626 8888